

Tủ sách
Người Mẹ tốt

Cũng con Trưởng thành

Đồng
Cử

Cùng con Trưởng thành

Mục lục

Chương I: Con gái chào đời, tôi làm cha ở tuổi 30	
Cha mẹ đã dạy tôi như thế nào?	
Phương xa báo tin vui: Con gái chào đời	
Bức thư đầu tiên gửi con gái	
“Giữ” con lại bên cha mẹ	
Tôi nên làm một người cha như thế nào?	
Con đường đi đến thành công của con sẽ như thế nào?	
Chương II: Giáo dục sớm - quan điểm của tôi và vợ không thống nhất	
Con gái 1 tuổi đã phải phiêu dạt ba tỉnh	
Cô con gái yêu ốm yếu	
Chiếc cặp sách đầu tiên của con gái	
Cuộc sống ở nhà trẻ của cô gái nhỏ	
Chuyện con gái lên truyền hình	
Tại sao Y Y không muốn về nhà?	
Vì con nên mỗi ngày cắt điện một lúc	
Ngủ một mình vẫn ngon	
Không được làm hôi ông già Noel	
Tại sao bạn ấy vẫn chưa đến xin lỗi	
Lóe lên ý tưởng khi ngồi xích đu	
Tôi là đồ chơi của con	
Con muốn trở thành người bán dây chuyền vàng	
Tôi và vợ đối đầu: Để con chơi hay học	
Chương III: Con gái vào tiểu học, tôi cùng con “chơi” qua tiểu học	
Con tôi không học trường điểm	
Con gái và các bạn của con	
Con gái nhẹ nhàng vượt lớp	
Sự đả kích lớn nhất	
Một mình đi xe bus	
Thả diều ở Thiên An Môn	
Không làm bài tập, chơi nhiệt tình	
Chơi từ thành thị đến nông thôn	
Những ngày học ở nhà	
Vừa chơi xuất bản một cuốn sách được yêu thích	
Mở cánh cửa thế giới đọc cho con	
Internet có thể giới của riêng con	
Tivi trở thành trò vui của con	
Tôi là bạn chơi tốt của con gái	
Tôi mang con đến với thiên nhiên	

Chương IV: Hôn nhân đổ vỡ, tôi giúp con “trị thương” tìm niềm vui	
Một bức thư điện tử, vợ tôi “rời bỏ” tôi	
Tay lớn dắt tay bé, cha con mình cùng đi	
Tôi muốn con chịu tổn thương ít nhất	
Hàng xóm tốt của tôi và con gái	
Thủy triều xuống tôi đưa con gái ra biển	
Con gái trở tài làm bếp	
Tôi tìm bạn chơi cho con	
Y Y: “Con không thể không có cha”	
Bàn tay không người nắm	
Chương V: Con gái học trung học, tôi cùng con “vui” học	
Trung học cơ sở bắt đầu từ kỳ tập quân sự	
Lựa chọn làm một trong hai “đại biểu môn học”	
Chủ nhiệm Câu lạc bộ văn học và Phát thanh viên	
Người phát ngôn tích cực nhất trong giờ học	
Hai cha con tự đi du lịch xa hàng nghìn kilômét	
Tôi cùng con học Teakwondo	
Y Y trở thành chuyên gia tin học nhí	
Xuất bản cuốn <i>Thời trung học vui vẻ của Phạm Khương Quốc Nhất</i>	
Chương VI: Con gái học trung học phổ thông, tôi làm hậu phương vững chắc của con.....	
Bước vào trường Trung học phổ thông Dưỡng Chính	
Ba lần bị triệu về gặp	
Con gái lựa chọn khoa học xã hội	
Y Y thi đỗ lớp chất lượng cao	
Trở thành “Học sinh kiểu mẫu”	
Ý nghĩa tích cực khi thứ hạng giảm sút	
Lớp mười hai, con gái bắt đầu chăm chỉ	
Những ngày con gái thi đại học	
Cha nói với con gái về giáo dục giới tính	
Tôi phải đảm bảo con gái ăn tốt ngủ đủ	
Kỳ nghỉ hè tuyệt vời sau kỳ thi đại học	
Nhìn theo bóng con dần xa	
Chương VII: Trường đại học của con, con đi một ngày một xa	
Trường đại học của con gái	
Đưa con đến trường đại học	
Những ngày con gái xa nhà	
Nhật ký về thăm nhà của cô sinh viên nhỏ	
Đại học không phải là điểm cuối cùng	
Phụ lục	
Hậu ký	

LỜI DẪN

Cảm ơn niềm hạnh phúc mà con cái mang đến cho chúng ta

Mấy chục năm qua, nhìn lại những niềm hạnh phúc trong cuộc sống, đối với tôi, dù là cơm ngon áo ấm, là cuộc sống như ý, là ước mơ đã thành sự thật, hay là những vinh quang đã đạt được đều là những thứ bề ngoài, còn tài sản thực sự chính là niềm hạnh phúc mà con cái mang đến cho chúng ta.

Niềm hạnh phúc này đến khi những đứa con của chúng ta ra đời nhưng chúng ta lại không hề nhận ra.

Trong cuộc sống, chúng ta thường xuyên thấy phụ huynh phàn nàn: “Con thật không hiểu chuyện, cha mẹ vất vả khổ sở nuôi con lớn, vậy mà tại sao con lại không biết thương cha mẹ, không biết cảm ơn cha mẹ?”. Khi bạn hỏi họ: “Làm cha mẹ bao nhiêu năm nay có hạnh phúc không?”, có phụ huynh có thể sẽ trả lời: “Hạnh phúc? Hạnh phúc gì chứ, con cái làm tôi kiệt sức, nếu có kiếp sau, chắc tôi không sinh con nữa, sống an nhàn cho khỏe”. Những lời này thật khiến con trẻ thất vọng, khiến chúng ta đau lòng.

Nếu bạn hỏi họ là có biết cảm ơn con cái hay không, một số phụ huynh lập tức sẽ phản ứng: “Có nhầm không vậy, phải là con cái cảm ơn cha mẹ chứ, chúng tôi sinh con ra, nuôi con lớn, hao tâm tổn sức, tại sao lại phải cảm ơn con?”.

Nói đến cảm ơn, phụ huynh chúng ta thường cho rằng con cái phải cảm ơn cha mẹ, cảm ơn thầy cô là lẽ đương nhiên. Rất nhiều phụ huynh đều biết cảm ơn công ơn dưỡng dục của cha mẹ, cảm ơn công ơn dạy dỗ của các thầy cô giáo, cảm ơn những người đã giúp đỡ mình, tuy nhiên chúng ta không hề nghĩ được rằng chúng ta cũng cần nói lời cảm ơn với con cái.

Điều này khiến tôi nhớ đến sự kiện Ngày của cha năm 2012, trong buổi thuyết trình với chủ đề “Hạnh phúc làm cha” ở Bắc Kinh, tôi đã chia sẻ hạnh phúc làm cha của mình với thính giả từ ba phương diện: “Hiện trạng giáo dục của người cha và ảnh hưởng của nó tới con trẻ”, “Giáo dục vui vẻ của tôi và sự trưởng thành vui vẻ của con gái” và “Cảm ơn niềm hạnh phúc con cái đã mang đến cho chúng ta”.

Tại sao lại phải cảm ơn con cái của chúng ta? Con cái đã mang đến cho chúng ta niềm hạnh phúc như thế nào?

Thứ nhất, con khiến sinh mệnh của chúng ta có thể kéo dài. Xét trên một phương diện nào đó, con cái chính là ân nhân lớn nhất trong cuộc đời chúng ta, bởi vì có con, cuộc đời của chúng ta mới có thể trở nên phong phú và tươi đẹp đến vậy, cho dù sau khi chúng ta rời xa thế giới này thì ngọn lửa sinh mệnh của chúng ta vẫn cháy sáng...

Thứ hai, con giúp chúng ta biết được tại sao phải cảm ơn. Lúc nhỏ, tôi thường nghe cha nói: “Không xây dựng gia đình, không biết chuyện cơm áo gạo tiền, không nuôi con sao hiểu lòng cha mẹ”. Lúc đó tôi không hiểu được ý nghĩa của câu nói đó, cho đến khi tôi làm cha, tôi mới thực sự hiểu hết ý nghĩa của nó, là con gái đã cho tôi biết cha mẹ tôi đã nuôi tôi vất vả như thế nào, để tôi biết phải càng hiếu thuận với cha mẹ mình.

Thứ ba, là con cái khiến chúng ta trở thành một con người hoàn chỉnh. Bởi vì khi con ra đời, chúng ta được làm cha làm mẹ, trở thành phụ huynh, chúng ta mới có tư cách “cha”, “mẹ”, mới được vác trên vai sứ mệnh thần thánh là nuôi con, dạy con, vai trò xã hội và vai trò gia đình của chúng ta mới được hoàn thiện.

Thứ tư, là con cái khiến chúng ta trở thành “người tốt”. Con cái là một trong những người thầy quan trọng nhất trong cuộc đời chúng ta, trong xã hội vật chất này, chỉ không cẩn thận một chút thôi là sẽ đi lệch hướng, là con cái khiến những người làm cha mẹ như chúng ta từ bỏ cái ác, đến với cái thiện, làm một “người tốt”; là con cái đã chỉ cho chúng ta sự thuần khiết, khiến chúng ta trở thành những tấm gương; là con cái khiến lời nói của chúng ta thống nhất với hành động, tâm hồn thanh thản.

Thứ năm, là con cái đã mang đến cho chúng ta niềm hạnh phúc. Con cái là tình yêu và sự ban ân của ông trời đối với chúng ta. Không có con cái, cuộc sống của chúng ta sẽ mất đi bao nhiêu niềm vui; không có con cái, chúng ta làm sao có được cuộc sống hạnh phúc; không có con cái, không biết bao nhiêu gia đình sẽ tan vỡ...

Vì vậy, chúng ta phải cảm ơn con cái đã mang đến cho chúng ta niềm hạnh phúc!

Riêng bản thân tôi, tôi phải đặc biệt cảm ơn con gái tôi, vì nếu không có con, những nghiên cứu giáo dục của tôi mãi mãi sẽ chỉ là lý thuyết viển vông ảo tưởng. Là con đã cho tôi cơ hội giáo dục thực tiễn, là con đã làm phong phú thêm tư tưởng giáo dục của tôi, là con đã mang lại cho tôi biết bao niềm vui, là con đã luôn ở bên tôi cùng tôi trưởng thành, là con đã cho tôi hạnh phúc làm cha...

Cảm ơn con cái của chúng ta chính là chúng ta đã đối tốt với bản thân mình; cảm ơn con cái, chúng ta sẽ cảm nhận được niềm vui khi trưởng thành cùng con cái; cảm ơn con cái, chúng ta mới có thể làm một phụ huynh hạnh phúc.

Đông Tử

Đông Viên, đầu đông năm 2012

Chương I

CON GÁI CHÀO ĐỜI, TÔI LÀM CHA Ở TUỔI BA MƯƠI

Con gái chào đời mang đến cho tôi sức mạnh và niềm hy vọng bất tận, tất cả mọi vấn đề đều trở nên thật nhỏ bé, tôi hăng hái và quyết tâm hơn bất cứ lúc nào. Nếu như trước đây tôi phấn đấu chỉ để thể hiện giá trị của bản thân, thì giờ đây tất cả những gì tôi làm đều vì mong muốn có thể mang đến cho con gái một cuộc sống tốt đẹp nhất!

Cha mẹ đã dạy tôi như thế nào?

Tôi sinh ra trong một gia đình nông dân sống trên vùng đất màu mỡ bên bờ sông Tống Hoa miền Bắc Trung Quốc vào những năm sáu mươi của thế kỷ XX.

Trước khi sinh tôi, cha mẹ tôi đã có đến năm người con trai. Mẹ tôi luôn mơ ước sinh được một cô con gái, theo lời của bà thì: “Những cậu trai ngỗ nghịch thường không nghe lời dạy của cha mẹ nhưng con gái thì khác”. Nhưng điều làm mẹ vô cùng thất vọng đó là, tôi không chỉ là con trai, mà còn là một đứa con trai khó bảo nhất trong những đứa con trai ngỗ nghịch của bà. Ba năm sau mẹ tôi lại sinh thêm, và lại là một bé trai, vậy là gia đình tôi đã hội tụ đủ “bảy con rồng”, “mơ ước có con gái” của mẹ tôi đã hoàn toàn tan biến.

Cha mẹ tôi đều là những người dân quê bình thường ở nông thôn nhưng ở họ lại có những phẩm chất mà không phải người dân quê nào cũng có.

Trước năm 1949, cha tôi được học hai năm ở một trường tư thục, ở thời điểm mới thành lập nước, đa phần người dân nông thôn đều mù chữ, như vậy có thể nói cha tôi cũng là người có chút học vấn. Hơn nữa ông cũng là người giác ngộ tốt, vì thế, tuy còn trẻ nhưng cha tôi đã được làm kế

toán ở đội sản xuất, sau đó được điều làm kế toán của hợp tác xã nông nghiệp, và ông làm kế toán trong hơn ba mươi năm.

Trong thôn, cha tôi là một người rất có uy. Điều này cũng một phần là do công việc của ông. Trong con mắt của những người dân trong thôn, một người quản lý tài chính của một hợp tác xã lớn như vậy quả là rất tài giỏi. Hơn nữa, nhiều năm công tác, ông làm việc cẩn thận tỉ mỉ, liên tục được biểu dương, lại được lãnh đạo hết sức coi trọng, vì thế mọi người càng kính nể ông. Mặt khác, ông là người cương trực ngay thẳng, những người thân quen thường bảo ông nói quá thẳng, không kiêng nể ai, nhưng hễ có chuyện gì cần họ đều đến gặp ông xin giúp đỡ. Những người có vai vế thấp hơn đều rất sợ ông tuy nhiên trong lòng thực sự vô cùng kính phục ông.

Tôi rất tự hào về mẹ tôi. Mẹ tôi vốn là con của một gia đình giàu có, cụ ngoại không tiếc tiền cho con cái học hành, có người còn được cụ cho đi học đại học tận kinh thành. Mà trong thời đại “Con gái không tài là đức” đó, bà ngoại tôi được đi học sáu năm trời, có thể thấy gia đình cụ coi trọng giáo dục thế nào. Nhưng đáng tiếc gia cảnh ngày càng suy đốn, đến thời của mẹ tôi thì chỉ còn là một gia đình bình thường, vì thế mẹ tôi chẳng được đi học ngày nào, đến tên của mình bà cũng không biết viết.

Mặc dù không được học hành nhưng trong thôn mẹ tôi nổi tiếng là người xinh đẹp và lương thiện. Tôi không thể nào quên sự lương thiện của mẹ. Trong những năm tháng khó khăn đó, mỗi khi có người hành khất đến nhà xin ăn, mẹ đem cho cả phần cơm mà bình thường mẹ không nỡ ăn. Mẹ tôi rất quý sinh mệnh, không thích sát sinh, vì thế mỗi khi đến dịp lễ tết phải giết gà giết vịt, bà lại lẩm bẩm “A di đà Phật” để lòng thanh thản...

Khách quan mà nói, tôi được thừa hưởng tính thẳng thắn của cha và sự lương thiện của mẹ. Cha mẹ là tấm gương dạy tôi biết làm người. Nhưng cách giáo dục gia đình duy nhất của cha mẹ tôi là “yêu cho roi cho vọt” không phải là cách giáo dục khoa học. Đương nhiên, trong thời buổi đó, tư tưởng “làm cha là phải tôn nghiêm” đã ăn sâu vào tư tưởng con người, người ta cho rằng những điều cha mẹ nói đều đúng, là phận con cái phải nghe theo sự quản giáo của cha mẹ một cách vô điều kiện. Vì thế, trong một thời gian dài “giáo dục bằng đòn roi” được các bậc phụ huynh coi là biện pháp giáo dục có thể duy trì quyền uy của họ trước con cái. Nói tóm lại, đa số những đứa trẻ sinh ra vào trước những năm tám mươi của thế kỷ XX đều từng bị đánh mắng. Trong suy nghĩ của phụ huynh, con cái “không

đánh không nên người”. Và đối với những đứa trẻ, bị cha mẹ đánh mắng là một chuyện quá đỗi bình thường.

Mặc dù được giáo dục bằng phương pháp như vậy, và phải chịu đựng những nỗi đau về cả thể xác lẫn tinh thần nhưng tôi không hề ghét cha mẹ mình. Bởi vì tôi biết cha mẹ yêu tôi thật lòng, chỉ là họ không biết diễn đạt tình yêu đó bằng một cách dịu dàng hơn mà thôi.

Sau này khi đã trưởng thành, đặc biệt sau khi làm công tác tư vấn tâm lý và nghiên cứu giáo dục, tôi thường tự vấn bản thân, nếu tôi ngoan ngoãn nghe lời, liệu tôi có bị đánh mắng không? Chắc là không. Nếu tôi được sinh ra trong một gia đình khác liệu tôi có phải chịu đựng những trận đòn đau như vậy không? Và câu trả lời cũng là không. Nhưng tính cách ngỗ ngược cộng với “giáo dục đòn roi” của cha mẹ đã khiến tôi đi một con đường hoàn toàn khác người. Có người nói, nếu xét về góc độ này thì phương pháp “giáo dục đòn roi” là một phương pháp giáo dục thành công. Không, tôi vẫn phải nói: Phương pháp giáo dục của cha mẹ tôi không khoa học, nếu tôi là một đứa trẻ hòa nhã, nhút nhát, nghe lời thì có lẽ mọi năng khiếu của tôi đã bị những trận đòn roi làm cho mai một. Nhưng thật bất hạnh, tôi là một đứa trẻ bướng bỉnh và ngỗ nghịch, bị đánh nhiều; nhưng cũng thật may mắn, nhờ những trận đòn đó mà tôi không trở thành một đứa trẻ tầm thường.

Có người nói với tôi rằng chắc là khi nhớ đến chuỗi ngày tuổi thơ điều kiện vật chất nghèo nàn, lại còn bị đánh mắng, thật là khổ cực, cậu đều chảy nước mắt? Nhưng thực tế không phải vậy, ký ức tuổi thơ của tôi đều dừng lại ở những hình ảnh cùng bạn bè nô đùa vui vẻ. Vì thế rất ít khi tôi nói với người khác rằng tuổi thơ của tôi vất vả như thế nào, đặc biệt khi kể cho con nghe về tuổi thơ của mình, tôi thường thao thao bất tuyệt với con những câu chuyện nô đùa thú vị. Trong những giấc mơ, tôi thường mơ thấy những người bạn thuở thiếu thời, những trò chơi đã từng chơi và nụ cười hạnh phúc từ trái tim...

Trong ký ức tuổi thơ của tôi, mỗi buổi chiều hoàng hôn sau khi tan học là quãng thời gian chơi đùa vui vẻ nhất, về đến nhà, vừa vút cặp sách lên trên giường là tôi lên đi chơi ngay. Mấy đứa trẻ túm năm tụm ba cùng nhau chơi, mùa xuân thì chơi ném lỗ, đẩy vòng, đá cầu; mùa hè thì ra sông hồ mò cua bắt cá; mùa thu thì đi bắt chim ở ruộng, ẩn sau những bó lúa mạch to chơi trò trốn tìm; mùa đông thì có nhiều trò vui hơn nữa: trượt tuyết,

chơi con quay, ném tuyết, nặn người tuyết... Một năm bốn mùa, ba trăm sáu mươi lăm ngày, ngày nào chúng tôi cũng chơi đến mờ tối, chơi đến khi thấy bóng mẹ xuất hiện ở trước hiên nhà thì mới chịu về nhà.

Cuối tuần hay vào những kỳ nghỉ, chúng tôi phải giúp đỡ gia đình làm việc nhà. Hồi học tiểu học, những công việc mà tôi phải làm nhiều nhất có lẽ là kiếm rau lợn, nhặt phân bò và kiếm củi. Rau thì để cho lợn ăn, phân bò có thể đổi lấy tiền mua bút vở, còn củi để nhà đun nấu. Mặc dù nói là làm nhưng cũng không thiếu những trò vui. Cặp theo cái rổ, mấy đứa trẻ rủ nhau ra ruộng kiếm rau lợn, đứa này đuổi theo đứa kia, vừa kiếm rau vừa hát những bài hát thiếu nhi mà không đứa nào thuộc hết lời, khi đã kiếm đủ rau, cả bọn tìm một chỗ đặt rổ xuống rồi đi bắt bọ ngựa, đuổi bướm, bắt chuồn chuồn, chơi đùa cho tới khi toàn thân mồ hôi nhễ nhại mới chịu cặp rổ rau lợn về nhà. Công việc nhặt phân bò còn thú vị hơn, mấy đứa túm lại đi dọc các bờ ruộng để tìm phân bò, khi phát hiện được mục tiêu thì tranh nhau nhặt. Có lúc vì muốn hốt được phân bò, mấy đứa cầm theo xẻng theo sát sau con bò và chỉ chực chờ nó “đại tiện”.

Đối với trẻ con thì không gì vui bằng Tết, bởi vì trước và sau Tết đều có đồ ăn ngon, ngoài ra còn có thể “kiếm” được một ít tiền mừng tuổi. Ba mươi Tết, các con cháu đều nói câu “Chúc mừng năm mới” với ông bà cha mẹ và còn quỳ gối cúi lạy để tỏ lòng hiếu kính. Tháng Giêng, khắp nơi trong thôn đều vang tiếng cười nói của trẻ nhỏ, đứa nào đứa nào nẩy đều hoạt bát đáng yêu như những chú ngựa nhỏ xinh. Cho đến tận bây giờ tôi vẫn thích Tết, mỗi khi Tết đến, dù có ở cách xa nhà bao nhiêu, tôi vẫn về quê ăn Tết. Giục giã bước chân tôi không chỉ là tình thân mà có lẽ còn là ký ức về những ngày Tết vui vẻ khi còn nhỏ.

Ôi, những câu chuyện tuổi thơ thật nhiều biết bao, nó giống như một dòng sông, một khúc hát cứ hiền hòa chảy, lắng đọng trong tâm khảm mỗi con người...

Phương xa báo tin vui: Con gái chào đời

Mấy năm nay, mỗi khi có người hỏi tôi: “Vợ cậu người ở đâu?” hoặc “Vợ cậu làm nghề gì?”, mặt tôi thường ửng đỏ hỏi lại họ: “Cậu hỏi bà vợ nào của tôi?”. Đối phương thường nhìn tôi với vẻ mặt vô cùng ngạc nhiên và nói: “Trời, rốt cuộc cậu có bao nhiêu bà vợ vậy?”. Lúc đó tôi thường giơ bàn tay ra và bắt đầu đếm: 1, 2, 3...

Người con gái đầu tiên bước vào cuộc đời tôi là một người theo nghiệp thi ca, có lẽ lúc đó tình yêu chưa ở độ chín muồi, hai bên đều không gìn giữ được tình cảm của mình dẫn đến cuộc chia tay sau chuỗi ngày hạnh phúc ngắn ngủi.

Người bạn gái thứ hai học cùng trường với tôi, cũng là học trò của tôi. Năm 1994, lúc đó tôi đang là nghiên cứu sinh chuyên ngành tâm lý học tại trường Sư phạm Thiểm Tây, cô ấy là sinh viên ngành Trung Văn, sau đó cô ấy tham gia khóa học “Kỹ năng thuyết trình và phép xã giao trong quan hệ công chúng” do tôi tổ chức, chúng tôi quen, rồi yêu nhau, cô ấy trở thành vợ của tôi, cùng nhau chung sống hơn mười năm. Cô ấy cũng là người sinh cho tôi một cô con gái kháu khỉnh, người giúp tôi thực hiện giấc mơ làm cha. Cô ấy chính là mẹ đẻ của Phạm Khương Quốc Nhất (tên thường gọi là Y Y).

Do thất bại trong cuộc hôn nhân đầu tiên và những trắc trở trong tình cảm sau đó, tôi một mình đơn độc lang bạt khắp nơi trong một thời gian dài. Vốn yêu quý trẻ con, tôi rất mong được làm cha. Tôi đã từng viết bài văn “Thật muốn có một đứa con trai”, từng câu từng chữ đều thể hiện sự khát khao chờ đợi sinh mệnh nhỏ bé mà đến tôi cũng chưa biết đang ở phương trời nào. Lúc đó tôi một thân một mình, đến bạn gái còn không có nói gì đến con cái, vì thế giấc mơ mãi chỉ là giấc mơ.

Nhưng cuối cùng tại cố đô Tây An, giấc mơ có một đứa con, giấc mơ được làm cha của tôi đã trở thành hiện thực.

Từ thuở ấu thơ, thiếu thời rồi đến tuổi thanh niên, từ quê nhà đến miền Nam rồi lại đến Tây An, tôi sống cuộc sống phiêu bạt không ổn định. Mùa thu năm 1996, tôi định cư ở thành phố trọng điểm vùng Tây Bắc - Tây An, năm ba mươi tuổi tôi thuê một phòng học ở Học viện Chính Pháp (tương đương đại học Luật) Tây Bắc, mở lớp bồi dưỡng “Kỹ năng thuyết trình và phép xã giao trong quan hệ công chúng” cho những sinh viên phía Nam Tây An để kiếm tiền mưu sinh.

Lúc đó tôi thuê trọ ở một ngôi làng nhỏ gần trường, điện thoại cũng không có chứ đừng nói đến máy tính, thời đó đồng lương của tôi eo hẹp đến nỗi máy nhắn tin cũng không mua nổi. Vợ tôi khi đó đang ở quê chờ sinh, lo lắng khi cô ấy có việc mà không có cách nào liên lạc, tôi đành xin số điện thoại ở một quán bán hàng gần chỗ ở để vợ liên lạc khi cần.

Ngày 21 tháng 10 năm 1996 là ngày tôi mong đợi bấy lâu nay, bởi theo dự tính thì ngày này vợ tôi sẽ sinh, và tôi sẽ có một vai trò hoàn toàn mới: “Làm cha”.

Buổi sáng hôm đó, khi tia nắng ban mai đầu tiên chiếu vào căn phòng nhỏ, tôi đã có một linh cảm rằng ngày hôm nay con tôi sẽ chào đời. Cả ngày hôm đó, tâm trạng tôi vô cùng tốt, mong đợi và tràn ngập niềm vui, niềm hạnh phúc. Bận rộn cả ngày, về đến nhà tôi bồn chồn đến nỗi không thể chợp mắt, cứ tưởng tượng hình ảnh lúc con chào đời sẽ thế nào, con trông sẽ ra sao... Càng nghĩ lại càng xúc động, càng hưng phấn, chỉ muốn có thể bay ngay về nhà, đến bên cạnh vợ và cùng chứng kiến giây phút con ra đời.

Ngày hôm sau, tôi lên lớp với tinh thần phấn chấn, tuy vậy cảm giác có gì đó không yên, dạy xong lớp buổi tối, tôi về nhà với trạng thái mệt mỏi, khi đi qua quán hàng gần nhà tôi chợt nhớ ra là mình chưa ăn tối, định ghé vào quán mua gói mì về ăn. Vừa bước chân vào cửa, cậu chủ quán đã hô lớn: “Này anh, sáng nay vợ anh vừa gọi điện tìm anh, báo là đã sinh một bé gái, hai mẹ con đều khỏe”.

“Hả, chú nói cái gì cơ?”. Cho dù mấy ngày hôm nay tôi luôn mong tin này, nhưng khi nghe chủ quán báo tin, tôi vẫn cảm thấy có chút bất ngờ, nhất thời chưa bình tâm lại được.

“Vợ anh sinh rồi!”.

“Chú nói thật sao?!”.

Chủ quán cười, chắc lúc đó vẻ mặt tôi trông rất buồn cười.

“Con trai hay con gái?”.

“Con gái, hai mẹ con đều khỏe mạnh, con bé rất mũm mĩm”.

“Vợ tôi còn nói gì nữa không?”.

“Không, chỉ có thế thôi”.

Mặc dù rất ngắn gọn, nhưng đối với tôi, những thông tin đó mang ý nghĩa vô cùng lớn lao: Tôi đã là cha khi chỉ còn vài ngày nữa là bước sang tuổi ba mươi.

Ngày con gái chào đời, hai vợ chồng tôi đều giữ lại tờ lịch: Dương lịch là

thứ hai ngày 21 tháng 10 năm 1996, Âm lịch ngày 10 tháng 9 năm Bính Tý.

Khi biết chính xác là vợ tôi đã sinh con gái, cả mẹ và con đều khỏe mạnh, tôi cầm gói mì chạy thật nhanh về nhà trọ của mình. Lại một đêm mất ngủ, nằm xuống rồi lại ngồi dậy, trở mình trần trọc, không từ ngữ nào có thể lột tả hết niềm vui của tôi lúc đó. Cuối cùng tôi cũng được làm cha. Nhưng tôi chỉ có thể ở đây và tưởng tượng ra hình ảnh của con yêu, không thể ở bên cạnh vợ để làm trách nhiệm mà một người chồng nên làm, đây có lẽ là điều đáng tiếc nhất mà cả cuộc đời này tôi không có cách nào bù đắp cho cô ấy.

Vì thế, tôi quyết định viết thư cho vợ ngay lập tức, tôi muốn cho cô ấy biết lúc này đây tôi xúc động đến nhường nào. Tôi vùng dậy ngồi vào bàn viết, đầu tiên tôi thảo một bức điện gửi cho vợ, mong cô ấy biết dù cách xa ngàn dặm nhưng giờ phút này tôi và vợ có cùng niềm vui, niềm hạnh phúc. Thảo xong bức điện gửi cho vợ, tôi bắt đầu viết thư gửi cho con gái với tất cả tình yêu và sự kỳ vọng cho đứa con mà tôi chưa được gặp mặt...

Đối với tôi, ngày 21 tháng 10 năm 1996 là một ngày đáng để ghi nhớ suốt đời.

Để có thể ghi nhớ mãi ngày này, tôi lật lại lịch của ngày hôm trước, nhẹ nhàng xé tờ lịch xuống, cất giữ một cách thật cẩn thận, tôi cũng nhắc vợ giữ lại tờ lịch của ngày hôm qua, đợi đến lúc chúng tôi gặp mặt sẽ để chung hai tờ lịch đó vào nhật ký trưởng thành của con gái. Mấy năm nay, dù chuyển nhà rất nhiều lần, chúng tôi đánh mất rất nhiều thứ nhưng hai tờ lịch đó lúc nào cũng đồng hành cùng chúng tôi trong những bước trưởng thành của con gái.

Bức thư đầu tiên gửi con gái

Thời đại ngày nay là thời đại của công nghệ thông tin. Sự phát triển của điện thoại, internet đã thay thế những phương thức liên lạc truyền thống, có việc thì chỉ cần gọi một cú điện thoại, gửi một tin nhắn, một email hoặc lên QQ, MSN (những phần mềm chat trực tuyến thông dụng ở Trung Quốc) nói chuyện, nhanh và tiện hơn là viết thư. Vì thế mà ngày càng ít người cặm cụi ngồi viết thư, cái thời “thư nhà quý hơn vàng” đã trở thành quá khứ xa xôi.

Tôi đã từng rất thích viết thư. Khi mới vào quân ngũ, tôi viết thư cho

bạn bè, cho các báo và tạp chí, viết cho các thầy cô, bạn bè ở trường cũ, mỗi tuần đều gửi đi và nhận được hơn chục bức thư. Về sau, tôi cũng giống như rất nhiều người khác, càng ngày càng lười viết. Nhất là khi tuổi ngày một cao, lượng công việc ngày một nhiều, chữ tôi ngày một xấu đi, tôi viết càng ít hơn. Từ khi làm phóng viên và bác sĩ tâm lý, mỗi ngày tôi đều nhận được rất nhiều thư nhưng phần lớn đều do trợ lý hoặc vợ trả lời giúp.

Nhưng khi con gái Y Y ngày một lớn, bắt đầu đi học tiểu học, thì tôi cũng bắt đầu tập lại thói quen cầm bút viết thư cho con gái.

Thực ra, tôi viết bức thư đầu tiên cho Y Y là vào đêm tôi nhận được tin con chào đời. Trong thư tôi nói cho Y Y biết cha mẹ yêu con như thế nào, từ khi biết tin có con trên đời cha mẹ đã mong chờ sự ra đời của con như thế nào. Tôi cũng nói với con, mẹ con vì sinh con đã hy sinh rất nhiều thứ, sau này con lớn lên, nhất định phải biết ơn mẹ, và mong ước lớn nhất của cha mẹ là suốt đời này con luôn được sống trong niềm vui.

Buổi sáng sau đêm biết tin con gái chào đời, tôi ra bưu điện gửi điện mừng cho vợ, bức thư gửi con gái cũng được gửi kèm với bức điện. Trong bức thư gửi con gái cũng có kèm thư gửi cho vợ tôi, ngoài những lời dặn dò vợ, tôi cũng nhắc cô ấy giữ gìn bức thư cẩn thận, đợi đến sinh nhật lần thứ mười lăm của con gái sẽ đưa bức thư này cho con. Nhưng tiếc là sau này do nhiều lần chuyển nhà, đến khi cần cho con xem thì bức thư đã thất lạc. Vì thế tôi chỉ có thể dựa vào trí nhớ của mình để kể cho mọi người nội dung đại khái của bức thư:

Con gái Y Y của cha!

Cha là cha của con đây, cha đang ở Tây An, một nơi cách xa con đến hàng nghìn cây số viết thư cho con.

Đầu tiên, chào mừng con đến với gia đình của chúng ta, cha giới thiệu gia đình ta với con nhé: Cha nghèo, cuộc sống dựa vào việc viết lách, mẹ con là giáo viên ngữ văn của một trường trung học. Cha mẹ đặt tên cho con là Phạm Khương Quốc Nhất, ở nhà gọi con là Y Y. Ngoài họ của cha mẹ ra, trong tên của con, chữ “Quốc” là chữ mà thế hệ các con đều có, chữ “Nhất” có nghĩa là đơn giản, cha mẹ mong con bình an, mạnh khỏe, hạnh phúc.

Mẹ con rất trẻ, mới tốt nghiệp đại học mẹ đã kết hôn với một người đàn ông nghèo là cha, mẹ đã phải chịu nhiều áp lực để sinh con, vì con và vì

hạnh phúc của cha, mẹ đã hy sinh rất nhiều, cha và con phải hiểu và cảm ơn mẹ vì điều đó. Bất cứ lúc nào, con đều phải tôn trọng mẹ, hiếu kính với mẹ.

Cha là một người có chí hướng, tích cực tiến lên nhưng lại không có thành tựu gì và cũng không tích góp được gì. Cha được thừa hưởng tính ngay thẳng, lương thiện từ ông bà nội con, cha mong muốn sẽ truyền cho con những đức tính tốt đẹp này, hy vọng con sẽ trở thành một con người có phẩm hạnh tốt. Chúng ta có thể không thành công, có thể không trở nên giàu có, nhưng chúng ta cần lạc quan tiến lên, cần có nhân cách, có tự trọng.

Con à, cha không thể cho con một cuộc sống vật chất sung túc nhưng cha có thể cho con một thế giới tinh thần mà những đứa trẻ khác đều phải ngưỡng mộ, cha sẽ bảo vệ con như bảo vệ con mắt của mình vậy, cha sẽ đồng hành với con trong mỗi bước trưởng thành, cha sẽ mang cho con niềm vui, nuôi con mạnh khỏe thành người, thành tài.

Cuối cùng cha muốn nói với con rằng: “Cảm ơn con, con yêu của cha!”

Cha của con

Tây An, sáng 23 tháng 10 năm 1996

Con gái chào đời mang đến cho tôi sức mạnh và niềm hy vọng bất tận, tất cả mọi vấn đề đều trở nên thật nhỏ bé, tôi hăng hái và quyết tâm hơn bất cứ lúc nào, nếu như trước đây tôi phấn đấu chỉ để thể hiện giá trị của bản thân, thì giờ đây tất cả những gì tôi làm đều vì mong muốn có thể mang đến cho con gái một cuộc sống tốt đẹp nhất!

“Giữ” con lại bên cha mẹ

Con ra đời sau bao nhiêu khó khăn trắc trở.

Tháng 8 năm 1995, bạn gái tôi tốt nghiệp đại học và được phân về một trường trung học chuyên nghiệp của quê nhà, thành phố Long Khẩu - Sơn Đông. Sau khi hoàn thành một năm tiến tu, tôi cũng theo cô ấy về thành phố cảng Yên Đài (Thành phố Long Khẩu thuộc Yên Đài).

Một năm trước đó, tôi từ Hải Nam đến Tây An để học tập, vốn định sau

khi học xong, tôi sẽ về Hải Nam hoặc đến Thẩm Quyến lập nghiệp, nhưng bạn gái không đồng ý để tôi trở về phương Nam, bởi vì sau khi tốt nghiệp cô ấy sẽ được phân về quê, vì tình yêu, tôi đành từ bỏ Thẩm Quyến và cùng cô ấy về thành phố nhỏ ven biển Yên Đài.

Trên thực tế trước khi đến Yên Đài, tôi không có một kế hoạch cụ thể nào cho việc sau khi đến Yên Đài tôi sẽ làm gì, mục tiêu tổng thể vẫn là vận dụng những gì mình đã học, tôi vẫn muốn tiếp tục công việc tư vấn tâm lý (mấy năm ở Hải Nam, tôi chuyên làm chuyên mục “Tư vấn tâm lý” của một tòa soạn). Nhưng sau khi tiến hành khảo sát tổng thể ở Yên Đài, tôi kinh ngạc phát hiện ra rằng tư vấn tâm lý ở Yên Đài là một lĩnh vực hoàn toàn mới mẻ. Thực ra mà nói không chỉ có Yên Đài mà ở hầu hết các thành phố trực thuộc tỉnh trong nước tình hình cũng tương tự như vậy.

Để kiếm miếng cơm manh áo, tôi đành phải theo nghề cũ, giống như hồi còn ở Hải Nam, Tây An, tôi lại mở lớp bồi dưỡng, không chỉ mở lớp, tôi còn dạy cho những lớp thư ký theo lời mời của các trường đào tạo về quan hệ công chúng ở Yên Đài, vì thế mà tôi khá bận rộn, hơn nữa thu nhập cũng khá.

Vì không thể nào từ bỏ được “tư vấn tâm lý”, tôi lại thử sức một lần nữa, cuối năm 1995 tôi thành lập Văn phòng Tư vấn tâm lý Đông Tử tại Yên Đài. Văn phòng được thành lập khiến cuộc sống của tôi thêm phong phú nhưng mặt khác lại khiến cho tình trạng kinh tế vừa mới khởi sắc của tôi dần đi xuống.

Lúc đó ở Trung Quốc, những người có thể độc lập duy trì một văn phòng tư vấn tâm lý không nhiều, nguyên nhân không chỉ vì nhận thức của mọi người, mà tiền vốn cũng là một vấn đề. Đối với những người có tiềm lực kinh tế thì đây không phải là vấn đề, thậm chí còn là một cơ hội mang tính thử thách. Nhưng đối với người mà lúc nào cũng muốn làm nên sự nghiệp lớn nhưng trong tay chẳng có gì ngoài sự nhiệt tình như tôi thì quả là quá khó. Lúc đầu khi quyết định mở văn phòng, tôi đã chuẩn bị tâm lý “kháng chiến trường kỳ” nhưng tiền trong túi lại không ủng hộ. Nhìn vào tình trạng kinh tế của mình, tôi thực sự không có đủ tài lực để tiếp tục cuộc “trường chinh”, vì thế mà “thương vụ” thu không đủ chi này sớm làm tôi lỗ vốn.

Để bù lỗ, tôi đành kiếm tiền bằng những công việc khác: viết lách, mở lớp, đi thuyết trình..., gần như làm được gì tôi đều làm hết, vận dụng hết

những gì mình có thể để kiếm tiền đầu tư vào “động không đáy”, miễn cưỡng duy trì văn phòng tư vấn. Cứ như thế tiền lỗ ngày càng nhiều thêm, giống như quả cầu tuyết càng lăn lại càng to.

Đúng lúc đó, tôi nhận được tin bạn gái (lúc đó chúng tôi vẫn chưa đăng ký kết hôn) đã mang thai!

Khi nghe được tin này, tâm trạng tôi vô cùng bối rối, vui buồn lẫn lộn. Lý trí bảo tôi rằng tôi không thể có con vào lúc này, một là điều kiện kinh tế không cho phép, hai là công việc của bạn gái tôi cũng không cho phép cô ấy có con. Bạn gái tôi cũng một mực bảo tôi rằng: “Lúc này không những điều kiện kinh tế và công việc không cho phép, mà quan trọng hơn nữa là chúng ta chưa đăng ký kết hôn, sinh con ra con sẽ như thế nào? Vì thế nhất định phải bỏ!”.

Nghe bạn gái phân tích cũng có lý, mặc dù tôi vô cùng mong muốn có một đứa con nhưng vẫn đành lòng thỏa hiệp. Khi đến bệnh viện, lấy số thứ tự xong, chúng tôi lặng lẽ đứng xếp hàng chờ đợi. Khi người ta gọi đến tên bạn gái, đột nhiên tôi túm lấy tay áo cô ấy: “Đợi một chút, chúng ta về nhà bàn bạc thêm”.

Tôi kéo bạn gái về nhà, trên đường đi tôi không ngừng khuyên ngăn cô ấy nhưng cô ấy không hề lên tiếng. Về đến nhà cô ấy gào lên: “Anh chỉ nghĩ đến bản thân anh, tại sao anh lại không nghĩ cho em? Em vừa mới tốt nghiệp, còn trẻ, chưa kết hôn mà đã sinh con, như vậy em còn mặt mũi nào để nhìn mọi người nữa đây? Em có thể không quan tâm đến những điều này, nhưng lương của em ba cọc ba đồng, anh lại làm ăn thua lỗ như thế, chúng ta lấy gì mà nuôi con?”.

Những lời cô ấy nói như những mũi dao đâm vào tim tôi nhưng lời nào cũng đều có lý. Nhưng niềm khát khao được làm cha bấy lâu nay cộng với tình thương dành cho đứa trẻ trong bụng cô ấy khiến tôi không thể nào để cho lý trí chiến thắng tình cảm. Tôi hứa với bạn gái sẽ đi đăng ký kết hôn, tôi nhất định sẽ kiếm được tiền để nuôi con, tôi đường đường là một nam tử hán, dù có khổ có mệt đến như thế nào đi nữa, vì con tôi đều có thể chịu đựng được. Tôi khuyên ngăn nhiều, cuối cùng bạn gái tôi cũng coi như miễn cưỡng đồng ý giữ lại đứa con.

Sau đó trong một lần cãi vã, bạn gái tôi lại quyết tâm bỏ đứa bé, tôi đưa cô ấy đến cổng bệnh viện rồi lại lôi cô ấy về. Cứ như vậy vài lần, con tôi lớn

lên dần trong bụng mẹ, cuối cùng bác sĩ nói cái thai đã quá to, không thể bỏ được nữa. Quãng thời gian đó tôi đã khóc rất nhiều, nhiều lúc chỉ những xúc động rất nhỏ cũng khiến tôi rơi nước mắt. Bạn gái tôi cuối cùng cũng hiểu cho tôi, cô ấy chịu đựng áp lực và đưa ra quyết định cuối cùng: Dù khổ thế nào cũng sẽ sinh con!

Qua bao lần trắc trở cuối cùng chúng tôi cũng “giữ” được con bên mình...

Trong quãng thời gian mang thai, con chưa ra đời nhưng đã cùng chúng tôi nếm trải bao đau khổ mất mát: Ông ngoại qua đời, con ở trong bụng mẹ đã phải cảm nhận nỗi đau mất người thân; công việc của văn phòng tư vấn gặp khó khăn, qua những lời than của mẹ, con cũng cảm nhận được cha gây dựng sự nghiệp khó khăn như thế nào; cho đến khi mẹ và bà nội về quê, con chưa ra đời đã phải chịu sự vất vả của một chuyến đi xa...

Thế sự bắt buộc, khi tôi quyết định đến Tây An lập nghiệp, vợ tôi (lúc đó trong lòng tôi bạn gái đã trở thành vợ) đã mang thai đến tháng thứ chín, chẳng mấy chốc con tôi sẽ chào đời. Nhưng lần này đến Tây An chưa biết sẽ thế nào, tôi đành cắn răng để vợ và mẹ già gần bảy mươi tuổi lên tàu biển trở về quê nhà Cát Lâm (mẹ tôi từ Cát Lâm đến Yên Đài để chăm sóc con dâu chờ ngày sinh nở). Nhìn vợ bụng mang dạ chửa, đi lại khó nhọc và mẹ già tuổi cao sức yếu, đi lại chậm chạp, lại nghĩ đến cảnh hai người đi tàu xa sau đó lại xuống đi tàu hỏa, rồi đi xe mới về đến Cát Lâm, nước mắt tôi lại lăn dài trên má...

Tôi biết là mình quyết định như thế không chỉ có lỗi với vợ, với mẹ mà còn có lỗi với cả đứa con còn nằm trong bụng mẹ. Con gái tôi có thể bình an chào đời, có thể nói là một sự may mắn vô cùng. Và cũng vì thế mà một người theo chủ nghĩa duy vật như tôi cũng phải cảm ơn ông trời đã ban cho tôi một ân huệ lớn lao như vậy.

Tôi nên làm một người cha như thế nào?

Thực ra trước khi chính thức lên chức cha tôi đã nghiên cứu tìm hiểu về giáo dục gia đình trong một khoảng thời gian khá dài.

Đầu những năm chín mươi của thế kỷ XX, lúc đó tôi phụ trách “Chuyên mục tư vấn tâm lý Đông Tử” của báo *Thanh niên Hải Nam*, giải đáp thắc

mắc của thanh thiếu niên, chuyên mục không những được các bạn nhỏ yêu mến mà ngay cả các bậc phụ huynh cũng rất quan tâm. Các bạn nhỏ tâm sự với tôi là các bạn không hài lòng về cha mẹ mình như thế nào, các bạn thấy cô đơn và ấm ức ra sao, còn các bậc phụ huynh lại than phiền vì con cái không nghe lời, không dễ dạy dỗ...

Một thời gian sau khi phụ trách chuyên mục tư vấn tâm lý, tôi ngày càng cảm thấy các bạn nhỏ không có niềm vui trong cuộc sống, còn các bậc phụ huynh thì cảm thấy áp lực. Tôi đã tự hỏi tại sao trong giáo dục gia đình lại tồn tại nhiều vấn đề như thế? Càng đi sâu vào tìm hiểu tôi phát hiện ra được nhiều điều hơn, và tôi cũng viết nhiều hơn về đề tài giáo dục trong gia đình. Đến khi con gái tôi chào đời, bản thân trở thành phụ huynh, tôi mới thực sự cảm nhận được nỗi lòng của những người làm cha làm mẹ.

Trước khi có con, phạm vi nghiên cứu của tôi rất rộng, từ vấn đề giáo dục rất vĩ mô đến một tình huống cụ thể về giáo dục gia đình nào đó mà tôi sưu tầm được. Nhưng sau khi Y Y chào đời thì những bước trưởng thành của con đương nhiên trở thành đề tài để tôi tìm hiểu và nghiên cứu.

Thực ra khi biết chính xác là vợ tôi đã mang thai, tôi luôn có suy nghĩ bản thân phải cố gắng mang lại niềm vui, hạnh phúc cho con. Khoảng thời gian đó, tôi thường nhớ lại và suy ngẫm về tuổi thơ của mình. Tôi nhớ lại những thiếu thốn về vật chất, những trận đòn của cha mẹ, và tôi nghĩ khi làm cha, điều đầu tiên mà tôi làm cho con gái đó là không để cho con gái phải chịu đựng hai nỗi khổ này.

Tuy vậy, mang đến cho con một cuộc sống vật chất đầy đủ hơn so với tôi trước kia, không để con phải chịu những trận đòn đau, như vậy là đã cho con hạnh phúc và niềm vui chưa?

Làm công tác tư vấn tâm lý cho thanh thiếu niên, tôi vẫn thường nghe được những chia sẻ cũng như những u uất trong lòng của các em qua đường dây nóng, qua những bức thư các em gửi hay trong những buổi thuyết trình. Trong thư của một học sinh trung học, em tâm sự với tôi rằng em ghét đi học, trường học giống như nhà tù, thậm chí em còn không bằng một tù nhân. Một em khác bỏ nhà đi và gọi điện tâm sự với tôi: “Ngày nào em cũng phải đối mặt với một đồng bài tập làm mãi không hết, em thực sự chán ghét đến tột đỉnh rồi”. Một “ông cụ non” than thở với tôi về bất đắc dĩ: “Sống thật chẳng có ý nghĩa gì, không được vui chơi, không được làm những gì mình thích, cuộc sống hình như chỉ có học hành, thi cử...”.

Nghe những lời than thở như vậy từ miệng những đứa trẻ hồn nhiên ngây thơ, thật khiến người lớn chúng ta đau lòng biết bao. Vốn dĩ các em phải được có một tuổi thơ với những tháng ngày vui vẻ nhưng tại sao các em lại phải lớn lên trong những lời than thở. Chỉ có một nguyên nhân đó là áp lực học hành quá lớn.

Không nơi đâu trên thế giới này, trẻ em lại phải chịu áp lực học hành lớn như trẻ em Trung Quốc.

Tôi tin chắc rằng các bậc phụ huynh đều có chung một suy nghĩ: trẻ em bây giờ sống quá mệt mỏi. Nếu được hỏi về tuổi thơ của mình trôi qua như thế nào, tôi tin rằng đa số các em sẽ trả lời tuổi thơ của mình trôi qua cùng đề thi, các lớp học thêm, áp lực và điểm số...

Mặc dù tư tưởng “đề cao giáo dục tố chất cho học sinh” đã được đưa ra nhiều năm, mặc dù Bộ Giáo dục luôn kêu gọi “giảm áp lực cho học sinh” nhưng áp lực học tập của các em không hề giảm, thậm chí ngày một tăng lên. Bởi vì chế độ thi cử không thay đổi, điểm số vẫn là điều quan trọng nhất đối với thầy cô và học sinh. Trải qua mười hai năm học phổ thông, thứ duy nhất có thể đánh giá được các em thành công hay thất bại là điểm số cao hay thấp, có đỗ được vào trường đại học trọng điểm hay không? Thành tích cũng là thước đo khả năng giảng dạy của các thầy cô giáo, hầu hết tại các trường phổ thông, việc đánh giá năng lực của các thầy cô giáo đều dựa vào tỷ lệ lên lớp và điểm trung bình của học sinh, lớp nào có học sinh thi đạt điểm cao, thi đỗ vào những trường điểm thì giáo viên của lớp đó được đánh giá là giáo viên dạy giỏi. Vì thế khi bước chân vào cổng trường, học sinh bỗng nhiên trở thành một cái máy học, sự thông minh vốn có của các em bị kìm hãm, sức sáng tạo của các em cũng bị cướp đi một cách không thương tiếc.

Chịu áp lực lớn của giáo dục đối phó, phần lớn các bậc phụ huynh đã chọn cách trở thành “trợ thủ” của nhà trường. Cũng giống như giáo viên, phụ huynh chỉ chăm chăm quan tâm đến thành tích của con cái, hàng ngày câu hỏi nhiều nhất mà họ hỏi con mình là: “Hôm nay ở trường con học gì?”, “Khi nào thì con thi?”, “Lần kiểm tra này con được bao nhiêu điểm?”.

Điều này khiến tôi nhớ đến khoảng thời gian đầu năm 2011, lúc đó tôi cùng đoàn khảo sát của Bộ Giáo dục Trung Quốc có chuyến công tác đến Israel. Trong chuyến công tác đó chúng tôi thấy các bậc phụ huynh người Do Thái hỏi con cái của họ: “Hôm nay con có đặt câu hỏi không? Con hỏi

mấy câu?”. Họ cổ vũ con cái tích cực nêu ý kiến, tích cực đặt câu hỏi cho giáo viên và phụ huynh. Một đứa trẻ không biết đặt câu hỏi chỉ là một con mọt sách không hơn không kém, cũng giống như một đất nước không nghe thấy những tiếng nói chất vấn từ nhân dân thì đó là một đất nước không có tương lai, những câu hỏi sẽ khiến đứa trẻ tiến bộ và chất vấn sẽ khiến đất nước phát triển.

Giáo dục Trung Quốc về căn bản vẫn chưa cải thiện được hiện trạng giáo dục nhồi nhét, học sinh học thụ động, nhưng phương pháp giáo dục của người Do Thái lại chú trọng giáo dục gợi mở, khiến học sinh chủ động tiếp thu kiến thức. Sự khác biệt quyết định kết quả cuối cùng!

Một nền giáo dục như vậy liệu có thể mang đến cho chúng ta điều gì?

Con cái đều than thở với cha mẹ: “Dậy sớm nhất để đi học là con, về nhà muộn nhất cũng là con, chơi ít nhất là con, ngủ muộn nhất là con, mệt nhất là con, cái gì cũng là con... là con... là con”. Có những đứa trẻ do không chịu đựng được áp lực đã tìm đến những cách giải quyết cực đoan, truyền thông liên tục đưa tin về các trường hợp học sinh tiểu học và trung học tự sát. Những tiếng kêu xé lòng khiến chúng ta không khỏi đau đớn, ngày càng có nhiều đứa trẻ vô tình bị cướp mất tuổi thơ, giống như những nụ hoa mới chớm chưa kịp tỏa hương khoe sắc thì đã bị người ta dùng thuốc kích thích cho tàn nhanh vậy...

Đáng sợ là chúng ta chẳng mấy quan tâm đến vấn đề này. Phụ huynh của các học sinh tiểu học và trung học bây giờ chủ yếu là những người thuộc thế hệ 7X, hễ nói đến con cái, họ đều có chung quan điểm là trẻ con thời nay được sống đầy đủ về vật chất và tinh thần: không lo ăn, lo mặc, cần cái gì có cái đó, là mặt trời nhỏ của cha mẹ, tiểu hoàng đế của ông bà, được nâng niu chăm sóc tựa như cầm một bình pha lê trên tay chỉ sợ rơi vỡ, có đàn piano để chơi, có bút màu cao cấp để vẽ, có gia sư kèm cặp... Thời đại chúng tôi thì lấy đâu ra những thứ này.

Mà xét cho cùng, ý kiến của các bậc phụ huynh cũng không sai, nhưng chúng ta đã bỏ qua một thứ, đó là niềm vui, những đứa trẻ bây giờ thiếu niềm vui. Khi còn nhỏ, chúng ta được trèo cây tìm tổ chim, xuống sông bắt cá, chạy nhảy nô đùa giữa cánh đồng, lăn lộn ở bãi bùn, chơi trốn tìm, chơi ném bao cát, chơi nhảy dây, bắn bi... Trẻ con bây giờ không được tận hưởng những niềm vui này nữa.

Nếu như lấy tuổi thơ của chúng ta đổi lấy tuổi thơ của trẻ em bây giờ, chúng ta có đồng ý không?

Tuổi thơ của chúng ta là những trận đòn đau, không có sự thương yêu ân cần của cha mẹ, không có đồ chơi, không có những bộ phim hoạt hình hấp dẫn, không có truyện tranh, không có đồ ăn vặt, nhưng tại sao mỗi khi nhớ lại thời thơ ấu, trong lòng vẫn cảm thấy vô cùng vui vẻ?

Giữa đời sống tinh thần vui vẻ và cuộc sống vật chất đầy đủ nhưng đời sống tinh thần thiếu thốn, chắc hẳn không ai chọn cuộc sống vật chất đầy đủ nhưng khổ sở về tinh thần. Nhưng tại sao chúng ta lại để con cái phải chịu đựng những tổn thương tinh thần đó?

Khi tụ tập cùng bạn bè, nhắc lại chuyện thời thơ ấu, mọi người ai nấy đều rạng rỡ, những chuyện vui nhiều không kể xiết. Nhưng những đứa trẻ bây giờ, cả ngày chạy sô giữa nhà và trường học, phần lớn thời gian chúng bị nhốt trong những không gian nhỏ hẹp bí bách để học, học và học. Đến khi chúng trưởng thành, ngồi tụ tập lại, nhắc lại chuyện thời ấu thơ, chúng sẽ nói những chuyện gì? Ký ức toàn một màu xám xịt, có thể tìm được điều gì đáng để nói?

Cứ nghĩ đến những điều này, lòng tôi lại thấy tê tái. Vì thế, tôi quyết tâm mang lại niềm vui cho con gái, khiến con vui vẻ học hành, khỏe mạnh trưởng thành, thuận lợi thành tài! Tôi phải cho con một tuổi thơ hạnh phúc, tôi phải làm một người cha tốt - người cha có thể làm mọi điều để con lớn lên trong niềm vui.

Con đường đi đến thành công của con sẽ như thế nào?

Sự phát triển của trẻ không thể tách rời việc “học”.

Từ lúc bi bô học nói đến lúc lẫm chẫm học đi, con gái đã bắt đầu biết quan sát thế giới xung quanh bằng đôi mắt hiếu kỳ, và điều này đã khiến tôi suy nghĩ, làm thế nào để con nhận thức được việc “học”? Mục đích cuối cùng của việc giáo dục con cái là gì?

Những suy nghĩ trên của tôi bắt nguồn từ hiện trạng giáo dục hiện nay.

Ngày nay, rất nhiều bậc phụ huynh cho rằng, “học” có nghĩa là cho con

đi học trước tuổi, học tiểu học, trung học, học xong trung học thì thi đại học. “Học” có nghĩa là trên lớp ngoan ngoãn ngồi nghe thầy cô giảng bài, về nhà chăm chỉ làm bài tập, đạt điểm cao khi kiểm tra hay thi cử...

Tuy nhiên mục đích cuối cùng của việc giáo dục con cái chính là mong muốn con “có tiền đồ”. Nhưng làm thế nào để “có tiền đồ” đây? Tất nhiên là khi đi học phải chịu khó học hành, có thành tích học tập tốt, sau đó thi đỗ một trường đại học có tiếng, sau này làm quan to, kiếm nhiều tiền, có danh tiếng.

Chịu sự ảnh hưởng của tư tưởng trên nên các bậc phụ huynh rất kỳ vọng vào việc giáo dục của nhà trường.

Vì thế mà ngay từ ngày đầu tiên đi học, ngày này qua ngày khác, năm này qua năm khác, bọn trẻ phải học dưới sự chỉ huy của những chiếc thước, hơn nữa mục tiêu chỉ có một: thi đỗ đại học, nội dung chỉ có một: những kiến thức trong sách vở thuộc phạm vi thi, phương pháp cũng chỉ có một: chăm chỉ chịu khó học thuộc lòng...

Một nền giáo dục như vậy thì “học mà chơi, chơi mà học” hay “giáo dục theo đối tượng” chỉ là những khẩu hiệu, thực chất nó giống với kiểu giáo dục mà chúng ta đang phê phán: “giáo dục để thi cử”.

Có một bức tranh có nội dung như thế này: Ô đầu tiên vẽ đầu của nhiều đứa trẻ, đứa tròn đứa vuông, đứa gầy đứa béo, chú thích “bắt đầu đi học”, ô thứ hai vẫn là đầu của những đứa trẻ đó, nhưng không còn sự khác biệt nào nữa, tất cả dường như được đúc ra từ một khuôn, hình dạng khuôn mặt giống nhau, đứa nào đứa nấy trên mũi đều xuất hiện thêm cặp kính, chú thích “khi tốt nghiệp”. Chỉ một bức tranh như vậy đã phản ánh được hết bản chất giáo dục trong nhà trường hiện nay.

Việc giáo dục theo phương thức thống nhất mang tính dây chuyền này, cộng với phương pháp giáo dục, quan niệm giáo dục cổ hủ của một số thầy cô giáo, áp lực tâm lý, áp lực bài vở đã giết chết bao nhiêu phần bản tính nhanh nhẹn, hoạt bát, tư duy nhạy bén của trẻ...

Nhiều người khen tôi thông minh, nếu không bỏ học giữa chừng, có khi có thể thi đỗ một trường đại học danh tiếng, thậm chí có thể học lên thạc sĩ, tiến sĩ. Mặc dù tôi không có cơ hội học tập bài bản ở trường chính quy, nhưng tôi may mắn khi chỉ học trong trường có sáu năm, vì thế những gì là

thiên phú của bản thân mới không bị nền giáo dục để thi cử bóp chết. Vì không đi trên cầu độc mộc, nên đường dưới chân tôi thênh thang hơn.

Đường như tôi đã có được câu trả lời cho vấn đề mà mình đang tìm hiểu: học là quá trình tích lũy kiến thức, học vì muốn có năng lực sinh tồn tốt hơn. Mục đích cuối cùng của giáo dục là giúp trẻ có thể độc lập trong tương lai, có thái độ tích cực lạc quan, kiên cường trong cuộc sống, có một trái tim biết cảm nhận niềm vui và lúc nào cũng đầy ắp tình thương...

Vậy thì nên cho con học thế nào?

Học hành khổ sở hay là vui học, học tập linh hoạt? Hiện thực muốn chúng ta phải học hành khổ sở nhưng học sinh và phụ huynh lại muốn vui học, học tập linh hoạt. Nhìn vào thể chế giáo dục ngày nay, liệu việc vui học, học tập linh hoạt có khả quan không? Giống như việc học bơi, không xuống nước thì vĩnh viễn sẽ không biết bơi, vì thế chúng ta phải “xuống nước” thử xem sao.

Theo những hiểu biết của tôi về tâm lý trẻ em, trong giai đoạn ở trường mẫu giáo, nhiệm vụ chủ yếu của trẻ là chơi, chơi một cách vui vẻ, thoải mái, như vậy có thể phát triển tâm lý và trí tuệ của trẻ. Sau khi đi học thì phải học mà chơi, chơi mà học. Vì thế tôi muốn con gái “chơi mà học”, vui vẻ học tập. “Chơi mà học” không phải vừa học vừa chơi mà là khi chơi phải chơi hết mình, không được nghĩ đến việc học, và ngược lại khi học phải tập trung, không được nghĩ đến việc chơi; “học mà chơi” có nghĩa là tìm thấy niềm vui trong học tập, coi việc học là một việc vui vẻ.

Vì thế, tôi đã rất tâm huyết khi lên kế hoạch cho tương lai của con, tôi gọi nó là “Ba khúc ca vui trưởng thành”, chơi ở tiểu học, vui ở trung học và đi qua đại học.

Việc phân chia làm ba giai đoạn như trên căn cứ vào đặc điểm tâm sinh lý ở từng giai đoạn phát triển của trẻ, cộng với những kiến thức trẻ đã tích lũy được ở từng giai đoạn cũng như việc bồi dưỡng năng lực để quyết định.

Đầu tiên, về “chơi ở tiểu học”.

Tại sao lại nhấn mạnh việc “chơi” ở tiểu học?

Thứ nhất, chơi là bản tính tự nhiên và là quyền lợi của trẻ độ tuổi tiểu

học. Những đứa trẻ ở độ tuổi tiểu học đều rất muốn được chơi, muốn tìm được niềm vui trong những trò chơi. Chơi đùa cũng giống như ăn cơm hay mặc quần áo, đều là những nhu cầu cơ bản của trẻ. Vì thế chúng ta không nên cướp mất quyền được chơi của chúng, phải cho trẻ thời gian và không gian chơi. Từ ngày Y Y biết chơi đùa, tôi đã coi việc chơi của con là điều tất yếu, là “bài tập” bắt buộc hàng ngày của con. Chỉ cần con vui là tôi không tiếc thời gian cho con chơi. Sau khi con đi học, tôi vẫn tìm cách để con vẫn có thời gian chơi, kiên trì để con “chơi ở tiểu học”.

Thứ hai, chơi cũng là một phương thức học của trẻ tiểu học. Chơi không chỉ là một phần cuộc sống của trẻ, chơi cũng là một phần trong việc học tập của trẻ. Tôi cho rằng chơi mà học là một phương pháp học rất hiệu quả và mang lại nhiều niềm vui. Suốt những năm học tiểu học, phần lớn thời gian Y Y đều vừa chơi vừa học, hoặc là học dưới hình thức những trò chơi, và thực tế chứng minh việc học của con không hề bị ảnh hưởng mà ngược lại con vui vẻ, không có áp lực trong suốt quãng thời gian học tiểu học.

Ở giai đoạn tiểu học nhấn mạnh việc “chơi” không có nghĩa là để mặc trẻ muốn chơi thế nào thì chơi, mà cần phải đúng “độ”. Phải biết cách dẫn dắt, khiến con ngoài niềm vui ra còn có thêm năng lực và kiến thức.

Tiếp theo là “vui ở trung học”.

Trẻ có thể có được niềm vui khi chơi, nhưng niềm vui cũng có thể đến từ nhiều thứ khác ngoài chơi đùa như lao động, học tập. “Vui” mà tôi nói đến ở đây là niềm vui trong học tập.

Chúng ta đều biết chơi đùa có thể mang lại cho trẻ niềm vui, nhưng rất nhiều người lại không để ý rằng việc học cũng mang lại niềm vui, và niềm vui trong học tập thì cao hơn một bậc so với niềm vui bình thường. Hiểu một cách đơn giản là coi việc học như một niềm vui, trong quá trình vui học, có thể tiếp thu được kiến thức và kỹ năng, từ đó có được niềm vui thành công.

Nhiều năm trở lại đây, tôi vẫn lên án “khổ học”, đề xướng quan niệm “giáo dục vui vẻ”. Tôi đưa ra quan điểm “vui ở trung học” là muốn con gái tôi khác với những đứa trẻ được “rèn đúc” trong môi trường giáo dục thông thường, con gái tôi sẽ không phải khổ sở trong những tập đề thi, mà khi con đã nắm được phương pháp học căn bản, con sẽ học được cách học

linh hoạt, học vui vẻ, từ đó con trưởng thành hơn, tiếp thu được những kiến thức văn hóa cần thiết trong quá trình phát triển mà không phải chịu nhiều áp lực.

“Vui ở trung học” được quyết định bởi sự phát triển của trẻ và đặc điểm học tập của trẻ ở tuổi trung học. Bài vở ở trường trung học nhiều hơn ở tiểu học rất nhiều, lượng kiến thức cũng lớn, đề cập đến nhiều lĩnh vực, độ khó cũng tăng lên, yêu cầu về năng lực cũng cao hơn ở tiểu học. Vì thế bậc trung học yêu cầu người học phải đầu tư nhiều thời gian và sức lực hơn để có thể nắm vững được những kiến thức ở bậc trung học. Hơn thế nữa ở tuổi thứ 10 trở đi, “chơi” đã không còn đủ sức thu hút toàn bộ hứng thú của trẻ, sự chú ý của trẻ đổi hướng sang những lĩnh vực khác rộng hơn, trong đó bao gồm việc khám phá thế giới qua sách vở, niềm vui trong học tập, niềm vui trong việc tìm kiếm tri thức.

Căn cứ vào những đặc điểm trên, tôi rất tự tin quyết định để Y Y “vui ở trung học”. Tất nhiên, muốn con coi việc học là niềm vui không có nghĩa là không cho con thời gian để chơi. Tôi nói với con cho dù con đã vào trung học, thời gian chơi ít hơn so với hồi tiểu học, nhưng con vẫn là đứa trẻ có thời gian chơi nhiều nhất Trung Quốc. Y Y đã nắm được phương pháp học khoa học, hơn nữa con lại rất hứng thú với việc học tập, ý thức và khả năng tự học rất cao, cho dù việc học ở bậc trung học vất vả hơn nhiều nhưng đối với con đó không phải là áp lực quá lớn.

Qua mười sáu năm, con gái đã “chơi ở tiểu học”, rồi nhẹ nhàng “vui ở trung học” và bước vào cổng trường đại học.

“Đi qua đại học” là một mục tiêu cơ bản mà tôi đã hoạch định cho cuộc sống sinh viên của con gái. Trong trường đại học là quãng thời gian quan trọng để rèn giũa một con người, ở giai đoạn này sinh viên không chỉ học kiến thức văn hóa mà còn cần chú trọng bồi dưỡng năng lực, tố chất của bản thân ở mọi phương diện. Ví dụ phải học cách tiếp xúc với nhiều loại người khác nhau, từ đó xử lý tốt các mối quan hệ với bạn cùng phòng, với những người xung quanh, phải tăng cường bồi dưỡng tố chất tâm lý tốt, phải có sự bình tĩnh khi đối diện với những sự việc hàng ngày, phải rèn luyện khả năng tổ chức, sắp xếp, lãnh đạo của bản thân, tích cực tham gia các đoàn hội, các hoạt động đoàn thể, cần nhận thức rõ bản thân mình, xác định được mình là ai, có quy hoạch sơ bộ cho tương lai, kế hoạch cho cuộc sống trong trường đại học cũng phải được hoạch định rõ ràng...

Trong quá trình “đi” này, con cũng sẽ có những niềm vui. Trước tiên vì con rất yêu cuộc sống sinh viên, mỗi ngày con đều sống và học hết mình, trân trọng từng ngày trong trường đại học; tiếp đó, con rất tích cực, có ý chí khi làm hay quyết định một việc gì đó.

Khi con gái bước từng bước vững chắc qua ba gia đoạn, tôi tin rằng con sẽ trưởng thành trong niềm vui, con sẽ vững vàng bước đi trên con đường đời của bản thân mình

Chương II

GIÁO DỤC SỚM - QUAN ĐIỂM CỦA TÔI VÀ VỢ KHÔNG THỐNG NHẤT

Giữa việc giáo dục ở nhà trường và giáo dục ở gia đình, tôi quyết định đi theo một con đường mới, không mạo hiểm mà lại có thể giải quyết được vấn đề giáo dục con cái. Nếu việc học cũng có thể mang đến niềm vui cho bọn trẻ, liệu chúng có chán ghét việc học nữa không? Liệu chúng có còn coi việc học là một công việc khổ sai nữa không?

Con gái một tuổi đã phải phiêu dạt ba tỉnh

Mặc dù ngày nay việc thường xuyên thay đổi nơi sinh sống, làm việc là một điều bình thường, nhưng một đứa bé mới chỉ một tuổi mà đã phải lần lượt sống ở ba tỉnh Cát Lâm, Sơn Đông và Thiểm Tây thì có thể nói là hiếm có, con gái Y Y của tôi là một trong số ít những đứa trẻ đã trải qua cuộc sống như thế.

Ở phần đầu tôi có nhắc khi con gái ra đời, lúc đó tôi đang làm việc ở Tây An, không thể ở bên con giây phút đầu tiên khi con chào đời, không thể ở bên vợ lúc cô ấy cần tôi nhất.

Tôi ngắm nghía thật kỹ cô con gái yêu được quấn tròn trong chiếc chăn hoa, môi mỉm cười và đang ngủ say sưa. Cô dì chú bác đều nói con bé có cái cằm giống tôi, mũi giống mẹ. Nhiều lần tôi định hôn con nhưng rồi lại thôi, tôi sợ làn da thô sần của tôi sẽ làm đau làn da mỏng manh của con, hơn nữa trong nhà có nhiều người, tôi cũng thấy hơi ngại, vì thế mà vợ tôi trách móc, cho rằng tôi không yêu con, tất nhiên là chỉ một thời gian ngắn tôi đã cho cô ấy biết sự thực không phải như vậy.

Đường như con cũng biết là cha về, nên nửa tiếng sau con dậy, mỉm cười với tôi, giây phút đó tôi cảm thấy mình hạnh phúc biết bao, tôi nói với con: “Con yêu, ta là cha của con đây, cha của con đây”. Tôi nói đi nói lại vài lần, vợ tôi và họ hàng thấy vậy cũng chỉ vào tôi và nói với con: “Cha, Y Y, đây là cha của con”. Tôi đón con từ tay vợ, vì chưa quen bế trẻ con, tôi bế không được khéo nên làm con khóc, mọi người thấy vậy mắng tôi: “Nhìn cậu kìa, bế một đứa trẻ cũng không bế nổi”. Nghe mọi người mắng vậy nhưng trong lòng tôi lại cảm thấy vô cùng hạnh phúc.

Ngày hôm sau, người cha không biết bế con là tôi đã chăm chỉ học cách bế con và chính thức “nhận nhiệm vụ”: nào là thay tã, rồi pha sữa cho con. Mặc dù mẹ và vợ tôi không cho tôi làm những việc này nhưng tôi vẫn cố hết sức làm, tôi nghĩ rằng khi con còn nhỏ, những việc như thế là những việc căn bản mà người cha có thể làm, hơn nữa đó lại là một trải nghiệm đầy hạnh phúc. Hạnh phúc làm cha của tôi bắt đầu như thế đó!

Ngày 16 tháng 2 năm 1997, tức ngày 10 tháng Giêng Âm lịch, tôi cùng vợ từ biệt người thân để đến quê vợ Long Khẩu, Sơn Đông. Lúc đó con gái Y Y chưa đầy bốn tháng tuổi nhưng rất ngoan, không quấy khóc, con không ngừng quan sát xung quanh. Hai ngày sau, chúng tôi đến một bản miền núi thuộc bán đảo Giao Đông. Cả nhà vợ đón chúng tôi, ở nhà mẹ vợ mấy ngày, tôi và vợ vội quay lại Tây An để làm việc, mong có thể mang đến cho con gái yêu một tương lai hạnh phúc.

Trở về Tây An, tôi bắt đầu làm chủ nhiệm Ủy ban Công tác các trường đại học thuộc Hiệp hội Quan hệ công chúng tỉnh Tây An, tiếp tục mở các lớp bồi dưỡng, thành lập đội nghi thức quan hệ công chúng của sinh viên đại học tỉnh Thiểm Tây, đồng thời tôi cũng nhận lời dẫn chương trình “Tư vấn tâm lý Đông Tử” của Đài Tiếng nói nhân dân Tây An. Lúc công việc đang khởi sắc thì tôi nhận được điện thoại của em vợ nói rằng vì thời gian con gái tôi chào đời và thời gian đăng ký kết hôn của vợ chồng tôi không

hợp lý (tôi và vợ bố sung đăng ký kết hôn sau), ban kế hoạch hóa gia đình của địa phương cho rằng đưa bé thuộc diện sinh vượt kế hoạch hóa gia đình, hoặc là phải nộp phạt, hoặc đưa bé phải rời khỏi địa phương.

Vốn đã tính đến cuối năm, đợi con tròn một tuổi tôi sẽ đón con đến sống cùng và bắt đầu kế hoạch giáo dục con của mình. Nhưng chuyện này bất ngờ xảy ra khiến tôi không thể không thay đổi phương án, trước tiên phải đón con về. Vợ tôi đã tức tốc về quê nhà Sơn Đông, đón con về Tây An.

Ngày 30 tháng 7, vợ tôi mang theo cô con gái vẫn còn lạ mẹ rời quê đến Tây An, hai mẹ con phải ngồi xe đường dài đến Thanh Đảo, sau đó chuyển sang đi tàu hỏa đến Tây An. Ở ga Thanh Đảo vì không mua được vé ngồi, người con lại nổi đầy phát ban, vợ tôi lo đến phát khóc gọi điện cho tôi. Tôi bảo cô ấy đừng quá lo lắng, đến tìm trạm trưởng trực ban ở ga nhờ giúp đỡ. Cuối cùng thì cũng có được một chỗ ngồi, cô ấy cứ bế con như vậy, hai ngày một đêm thì về đến Tây An.

Giây phút nhìn thấy vợ bế con từ ga bước ra, tôi lặng người, đứa con gái mũm mĩm xinh xắn của tôi ngày nào giờ giống như một đứa trẻ ở trại tị nạn của châu Phi, người vợ xinh đẹp của tôi thì vô cùng tiều tụy, tim tôi như thắt lại, không thể thốt nên lời, người run lên. Sau khi bình tĩnh lại, tôi đến ôm vợ con vào lòng, mím chặt môi ngăn nước mắt không rơi xuống, trong lòng rất muốn nói với vợ: “Xin lỗi em!”, muốn nói với con “Xin lỗi con, con gái của cha!”.

Vậy là cả nhà chúng tôi đã được đoàn tụ. Lúc đầu khi nhận được điện của em vợ, tôi rất phẫn nộ về cách làm của ban kế hoạch hóa gia đình ở quê vợ tôi, thậm chí tôi đã nghĩ tới việc phải làm cho ra nhẽ với họ. Nhưng khi gặp con, tất cả mọi bức tức tan đi như mây khói, giờ nghĩ lại tôi thấy còn phải cảm ơn cái ban kế hoạch hóa gia đình đó, bởi vì nhờ có họ mà tôi có cơ hội được gần con gái, và khoảng thời gian hạnh phúc được làm cha của tôi dài thêm nữa.

Xa cha gần nửa năm nên khi gặp lại, Y Y của tôi đã không còn biết tôi là ai nữa, bởi vì từ “cha” chưa được ghi lại trong trí nhớ của con. Sau mấy ngày “nịnh nọt làm thân”, cuối cùng con đã chấp nhận người rất yêu con là cha, và tôi bắt đầu tiến hành kế hoạch vui học dành cho con gái...

Cô con gái yêu ốm yếu

Từ khi đón con từ Sơn Đông đến Tây An, sức khỏe của con đã không được tốt cho lắm, chúng tôi tìm mọi cách tắm bổ cho con, vì thế mà con dần dần hồi phục. Nhưng thi thoảng con vẫn cảm cúm hoặc sốt.

Sáng sớm ngày 20 tháng 10 năm 1997, Y Y nôn thốc nôn tháo, chúng tôi cho con uống thuốc nhưng không thấy đỡ, con còn có triệu chứng sốt cao, vì vậy chúng tôi lập tức đưa con đến Bệnh viện Nhi Tây An, đến bệnh viện chúng tôi làm thủ tục nhập viện cho con, ngày hôm đó con được tiếp nước suốt nhưng không thấy giảm sốt, lúc nào cũng sốt từ 39°C-40°C. Đúng lúc chúng tôi đang không biết làm thế nào để con bớt đau thì có người khuyên chuyển con đến Bệnh viện Trực thuộc số 1 Đại học Y khoa Tây An, đến chập tối ngày 21 chúng tôi cho con chuyển viện.

Từ 19 giờ ngày 21 đến 8 giờ ngày 22, các bác sĩ cho con truyền dịch điều trị.

Khi nằm viện, ven của con không dễ tìm, y tá lại chỉ là thực tập sinh nên chọc kim vài lần mà vẫn không tìm được ven, trên đầu, trên tay, cả ở chân con chỗ nào cũng là vết kim tiêm. Trẻ con bị ốm thì thường rất sợ, lại đau đớn vì bị tiêm nên con cứ gào khóc mãi không nín. Để không khiến y tá cảm thấy áp lực, và không phải nhìn thấy con đau đớn, tôi ra hành lang bệnh viện tránh mặt. Chẳng biết cụ thể là bao lâu sau đó, trong phòng có tiếng vọng ra: “Tiêm được rồi”, sau đó thì tiếng khóc nhỏ dần, tôi quay lại phòng bệnh, nhìn thấy hai mẹ con người đầy mồ hôi, tôi vừa lau mồ hôi cho hai mẹ con vừa an ủi: “Xong rồi, không đau nữa, sẽ khỏi nhanh thôi”.

Con đón sinh nhật tròn một tuổi ngay trên giường bệnh, sau ba hôm thì bệnh tình thuyên giảm nên được xuất viện. Cuối năm 1997, sau một năm bận rộn, cả nhà chúng tôi lên đường về quê với thành quả của mình. Trước tiên là về quê ngoại ở Sơn Đông. Một tuần sau đó chúng tôi xuất phát từ Long Khẩu - Sơn Đông, đi qua Yên Đài, Đại Liên, ngồi ô tô, chuyển đi thuyền rồi lại đi tàu hỏa, hai ngày sau thì chúng tôi về đến quê nội Cát Lâm.

Do thời tiết khác biệt, lại thêm ngồi xe đường dài chạy xóc, khi đến Sơn Đông con gái đã bị cảm cúm, đêm trước khi về đến Cát Lâm, con bị ho và nôn mửa. Nhưng vì để kịp về quê ăn Tết, chúng tôi vẫn quyết định đi tiếp cho kịp hành trình. Khi ngồi thuyền từ Yên Đài đến Đại Liên, độ ẩm trên thuyền quá cao, con sốt cao, khó chịu đau đớn và không ngừng quấy khóc. May mà có cô bác đi cùng, thuyền trưởng hết mực chăm sóc, cuối cùng con cũng hạ sốt nhưng cũng vì đợt sốt này mà con bị viêm phổi.

Buổi tối khi về đến nhà, con họ không ngừng, ngày hôm sau chúng tôi đưa con đến bệnh viện huyện để khám, bác sĩ xác định con bị “viêm phế quản cấp tính” và phải nằm viện điều trị. Trong thời gian nằm viện, bình quân mỗi ngày con phải truyền ba chai nước, con từng có hiện tượng suy tim trong thời gian ngắn, sau năm ngày bị bệnh, người đầy vết kim tiêm, nhưng rồi cuối cùng con cũng khỏe trở lại, tươi cười xuất viện.

Thời gian này con hay ốm đau, cũng là do cha, nếu không phải đi lại vất vả như vậy, con cũng sẽ không bệnh đến thế, vì vậy Đông Tử khuyên các bậc phụ huynh, khi con còn nhỏ không nên mang con đi đâu xa.

Chiếc cặp sách đầu tiên của con gái

Cho đến bây giờ con gái không biết đã dùng qua bao nhiêu chiếc cặp sách, nhưng đáng nhớ nhất vẫn là chiếc cặp đầu tiên tôi mua cho con.

Lúc đó là đầu thu năm 1998, tôi rời cố đô Tây An đến thành phố biển Thanh Đảo. Tháng 7 năm đó, vợ tôi mang theo con gái về quê nhà Long Khẩu - Sơn Đông dạy học, lúc đó con chưa đầy hai tuổi. Tôi là người thường muốn khám phá những gì mới mẻ, không muốn quay trở lại những nơi mình đã từng sống để phát triển sự nghiệp, vì thế mà tôi quyết định đến thành phố của những thương hiệu - thành phố Thanh Đảo, bởi thứ nhất là tôi có thể ở gần chăm sóc vợ con, thứ hai tôi là một người rất yêu biển.

Vài tháng trước tôi từng đến Thanh Đảo công tác, tôi nhận thấy Thanh Đảo là một nơi có thể phát triển được, hơn nữa trong thời gian công tác ở đây tôi đã gặp gỡ và tiếp xúc thân tình với tổng biên tập Đồng Kiếm của báo *Khoa học hành vi*, lúc đó ông đang đảm nhiệm cương vị Thư ký Hội Khoa học hành vi thành phố Thanh Đảo, Đồng Kiếm cũng rất nhiệt tình mời tôi đến Thanh Đảo phát triển.

Báo *Khoa học hành vi* đã trở thành mái nhà mới của tôi, tôi phụ trách biên tập và chủ trì chuyên mục “*Tư vấn tâm lý*”. Làm ở đây tôi không phải ngồi văn phòng, ngoài thời gian làm việc tôi còn rất nhiều thời gian rỗi. Nhìn đồng tài liệu “*Bồi dưỡng phép xã giao trong quan hệ công chúng*” tôi viết khi còn ở Tây An trong xó nhà, tôi lại có ý định tiếp tục mở lớp bồi dưỡng kỹ năng. Bởi vì đảo Đại Mạch nơi tôi ở chỉ cách đại học Thanh Đảo có một con đường, tôi muốn tận dụng điều kiện thuận lợi này để mở lớp

bồi dưỡng ngay ở Đại học Thanh Đảo.

Nói là làm, sau khi bàn bạc xong vấn đề thuê phòng học với ban quản lý trường Đại học Thanh Đảo, tôi liền đi in tờ rơi quảng cáo về lớp học, một mình tôi chạy rông rã hai ngày liền để phát tờ rơi cho các sinh viên ở trường Đại học Thanh Đảo và các trường lân cận. Hơn thế nữa, để thuận lợi cho việc mở lớp học, tôi nhận lời mời của Đại học Thanh Đảo, tổ chức buổi thuyết trình với nội dung “Trào lưu và cá tính”. Sau buổi thuyết trình, có đến 50 người ở hội trường đăng ký tham gia lớp bồi dưỡng.

Cuộc sống ở Thanh Đảo đã bắt đầu như thế...

Một tháng sau, chúng tôi chào đón sinh nhật lần thứ hai của con gái. Do ngày sinh nhật đúng vào thứ tư, vợ tôi phải lên lớp, vì thế đành phải đợi đến thứ bảy mới có thể đến Thanh Đảo đoàn tụ, cùng chúc mừng sinh nhật con gái.

Mấy ngày trước đó, tôi đã lên kế hoạch chúc mừng sinh nhật con, đầu tiên là liệt kê hàng loạt những món quà muốn mua cho con, hai là xem xét cho con đi đâu chơi và chơi cái gì. Sinh nhật thì tất nhiên là không thể thiếu bánh sinh nhật, những món quà khác như là giày, quần áo, mũ đều được đưa vào danh sách, nhưng tôi vẫn cảm thấy thiếu thiếu thứ gì đó. Lúc này tôi đột nhiên nghĩ ra, vài ngày trước khi vợ tôi nói với tôi rằng con bé muốn đi học, mặc dù lúc đó tôi cảm thấy rất buồn cười, nhưng nghĩ đi nghĩ lại điều đó chứng tỏ con gái rất ham học, vì thế mà tôi cảm thấy rất vui. Đương nhiên tôi cũng biết, một đứa trẻ chưa đến hai tuổi muốn “đi học” không phải là “học” giống như người lớn chúng ta thường nghĩ, nhưng chúng ta vẫn phải công nhận suy nghĩ đó của con trẻ.

Tôi nghĩ đến việc mua cho con “cặp sách”, cặp sách này không phải để đựng đồ dùng học tập, mà chủ yếu là đựng đồ chơi và những thứ đồ lặt vặt của con. Sau khi đã tỉ mỉ lựa chọn một chiếc cặp ưng ý, mua một số đồ chơi, vì muốn con được hưởng niềm vui tột vể, tôi lại mua cho con một quyển sách tập tô và một cái bút chì. Tất cả mọi thứ đã đâu vào đó, chỉ còn chờ con đến để cùng chúc mừng.

Buổi trưa ngày 24 tháng 10 năm 1998, tôi đến bến xe đường dài đón vợ và con gái, con chưa xuống xe đã nhìn thấy tôi, hướng về phía tôi gọi lớn: “Cha ơi, cha!”. Tôi vội vàng bước tới cửa xe, con tưởng tôi muốn bỏ đi vừa khóc vừa la lớn: “Cha, cha đi rồi!”. Mẹ con an ủi con: “Cha không đi đâu

cả, cha đến cửa xe chờ mẹ con mình”.

Đợi khi Y Y đến cửa xe, tôi ôm con vào lòng, lúc đó con khóc to: “Cha, cha không cần con nữa à?”. Tôi ôm chặt con vào lòng và nói với con: “Làm sao có chuyện đó được, không phải là cha đã đến đón con rồi hay sao? Con mãi mãi là con yêu của cha, chúng ta sẽ mãi mãi ở bên nhau”. Vợ tôi bế con xuống xe, rồi chúng tôi dắt tay con đến chỗ xe taxi, vừa đi vừa cười nói vui vẻ.

Về đến nhà, nhìn thấy quà tôi mua cho con, con rất vui, con khoác chiếc cặp sách trên lưng chạy quanh nhà, vừa chạy vừa nói: “Con sắp đi học rồi, con sắp đi học rồi...”.

Tôi hỏi con: “Con yêu, đi học là gì?”, con trả lời: “Viết chữ”.

“Tại sao lại viết chữ?”. “Chơi”.

“Có vui không?”. “Vui ạ”.

“Khi nào con đi học vậy?”. “Ngày mai con đi”.

Sau đó tôi cùng con chơi một số trò, giải thích cho con việc “đi học” là như thế nào, con vừa nghe vừa chơi gật gật đầu ra dáng hiểu được điều tôi đang nói.

Ngày hôm sau chúng tôi đưa con đi chơi ở cầu cảng, đảo Đoàn, quảng trường Hội Tuyền, công viên Trung Sơn, và đến khu vui chơi Hoàng Hải chơi những trò mà trẻ con thường thích chơi. Sau đó con gái đeo cặp sách, nắm tay mẹ chào tạm biệt tôi. Bốn tháng sau, Y Y đeo chiếc cặp sách tôi tặng con đi mẫu giáo, bắt đầu cuộc sống ở nhà trẻ.

Cuộc sống ở nhà trẻ của cô gái nhỏ

Trong quãng thời gian ở Thanh Đảo, tôi cảm thấy mệt mỏi về cả thể chất lẫn tinh thần. Vì muốn nghỉ ngơi để lấy lại tinh thần, nên sau khi kết thúc khóa bồi dưỡng đầu tiên, tôi gửi đơn xin thôi việc cho Đồng Kiếm, về sống cùng vợ con, kết thúc “hành trình” ở Thanh Đảo.

Tôi thuê một ngôi nhà ba gian gần nơi vợ tôi công tác, ngôi nhà còn có một khoảng sân nhỏ, sau khi thu dọn đơn giản, tôi bắt đầu ẩn cư vui cuộc sống điền viên. Khoảng sân nhà không lớn nhưng lại rất tĩnh mịch, yên

bình. Đồ đạc trong nhà cũng rất giản dị. Nói thật là tôi vốn rất thích cuộc sống như thế này, nhiều năm bôn ba làm việc vất vả, tôi thường nghĩ đợi đến khi không phải bươn chải vì cuộc sống, tôi sẽ xây một ngôi nhà ở một vùng quê yên tĩnh, sống một cuộc sống đơn giản, không tranh giành với ai.

Bây giờ nhìn lại mọi thứ xung quanh, điều mong muốn bấy lâu nay bỗng trở thành hiện thực chỉ sau một đêm. Tôi đã thoát khỏi chốn đô thị ồn ào, huyên náo để về với thiên nhiên, ngụp lặn trong mây gió quê nhà, tôi cảm giác cơ thể mình ngay lập tức như được thả lỏng, giống như một con ngựa nhiều năm bị buộc dây cương, bị đóng yên bỗng nhiên được trút bỏ mọi sự trói buộc, cảm giác được thả lỏng thư giãn thật sự quả là vô cùng tuyệt vời!

Trong những ngày an nhàn thoải mái này, tôi dành phần lớn thời gian để đọc sách, đọc những cuốn sách trước đây muốn đọc mà chưa có thời gian để đọc. Đọc đến khi nào cảm thấy mệt, mở cửa ra ngoài đi dạo trên cánh đồng làng. Nhìn những nhánh cỏ dại úa vàng thì thoáng chồi lên những nhánh xanh non, ngắm những chú chim sẻ nháy nhót trên những thửa ruộng nứt nẻ chân chim đang chờ vào vụ mới, ngắm những người nông dân trồng cây ăn quả đang chăm cây tỉa cành..., cả cơ thể và tâm hồn tôi hoàn toàn chìm đắm vào bầu không khí tĩnh lặng, đây quả là một sự hưởng thụ xa xỉ với tôi.

Kể từ sinh nhật lần thứ hai của con gái, hơn một tháng rồi tôi chưa gặp con. Thời gian này vì có nhiều thời gian rỗi, tôi đón con gái từ nhà ngoại về ở cùng để chăm sóc con, làm tròn trách nhiệm của một người cha, tận hưởng niềm vui giản dị. Vì thế mà ban ngày ngoài thời gian đọc sách, suy nghĩ những vấn đề trước đây không có thời gian để suy nghĩ, tôi dành thời gian chơi cùng con, dạy con học vẽ, học chữ, cùng con chơi trò chơi, đưa con ra đồng kiếm rau dại, nấu những món ăn mà con thích ăn...

Sau mấy tháng nghỉ ngơi, đầu xuân năm 1999, tôi lại bắt đầu một cuộc chinh chiến mới, mà vợ tôi lại bận rộn, thực sự không có thời gian để ý đến việc dạy con. Nghĩ đến việc con gái đã hơn hai tuổi, đây lại là thời điểm phù hợp nhất để dạy học vỡ lòng, tôi bàn với vợ việc cho con đi học mẫu giáo. Như vậy một mặt có thể giảm bớt gánh nặng cho vợ, mặt khác lại giúp con gái kịp thời được học vỡ lòng.

Qua mừng 6 Tết, chúng tôi đã bắt đầu tìm hiểu, đánh giá những trường mẫu giáo gần nơi ở, cuối cùng quyết định gửi con đến trường mẫu giáo

Thiên Nga Nhỏ. Khi đến đăng ký học cho con, hiệu trưởng biết con gái tôi chưa đủ hai tuổi rưỡi thì lo lắng hỏi: “Cháu nhỏ như vậy đã cho đi học liệu cháu có chịu được không?”. Hiệu trưởng cho biết, 90% các cháu lần đầu tiên đến trường mẫu giáo đều quấy khóc trong nhiều ngày, có cháu khóc nhiều đến nỗi bị viêm họng. Trẻ càng nhỏ thì càng quấn cha mẹ, chưa hiểu chuyện và không nghe lời. Vì thế mà thường quấy khóc hơn các bé lớn hơn. Nhưng chúng tôi đã quyết nên hiệu trưởng đồng ý nhận con vào học thử một ngày, ông còn nhắc chúng tôi chuẩn bị cho con một ít thuốc chống viêm, thuốc thanh nhiệt.

Về đến nhà, nhìn con, chúng tôi cũng vô cùng lo lắng. Ngộ nhỡ con gào khóc la hét không muốn đi mẫu giáo thì làm thế nào? Ngộ nhỡ khi ở trường con khóc đòi mẹ thì làm thế nào? Dù sao thì con vẫn còn quá nhỏ, những việc như vậy là không thể tránh khỏi. Nhưng nghĩ tới những khó khăn thực tế, chúng tôi đành bỏ qua những trường hợp “ngộ nhỡ” như vậy. Điều duy nhất chúng tôi có thể làm là chuẩn bị tâm lý trước cho con, để con chấp nhận hiện thực là con sắp phải đi học mẫu giáo. Khi chúng tôi hỏi con về vấn đề này, ban đầu con vẫn chưa biết trường mẫu giáo là cái gì, nên không muốn đi, con cứ hỏi chúng tôi: “Ở trường mẫu giáo thì có những gì ạ?”. Khi nghe chúng tôi miêu tả trường mẫu giáo có rất nhiều đồ chơi và có rất nhiều bạn nhỏ, con đã vui vẻ đồng ý.

Ngày 8 tháng 3, con gái mặc quần áo chỉnh tề, khoác lên vai chiếc cặp sách tôi mua tặng hồi ở Thanh Đảo với đầy đồ chơi và đồ dùng học tập mới mua, tíu tít cùng cha mẹ đến trường mẫu giáo. Hiệu trưởng và cô giáo dẫn chúng tôi đi tham quan từng lớp học một. Con gái không lạ, tự nhiên như đang ở nhà vậy, đến lớp nào cũng không ngồi yên, sờ hết cái này đến cái kia, mắt không ngừng quan sát mọi thứ xung quanh, vẻ mặt lộ rõ sự vui mừng ngạc nhiên.

Sau một hồi tham quan, con gái được cô giáo phân vào lớp mẫu giáo bé. Phòng học có chừng hơn hai mươi cháu, đều lớn hơn con gái, cháu nào cháu nấy đều đang quấy khóc, vì là ngày đầu tiên đi học, những cháu bé này đa số cũng là lần đầu tiên đi mẫu giáo. Cô giáo thì vô cùng bận rộn, bế cháu này, dỗ cháu kia, nhưng tiếng khóc không hề thấy giảm mà ngược lại càng lúc càng to hơn. Tôi và vợ đứng ngoài cửa vô cùng lo lắng quan sát, con được đưa vào lớp và được xếp ngồi vào một chiếc ghế nhỏ, con cảm thấy mới lạ thích thú chứ không thấy có biểu hiện quấy khóc. Chúng tôi thấy con quan sát phòng học, khi con phát hiện ra ở góc tường có một chiếc xe, con

cười toe toét rồi đứng dậy, lập tức tiến sát tới “mục tiêu” và vui vẻ “lái xe”, không hề để ý đến những tiếng khóc xung quanh. Khi một bé trai tiến đến ngăn không cho xe của con đi, con nhảy ra khỏi xe, quay mạnh tay lái, vòng qua người bé trai kia, tiếp tục “hành trình” của mình.

Tôi và vợ bớt được lo lắng phần nào, nhưng chúng tôi vẫn lo lắng khi con không còn cảm thấy mới lạ nữa, liệu con có vui vẻ ngoan ngoãn chơi như vậy nữa không? Vì thế mà tôi bảo vợ về nhà trước, còn mình ở lại tiếp tục quan sát, tiện thể ghi lại những biểu hiện của con trong ngày đầu tiên đến trường mẫu giáo. Không thể ngờ rằng, những giờ sau đó, lên lớp, ăn cơm, ngủ trưa... cả ngày con đều rất ngoan, không hề biết cha đang khổ sở lấp ló bên ngoài cửa sổ quan sát con.

Chẳng mấy chốc đã đến giờ tan học, phần lớn các cháu mắt đều ửng đỏ, nấc nghẹn, nhìn thấy cha mẹ đến đón thì ôm lấy cha mẹ tủi thân òa khóc nức nở. Nhưng con gái tôi thì lại khác, từ xa con đã nhìn thấy tôi, con chạy đến như một con chim én nhỏ, vẻ mặt vẫn vui vẻ phấn khởi. Tôi hỏi con mai có muốn đi học nữa không, con nói chắc như đinh đóng cột: “Có!”.

Thời gian sau đó, ngày nào con cũng vui vẻ đi mẫu giáo, sau khi tan học về nhà đều vui vẻ hát những bài hát đã học ở trường cho cha mẹ nghe. Nghe giọng hát trong trẻo của con cất lên: “Sớm rời xa vòng tay của mẹ thì sớm trưởng thành, không rời xa mẹ thì không thể lớn lên được”, tôi cay cay sống mũi...

Chuyện con gái lên truyền hình

Cùng với sự phát triển của truyền thông, việc “lên truyền hình” đã không còn là chuyện hiếm nữa, chỉ cần muốn, ai cũng có thể xuất hiện trên truyền hình trong vài giây. Vài năm gần đây, vì học vượt cấp, xuất bản sách, thi đại học đạt điểm số cao..., con gái Y Y trở thành khách mời thường xuyên của đài truyền hình. Nghĩ lại quá trình con gái lên truyền hình, thật cũng lắm chuyện ly kỳ.

Mùa thu năm 2000, tôi từ Hàng Châu trở về Cát Lâm với một chút thành tựu, sự nghiệp của tôi lúc đó cũng đang phát triển thuận lợi.

Năm 2001, tôi trở thành tiêu điểm của các báo, tạp chí, đài phát thanh và đài truyền hình, họ mời tôi phỏng vấn, quay phim chuyên đề. Đặc biệt là Đài truyền hình Cát Lâm, đài truyền hình lớn mạnh nhất của tỉnh đã dành

cho tôi nhiều ưu ái, họ quay tới tận ba bộ phim chuyên đề. Bộ đầu tiên do chương trình “Tiếng vọng tin tức” sản xuất, biên tập chương trình - Vương Diễm Đông đã lên kịch bản trước cho tôi, cuối chương trình còn sắp xếp một tiết mục biểu diễn của con gái.

Con gái nghe nói mình sẽ được xuất hiện trên truyền hình thì vui lắm, một tuần trước khi quay, con đã bắt đầu chuẩn bị tiết mục biểu diễn của mình. Con còn thông báo việc mình sắp “lên truyền hình” với cô giáo và các bạn ở trường, các bạn hàng xóm, thậm chí với những người mà con biết nhưng không thân quen lắm, tóm lại những ai có thể thông báo con đều thông báo hết.

Ngày 15 tháng 5, tôi cùng con đến trường quay của Đài Truyền hình Cát Lâm để ghi hình. Trong khi đang ghi hình, con gái không ngừng hỏi mẹ khi nào thì đến lượt con biểu diễn. Vợ tôi đã bảo với con rằng, con chú ý nghe lời của người dẫn chương trình, khi đến lượt con biểu diễn thì người dẫn chương trình sẽ giới thiệu con với khán giả, lúc đó con sẽ lên sân khấu. Nhưng đến khi người dẫn chương trình thông báo kết thúc chương trình, con gái vẫn chưa nghe được lời mời lên sân khấu biểu diễn. Nhìn thấy dưới khán đài mọi người đã đứng dậy ra về, con gái hét lớn: “Còn tiết mục của con thì sao?!", nhưng tiếng la của con trở nên yếu ớt trong trường quay rộng lớn với nhiều âm thanh hỗn tạp từ đám đông khán giả, cảm thấy không ai để ý đến mình, con tuyệt vọng và òa khóc.

Mọi người nghe thấy tiếng khóc nên để ý xem có chuyện gì, lúc đó người dẫn chương trình mới chợt nhớ ra rằng buổi ghi hình ngày hôm nay đã quên mất “nhân vật nhỏ” là con gái Y Y. Nhìn con mặt đầy nước mắt, Diêm Tuần Hồng và Vương Diễm Đông đều thấy rất có lỗi vì sơ suất của mình, hai người giải thích và xin lỗi con gái tôi. Vương Diễm Đông an ủi con: “Y Y con đừng lo, đợi đến lúc quay tiếp chương trình của cha con, dĩ nhất định sẽ bổ sung tiết mục của con”.

Năm tháng sau, “Tôi là nhân tài” - một chương trình rất nổi tiếng của Đài Truyền hình Cát Lâm lại mời tôi tham gia, do biên tập không có kịch bản cho tiết mục của con gái, tôi cũng ngại nên không thể đề xuất, vì thế mà lần này tất nhiên không có phần biểu diễn của con. Sau khi ghi hình xong, trong buổi liên hoan chúc mừng ghi hình thuận lợi, tôi vô tình nhắc đến việc lần trước ghi hình chương trình “Tiếng vọng tin tức” đã quên mất phần biểu diễn của con gái, người chịu trách nhiệm sản xuất kiêm dẫn

chương trình Lâm Lập của “Tôi là nhân tài” nói với tôi đầy vẻ tiếc nuối: “Tại sao anh không nói sớm, hôm qua anh nói thì vẫn kịp, như vậy có thể thỏa niềm mong ước của con bé, lại vừa làm phong phú cho chương trình”. Tôi cười nói: “Không sao, không sao”. Sau đó Lâm Lập nói với biên tập Phùng Văn Huy: “Chúng ta chờ lần sau vậy”.

Không ngờ cơ hội này lại đến nhanh như vậy.

Một tháng sau, chương trình “Chuyện Tử Quán” của Đài Truyền hình Cát Lâm lại tìm tôi để ghi hình. Người chịu trách nhiệm sản xuất Tôn Hải Bình và người dẫn chương trình Cao Sam nói với tôi là họ muốn ghi hình cả người thân, bạn bè và đồng nghiệp của tôi, xem hình ảnh Đông Tử trong mắt họ như thế nào.

Lần này, con gái, vợ, và cả em vợ tôi một lần nữa lại đến trường quay của Đài truyền hình Cát Lâm. Lần ghi hình này con gái vô cùng chăm chú theo dõi người dẫn chương trình, chỉ sợ chương trình lại quên mất mình. Khi máy quay quay đến con, con gái nhìn vào máy quay và mỉm cười, bắt máy quay rất chuyên nghiệp. Người dẫn chương trình hỏi gì con đều trả lời rất súc tích, trôi chảy. Đặc biệt khi đến cuối chương trình, người dẫn chương trình mời con nhận xét đánh giá về cha của mình, con nói: “Cha biết chơi, lại còn biết nấu đồ ăn ngon cho con...”. Khi người dẫn chương trình mời con biểu diễn một tiết mục để tặng cha, con không hề lo lắng mà còn biểu diễn một bài hát tiếng Anh rất tự nhiên.

Được xuất hiện trên truyền hình, con gái đã biết thêm được rất nhiều thứ, mở mang tầm mắt, đồng thời con cũng học hỏi được nhiều điều. Tôi thường nói với con, chúng ta luôn muốn thành công, nhưng chúng ta không nên sợ thất bại, trong cuộc sống không có ai mãi mãi là nhân vật chính, chỉ có cách “diễn” tốt vai phụ, chúng ta mới có cơ hội để trở thành nhân vật chính xuất sắc, phải có một tâm lý thoải mái đối mặt với thất bại. Bây giờ khi đã mười sáu tuổi, con lại nói những “đạo lý” này với tôi.

Được dõi theo sự trưởng thành của con gái, vừa là trách nhiệm vừa là niềm hạnh phúc vô bờ bến mà tiền bạc không thể nào mua được!

Tại sao Y Y không muốn về nhà?

Khi Y Y được bốn tuổi, mỗi lần đón con từ trường mẫu giáo về vợ tôi thường than thở, gần đây mỗi lần đón con, con thường quấy không muốn

về nhà, lần nào vợ tôi cũng phải dỗ dành, khuyên răn thậm chí là nổi cáu, con mới chịu theo về nhà. Kết quả là con khóc cả quãng đường về, về đến nhà vẫn không ngừng khóc. Thấy những đứa trẻ khác khi thấy cha mẹ đến đón thì vui mừng khôn xiết, vợ tôi thấy rất tủi thân, tại sao con mình lại không nhớ nhà, không nhớ cha mẹ?

Tháng 9 năm 2000, tôi cùng vợ trở về Trường Xuân, cuối cùng cả nhà đã được đoàn tụ. Để tiện cho việc đưa đón con, chúng tôi gửi con đến một trường mẫu giáo gần nhà. Lần đầu tiên đến với môi trường mới, hơn nửa hàng ngày được sống cùng cha, con gái rất vui mừng. Mấy ngày hôm đó ngày nào tôi cũng vội vàng đưa con đi mẫu giáo, buổi chiều khi đến đón con, con chỉ muốn nhanh về nhà, con nói muốn chơi cùng với cha. Về đến nhà con kể cho chúng tôi nghe chuyện về cô giáo, chuyện về các bạn ở trường mẫu giáo mới với vẻ mặt tràn ngập niềm vui. Mỗi khi nhìn thấy bóng mẹ ở cổng trường, con chạy nhanh ra cửa và gọi mẹ, có lúc còn quên cả chào tạm biệt cô giáo.

Nhưng hai tháng sau, khi vợ tôi đi đón con, con không còn chạy ngay đến bên mẹ như trước nữa. Lúc đầu con tìm mọi lý do, mè nheo để cố gắng nán lại trường một lúc, đến khi các bạn nhỏ khác đều về hết con mới miễn cưỡng cùng mẹ về nhà. Sau đó thì con dứt khoát không chịu về nhà, con nói với mẹ là con không muốn về nhà, muốn ở lại trường. Vợ tôi không hiểu tại sao con lại như vậy, trường không có ở nội trú, khi tan học tất các học sinh đều được phụ huynh đón về nhà, chỉ có một bà cụ ở lại để trông coi trường, rốt cuộc là con quyến luyến điều gì ở trường đây? Con còn nói: “Con muốn ngủ lại ở trường cùng với bà”. Mỗi lần đi đón con, vợ tôi đều phải đau cổ rất hòng lôi, kéo con trước mặt những phụ huynh khác, điều này khiến vợ tôi cảm thấy vô cùng xấu hổ.

Tại sao con lại không muốn về nhà? Chúng tôi phải bắt đầu suy ngẫm về vấn đề này.

Khi còn ở Yên Đài, vợ tôi sống trong khu tập thể dành cho cán bộ giáo viên của trường, rất gần với ký túc xá của học sinh. Mỗi khi đón con từ trường về nhà, học sinh của vợ tôi thường mang con ra sân vận động chơi bóng, chơi trò chơi, cho đến khi trời tối con mới chịu về nhà ăn cơm, nghỉ ngơi. Vì thế mà mỗi lần tan học, con đều nhắc là tìm các anh các chị chơi, nhìn thấy các anh các chị là con hoạt bát lên hẳn. Có học sinh chơi cùng con, vợ tôi ít chơi cùng con hẳn, cô ấy dành thời gian để chuẩn bị giáo án,

chăm bài, học hành, ít quan tâm đến con.

Khi về Trường Xuân, do công việc có sự thay đổi, thời gian rảnh rỗi của vợ tôi càng ít, hầu như ngày nào cũng phải làm việc cả tối, tôi thì tối ngày đều bận rộn. Vì thế mà chúng tôi không có nhiều thời gian để chơi cùng con, khi đón con từ trường về chúng tôi mở tivi cho con xem, chuyển sang kênh phim hoạt hình cho con, chúng tôi dặn con ngồi ngoan một mình xem tivi, không được làm phiền cha mẹ làm việc. Sau đó thì hai chúng tôi ai làm việc nấy. Sau khi ăn cơm tối xong, tôi vội vàng đến tòa soạn để trực ca đêm (nghe điện thoại gọi đến “Đường dây tư vấn tâm lý”), vợ tôi sau khi tắm rửa cho con thì đặt con vào giường, nhét cho con con búp bê vải, để con ôm búp bê ngủ. Sau đó thì tắt hết đèn điện, quay trở lại phòng tiếp tục làm việc.

Vì cha mẹ bận việc, không chơi cùng nên con gái đã từng tỏ ra không vui, có lúc vợ tôi đang tập trung suy nghĩ, con đẩy cửa vào phòng làm việc ôm lấy mẹ đòi mẹ chơi cùng, nhưng vợ tôi không những không đáp ứng nguyện vọng của con mà còn mắng con vì đã làm gián đoạn mạch suy nghĩ của cô ấy, giục con đi ngủ. Không dưới một lần Y Y nhắc đến các anh các chị trước đây chơi cùng con, con nói là ghét nơi ở bây giờ, ngày nào cửa cũng đóng chặt, không có ai chơi cùng. Thậm chí con còn đòi về ở “nhà” cũ trước đây, nơi mà con thường xuyên được chơi cùng các anh các chị. Những điều Y Y nói vợ tôi đều không để ý, cô ấy cho rằng sau một thời gian con sẽ quên hết cuộc sống trước đây như thế nào.

Sau khi suy nghĩ lại, chúng tôi đã hiểu tại sao con lại như vậy. Ở thời chúng tôi cái ăn, cái mặc, đồ chơi đều thiếu thốn, chúng tôi cũng không được cha mẹ yêu thương như những đứa trẻ bây giờ. Nhưng có một điều mà chúng tôi hạnh phúc hơn, đó là chúng tôi không cô đơn. Chúng tôi còn có anh chị em, có rất nhiều bạn cùng trang lứa, hàng ngày có thể cùng các anh chị em chơi trò chơi, dọn dẹp nhà cửa, cùng ra ngoài thả diều, chơi trốn tìm, khi ấm ức thì có thể kể lể với các anh chị, khi vui vẻ có thể trêu đùa cùng các em. Nhưng trẻ con bây giờ, mặc dù cha mẹ suốt ngày ở bên cạnh, coi con như mặt trời nhỏ, coi con là tiểu hoàng đế nhưng mặt trời và hoàng đế thì chỉ có một, trong nhà các con vẫn chỉ có một mình, vẫn cô đơn. Nhìn bề ngoài thì thấy các con muốn cái gì là đều có cái đó, không thiếu thứ gì nhưng thực tế là các con thiếu người bạn nhỏ đồng hành cùng mình.

Trẻ nhỏ cần có bạn chơi cùng, nhưng trong nhà lại không có ai chơi,

cha mẹ thường không để ý đến tâm lý này của trẻ, cha mẹ thường xuyên bận rộn với công việc của riêng mình, suy nghĩ những vấn đề của người lớn mà không để ý đến sự cô đơn, niềm khát vọng trong thế giới nội tâm của trẻ. Vì thế mà muốn giải quyết vấn đề con không muốn về nhà, đầu tiên phải khiến con không còn cảm giác cô đơn nữa, khiến con không còn cảm thấy nhà chỉ là cái tổ của một con kiến mà cảm thấy nhà là một nơi tràn ngập niềm vui của cả một đàn kiến. Để làm được điều đó thì những người làm cha làm mẹ như chúng ta phải dành thời gian để làm kiến chúa, dành thời gian làm bạn cùng con. Tất nhiên là công việc thì không thể bỏ, nhưng nếu dồn toàn bộ tâm trí vào công việc thì chúng ta sẽ vô tình đánh mất con.

Thời gian sau đó, mỗi tối tôi đều phải đóng vai “kiến cha”, trước khi ngủ tôi kể chuyện cho con nghe đến khi con chìm vào giấc ngủ. Cứ như thế chúng tôi lấy lại niềm tin của con, kéo con lại với gia đình.

Vì con nên mỗi ngày cắt điện một lúc

Có nhiều chuyện, kiên trì không phải là chuyện dễ dàng, ví dụ như việc chơi cùng con.

Một năm sau quãng thời gian con không muốn về nhà, vào một buổi tối, Y Y đột nhiên hỏi tôi: “Cha ơi, điện hàng ngày chúng ta vẫn dùng do ai quản lý vậy ạ?”. Mặc dù con gái chỉ thuận miệng hỏi câu này nhưng tôi vẫn trả lời con: “Sở Điện lực”.

“Vậy thì họ có thể cắt điện đúng không ạ?”. Đôi mắt con gái bỗng sáng lên. Thấy tôi gật đầu, con ngập ngừng một lúc rồi lại hỏi nhỏ: “Vậy con có thể gọi điện cho họ không ạ?”. Câu hỏi của con đã khiến tôi phải chú ý, tôi không thể không quan tâm đến điều con đang nói, tôi hỏi con có chuyện gì. Con gái nháy nháy mắt nói: “Con muốn nhờ họ cắt điện một lần..”.

“Tại sao?”. Càng lúc tôi càng thấy lạ.

“Buổi tối nếu như không có điện, chúng ta không xem được tivi, cũng không dùng được máy tính, như vậy cha và mẹ có thể chơi cùng con. Chúng ta có thể thắp một cây nến, chơi trò trốn tìm trong phòng, cha mẹ còn có thể kể cho con nghe rất nhiều câu chuyện...”. Con càng nói càng hào hứng, vừa nói vừa hoa chân múa tay. Nhưng khi ngẩng đầu nhìn thấy ánh đèn điện sáng choang, con không còn hào hứng nữa, gương mặt lộ vẻ thoáng buồn.

“Tại sao chẳng khi nào mất điện cả? Ở trường mẫu giáo cả ngày con đã không được nhìn thấy cha mẹ, tối về nhà cha mẹ lại chẳng thèm để ý đến con. Buổi tối cha mẹ người thì xem tivi, người thì đọc sách, mở máy tính viết lách, chẳng có ai quan tâm đến con, chả có gì thú vị cả”. Mắt ngấn lệ, nhưng con cố gắng kìm nén: “Mấy ngày nữa cha lại đi công tác rồi, mẹ lại bận hơn nhiều, hàng ngày đều không có thời gian chơi cùng con. Nếu như cắt điện, không phải làm gì nữa, cha mẹ có thể chơi cùng con, có đúng không ạ?”.

Tôi và vợ đều ngây người ra khi nghe con nói, những gì con nói đều đúng, từ ngày con đi học mẫu giáo, vợ chồng chúng tôi đều cho rằng con đã lớn rồi, không còn giống như hồi còn bé đi một bước trông một bước, phải dành nhiều thời gian nghỉ ngơi để chăm sóc con. Vì thế mà mỗi khi đón con về nhà xong thì lại bận nấu nướng, ăn cơm, dọn dẹp, sau đó thì giục con về phòng mình để cha mẹ xem các chương trình truyền hình yêu thích hoặc là tiếp tục viết bản thảo còn dang dở. Còn con gái làm gì trong phòng, nghĩ gì chúng tôi rất ít khi hỏi han.

Nghĩ đến vẻ u sầu của con gái, tôi thấy vô cùng có lỗi với con. Ngồi đối diện với con, tôi đưa tay xoa đầu con bé và nói: “Con yêu, việc này con cứ để cha giải quyết. Tối hôm nay chúng ta sẽ cắt điện, cha và mẹ sẽ cùng con chơi trò trốn tìm!”. Con tròn mắt nhìn tôi với vẻ nghi ngờ, rồi lại quay sang nhìn mẹ, nhìn thấy mẹ gật đầu trịnh trọng, con đặt đĩa xuống vỗ tay tán thưởng như vừa được nghe một tin vui, con vui mừng hô lớn: “Cha mẹ tuyệt vời!”.

Chỉ một chốc con đã ăn xong cơm, còn nhanh nhẹn giúp mẹ thu dọn bàn ăn. Vừa thu dọn con vừa nháy mắt ra hiệu cho tôi, con cứ gắng hỏi: “Thật sự là cha có thể cho cắt điện được ạ? Chú quản lý đã đồng ý với cha ạ? Khi nào thì cắt điện ạ?”. Mồm miệng tay chân con không ngừng nghỉ, vẻ hào hứng của con khiến tôi cảm thấy áy náy vô cùng: Ngày thường chúng tôi đã không thực sự quan tâm đến con!

Sau khi đã dọn dẹp mọi thứ đầu vào đấy, tôi làm theo lời con miêu tả, tắt một ngọn nến rồi tắt hết đèn điện trong nhà: “Mất điện rồi, mất điện rồi!”. Con vui sướng nhảy nhót, tìm tôi như cũng bay lên cùng với niềm vui của con, cả nhà cùng nhau chơi rất nhiều trò chơi. Tiếng cười, tiếng hát và cả tiếng hoan hô tràn ngập gian phòng trong ánh nến đung đưa...

Trước khi đi ngủ con vui vẻ nói với tôi: “Mất điện thật là vui, sau này

ngày nào chúng ta cũng cắt điện được không cha?”. Tôi gật đầu trả lời con: “Được, từ nay về sau, mỗi tối chúng ta sẽ cắt điện một lúc!”.

Buổi tối hôm đó con ngủ rất ngon, khi ngủ môi chúm chím nụ cười. Cũng lâu rồi tôi chưa vui như thế, chưa bao giờ cảm nhận niềm hạnh phúc con gái mang lại cho tôi chân thật và gần gũi như thế.

Từ đó trở về sau, cho dù tôi và vợ có bận đến như thế nào, bất luận ban ngày làm việc mệt mỏi cần nghỉ ngơi thế nào, nhưng cứ sau bữa cơm tối, tôi đều về nhà mình “mất điện” nửa tiếng đồng hồ, dành toàn bộ thời gian cho con gái, toàn tâm toàn ý chơi cùng con, cùng con tận hưởng quãng thời gian vui vẻ.

Trong thời gian này, chúng tôi được nghe nhiều tâm sự của con, những điều mà bình thường chúng tôi không nghe được, chúng tôi cũng nói những suy nghĩ của mình, điều mà trước đây chúng tôi không có thời gian để nói với con. Vừa giải trí vừa tâm sự, tôi và con trở nên gần gũi hơn, vì thế tôi càng hiểu hơn về con gái mình.

Ngủ một mình vẫn ngon

Bậc làm cha làm mẹ ai cũng biết, nếu con được lớn lên trong sự bao bọc chiều chuộng của cha mẹ, con mãi mãi sẽ không trưởng thành, phải bồi dưỡng cho con tính độc lập, phải cho con một không gian của riêng mình. Để bồi dưỡng tính tự lập cho con gái, tôi tạo mọi cơ hội để con có một không gian của riêng mình, ngủ một mình cũng là một cách để tạo cho con tính tự lập.

Trước bốn tuổi Y Y luôn ngủ chung với cha mẹ. Ba người chúng tôi ngủ trên một chiếc giường lớn, trước khi ngủ tôi thường kể chuyện cho con nghe, con cảm thấy như vậy thật là hạnh phúc.

Sau sinh nhật lần thứ tư của con, chúng tôi quyết định cho con ngủ riêng. Chúng tôi tạm thời cho con ngủ một mình trên chiếc giường nhỏ kê cạnh chiếc giường lớn. Lúc đầu tất nhiên là con không muốn như vậy, con từng vì thế mà quấy khóc, chúng tôi vừa an ủi vừa động viên con: “Trẻ con lớn rồi đều phải ngủ một mình, hơn nữa mặc dù chúng ta không cùng ngủ trên một chiếc giường nhưng chúng ta vẫn ngủ chung một phòng”. Cuối cùng Y Y cũng đành chấp nhận phương án của chúng tôi.

Buổi tối đầu tiên là vợ tôi dỗ cho con ngủ, nhưng thế nào con cũng không ngủ được, cô ấy vừa về giường lớn là Y Y đã bám ngay theo. “Mẹ đừng bỏ con một mình, con muốn được ngủ chung với cha mẹ!”. Nhưng chúng tôi không để ý đến khẩn cầu của con, sau một hồi làm công tác tư tưởng, chúng tôi lại bế con về giường nhỏ nằm. Sau khi đắp chăn cho con, tôi nhẹ nhàng nói với con: “Rồi đến lúc con phải lớn lên, không thể ngủ chung với cha mẹ cả đời được...”. Khuyên răn một thôi một hồi, có lẽ con đã thấm mệt, chưa đợi tôi nói hết câu, con đã chìm vào giấc ngủ...”.

Sau này, trong một cuốn sách, Y Y đã viết như thế này: *Từ hôm đó, mình cứ nghĩ rằng cuộc sống hạnh phúc đã kết thúc rồi. Nhưng mà chỉ sau mấy ngày, mình phát hiện ra rằng cũng không đến nỗi tệ lắm. Mặc dù mình đã mất đi niềm hạnh phúc khi được ngủ cùng với cha mẹ, nhưng chiếc giường nhỏ lại mang đến cho mình niềm vui và sự tự do, mình có thể lăn lộn thoải mái trên chiếc giường nhỏ đó và nó trở thành thiên đường vui vẻ của mình.*

Con tự do và vui vẻ như thế trong thời gian một năm.

Vừa thối tắt nến sinh nhật lần thứ năm, vợ tôi nói với con: “Y Y, cha và mẹ còn chuẩn bị cho con một món quà sinh nhật, con có muốn xem không?”. Con gái vui mừng nhảy nhót: “Con muốn ạ, con muốn ạ!”. “Cha và mẹ đã trang trí cho con một căn phòng thật xinh xắn, từ hôm nay con sẽ là chủ nhân của nó”. Mặc dù muốn có một căn phòng của riêng mình, nhưng con lại không muốn ngủ một mình ở đó, vì thế con nói: “Nhưng con không muốn ngủ ở đó”. Lúc này tôi cười nói với con: “Con yêu, đó là phòng ngủ và phòng học của con, ban ngày con có thể chơi và học, buổi tối thì nghỉ ngơi ở đó, như thế mới có thể chứng minh được là con đã lớn rồi.

Vừa nghe nói ngủ một mình ở căn phòng mới có thể chứng minh được là mình đã lớn, con liền vui vẻ đồng ý.

Buổi tối hôm đó cho dù thế nào thì con cũng ngủ không ngon, vợ tôi phải ở lại cùng con rất lâu, tôi thì kể cho con rất nhiều chuyện con mới dần dần ngủ được. Đến nửa đêm, Y Y muốn đi vệ sinh, nhưng vừa mở mắt thì không thấy cha mẹ đâu cả, con ra sức la lớn. Hai vợ chồng lập tức chạy sang đưa con đi vệ sinh. Sau khi đi vệ sinh xong, Y Y nói dù thế nào mẹ cũng phải ở lại, vì thế vợ tôi đành phải ngủ lại cùng con. Mấy ngày sau đó, hai vợ chồng tôi thay nhau ru con ngủ, đợi cho con ngủ rồi, chúng tôi mới quay lại phòng mình nghỉ ngơi.

Một tháng sau đó, trước khi đi ngủ Y Y nói với mẹ: “Từ hôm nay trở đi con sẽ ngủ một mình, mẹ không cần ngủ cùng con nữa, bởi vì con đã lớn rồi”. Nghe con nói vậy, vợ tôi hôn con và nói: “Con yêu của mẹ lớn thật rồi, đã hiểu chuyện rồi”.

Sau này trong một cuốn sách, con viết:

Sau đó mỗi ngày trước khi đi ngủ, mình đều gấp quần áo gọn gàng, xếp theo trật tự để cạnh gối, chui vào trong chăn, sau đó rất nhanh mình đã chìm vào giấc ngủ. Mình phát hiện rằng ngủ một mình cũng rất hạnh phúc, rất ngon giấc.

Đến nay, cuộc sống hạnh phúc như thế, giấc ngủ ngon như thế đã theo con được mười năm rồi.

Không được làm hôi ông già Noel

Vào tuổi của tôi, chẳng ai có cảm tình gì với những ngày lễ của Tây kiểu như ngày lễ Noel. Đặc biệt với những đứa trẻ lớn lên ở nông thôn thì Noel quá xa vời, chẳng có liên hệ gì với bản thân mình cả. Tôi đã hơn bốn mươi tuổi, từ nhỏ đến lớn ngoài Tết Âm lịch thì chẳng có ngày lễ tết nào có thể làm cho tôi hứng thú. Nhưng con gái đã khiến cho tôi có một kỷ niệm sâu sắc về ngày lễ Noel, khiến cho tôi không thể coi nhẹ ngày lễ này, giống như ăn Tết, trước ngày Noel tôi cũng phải chuẩn bị mọi thứ, sau đó là chờ đợi...

Ngày lễ Noel như thế đã mang đến cho con gái sự tưởng tượng tuyệt vời, chờ đợi vui vẻ, sự tự tin và cả ký ức mãi mãi không thể phai nhòa. Cứ thử nghĩ nếu như sau này con lớn lên, trong ký ức ấy không hề có “Ông già Noel” hay “Quà Giáng sinh” thì ký ức ấy của con sẽ thiếu đi biết bao nhiêu màu sắc?

Ngày 25 tháng 12 năm 2001 là ngày lễ Giáng sinh, vài ngày trước đó Y Y đã bắt đầu lẩm nhẩm “Lễ Giáng sinh”, “Ông già Noel”. Đêm ngày 24, Y Y treo mũ ở đầu giường từ rất sớm (con nói treo tất sợ làm hôi Ông già Noel), con háo hức đến nỗi không ngủ được. Buổi sáng hôm sau khi thức dậy, việc đầu tiên con làm là đi xem chiếc mũ ở đầu giường. Khi nhìn thấy chiếc mũ chứa đầy quà, con nở nụ cười rất tươi. Con lấy từng món quà ra khỏi chiếc mũ, khi mẹ muốn xem có những quà gì, con liền ôm chặt lấy mũ nói: “Đây là quà Ông già Noel tặng con, không phải tặng mẹ!”.

Vì con quá trân trọng những món quà đó nên con không muốn chia sẻ, nhưng từ nhỏ con đã biết chia sẻ với mọi người, tuyệt đối không hưởng một mình. Vì thế mà khi sự hào hứng qua đi, Y Y lại đem những món quà của Ông già Noel tặng chia cho cha mẹ.

Đây là lần đầu tiên Y Y được đón Giáng sinh, trong cuốn sách “Chơi cũng là một cách để trưởng thành” con đã viết thế này:

Khi mình năm tuổi, đột nhiên có một ngày, ở trường mẫu giáo bày một cây thông bằng nhựa, trên cây có treo rất nhiều món quà nhỏ xinh và những quả cầu đầy màu sắc, còn có những chiếc đèn nhấp nháy rất đẹp. Trên tấm kính cửa sổ có dán bốn chữ rất to, cô giáo nói với chúng mình rằng đó là chữ: “Giáng sinh vui vẻ”.

Đây là lần đầu tiên mình nghe thấy những từ như “lễ Giáng sinh”, “đêm Giáng sinh”, “cây thông Noel”, “quà Giáng sinh”, khiến cho mình cảm thấy vừa hưng phấn, vừa mong đợi. Đặc biệt là khi nghe mẹ nói, Ông già Noel sẽ tặng quà cho những đứa bé ngoan, mình càng hưng phấn hơn nữa, bởi vì cô giáo và cha mẹ đều nói mình là một đứa bé ngoan, rất nghe lời, như vậy thì chắc chắn Ông già Noel sẽ thích mình, mình nhất định sẽ nhận được quà của Ông già Noel. Nghĩ như vậy, mình cảm thấy có nhiều động lực hơn, mình lẩm nhẩm tính trên đầu ngón tay xem còn bao nhiêu ngày nữa sẽ đến Giáng sinh.

Mặc dù ngày hôm sau sẽ là Giáng sinh nhưng mình vẫn cảm thấy thời gian trôi qua thật chậm, bởi vì đây là lần đầu tiên mình được đón Giáng sinh, mình còn rất ngây thơ, mình muốn được tận mắt nhìn thấy Ông già Noel cơ. Cuối cùng Giáng sinh cũng đã đến, mình hồi hộp ngồi ở ghế sofa chờ Ông già Noel gõ cửa, mình còn nghĩ xem khi gặp mình sẽ nói gì với ông ấy, nên ôm ông ấy hay là chỉ bắt tay thôi. Mẹ mình nói, Ông già Noel chỉ đến khi trẻ con đã đi ngủ, ông ấy sẽ trèo qua cửa sổ để vào nhà, để quà vào chiếc tất mà các bạn nhỏ đã treo sẵn ở đầu giường, sau đó lại trèo qua cửa sổ để ra ngoài. Mặc dù mẹ đã chuẩn bị cho mình chiếc tất Giáng sinh nhưng mình nghĩ nó hơi nhỏ, Ông già Noel sẽ chỉ để được một món quà nhỏ mà thôi, hơn nữa tất lại bẩn, ngộ nhỡ Ông già Noel chệch tất thì làm thế nào, vì thế mình đã cắt tất đi, thay vào đó là chiếc mũ Noel mà cha mua cho mình.

Mẹ giục mãi mình mới chịu chui vào chăn, nằm im chờ Ông già Noel đến. Mình mở to mắt, nhìn chăm chăm vào cửa sổ, nhưng mãi mà chẳng

có động tĩnh gì, mình nghĩ đến lời mẹ nói, có lẽ là Ông già Noel thấy mình vẫn chưa ngủ nên mới không vào. Mình vội vàng nhắm chặt mắt lại, định giả vờ ngủ, đợi khi Ông già Noel bước vào, mình sẽ nhìn trộm ông ấy, như vậy mình sẽ không bị ông ấy phát hiện. Nhưng mà chẳng kịp đợi Ông già Noel đến, mình đã ngủ mất rồi. Bầu trời đêm đầy sao lung linh, mình ngủ rất ngon, trong giấc mơ, kế hoạch mà mình vốn đã chuẩn bị kỹ lưỡng biến thành một tia nắng ấm áp, chiếu sáng cánh đồng xanh thắm trong trái tim mình.

Khi mình thức giấc thì trời đã sáng, ánh sáng mặt trời chiếu thẳng vào phòng ngủ. Mình vẫn còn chưa tỉnh hẳn, đôi mắt vẫn còn lim dim, mình lồm cồm bò dậy, tìm ngay chiếc mũ treo ở đầu giường. Ôi! Chiếc mũ đầy ắp các món quà. Mình lập tức ngồi thẳng người, lấy chiếc mũ ôm chặt vào lòng, vui sướng mở nó ra, nhìn xem bên trong có những thứ gì. Lúc này mẹ bước vào phòng, mẹ cười và đi lại phía mình hỏi: “Ông già Noel tặng quà gì cho con vậy?”. Mình lập tức giấu chặt mũ vào trong lòng như là sợ mẹ mang cái mũ đi mất: “Đây là quà Ông già Noel tặng cho con!”. Mẹ nói: “Mẹ biết là quà cho con, mẹ xem có được không?”. Nghe mẹ nói vậy, mình lại mở mũ, lấy từng món đồ ra: Bánh gạo, nước hạnh nhân, gọt bút chì, bút chì màu, tranh, thiệp chúc mừng, kẹp tóc, gương... Thật là nhiều quà, toàn là những thứ mà mình thích. “Ông già Noel thật là tuyệt vời, tại sao ông ấy lại biết con thích ăn bánh gạo, thích uống nước hạnh nhân?”. Mình vừa cảm thấy hạnh phúc lại vừa cảm thấy nghi ngờ. Mẹ cười và nói với mình: “Bởi vì ông ấy là Ông già Noel! Ông ấy thích con, vì thế mà con thích gì ông ấy đều biết”.

Mình cất các món quà cẩn thận, đến giờ phải đến trường rồi, mình không tìm được đành cầm hai món quà cho vào cặp sách mang đến trường, mình muốn cho các bạn xem quà của Ông già Noel tặng. Mình còn hiếu kỳ muốn biết Ông già Noel tặng quà gì cho các bạn ấy? Trên đường đi mình đều nghĩ đến điều này. Khi đến trường, rất nhiều bạn nói là các bạn ấy không nhận được quà, nhìn thấy món quà trên tay mình các bạn ấy đều rất ghen tỵ. Mình càng đặc ý, nhất định là Ông già Noel không thích các bạn ấy, vì thế mà ông ấy mới không tặng quà cho các bạn. Mình quyết tâm sau này phải ngoan ngoãn và nghe lời hơn nữa để Ông già Noel luôn luôn yêu quý mình, như vậy năm nào mình cũng nhận được quà của ông.

Sau này khi bạn trẻ lớn dần lên, chúng biết là trên thế giới này không có

Ông già Noel, Ông già Noel thật sự chính là cha mẹ, người yêu thương chúng, Y Y biết được sự thật thì rất buồn, tôi và vợ an ủi con: “Mặc dù con đã biết được sự thật, nhưng mỗi dịp Giáng sinh, cha và mẹ sẽ vẫn tặng quà cho con”.

Bây giờ mỗi khi đến Giáng sinh con không còn đòi quà nữa, chúng tôi cùng đi ra ngoài chơi, cùng ăn cơm, có lúc tôi mời con, thì thoảng con cũng dùng tiền nhuận bút của con để mời tôi.

Tại sao bạn ấy vẫn chưa đến xin lỗi

Dưới sự giáo dục âm thầm, từng bước của tôi, từ nhỏ con gái đã biết khoan dung với người khác, khi chơi cùng các bạn đồng trang lứa, nếu có mâu thuẫn, con thường nhường bạn, dùng thái độ ôn hòa để giải quyết mâu thuẫn, hóa giải “nguy cơ”. Y Y là một đứa trẻ rất biết điều, chỉ cần con biết là mình có lỗi, con sẽ chân thành xin lỗi. Nhưng nếu như người khác có lỗi với con, con cũng rất coi trọng thái độ xin lỗi của đối phương. Chỉ cần đối phương kịp thời nói xin lỗi, con sẽ lập tức tha thứ cho người đó, nhanh chóng quên đi lỗi lầm của họ.

Nhưng không phải ai có lỗi với con cũng đều kịp thời xin lỗi, vì thế mà mỗi khi bị ai đó làm tổn thương mà người đó không đến xin lỗi, con thường rất buồn. Con không hiểu tại sao mắc lỗi mà không đến xin lỗi? Tôi nhớ lần đầu tiên con bị bạn làm tổn thương nhưng lại không được bạn xin lỗi, là vào ngày 30 tháng 4 năm 2002.

Kỳ nghỉ lễ Quốc tế lao động 1/5, tôi đến Bắc Kinh tham gia một cuộc hội thảo văn học, vợ tôi đưa con gái năm tuổi rưỡi về quê thăm ông bà nội. Mỗi lần về quê con đều rất vui, vì ở quê có đồng rộng, lại có rất nhiều bạn nhỏ cùng trang lứa, con có thể tự do cùng các bạn nhỏ vui chơi chạy nhảy trên cánh đồng, chơi đủ các trò chơi.

Vì thường xuyên về quê chơi nên ở quê Y Y có một nhóm “anh em thân thiết”. Chỉ cần thấy con về, nhất định những bạn nhỏ này sẽ đến rủ con đi chơi. Trong nhóm bạn đó có anh bạn nhỏ tên Khúc Vỹ Kiến, lớn hơn Y Y hai tuổi, là con hàng xóm nhà ông nội, thường xuyên chơi cùng với Y Y, hai đứa trẻ cứ ăn cơm xong là lại tụ tập. Nhiều lúc con gái chưa ngủ dậy, Khúc Vỹ Kiến đã đến rủ con đi chơi rồi.

Nhưng bạn bè thân thiết đến mấy cũng có lúc xích mích, cãi cọ.

Lần này không biết hai đứa trẻ làm sao mà lại cãi nhau, chơi một lúc thì không đứa nào nhìn mặt đứa nào nữa. Con gái tức tối chạy về nhà ông nội, bực bội ngồi ăn cơm và xem tivi một mình. Bà nội nói với con trời vẫn còn sớm, tại sao không ra ngoài chơi một lúc. Con lắc đầu nói, chơi chẳng có gì thú vị cả. Bà nội thấy con ngồi trong nhà nhưng cứ ngóng ra ngoài cửa sổ, hình như là đang đợi ai đó. Bà thấy vậy liền đi ra ngoài xem sao, bà muốn xem ai sẽ đến tìm cháu nội. Đúng lúc đó bà thấy Khúc Vỹ Kiến ngồi ở ngoài cổng. Bà vội vàng gọi cậu bé vào trong nhà, nhưng Khúc Vỹ Kiến vừa nghe thấy bà nội Y Y hỏi, liền lập tức đứng phắt dậy, chạy nhanh về nhà.

Bà nội không hiểu chuyện gì đang diễn ra, vừa quay đầu lại thì nhìn thấy một mảnh giấy nhỏ dán ở cửa, trên mảnh giấy viết chỉ chít toàn chữ là chữ. Bà nội cẩn thận bóc tờ giấy xuống xem, vì bà không biết trên tờ giấy viết những gì, bà vừa đi vừa gọi Y Y, nói có bạn nhỏ gửi thư cho con bé. Y Y nghe thấy bà bảo thế thì vô cùng ngạc nhiên: Ai viết thư cho mình chứ? Con tròn mắt nhận lấy mảnh giấy từ tay bà, đọc thầm những dòng chữ viết trên giấy, kết quả là con càng đọc sắc mặt càng lạ, cuối cùng thì mặt đỏ bừng lên, mắt ngấn nước. Bà nội không biết tại sao con khóc, hỏi mãi con cũng không trả lời, bà hỏi nữa thì con đã nằm ra giường và khóc.

Bà nội lo quá liền gọi ngay mẹ Y Y. Mẹ con từ phòng bước ra, lấy mảnh giấy trong tay Y Y, thấy trên giấy viết: “Phạm Khương Quốc Nhất, đồ con rùa, hai mươi tám cái đầu”. Cậu bé viết cũng khá là vắn, mẹ không nhịn được phá lên cười. Y Y lập tức bật dậy: “Người khác chửi con mà mẹ còn cười nữa!”. Nói rồi con lại khóc, nước mắt lăn dài trên hai má, xem ra con thật sự rất buồn. Mẹ lập tức an ủi con nói là Khúc Vỹ Kiến chỉ trêu con thôi, không nên để bụng mấy chuyện đó. Y Y lau nước mắt nói: “Chỉ là trêu đùa tại sao phải chửi con? Con phải đi tìm mẹ bạn ấy!”, “Con tìm mẹ bạn ấy để làm gì?”, “Để mẹ bạn ấy phê bình bạn ấy!”. Nghe vậy vợ tôi vội khuyên con: “Trời đã tối rồi, theo mẹ con nên đợi đến ngày mai. Ngày mai mẹ của Khúc Vỹ Kiến nhất định sẽ đến, đến lúc đó con nói với cô ấy chuyện này, để cô ấy phê bình Khúc Vỹ Kiến”.

Ngày hôm sau mới sáng sớm Y Y đã dậy, nhanh chóng mặc quần áo, sau đó ngồi im trên giường không nói câu nào. Vợ tôi giục con đi rửa mặt, chuẩn bị ăn sáng. Không ngờ rằng câu đầu tiên con nói lại là: “Mẹ bạn Khúc Vỹ Kiến khi nào mới tới ạ?”. Vợ tôi ngây người, trí nhớ của con bé thật là tốt, ngủ một giấc dài như vậy mà chưa quên được chuyện này. Vợ tôi đành nói dối: “Con ăn cơm xong là cô ấy đến”.

Sau bữa sáng, Y Y vẫn ngồi đó, không đi đâu cả. Vợ tôi lại giục con ra ngoài đi chơi, con lại hỏi: “Tại sao họ vẫn chưa đến xin lỗi?”. Mẹ đành nói với con đợi thêm lúc nữa. Y Y đòi mẹ đưa cho tờ giấy, con cầm giấy ngồi ở đó không nói gì và chờ đợi...

Khi tôi từ Bắc Kinh trở về, vợ tôi kể cho tôi nghe chuyện này, tôi rất tán thưởng quan điểm: “Có lỗi phải biết xin lỗi” của con, nhưng tôi nói với con rằng nếu chúng ta làm sai điều gì đó, nhất định phải xin lỗi, nếu người khác làm sai, phải biết khoan dung, cần nghiêm khắc với bản thân và khoan dung với người khác.

Con bé gật gật đầu ra vẻ hiểu điều tôi nói.

Giờ con gái đã mười sáu tuổi, đã là một sinh viên đại học, con ngày một hiểu biết nhiều hơn. Con bây giờ không còn buồn vì chuyện người khác có lỗi mà không đến xin lỗi nữa, bởi vì con là một đứa trẻ có lòng khoan dung, con biết rằng tha thứ cho người khác là mang lại niềm vui cho chính bản thân mình.

Lóe lên ý tưởng khi ngồi xích đu

Đầu thế kỷ XXI chúng tôi sống ở bên hồ Nam, Trường Xuân, phía dưới tòa nhà là khu tập thể dục thể thao của chung cư, ở đây có nhiều dụng cụ tập luyện nên thu hút rất nhiều người. Bất luận là người già đến tập thể dục hay là những người thuộc độ tuổi trung niên mang con đến chơi đùa, ai cũng tập trung ở đây, mọi người chơi những đồ mà mình yêu thích, tôi và cô con gái năm tuổi cũng là khách quen ở đây.

Tôi trung thành với xà đơn xà kép và máy tập chạy bộ ở đây, còn phần tử nhỏ tích cực rèn luyện thân thể Y Y thì thiết bị nào con cũng đều chơi qua, mỗi thứ chỉ trong vòng hai ba phút, nhưng xích đu là ngoại lệ, mỗi lần con chơi đều cảm thấy không đủ. Để an toàn, khi con gái ngồi chơi xích đu, tôi trở thành vệ sĩ của con. Không chỉ con gái thích chơi xích đu, hình như đứa trẻ nào cũng thích trò chơi này, vì thế mà chúng tôi thường xuyên phải xếp hàng để chờ đến lượt chơi. Một bé gái ngồi lâu trên xích đu, những đứa trẻ khác không chờ được nữa lao nhao: “Cho mình chơi một lúc đi, cho mình chơi một lúc đi”. Nhưng bé gái ngồi trên xích đu lại coi như không nghe thấy những lời đó, mẹ của bé gái đang đứng cạnh xích đu cũng bỏ ngoài tai, coi như không biết, vẫn cứ giúp con đẩy xích đu.

Tình huống này thì hôm nào cũng xảy ra, chủ đề thì giống, chỉ có hình thức là khác nhau. Cứ như thế, mỗi khi được ngồi trên xích đu sau quãng thời gian dài chờ đợi, tận hưởng sự vui vẻ mà xích đu mang lại, con cũng giống như bao đứa trẻ khác, cứ không ngừng đong đưa đi đong đưa lại, con càng chơi càng hứng thú, tôi thấy phía sau còn rất nhiều bạn nhỏ đang chờ được chơi xích đu thì tỏ ý muốn con xuống nhường cho các bạn khác chơi, lúc đó con thường tỏ ra không muốn. Tôi nói với con: “Đây là thiết bị công cộng, mọi người đều được chơi như nhau”. Con gái hỏi lại tôi: “Thế tại sao lại có rất nhiều bạn nhỏ cứ ngồi mãi trên xích đu mà không nhường cho bạn khác chơi? Các bạn ấy không nhường, tại sao con lại phải nhường ạ?”.

Nghe con nói như vậy, tôi thực sự không biết phải nói gì, đúng vậy, tại sao lại cứ phải là mình nhường, lời con nói không phải là không có lý, tôi chợt nhận ra rằng: Những cách đối nhân xử thế mà tôi đã cố gắng dạy cho con đã bị hiện thực phá hủy rồi...

Trong thời đại ngày nay rất nhiều bậc phụ huynh chỉ vì con cái mình nên bất chấp mọi thứ, nói theo cách của một số người thì những cái gọi là phẩm chất đạo đức hảo huyền ấy đổi được bao nhiêu tiền, con chơi được nhiều, con vui, đấy là điều có thể nhìn thấy, có thể sờ thấy.

Khi phụ huynh không thêm để ý đến những đứa trẻ đang dán mắt vào xích đu chờ đợi, chỉ quan tâm con mình đang ngồi chơi trên xích đu, thì họ đã sớm vứt cái gọi là phẩm chất đạo đức vào sọt rác rồi. Nếu nói vì yêu con, nếu không có đứa trẻ nào đang chờ đợi, để con chơi thêm một lúc thì chẳng có gì là sai, nhưng khi có rất nhiều đứa trẻ đang nóng lòng được chơi, vẫn coi như xung quanh không có ai, thản nhiên để con mình chơi, liệu hỏi thứ tình yêu đó sẽ mang lại điều gì cho con cái? Vì niềm vui nhất thời của con trẻ mà cả đời đánh mất đi phẩm chất đạo đức tốt đẹp, điều này có lợi và có hại gì, thiết nghĩ các bậc phụ huynh phải xem xét lại.

Những người cha người mẹ ích kỷ sẽ có những đứa con ích kỷ, hôm nay con có thể không nhường cho các bạn khác chơi để được chơi lâu hơn, thì tương lai con có thể vì lợi ích của bản thân mình mà không thêm quan tâm đến lợi ích của người khác, thậm chí là lợi ích của cha mẹ.

Một khi đã gieo những hạt mầm ích kỷ trong tâm hồn con cái, chính chúng ta sẽ là người nếm trái đắng trong tương lai, nuôi dạy ra những đứa con ích kỷ, hờ hững, không những bạn đã hủy hoại con cái bạn mà bạn còn hại cả một dân tộc, một quốc gia.

Tôi là đồ chơi của con

Con người là một loại động vật tình cảm, đặc biệt đối với những đứa trẻ mà nói, chúng rất cần sự bảo vệ tình cảm của cha mẹ. Cha mẹ chơi cùng con không những có thể đáp ứng nhu cầu về mặt tình cảm của trẻ, hơn thế nữa trong quá trình chơi cùng trẻ, có thể góp phần thúc đẩy phát triển tâm lý của trẻ một cách tốt hơn.

Đối với trẻ con, trò chơi là toàn bộ cuộc sống của chúng; đối với các bậc phụ huynh, trò chơi chính là hình thức giáo dục hiệu quả nhất. Vì vậy các bậc phụ huynh phải tham gia vào hoạt động vui chơi của con, hay nói một cách khác chúng ta phải chơi cùng con. Nhưng dù nói thế nào thì phụ huynh cũng là người lớn, có tư tưởng, hành vi khác với trẻ nhỏ. Nên làm thế nào để hòa vào thế giới của trẻ, làm thế nào để cùng chơi với trẻ, khiến trẻ vui và bản thân phụ huynh cũng cảm thấy hạnh phúc? Trước tiên phụ huynh phải hiểu được đặc điểm và trình độ phát triển cơ thể cũng như tâm lý của trẻ.

Trong mắt của trẻ, cha mẹ không chỉ là bạn cùng chơi, nhiều lúc còn là đồ chơi của chúng.

Lúc về sống cùng tôi, con chưa đầy một tuổi, lúc đó con chưa biết gì, mọi thứ đều bị động, còn chưa biết chơi đùa. Tôi và vợ thường chủ động chơi cùng con, trêu đùa làm con vui. Cách tôi thường dùng nhất là cùng nhau mô phỏng động tác và âm thanh. Ví dụ, khi con vô tình làm một động tác giống như là vỗ tay, chúng tôi lập tức làm động tác vỗ tay, sau đó con lại làm theo chúng tôi, cứ làm như thế lặp đi lặp lại nhiều lần.

Nội dung và hình thức của những trò chơi này đều hết sức đơn giản, nhưng lại là con đường lý tưởng nhất để xây dựng mối quan hệ giữa cha mẹ và con cái khi con còn nhỏ, hơn nữa ở một mức độ nào đó có thể thúc đẩy quá trình nhận thức ban đầu của trẻ đối với thế giới.

Sau khi Y Y được một tuổi rưỡi, con có thể nhai tốt hơn trước rất nhiều, chúng tôi thường xuyên bóc cho con ăn hạt hướng dương, con bé rất thích ăn món này. Vì thích nên cho dù tôi đặt những hạt hướng dương đã bóc vỏ ở chỗ nào, con cũng sẽ đi tìm và cho vào miệng, cái miệng nhai nhóp nhép rất đáng yêu. Sau đó mỗi khi thích ăn hướng dương, con lại tới những chỗ đã từng để để tìm.

Đến khi hai, ba tuổi, con đã có thể đi vững rồi, năng lực hoạt động cũng được tăng cường nhiều, có thể tự mình tổ chức trò chơi, và càng ngày con càng thích những trò chơi giả tưởng. Cũng vì thế mà vai trò của tôi có chút thay đổi, tôi không còn là người hướng dẫn nữa mà thay vào đó tôi phối hợp cùng con. Ví dụ, khi con gái cầm súng đồ chơi chạy lại nói: “Không được động đây”, tôi phải lập tức giơ hai tay lên, làm “tù binh” của con; khi con cầm ống tiêm, vẻ mặt nghiêm túc muốn “tiêm” cho tôi, tôi phải ngoan ngoãn ngồi xuống làm “bệnh nhân”.

Trong những lần làm thuyết trình về đề tài nuôi dạy con cái, khi tôi nói đến việc chơi đùa của con cái, đều có phụ huynh ca thán: “Ôi, muốn con chơi vui thì phải không tiếc tiền. Đi chơi ở công viên, giá vé vào cửa đều đắt cắt cổ; nếu đưa con đi du lịch, ăn ở cũng mất một khoản không nhỏ, hễ mua đồ chơi cho con là phải mất tiền...”.

Nói như vậy thì không phải con cái của những gia đình nghèo sẽ không bao giờ có được niềm vui, không được chơi hay sao? Nghĩ đến thời của chúng ta, đến cơm còn ăn không no, chẳng biết “đồ chơi” là cái gì, nhưng không phải chúng ta vẫn rất vui đó sao? Chúng ta đã không chơi đùa ư? Tất nhiên là không, một nắm đất sét, một cành cây, một hòn đá... đều có thể trở thành đồ chơi của chúng ta, đều có thể mang đến cho chúng ta niềm vui bất tận.

Vì thế, chơi đùa và tiền bạc chẳng có quan hệ gì với nhau. Cũng giống như việc “Có tiền hay không có tiền đều về quê ăn Tết”, hơn nữa niềm vui và trải nghiệm trong khi chơi căn bản không liên quan gì đến tiền đầu tư vào trong đó, bởi vì mỗi bậc phụ huynh chính là một món đồ chơi lớn của con cái.

Tôi và YY cùng chơi rất nhiều trò chơi, tất cả đều không tốn tiền, nhưng chỉ số niềm vui có được sau mỗi lần chơi là năm sao!

Khi con gái được ba, bốn tuổi, có một lần sau khi ăn cơm tối xong, con ngồi chăm chú xem tivi còn tôi thì vào phòng ngủ hóa trang: Tôi đội một con gấu bông trên đầu, phần mặt quần chiếc váy nhỏ của con, còn phía sau móc một cây chổi lông làm đuôi, trông tôi lúc này giống như một con quái vật hoạt hình. Sau khi hóa trang xong, tôi tiến về phía trước, khom lưng, cong hông, từ phòng ngủ vừa đi vừa lảo đảo đến phòng khách, tiến về phía con gái, để thu hút sự chú ý của con, tôi còn không ngừng phát ra những âm thanh kỳ quái (tất nhiên là phải giữ mức độ, không thì sẽ làm con sợ).

Nghe thấy tiếng kêu, Y Y lập tức tìm nơi tiếng kêu phát ra, mới nhìn thấy tôi, theo bản năng còn lùi lại một bước, thét lên kinh ngạc: “Mẹ ơi, có quái vật vào nhà.” Thấy vậy tôi cũng lùi lại vài bước, thấy tôi lùi ra xa, con hưng phấn nhảy lên giống như một tướng quân vừa đánh thắng trận, con nhảy, hoan hô theo tiết tấu của những động tác tôi làm. Sau đó tôi lắc lư trước mắt con rất nhiều lần, khi tôi sắp tới gần con, con nhanh như cắt lao về phía tôi, tôi lại lùi nhanh về phía sau, tỏ vẻ sợ hãi, dần dần lùi từ phòng khách lùi về phòng ngủ. Vì thế mà con nhìn về phía phòng ngủ chờ đợi, sau một lúc im ắng, tôi lại xuất hiện trước mắt con với “tạo hình” mới, khiến con cười vui vẻ...

Trong suốt quá trình chơi, con rất vui, cười rất nhiều, tôi cũng ngập tràn trong niềm hạnh phúc, mang lại niềm vui cho con, được nhìn thấy nụ cười vui vẻ của con, đây không phải là hạnh phúc của người làm cha hay sao?

Con muốn trở thành người bán dây chuyền vàng

Khi gặp con cái của người thân hoặc bạn bè, người lớn đều quan tâm hỏi han, câu hỏi mà nhiều người hay hỏi nhất có lẽ là: “Cháu học có giỏi không? Lớn lên cháu muốn làm nghề gì?”.

Câu trước thì quan tâm đến điểm số, câu sau quan tâm đến ước mơ. Vấn đề điểm số không liên quan đến nội dung của chương này, tạm thời tôi sẽ không nói đến, chúng ta sẽ nói về ước mơ. Những đứa trẻ mẫu giáo thường sẽ trả lời lớn lên cháu muốn làm: cảnh sát, bác sĩ, nhà khoa học... Những đứa trẻ ở độ tuổi tiểu học thì sẽ trả lời: ngôi sao, lãnh đạo, kỹ sư, giáo viên... Đến khi học trung học thì về cơ bản chẳng em nào có lý tưởng gì cả, tất cả đều có chung một ước mơ (nói chính xác hơn là đều bị ép phải có một ước mơ), đó là: thi đỗ đại học!

Con gái chịu ảnh hưởng từ tôi, từ nhỏ ước mơ của con đã không giống ai.

Ngày 27 tháng 6 năm 2002, trường mẫu giáo số 5 thuộc Đại học Cát Lâm tổ chức lễ tốt nghiệp cho các học sinh lớp lớn. Trong buổi lễ tốt nghiệp có một hoạt động là mời các bạn nhỏ lên sân khấu trình bày ước mơ của mình. Trước đó cô giáo đã bố trí bài tập để các bạn nhỏ có thể chuẩn bị trước ở nhà, cô yêu cầu các con phải viết ra giấy, khi lên sân khấu chỉ cần

mở giấy ra đọc. Hôm đầu tiên khi đi học về, con gái đã nhốt mình trong phòng để viết về ước mơ của mình. Sau khi viết xong, con cầm đưa cho chúng tôi xem, con viết con muốn trở thành một chiến sĩ cảnh sát dũng cảm, mặc dù có rất nhiều chữ con chỉ biết viết phiên âm, nhưng con viết rất ngay ngắn, câu chữ rất trịnh trọng.

Ngày hôm sau, tôi và vợ nhận được lời mời của trường tới dự buổi lễ tốt nghiệp của con. Buổi lễ tiến hành theo kế hoạch, rất nhanh đã đến phần nói về ước mơ. Con gái tôi có số thứ tự tám, con ngồi trên hàng ghế đầu, chăm chú lắng nghe các bạn mình nói về lý tưởng của bản thân. Tôi để ý con thường xuyên nhú lông mày, thi thoảng lại ra vẻ trầm tư suy nghĩ, tôi không biết con đang nghĩ gì.

Tiếp theo là đến lượt của Y Y, khi cô giáo gọi đến tên con, tôi phát hiện con có chút do dự, sau đó, để lại tờ giấy vốn nắm chặt trong tay con nãy giờ trên bàn, ngập ngừng bước lên sân khấu. Tôi hơi lo lắng, không biết có chuyện gì xảy ra với con, tối hôm trước không phải là con đã chuẩn bị rất chu đáo rồi sao? Tại sao đến giờ phút quyết định con lại sợ sệt co rúm lại thế kia? Nhút nhát sợ sệt không phải là tính cách của con, hơn nữa tại sao con lại không cầm theo tờ giấy đã chuẩn bị sẵn?

Không để cho tôi phải nghĩ nhiều, con bắt đầu phát biểu: “Xin chào tất cả mọi người, cháu tên là Phạm Khương Quốc Nhất, ước mơ của cháu là... là bán dây chuyền vàng!”. Cái gì, tôi nghĩ mình đã nghe nhầm, con gái đang nói cái gì vậy? Bán dây chuyền vàng? Để kiểm tra lại rằng tôi không nghe sai, tôi hỏi lại vợ tôi, vẻ mặt kinh ngạc sợ hãi của vợ tôi đã chứng thực điều tôi nghe thấy là sự thật: “Cái này mà cũng gọi là ước mơ? So với ước mơ trở thành giáo viên, cảnh sát, bác sĩ, nhà khoa học... mà bấy bạn trước đó đã nói thì ước mơ của con sao mà tầm thường thế, nó còn không thể gọi là ước mơ được, thật là mất mặt quá”. Vợ tôi mặt nóng bừng bừng, phụ huynh ngồi cạnh cũng không nhịn được phải bật cười. Tôi cũng bồn chồn lo lắng, muốn lên sân khấu lôi con xuống, hỏi con tại sao lại đột nhiên nói những lời đó. Tại sao đột nhiên lại nghĩ ra một ước mơ như vậy, nhà tôi từ trước tới giờ không ai thích đồ trang sức bằng vàng, con gái từ nhỏ đến lớn chưa từng tiếp xúc với “dây chuyền vàng”, tại sao con lại có “cảm tình” với thứ này?

Tôi nghĩ nhất định là có nguyên do của nó, vì thế trên đường về nhà mới có đoạn đối thoại như thế này:

“Y Y tại sao con không cho mọi người biết ước mơ của con là làm cảnh sát, tại sao lại thay đổi ước mơ của mình trong chốc lát như vậy?”.

“Cha không nghe thấy đã có một bạn nói bạn ấy muốn làm cảnh sát rồi sao ạ? Con không muốn nói giống người khác, nếu nói như vậy cô giáo sẽ cho rằng con bắt chước người khác, chẳng ra gì cả”.

“Nhưng tại sao lại phải là bán dây chuyền vàng? Tại sao con lại nghĩ đến điều này?”.

“Con thấy có bạn nói muốn làm cảnh sát rồi, con đổi thành giáo viên. Nhưng lại có bạn nói muốn làm giáo viên, con đành đổi thành làm bác sĩ, nhưng kết quả là lại có bạn nói muốn làm bác sĩ. Con nghĩ mãi mới ra nhà khoa học, kết quả là bạn số bảy lại nói trước. Chẳng còn cách nào khác, lúc lên sân khấu con vẫn đang nghĩ phải nói cái gì. Đang suy nghĩ con chợt nhìn thấy trên cổ cô giáo có đeo một sợi dây chuyền, con đành nói ước mơ của con là bán dây chuyền vàng”.

“Bán dây chuyền vàng thì có gì tốt, nghe đã thấy chẳng có chí tiến thủ chút nào?”. Vợ tôi xen vào câu chuyện của hai cha con.

“Bán dây chuyền vàng thì có gì không tốt ạ, có thể kiếm được tiền cho cha mẹ tiêu”.

Sau khi nói chuyện với con, tôi hiểu ra tất cả, tôi không cảm thấy buồn mà thấy vui. Không ngờ rằng vì nghĩ đến “bán dây chuyền vàng”, con gái đã phải tốn không biết bao nhiêu neuron thần kinh, hơn nữa câu: “Bán dây chuyền vàng” của con đã giúp tôi nhìn thấy điều đáng quý ở con gái.

Trước tiên, có thể thấy con gái là người có tư duy khác biệt, điều này không phải là dễ, không muốn làm điều giống với người trước đã làm, nói những lời người khác đã nói. Lớp mẫu giáo của con có tới ba mươi sáu bạn nhỏ, những bạn nói muốn làm cảnh sát, làm giáo viên, làm bác sĩ, làm nhà khoa học mỗi ngành nghề đều không dưới năm bạn, nhưng chỉ có con gái nói muốn trở thành người bán dây chuyền vàng, độc nhất vô nhị! Không đi theo số đông, có cá tính, đây là những tố chất cơ bản để trở thành một người thành công.

Thứ hai, có thể thấy con có đầu óc linh hoạt, không cứng nhắc, mặc dù trước đó con đã chuẩn bị nội dung phát biểu, nhưng con có thể căn cứ vào

tình hình thực tế để thay đổi nội dung, không đập khuôn cứng nhắc. Một đứa trẻ mới có năm tuổi rưỡi mà làm được như vậy thì đáng được khen ngợi.

Thứ ba, qua chuyện này có thể thấy được con có trí tưởng tượng rất phong phú, có thể liên tưởng việc “bán dây chuyền vàng” với lý tưởng của bản thân, điều này người lớn chúng ta không phải ai cũng có thể làm được.

Còn một điểm nữa cần phải nói đến, đó là con luôn luôn hướng về cha mẹ, cho dù là “bán dây chuyền vàng” thì cũng vì “kiếm tiền để cha mẹ tiêu”.

Nghĩ như vậy, tôi làm sao nữa lòng trách cứ con vì lý tưởng của con trong mắt người khác tầm thường? Không những không trách cứ mà còn cần phải khẳng định! Chuyện này cũng gợi cho tôi suy nghĩ: Khi trẻ làm một điều gì đó, trong mắt người lớn điều này trái với những chuẩn mực thông thường, thậm chí là hoang đường, nhưng cha mẹ không được trách mắng trẻ, trước tiên hãy hỏi tại sao, có thể cha mẹ sẽ phát hiện ra rằng người sai không phải là trẻ mà lại là chính bản thân chúng ta, không phải con đã vi phạm chuẩn mực mà là đầu óc chúng ta đóng khung trong những chuẩn mực...

Rất may là khi con nói ước mơ của mình là trở thành người bán dây chuyền vàng, tôi đã không trách mắng con ngay lập tức, nếu không thì lối tư duy riêng biệt, khả năng sáng tạo, ứng biến, thậm chí là lòng hiếu thảo của con đối với cha mẹ có lẽ đã mãi mãi biến mất...

Con lớn lên, ước mơ của con cũng theo đó mà thay đổi, con càng ngày càng trưởng thành, thực tế hơn. Giờ đây, tôi không có lý do gì mà không vui mừng khi ước mơ của con ngày một bay cao bay xa.

Tôi và vợ đối đầu: Để con chơi hay học

Kết thúc những năm tháng học ở trường mẫu giáo, con gái sắp bắt đầu một cuộc sống học tập mới ở trường tiểu học. Con sẽ học như thế nào? Ở phần đầu tôi đã nói, phải cho con vui vẻ học tập, nhưng những bạn nhỏ đang ngồi trên ghế nhà trường, có bao nhiêu bạn cảm thấy vui vẻ? Để không biến con thành cỗ máy học hành, nô lệ của điểm số, tôi kiên quyết giữ lập trường: “Nếu nền giáo dục đối phó kiểu Trung Quốc không thay đổi, con gái tôi sẽ không đến trường, tôi sẽ cho con tự học ở nhà đến khi tốt nghiệp phổ thông trung học, nếu có điều kiện tôi sẽ cho con ra nước ngoài

học, không có điều kiện thì sẽ để con tìm việc và đi làm, dù chỉ ở nhà tự học thì sau khi học xong chương trình trung học, những tố chất tổng thể của Phạm Khương Quốc Nhất tuyệt đối tốt hơn những sinh viên tốt nghiệp đại học bình thường”.

Tôi tự tin như vậy bởi vì hai lý do, thứ nhất là tôi và vợ đều có thể trở thành giáo viên của con, cũng có thể mời gia sư đến nhà dạy cho con những kiến thức cơ bản trong chương trình học; thứ hai, nhìn vào nền giáo dục hiện nay của Trung Quốc có thể thấy giáo dục chỉ chú trọng điểm số mà không chú trọng bồi dưỡng năng lực cũng như phẩm chất đạo đức, tố chất tổng thể của sinh viên đại học cũng không cao. Tôi định chú trọng bồi dưỡng năng lực, phẩm chất đạo đức cho con, giúp con có tố chất tổng thể xuất chúng, bởi vì bản thân tôi hiểu rõ hơn ai hết, con người tồn tại là nhờ năng lực chứ không phải là học lực.

Nhưng ý tưởng tốt đẹp của tôi đã bị bóp nghẹt từ trong trứng nước, người thân và bạn bè kịch liệt phản đối ý tưởng này, họ cho rằng tôi đang lấy con gái ra làm thí nghiệm mạo hiểm. Vợ tôi, người vốn trưởng thành từ nền giáo dục đối phó kiên quyết phản đối, thậm chí vì điều này mà hai vợ chồng đã cãi cọ, tôi không có ý định thỏa hiệp, nhưng sau khi suy nghĩ cẩn thận, cuối cùng tôi vẫn phải đưa con đến trường tiểu học.

Quyết định này của tôi không có nghĩa là tôi đầu hàng người thân bạn bè, đại diện là vợ tôi và nền giáo dục đối phó, mà là vì tôi nghĩ cho con gái, nếu con học ở nhà, con sẽ không được chơi đùa với các bạn cùng trang lứa, như vậy con sẽ cô độc, sẽ bị trầm cảm, sống khép kín, hơn nữa nếu trẻ không được tham gia vào những hoạt động tập thể, trẻ sẽ thiếu ý thức hợp tác, ý thức cạnh tranh và thiếu tinh thần đồng đội, mà những điều này thì vô cùng quan trọng và cần thiết đối với sự phát triển của trẻ, tôi lại không có khả năng đem lại cho con những thứ này, vì thế tôi để con đến trường học.

Mặc dù đưa con đến trường học, nhưng không phải như thế là tôi đã an tâm, bởi vì nếu hoàn toàn phó mặc cho nhà trường, có nghĩa là đã tự đưa chân vào bể khổ. Vì thế, tôi quyết định giữa giáo dục trong nhà trường và giáo dục gia đình, tôi sẽ đi một con đường vừa không mạo hiểm vừa có thể giải quyết được việc giáo dục con. Tư tưởng “Giáo dục tam tam” vì thế mà ra đời.

Thực ra tư tưởng giáo dục của tôi không hề cao siêu khó hiểu, cũng

không hề phức tạp, mục đích là để trẻ vừa tiếp nhận giáo dục ở trường nhưng sẽ bớt được gánh nặng học hành cũng như tránh khỏi giáo dục trùng lặp, tư tưởng của tôi là đi một con đường mới, ở đó vui học, chơi mà học, phải thực sự để “học hành là niềm vui”. “Giáo dục tam tam” mà tôi nói là “ba nhiều, ba giỏi và ba tốt”; “ba nhiều là chơi nhiều hơn, xem tivi nhiều hơn, đọc sách ngoài chương trình học nhiều hơn”; “ba giỏi là viết chữ giỏi, quốc ngữ giỏi, học giỏi”; “ba tốt là tự lo liệu cho bản thân tốt, ý thức tự lập tốt và tố chất tâm lý tốt”.

Mười năm thực tế đã chứng minh, tư tưởng của tôi không phải là sự hoang tưởng. Con gái đã thực sự chơi qua tiểu học, vui qua trung học, vững bước vào cổng trường đại học, quan trọng hơn, ý thức tự lập, khả năng chăm sóc bản thân, tố chất tâm lý của con đều tốt, có ý thức sáng tạo, tự duy độc lập... những điều này đều có lợi cho việc phát triển tố chất tổng thể của con.

Từ trước tới nay chúng ta vẫn có tư tưởng “chơi sẽ ảnh hưởng đến việc học tập”, rất nhiều phụ huynh đều nói với con: “Chỉ biết chơi! Chơi thế có thi đỗ đại học không? Chơi thì làm sao có tiền đồ được?”.

Có thể hiểu được vì sao các bậc phụ huynh lại có ý nghĩ như vậy, văn hóa truyền thống của chúng ta vốn tôn sùng phương pháp học “cột tóc treo trần nhà”, “lấy dùi đâm chân”⁽¹⁾, những tấm gương miệt mài đèn sách trong trời đông giá rét cũng được chúng ta ca ngợi và học tập. Vì thế mà trong mắt mọi người chơi là biểu hiện của việc “không có chí tiến thủ”, không có tinh thần học tập.

Chơi và học thực sự là hai việc đối lập nhau sao? Theo quan điểm của riêng cá nhân tôi: Chơi và học là hai việc thống nhất với nhau, chơi bổ ích thì chính là học, mà học một cách khoa học chính là chơi, chơi có thể thúc đẩy việc học và việc học thông qua những trò chơi thì sẽ dễ tiếp thu hơn và vui vẻ hơn.

Câu “Chơi bổ ích thì chính là học” ai cũng có thể hiểu được, bởi vì chúng ta đều biết, từ khi sinh ra, đứa trẻ đã nhận thức, cảm nhận thế giới, học giao tiếp, hiểu biết quan hệ giữa người với người chính bằng cách thông qua những trò chơi. Nhiều năng lực của trẻ phát triển tốt là nhờ những trò chơi đó. Nhưng nếu nói “học một cách khoa học chính là chơi” thì rất nhiều người lại không hiểu, bởi vì chúng ta đều biết học là một việc

hết sức nghiêm túc, nếu không có thái độ học tập nghiêm túc, toàn tâm toàn ý thì rất khó để học tốt. Vì vậy, khi trẻ bắt đầu học văn hóa, chúng ta đã không còn coi “chơi” là một phương pháp học nữa mà coi nó là một hành vi ảnh hưởng đến việc học hành.

Trên thực tế việc học cần phải mang đến sự vui vẻ, chúng ta hoàn toàn có thể biến việc học cũng trở nên hấp dẫn thú vị như việc chơi. Tại sao trẻ con lại thích chơi đến như vậy? Bởi vì chơi có thể làm chúng vui. Nếu việc học cũng có thể làm chúng vui, liệu trẻ có còn ghét học không? Có còn coi việc học là một việc khổ sai không? Tất nhiên là không, mà ngược lại khi vui vẻ, học còn hiệu quả hơn. Như vậy thì tại sao chúng ta phải để trẻ chịu áp lực học hành, thậm chí khiến chúng cả đời đều căm ghét chuyện học hành.

Vì vậy, không những phải tăng cường đề xướng “giáo dục vui vẻ” mà còn phải đề xướng “dạy học qua những trò chơi”. Khi trẻ đã coi việc học và việc chơi là một, thống nhất giữa chơi và học, thì việc học sẽ trở thành một trò chơi mang lại niềm vui.

Con gái tôi học chữ bắt đầu từ chơi trò chơi. Khi đó Y Y mới được hai tuổi, con thích dùng cái que gỗ vẽ những hình thù kỳ quái lên trên mặt đất, tôi cũng cầm một que và vẽ cùng con. Con vẽ một nét ngang tôi vẽ thêm một nét dọc, con tiếp tục vẽ thêm các nét lên trên đó. Khi các nét vẽ tạo được thành một chữ, tôi nói cho con biết đó là chữ gì, con rất hứng thú tìm hiểu chữ này và đọc to lên. Khi tiếp tục vẽ, con vẽ một nét, tôi một nét, vô hình trung con viết được chữ mà con đã biết, sau đó con đặc ý nói với tôi chữ đó là chữ gì.

Y Y học làm tính cũng chính từ việc chơi bài poker. Ban đầu hai cha con đếm hình vẽ trên lá bài, con hiểu được khái niệm về con số; sau đó hai cha con thi nhau xem ai có thể đưa ra quân bài lớn hơn, con hiểu được có số lớn số bé; sau đó thì chơi đến 20 điểm, con biết làm phép cộng, sau đó lại chơi làm thế nào để gộp đến 24, lúc này con đã thành thạo cộng trừ nhân chia...

Sau này khi con đi học, tôi càng chú trọng hơn đến việc bồi dưỡng hứng thú trong học tập cho con. Cổ nhân dạy: Đối với việc học hành, người biết cách học như thế nào không bằng người yêu thích việc học tập, người yêu thích việc học tập không bằng người có thể coi việc học là niềm vui, nhấn mạnh khi coi việc học là niềm vui thì học sẽ nhanh hơn. Sự hứng thú chính

là động lực lớn nhất khiến cho con người muốn học hỏi và tìm hiểu kiến thức, nếu chúng ta biết dùng những biện pháp, phương thức vui vẻ để tăng sự hứng thú của trẻ, trẻ sẽ học tập một cách tích cực hơn.

Đầu tiên tôi để con gái hiểu được rằng học không phải là để phục vụ thi cử, càng không phải vì điểm số, mà học là để có thêm nhiều kiến thức, trong quá trình tìm hiểu kiến thức đó chúng ta sẽ có nhiều niềm vui. Thứ hai, tôi chỉ cho con những phương pháp học khoa học. Vì thế từ khi đi học, lúc nào con gái cũng tràn đầy nhiệt huyết với việc học hành, hiệu quả học tập cũng rất cao.

Quan điểm của tôi từ trước đến nay đều thống nhất: Mục đích cuối cùng của việc giáo dục là dạy cho trẻ khả năng sinh tồn, phát triển toàn diện, từ đó có thể bình thản sống một cuộc sống đầy niềm vui.

Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa của Liên Hợp Quốc đã đưa ra nhận định: “Giáo dục nên đi sâu vào bốn nội dung cơ bản lần lượt như sau: học nhận thức, học cách thức để lý giải vấn đề; học cách giải quyết vấn đề; học cách sống chung với cộng đồng; cuối cùng là học cách sinh tồn. Đây cũng là kết quả của ba hình thức học đã nói ở trên. Có thể nói, bốn nội dung học tập ở trên chính là trụ cột kiến thức trong cuộc đời của mỗi người.

Nhưng giáo dục trong nhà trường hiện nay, việc dạy bốn nội dung trên vô cùng ít. Cho dù các bậc phụ huynh đều biết kỹ năng sống quan trọng hơn thành tích học tập nhưng sự thật trong quá trình giáo dục con cái, họ vẫn đặt thành tích học tập lên hàng đầu và vô hình trung đã coi nhẹ việc bồi dưỡng những tố chất tổng thể của trẻ.

Thực tế chứng minh rằng một đứa trẻ có năng lực tổng thể tốt, vui vẻ, tràn trề sinh lực không nhất định phải có thành tích học tập ở trường tốt, nhưng khi ra xã hội, bất luận đứa trẻ đó ở hoàn cảnh nào thì nó cũng có thể tìm được vị trí của mình một cách dễ dàng và có thể phát huy giá trị của bản thân, bởi đứa trẻ đó có năng lực thích ứng với hoàn cảnh tốt, năng lực sinh tồn tốt. Vì vậy, mục đích cuối cùng của giáo dục không phải là đứa trẻ đó học được bao nhiêu kiến thức văn hóa, thi được bao nhiêu điểm, mà là đứa trẻ đó có trở thành một con người hoàn chỉnh, một con người phát triển toàn diện hay không?

Làm thế nào để hiện thực hóa mục đích cuối cùng của giáo dục? Một

điều căn bản nhất là để trẻ chơi, mang lại niềm vui cho trẻ! Chơi đùa giống như vút miếng bọt biển vào đại dương, sẽ mang lại biết bao nhiêu điều cho trẻ. Mọi kiến thức đều nằm trong những trò chơi đơn giản, vì thế hãy để cho trẻ chơi, phải dạy cho chúng chơi thế nào để vui hơn, bởi đứa trẻ nào càng biết chơi thì đứa trẻ đó càng xuất chúng.

Chương III

CON GÁI VÀO TIỂU HỌC, TÔI CÙNG CON “CHƠI” QUA TIỂU HỌC

Nhìn lại những tháng ngày đã qua, niềm hạnh phúc lớn nhất mà tôi có được không phải là con đã vượt cấp hay là xuất bản sách mà là vì có tôi bên cạnh, nên con có trái tim tràn ngập niềm vui vô bờ bến và nụ cười rạng rỡ. Thông qua những trò chơi vui vẻ, con đã học được vô số những kiến thức mà sách vở không thể nào dạy được.

Con tôi không học trường điểm

Tôi đã từng may mắn được ra nước ngoài khảo sát giáo dục, mỗi quốc gia do tình hình đất nước, thể chế xã hội và văn hóa khác nhau mà phương thức giáo dục có sự khác biệt, nhưng có một điểm chung lớn ở những nền giáo dục này đó là giáo dục phục vụ con người và giáo dục khiến người học cảm thấy vui vẻ.

Đã từ rất lâu, ở Trung Quốc phân thành trường bình thường và trường điểm, nhưng tôi vốn không tán đồng với cách làm này, con người ai cũng bình đẳng, tại sao phải phân

những bạn cùng trang lứa, tôi gửi con đến trường học, nhưng trường học này có rất nhiều điều khác biệt. Chính vì điều khác biệt này mà đến tháng năm, tháng sáu hàng năm lại có những cuộc chiến nảy lửa về vấn đề lên lớp.

Nhìn tổng thể tình hình cả nước, các bậc phụ huynh giống như chuẩn bị ra trận, dốc toàn bộ sức lực để có thể cho con vào học trường tốt nhất: Con vừa học xong mẫu giáo, muốn con học trường tiểu học điểm, con học xong tiểu học muốn học trường điểm trung học cơ sở, những đứa sắp vào trung học phổ thông hay đại học thì cũng phải học trường điểm...

Trong mắt phụ huynh, ở tiểu học chỉ có học trường điểm thì lên trung học cơ sở mới được học trường điểm, học trường điểm ở trung học phổ thông mới có thể thi vào trường điểm đại học, như vậy con mới có thể thành công, thành tài. Như vậy cha mẹ mới an tâm, mới có thể thở phào nhẹ nhõm, mới được nở mày nở mặt. Vì muốn cho con được học ở những trường như vậy mà các bậc phụ huynh phải suy nghĩ nát óc, thậm chí không từ thủ đoạn, dồn hết tiền bạc, tìm các mối quan hệ...

Mười năm trước khi con gái học xong mẫu giáo, tôi cũng phải đối mặt với vấn đề như vậy. Gần nhà tôi có hai ngôi trường tiểu học trọng điểm nổi tiếng cả tỉnh là trường Thực nghiệm số 2 tỉnh Cát Lâm và trường Tiểu học thuộc Đại học Sư phạm Đông Bắc, và cũng có trường học rất đối bình thường là trường Tiểu học Các con em xưởng 228 và trường Tiểu học Các con em Quang Cơ. Trong khi một số phụ huynh tốn tiền của để con mình được học ở trường Thực nghiệm số 2 hoặc trường Tiểu học trực thuộc Đại học Sư phạm Đông Bắc thì tôi không ngần ngại ghi tên cho con học trường Tiểu học Các con em xưởng 228.

Một ngày nọ con gái sau khi tan học ở trường mẫu giáo về nhà, con nói với tôi: “Cha ơi, con không muốn học ở trường Tiểu học Các con em xưởng 228, con muốn học ở trường Thực nghiệm số 2”. “Tại sao?”. “Rất nhiều bạn lớp con sẽ học ở trường Thực nghiệm số 2, cô giáo bảo trường này tốt”.

Ngày hôm sau khi đưa con đến trường mẫu giáo, cô giáo của con vừa nhìn thấy tôi đã hỏi: “Thầy Đông Tử, Y Y nói là sẽ học ở trường Tiểu học Các con em xưởng 228, có thật vậy không ạ?”. “Đúng rồi”. “Tại sao thầy không cho cháu học ở trường thực nghiệm? Rất nhiều phụ huynh của các bé ở khu vực trái tuyến với trường Thực nghiệm số 2 phải bỏ ra hàng vạn nhân dân tệ để nộp phí chọn trường, nhiều gia đình công nhân không có

nhều tiền như vậy đều nhờ người giúp hoặc vay tiền để có thể cho con vào học ở đó. Ngay cả công nhân ở xưởng 228 đều tìm cách cho con chuyển đến trường Thực nghiệm số 2 hoặc trường Tiểu học trực thuộc Đại học Sư phạm Đông Bắc. Tại sao Y Y lại học ở trường Tiểu học Các con em xưởng 228?”. Rất nhiều phụ huynh đưa con đến trường khi nghe thấy cuộc trò chuyện của tôi và cô giáo nhìn tôi với ánh mắt khó hiểu. Qua tìm hiểu tôi được biết, phần lớn các bạn trong lớp Y Y sẽ học ở trường Thực nghiệm số 2 hoặc trường Tiểu học thuộc Đại học Sư phạm Đông Bắc, chỉ có con gái tôi và một số con em của công nhân đã nghỉ việc là học ở trường Các con em xưởng 228.

Vậy tại sao tôi không cho con học ở trường điểm trong khi có đầy đủ điều kiện? Thứ nhất, thu nhập của gia đình có thể nộp các loại học phí; thứ hai trong mắt người khác, dù thế nào tôi cũng là một trí thức nổi tiếng, con của người nổi tiếng thì phải học ở trường điểm; thứ ba, nhiều năm nay tôi nghiên cứu giáo dục tâm lý cho thanh thiếu niên, vợ là giáo viên, những gia đình trí thức như gia đình chúng tôi đặc biệt coi trọng vấn đề giáo dục con cái, đã coi trọng việc giáo dục con cái, tại sao không cho con cái học trường điểm? Sau một hồi suy nghĩ, tôi đã hiểu tại sao mọi người lại không hiểu tôi. Nhưng tôi buộc phải giải thích cho họ tại sao tôi không cho con học ở trường điểm mà lại cho con học ở một trường bình thường.

Trước hết, tôi không tán thành việc chọn trường, quan điểm nhất quán của tôi là học những trường gần nhà, như vậy có thể tránh được việc phụ huynh và con em phải đi lại vất vả, lại tiết kiệm được phí chọn trường, phí giao thông và rất nhiều khoản chi khác. Thứ hai, tôi tin vào một điều: Một con người có thể thành công hoặc có tiền đồ hay không, phần lớn là do nhân tố chủ quan quyết định, môi trường khách quan chỉ là một trong rất nhiều những nhân tố khác. Còn một điểm nữa đó là: Các trường bình thường thì có môi trường học tập tương đối nhẹ nhàng, vui vẻ, có lợi cho sự trưởng thành của con.

Nghĩ lại hồi chúng tôi đi học, vì xuất thân là nông dân, tôi chỉ học tại ngôi trường cũ nát trong thôn, tôi tự thấy rằng mình đã cố gắng không ít để có được ngày hôm nay. Vì thế, những học sinh học ở trường điểm không nhất định đều là nhân tài và những ngôi trường bình thường không có nghĩa không thể bồi dưỡng ra nhân tài. Huống chi, các bậc phụ huynh đều quên mất rằng, bất luận là học ở trường điểm hay là trường thường thì nội dung học tập đều giống nhau, sách giáo khoa giống nhau, các tiết học giống

nhau, hơn nữa giáo viên và chất lượng dạy học cũng không khác xa nhau là mấy. Tôi tin rằng dù Y Y học ở trường điểm hay là học ở trường dành cho con em công nhân thì con vẫn là con, không phải vì học trường điểm thì con sẽ trở thành thần đồng hay học ở trường thường thì con sẽ trở thành một đứa trẻ vô dụng.

Tôi không để cho con học ở trường điểm chỉ để con hiểu rằng: Sự thành công của con trong tương lai hoàn toàn là do chủ quan cá nhân con có nỗ lực hay không, không được có bất cứ tư tưởng ỷ lại nào vào điều kiện ngoại cảnh; cha mẹ mặc dù mong con sau này thành tài, có tiền đồ nhưng quan trọng hơn cha mẹ mong con được vui vẻ. Tránh xa trường điểm nơi có sự cạnh tranh khốc liệt do con người gây ra, cho con học ở môi trường học tập thoải mái, đó chính là tâm nguyện của chúng tôi...

Như vậy, con gái năm tuổi rưỡi nắm tay tôi đến trường tiểu học 228, trở thành một học sinh tiểu học bình thường của một ngôi trường bình thường. Trên đường đến trường, tôi nói với con: “Hoa trong trường 228 với hoa trong trường thực nghiệm đều đẹp như nhau, nụ cười của các thầy cô ở trường 228 và nụ cười của các thầy cô ở trường thực nghiệm đều rạng rỡ như nhau. Trường 228 không kém bất cứ một ngôi trường nào, các trường khác có gì thì trường 228 cũng có cái đó”.

Cho đến bây giờ, mọi thứ đều nằm trong ký ức của con gái.

Con gái và các bạn của con

Cổ nhân nói, con người sinh ra không thể không có tập thể. Con người có thuộc tính xã hội, ai cũng cần phải có bạn bè, không có các mối quan hệ con người sẽ trở nên cô độc, yếu ớt.

Cũng giống như người lớn, trẻ con cũng cần có bạn, giao lưu cùng các bạn đồng trang lứa là một nhu cầu xã hội của trẻ. Nghiên cứu cho thấy đối với trẻ em quan hệ xã hội với những bạn đồng trang lứa là mối quan hệ không thể thay thế bởi những quan hệ khác. Xét từ góc độ tâm lý, khi học tập, sinh hoạt, vui chơi cùng các bạn đồng trang lứa có thể bồi dưỡng năng lực giao tiếp xã hội của trẻ, bồi dưỡng nhân cách toàn diện, giúp trẻ dễ dàng hòa mình vào tập thể. Xét về phương diện phát triển tình cảm, có quan hệ tốt với những bạn cùng trang lứa, trẻ sẽ nhận được nhiều sự chăm sóc, cổ vũ, giúp đỡ, từ đó trẻ càng tích cực tham gia vào các hoạt động tập

thể. Hơn nữa chơi cùng các bạn đồng trang lứa, trẻ sẽ học được cách hợp tác, bao dung và trong quá trình đó nâng cao năng lực thích ứng với người khác và với xã hội ở một mức độ nào đó.

Điều quan trọng nhất là có bạn sẽ mang đến niềm vui cho trẻ, từ đó trẻ sẽ không cảm thấy cô độc, có cảm giác an toàn và biết mình thuộc về đâu.

Nói tóm lại, trong quá trình phát triển trẻ cần một người thầy tốt và quan trọng hơn nữa là người bạn tốt, không có bạn bè, trẻ sẽ cảm thấy cô độc và buồn tủi, như vậy sẽ ảnh hưởng không tốt đến tâm lý, cá tính cũng như tình cảm của trẻ.

Nhưng hãy nhìn mà xem, bọn trẻ bây giờ đang lún sâu vào “khủng hoảng bạn bè”, lún sâu vào sự cô độc khi không có bạn bè. Nguyên nhân khách quan chủ yếu là do chúng đều là con một, chúng không có anh chị em, ở nhà là “mặt trời nhỏ”, là duy nhất; ra đường thì toàn thấy các tòa nhà mọc cao san sát, nhà nào nhà nấy đóng cửa im lìm, không qua lại, vì thế mà “khó gặp tri âm”.

Nguyên nhân chủ quan khiến trẻ rơi vào trạng thái cô độc lại chính là do sự lo lắng của phụ huynh. Thứ nhất, hàng ngày khi tan học, trẻ có một đồng bài vở chồng chất cần hoàn thành, cho dù có hai ngày nghỉ cuối tuần nhưng vẫn phải đi học các lớp phụ đạo. Thứ hai, cho con ra ngoài tìm các bạn chơi thì cha mẹ lại không yên tâm. Thứ ba, có bậc phụ huynh cho rằng mặc dù con họ không có bạn, nhưng cha mẹ có thể chơi cùng con, và hơn nữa con lại có rất nhiều đồ chơi. Vì thế, nếu có thể chơi ở nhà vui vẻ thì không cần thiết phải ra ngoài chơi cùng bạn bè.

Để con gái có thể được chơi vui vẻ với các bạn bè cùng trang lứa, tôi tìm đủ mọi cách để giúp con có điều kiện giao lưu cùng các bạn, ủng hộ con có thêm nhiều bạn bè.

Tôi để con có nhiều thời gian chơi cùng với bạn bè. Tính cách Y Y rất chan hòa, thích kết bạn, điểm này con rất giống tôi. Khi con mới lẫm chẫm học đi, chỉ cần đưa con xuống lầu chơi tôi luôn có ý thức mang con đến những nơi có nhiều trẻ con chơi, sau đó nhìn con và những đứa trẻ khác vui vẻ chơi đồ chơi của nhau và cùng chơi các trò chơi.

Khi lớn hơn một chút, con đã có ý thức tìm các bạn nhỏ để chơi cùng, con thường đến khu tập thể dục dưới lầu, chả mấy chốc con đã “nhập hội”

chơi cùng các bạn.

Khi được ba tuổi, Y Y đã hiểu ý nghĩa của từ “bạn bè”. Lúc đó con đang học mẫu giáo. Ở lớp mẫu giáo có một bạn nhỏ tên là Hàn Tử Nghi, chơi rất thân với Y Y, hai đứa không chỉ chơi cùng nhau mà Y Y còn có trách nhiệm chăm sóc Hàn Tử Nghi nữa. Mặc dù Hàn Tử Nghi là một cậu con trai, lại còn hơn Y Y nửa tuổi nhưng cậu bé lại không “dạn dĩ” như Y Y, cậu bé thường hay ỷ lại vào cha mẹ. Một lần khi tan học về nhà, Y Y đột nhiên rút từ trong túi ra một chiếc tất. Vợ tôi hỏi con là tất ở đâu ra, con nói là của bạn, lúc ngồi trên xe bị rơi ra, con giúp bạn ấy nhặt, ngày mai khi đến lớp gặp bạn ấy thì sẽ đưa lại. Vợ tôi hiểu kỳ hỏi thêm: “Ai là bạn con vậy?”. Y Y trả lời rõ ràng: “Bạn Hàn Tử Nghi mẹ ạ!”.

Sau đó, con thường xuyên nói từ “bạn con”. Khi lên năm tuổi, một hôm khi con đang chơi dưới lầu, bà cụ hàng xóm hỏi con tại sao lại đứng im trước cổng mà không đi, con trả lời bà với vẻ mặt rất nghiêm túc: “Cháu đang đợi bạn cháu ạ”. Câu trả lời của con khiến bà cụ không thể không cười. Bà cụ nói một đứa trẻ mới năm tuổi mà có thể nói như vậy thật khiến bà bất ngờ và thú vị. Nhưng Y Y rất nghiêm túc, trong suy nghĩ của con, trẻ con hay người lớn cũng đều được có bạn, cho dù con chỉ là một đứa bé nhưng con cũng giống như người lớn, cũng có những người bạn của mình.

Từ trước tới nay tôi không bao giờ phản đối Y Y đưa bạn về nhà chơi. Y Y rất nhiệt tình và mến khách, thích mời các bạn đến nhà chơi. Nhiều lúc đưa đến năm, sáu bạn nhỏ về, mấy đứa chạy nhảy trên sàn nhà, nô đùa âm ỉ, lăn lộn trên giường, thậm chí còn chơi trò trốn tìm trong nhà... Đợi khi các bạn nhỏ đã ra về hết, nhìn lại căn nhà: khắp nơi đồ chơi vút lung tung, chăn trên giường bị “giẫm đạp” đến nỗi không còn nhận ra nó là cái chăn nữa, khi chơi trốn tìm có bạn trốn trong tủ khiến tủ lộn xộn, hoa quả mua cho con ăn thì đã “sạch sành sanh”, vỏ hoa quả thì vút lung tung trên sàn... Kết quả là tôi và vợ cùng với con phải thu dọn mất rất nhiều thời gian.

Theo tôi được biết thì rất nhiều phụ huynh không thích điều này. Rủ nhiều bạn về nhà chơi như vậy, làm bẩn nhà, đồ đạc vút lung tung, thu dọn mới phiền phức làm sao... Nhưng so với niềm vui mà con có được khi chơi cùng các bạn, những phiền phức này đều không đáng gì cả.

Chủ nhật đầu tiên khi Y Y vào tiểu học, con hẹn các bạn cùng lớp là Vương Trung Huy, Vương Tử Dương cùng chơi dưới lầu. Hình như là các cô cậu chơi chán rồi nên Y Y mời các bạn về nhà chơi. Hai bạn nhỏ kia

đồng ý ngay, đi cùng Y Y lên trên lầu. Ba đứa ở trong phòng Y Y đọc sách, chơi đồ chơi, và chơi cả trốn tìm nữa, tú, sau cánh cửa, ban công, thậm chí là gầm giường đều trở thành nơi để chúng trốn. Trong phòng thì thoảng lại vọng ra tiếng cười vui vẻ của mấy đứa nhỏ. Khi đã thấm mệt, Y Y mời mọi người ăn trái cây, uống nước, rất ra dáng của một người chủ nhà.

Chả mấy chốc đến giờ ăn cơm trưa, cha mẹ của Vương Trung Huy, Vương Tử Dương đến nhà tìm con về ăn cơm, nhưng mấy đứa đang chơi hăng say, chẳng đứa nào chịu về nhà. Y Y lại rất nhiệt tình mời các bạn ở lại, con lại xin cha mẹ hai bạn để hai bạn ở lại nhà mình ăn cơm. Khi được cho phép Y Y mừng rỡ nhảy cẫng lên, nắm lấy tay của hai bạn như sợ hai bạn sẽ đi mất, rồi dắt hai bạn quay lại phòng mình. Sau đó con ngoáy đầu lại nói với mẹ là Vương Trung Huy thích ăn mỳ còn Vương Tử Dương thì thích ăn cơm rang trứng.

Sau một hồi bận rộn, mấy đứa nhỏ đã ăn cơm trưa xong, chúng lại chơi một lúc, sau đó hai đứa trẻ lần lượt được gia đình đón về. Khi tạm biệt các bạn, Y Y không quên nhắc các bạn cuối tuần sau lại đến chơi. Đây là lần đầu tiên con đưa bạn về nhà chơi. Sau đó, con thường xuyên đưa các bạn về chơi, lúc đông nhất là một lúc đưa cả năm bạn về nhà chơi. Cho dù là bạn nào đến, con đều mang đồ chơi hay nhất ra để mọi người cùng chơi, mang đồ ăn ngon nhất mà cha mẹ mua cho con ra tiếp đãi các bạn.

Ngoài việc mời các bạn ở lại ăn cơm, Y Y còn mời bạn ngủ lại nhà. Ngày 13 tháng 6 năm 2003, lúc đó con vừa thi hết kỳ, được nghỉ hai ngày. Buổi tối khi ở nhà chơi không thấy vui, con đề nghị mẹ đưa đến nhà bạn Triệu Duyệt chơi. Lúc đó trời vẫn chưa tối nên mẹ con đồng ý với điều kiện là nửa tiếng sau con phải về nhà. Quả nhiên nửa tiếng sau con về nhà đúng giờ, nhưng theo sau con là bạn Triệu Duyệt. Thì ra thấy trời càng lúc càng tối, nhưng hai đứa trẻ lại không muốn chia tay. Không biết ai đã nghĩ ra nhưng hai đứa nhất định là phải ngủ chung với nhau. Nhưng rốt cuộc là ngủ lại nhà ai đây? Y Y nhiệt tình: “Về nhà tớ đi, cậu với tớ sẽ ngủ chung giường”. Sau đó thì lại ra sức xin phép cha mẹ của Triệu Duyệt, khi cha mẹ Triệu Duyệt đồng ý, con mừng như ăn Tết, vui vẻ đưa Triệu Duyệt về nhà mình.

Buổi tối hôm đó hai đứa trẻ rất hào hứng, hai đứa nói không hết chuyện, chơi không hết trò. Đến nửa đêm hai đứa trẻ vẫn vui chơi cười đùa, không có động tĩnh gì là muốn đi ngủ. Mấy lần tôi nhẹ nhàng ra khỏi

giường, quan sát hai đứa qua khe cửa, giục hai đứa đi ngủ sớm nhưng nhìn nụ cười tươi trên khuôn mặt chúng, tôi không nhẫn tâm làm gián đoạn niềm vui của chúng.

Buổi tối hôm đó tôi không tài nào ngủ yên được, lòng dạ bồn chồn nghĩ đến Y Y và cô bạn nhỏ của con. Mờ sáng tôi rón rén đến phòng Y Y để quan sát tình hình, nhìn thấy hai đứa mỗi đứa ôm một con búp bê vải ngủ ngon lành. Tối qua hai đứa đều chơi hết mình nên mới mệt như vậy. Vốn định gọi chúng dậy nhưng thôi, lại để chúng ngủ thêm chút nữa. Tôi vừa quay người đóng cửa phòng lại thì Y Y tỉnh giấc, con khẽ ra khỏi giường, chạy đến phòng tôi, muốn tôi rót cho con một cốc nước mát. Tôi hỏi con muốn làm gì, con nói đợi lát nữa Triệu Duyệt thức dậy để bạn ấy uống.

Hai đứa lại chơi cả một ngày như hình với bóng, chả mấy chốc lại đến tối, lần này thì Triệu Duyệt nhất quyết muốn Y Y đến nhà cô bé ngủ, coi như là “đáp lễ”. Buổi tối hôm ở nhà Triệu Duyệt hai đứa đã chơi như thế nào, tôi không thể biết được. Mờ sáng ra Y Y đã cùng Triệu Duyệt về nhà, tinh thần rất phấn chấn. Tôi hỏi con rằng ở nhà bạn ngủ mà không nhớ cha mẹ hay sao, con nói là không kịp nhớ. Tôi hỏi con ngủ ở nhà bạn có lạ nhà không? Con lém lỉnh nói: “Thật là tuyệt cha ạ!”.

Vì con đối xử với các bạn rất nhiệt tình, nên bạn bè của con ngày càng nhiều. Lần đầu khi vượt lớp, con lo lắng khi vào lớp mới các bạn ở lớp mới sẽ không thích con, nhưng chẳng bao lâu sau rất nhiều bạn trong lớp đã trở thành bạn của con.

Tôi rất ủng hộ việc Y Y liên lạc với các bạn. Bất luận là ở lớp mẫu giáo hay là đã lên tiểu học, bất luận là ở thành phố hay nông thôn, ở đâu Y Y cũng có những người bạn rất thân. Tôi cố vũ con cho các bạn số điện thoại nhà và thường xuyên liên lạc với các bạn.

Từ khi Y Y đi học, tôi còn làm cầu nối giúp con kết bạn qua thư. Mặc dù những người bạn qua thư thì không thể cùng chơi đùa nhưng quá trình trao đổi thư từ với các bạn cũng là quá trình giao lưu với những người bạn cùng trang lứa, điều này giúp ích rất nhiều đối với quá trình phát triển tâm lý, cá tính, xã hội hóa của trẻ. Sau khi cuốn *Chơi qua tiểu học* được xuất bản, Y Y đã có thêm rất nhiều “những người bạn nhỏ vui vẻ”, dù cách xa hàng ngàn cây số nhưng chúng thường xuyên gọi điện cho nhau, viết thư điện tử hoặc là trao đổi thông qua QQ.

Con gái nhẹ nhàng vượt lớp

Chuyện con gái vượt lớp, khi ra sách, báo chí đưa tin, rất nhiều người đều biết, một số phụ huynh không ngừng hỏi: “Tại sao phải vượt lớp?”, “Vượt lớp liệu con có học kịp các bạn khác không?”, “Có phải vì vượt lớp mà con bé đã phải vất vả lắm đúng không?”, “Liệu con của chúng tôi có thể vượt lớp không?”... Trong quá trình học, trẻ chịu ảnh hưởng của rất nhiều nhân tố, chủ quan có, khách quan có, những đứa trẻ có thể học vượt lớp không nhiều, vì thế việc con gái tôi vượt lớp đã khiến nhiều người chú ý.

Thực ra, trong kế hoạch giáo dục con, tôi đã có kế hoạch cho con vượt lớp hai lần. Từ trước tới giờ tôi luôn cho rằng, chế độ giáo dục của Trung Quốc bố trí không hợp lý, có đến tận 12 năm học phổ thông, học cử nhân, thạc sĩ, tiến sĩ 10 năm, một người nếu học hết tiến sĩ thì đã gần ba mươi tuổi, như vậy vô cùng lãng phí thời gian. Đặc biệt là thời gian học tiểu học, giáo trình đơn giản, nếu trẻ có hứng thú học, vui vẻ học, thì chỉ trong bốn năm là có thể nhẹ nhàng hoàn thành chương trình học ở bậc tiểu học.

Tôi không có khả năng để thay đổi chế độ giáo dục của quốc gia, nhưng tôi có thể giúp con tôi học vượt lớp để rút ngắn thời gian học, để con có thể giữ lại cho mình vài năm tuổi trẻ quý giá. Theo kế hoạch của tôi thì Y Y tốt nghiệp đại học khi chưa tròn hai mươi tuổi, nếu con học đến tiến sĩ, thì lúc tốt nghiệp cũng chỉ khoảng hai mươi lăm tuổi, độ tuổi này hợp lý hơn.

Hai lần vượt lớp vốn định ở thời gian học tiểu học, còn cụ thể vượt từ lớp nào lên lớp nào thì không có kế hoạch cụ thể, điều này phải căn cứ vào tình hình thực tế của con, nhưng không thể một lần mà vượt đến hai lớp. Lớp một nhất định là không vượt, bởi vì đây là năm học cơ bản của bậc tiểu học, là quãng thời gian vô cùng quan trọng để hình thành những thói quen hành vi, vì thế mà không nên có ý định cho con vượt lớp. Nhưng lên lớp hai, khi con đã ra dáng là học sinh, nên xem xét đến vấn đề cho con vượt lớp.

Khi Y Y bắt đầu học tiểu học con mới năm tuổi rưỡi, là học sinh nhỏ nhất trong lớp. Mỗi khi có người hỏi cháu học lớp mẫu giáo nhỡ hay học lớp lớn, Y Y thường trả lời đồng dạc: “Cháu đã đi học lớp một rồi ạ”. Người hỏi thường kinh ngạc: “Nhỏ như vậy mà đã đi học rồi?”. Nhưng nhỏ như vậy mà Y Y lại còn vượt lớp, vì thế mà mọi người càng kinh ngạc hơn.

Hai kỳ của lớp một, hầu như Y Y chơi mà học, con thường đứng đầu

lớp về thành tích học tập. Ngày thường khi trên lớp, cô giáo giảng câu trước, con có thể nói câu sau, cô muốn nói gì con đều biết, những kiến thức cô giảng con đều hiểu hết. Thi cuối kỳ học kỳ I, điểm thi của con đứng đầu lớp, thi cuối kỳ học kỳ II con tiếp tục xếp thứ nhất vì điểm ngữ văn, toán và tiếng Anh đều đạt điểm tối đa. Lúc này tôi và vợ bắt đầu kế hoạch để con vượt lớp.

Lúc đó mới là suy nghĩ ban đầu, chưa có kế hoạch từng bước cụ thể. Hơn nữa lúc đó tôi đang công tác ở Đại Liên, không có nhiều thời gian để suy nghĩ về vấn đề này. Chẳng mấy chốc đã đến cuối tháng 10 năm 2003, con gái lên lớp hai đã được hơn một tháng, vợ tôi gọi điện nói với tôi căn cứ vào tình hình hiện nay của con, liệu có thể nghiên cứu việc vượt lớp của con hay chưa. Tôi bảo với vợ tôi nói chuyện với Y Y trước, nếu con không có gì khác biệt thì nói chuyện với cô giáo chủ nhiệm của con. Buổi tối hôm đó vợ tôi hỏi con có muốn vượt lớp hay không. Lúc đầu con không hiểu “vượt lớp” nghĩa là gì, sau khi nghe mẹ giải thích cặn kẽ con đã hiểu ra, con rất hào hứng, lý do là vì nếu vượt lớp, con sẽ học cao hơn các bạn bây giờ một lớp. Không những thế con còn không ngừng hối thúc mẹ mau giúp con thực hiện kế hoạch vượt lớp. Thấy con rất hứng thú với việc vượt lớp, tôi với vợ tôi đều cho rằng việc vượt lớp rất khả thi.

Ngày hôm sau, vợ tôi gọi điện cho cô giáo chủ nhiệm của Y Y, cho cô biết về kế hoạch của chúng tôi và phản ứng của con, sau đó xin ý kiến của cô về vấn đề này. Sau khi nghe vợ tôi trình bày cô giáo nói Y Y rất thông minh, phản ứng nhanh, tiếp thu nhanh, những kiến thức mà hiện giờ đang học đối với con mà nói thì “đơn giản quá”. Nếu năng lực đã có thừa như vậy, có thể xem xét vượt lớp. Nhưng từ trước tới nay trường chưa có tiền lệ vượt lớp.

Được cô giáo ủng hộ như vậy, vợ tôi rất tự tin về khả năng thành công và tự mình bắt tay lên kế hoạch học tập cho con. Muốn vượt lớp mà không học phụ đạo thì không được, dù sao thì kiến thức giữa các khối lớp cũng liên quan tới nhau, dù có thông minh đến thế nào, dù có tài năng thiên phú thế nào, những kiến thức chưa học cũng không thể không có thầy dạy mà tự biết được.

Vợ tôi làm kế hoạch học tập rất rõ ràng và gửi mail cho tôi. Sau khi xem xong tôi nói với cô ấy không nên vội vã thực hiện, đợi tôi về bàn bạc thêm. Đầu tháng 11 tôi từ Đại Liên quay về Trường Xuân, cả nhà vì việc học vượt

lớp của Y Y nên đã đặc biệt mở một cuộc họp gia đình. Tôi trưng cầu ý kiến của Y Y, con vô cùng hào hứng và đầy tự tin. Sau đó tôi và vợ thảo luận về kế hoạch học tập, phân tích bàn luận về tính khoa học và tính khả thi của kế hoạch đó. Cuối cùng cũng thông qua quyết định vượt lớp và kế hoạch học tập trước khi vượt lớp.

Theo kế hoạch, đến Tết năm 2004 Y Y phải tự học để hoàn thành tất cả các kiến thức của lớp hai, đến tháng 5 năm 2004 con phải học xong chương trình học của kỳ I lớp ba, đến tháng 8 con hoàn thành tiếp chương trình của học kỳ tiếp theo, đến tháng 9 con lên học lớp bốn.

Y Y xung phong tìm các anh chị lớp trên mượn sách giáo khoa của học kỳ II lớp hai và sách giáo khoa của lớp ba. Bắt đầu từ ngày 7 tháng 11 năm 2003 dưới sự phụ đạo của vợ tôi, Y Y bắt đầu học ngữ văn, toán, ngoại ngữ và các môn khác theo chương trình. Theo như kế hoạch, hai mẹ con sẽ học với nhau mỗi tối thứ hai, thứ tư, thứ sáu, mỗi tối một tiếng, buổi sáng thứ bảy học những nội dung liên quan, còn ngày chủ nhật thì cho con nghỉ ngơi. Sau kỳ nghỉ đông thì tiếp tục thực hiện mỗi ngày học bốn tiếng. Hai mẹ con ngày nào cũng bận rộn, ngày nào cũng căng thẳng vội vàng nhưng lại cảm thấy rất ý nghĩa.

Mọi thứ đều diễn ra theo kế hoạch, Y Y tiếp thu kiến thức mới rất nhanh, tháng đầu tiên tiến độ rất nhanh, chưa đến cuối tháng con đã học xong toàn bộ chương trình của lớp hai. Đến tháng thứ hai con đã hầu như nắm hết được các kiến thức trong chương trình học của học kỳ I lớp ba. Cứ như vậy, sau kỳ nghỉ đông con hoàn toàn có thể vào học lớp ba. Vì thế tôi bàn với vợ, thay đổi kế hoạch ban đầu, quyết định sau kỳ nghỉ đông cho con vượt lớp luôn, không cần đợi đến năm học mới.

Để đảm bảo kế hoạch mới có thể tiến hành thuận lợi, vợ tôi bắt đầu tăng tốc độ học. Nhưng sau khi bước vào kỳ nghỉ đông, có một quãng thời gian phát sinh vấn đề, Y Y bỗng có thái độ chán học, con thì không muốn học, mà mẹ thì lại nóng vội muốn hoàn thành ngay, hai mẹ con bắt đầu có mâu thuẫn. Vợ tôi thấp thỏm lo âu, lúc nào cũng giục con, thậm chí khi con làm sai bài hoặc là không tập trung học, vợ tôi lại mắng con. Kết quả là Y Y “đình công”, thái độ rất kiên quyết: “Con không vượt lớp nữa!”.

Tôi hỏi Y Y tại sao con không muốn vượt lớp nữa thì con trả lời không nghĩ rằng việc vượt lớp lại phiền phức như vậy, lại mệt như vậy, sớm biết thế con đã không vượt lớp. Tôi nói với con: “Nếu việc vượt lớp dễ dàng thì

chẳng phải tất cả các bạn đều có thể vượt lớp hay sao? Nếu thế thì việc vượt lớp chẳng có gì là hay cả. Chính vì việc vượt lớp không dễ dàng nên cả nhà chúng ta mới làm, như vậy mới thấy được thực lực của con!”.

Nghe tôi nói khuôn mặt của con đã bớt phần căng thẳng, nhưng con không nói gì.

Tôi nói tiếp: “Cô giáo và một số bạn đã biết chuyện con muốn vượt lớp, nếu con không vượt lớp, con phải giải thích thế nào với họ? Nói là con không muốn chịu khổ, nói là con đầu hàng khó khăn?”. Y Y lắc đầu, “Ai nói là con đầu hàng khó khăn? Con chỉ nghĩ là vượt lớp cũng chẳng có gì hay thôi...”.

Tôi biết thực ra con cũng có áp lực, gần đây con có quá nhiều bài vở cần làm. Vì thế mà tôi phải làm công tác tư tưởng với con và với vợ, để vợ tôi điều chỉnh kế hoạch, không để Y Y cảm thấy áp lực.

Sau đó, tôi giúp Y Y cân bằng trạng thái, dần dần con không nhắc đến việc vượt lớp nữa. Tôi cũng phải giúp vợ thay đổi, thay đổi phương thức phụ đạo hà khắc của cô ấy, như vậy hai mẹ con dần dần lấy lại được trạng thái tốt nhất, Y Y lại lấy lại sự hăng hái vốn có.

Trong quá trình học, sau khi so sánh thì thấy rằng Y Y thích học môn toán hơn, bởi con nghĩ học toán mang lại cảm giác mình đạt được thành tích gì đó, chỉ cần hiểu được một ví dụ là những bài tương tự chỉ một chốc là làm được hết. Con không mặn mà với ngữ văn, vì khi làm bài tập con không muốn cầm bút viết, nhưng con lại thích đọc, chỉ cần đọc những bài văn là con lại vô cùng hào hứng.

Thời gian trôi qua thật nhanh, chớp mắt đã hết kỳ nghỉ đông và bước vào học kỳ mới.

Khi những bạn cùng lớp hai của con vẫn tiếp tục học kỳ II của lớp hai, thì Y Y đeo cặp sách mới vào học lớp 3.

Trong thời gian này còn có rất nhiều chuyện xảy ra, vì thế tôi lại viết thêm vài dòng ở đây.

Trước khi kỳ học mới bắt đầu, tôi gọi điện cho thầy hiệu trưởng của con, thông báo với thầy về việc vượt lớp, hiệu trưởng phản ứng rất kịch

liệt: “Vượt lớp, anh đã được phê chuẩn hay chưa?”. “Không phải là tôi đang xin phép thầy hay sao?”. Tôi cảm thấy có điều gì đó không hay.

“Ở trường này chỉ có lưu ban hoặc xuống học lớp dưới chứ từ trước tới giờ chưa có chuyện vượt lớp”. “Nếu Phạm Khương Quốc Nhất vượt lớp, không phải là sẽ có người vượt lớp hay sao?”. Tôi đáp lại sắc bén. Hai người nói chuyện không hợp, vì thế mà nói được mấy câu, chúng tôi đã kết thúc cuộc nói chuyện không mấy vui vẻ này.

Sau khi gác máy, kết thúc cuộc trò chuyện với hiệu trưởng, tôi vẫn không cam tâm, tôi vội chạy đến trường, đến phòng hiệu trưởng, trực tiếp nói chuyện. Tôi xin lỗi vì chuyện vượt lớp không hề thông báo với hiệu trưởng, không khí cuộc nói chuyện vì thế mà bớt căng thẳng đi rất nhiều. Cuối cùng thầy hiệu trưởng nói: “Nếu con của anh có thể theo được, và Phòng Giáo dục cũng đồng ý thì tôi cũng không có ý kiến gì”.

Sau đó tôi lại tìm đến trường ban phụ trách giáo dục tiểu học của Phòng Giáo dục, sau khi nghe tôi trình bày, người phụ trách cũng nói y như thầy hiệu trưởng, theo như tôi nghĩ thì bà ấy cũng không có ý kiến gì, không ngăn cản mà cũng không đồng ý, tôi lại báo cáo ý kiến của Phòng Giáo dục với thầy hiệu trưởng, thầy hiệu trưởng không còn cách nào khác, bèn nói: “Để cô bé làm một số bài kiểm tra xem sao”. Tôi cười cảm ơn thầy hiệu trưởng: “Vâng, cảm ơn thầy!”.

Ngày hôm sau tôi đưa con đến trường để các cô giáo cũng như chủ nhiệm kiểm tra năng lực của con, thực ra là chỉ hỏi con vài câu hỏi, sau đó trực tiếp cho con vào danh sách lớp 3.1.

Tháng 8 năm 2005, sau khi con hoàn thành chương trình học của lớp bốn, sau một năm tự học ở nhà, ngoài việc hoàn thành cuốn sách được yêu thích *Chơi qua tiểu học*, con còn hoàn thành chương trình học của lớp năm, lớp sáu (Ở Trung Quốc, lớp sáu vẫn thuộc chương trình giáo dục tiểu học), vì vậy mà đến đầu năm 2006, con bước vào học trung học cơ sở tại trường Trung học cơ sở số 77 thành phố Đại Liên, con học lớp 7.11.

Đến lúc đó thì kế hoạch “vượt hai lớp” ở tiểu học đã hoàn thành thuận lợi.

Chúng ta thường cho rằng, chỉ có những đứa trẻ có IQ cao mới có thể vượt lớp. Sau khi con gái vượt lớp thành công, phản ứng đầu tiên của mọi

người đều là: Đứa bé này thật giỏi, học giỏi quá, thông minh quá.

Tôi lắc đầu: Không, thực ra thì con gái tôi cũng bình thường như bao đứa trẻ khác. Việc vượt lớp chẳng có bí quyết gì cả, chỉ cần có phương pháp dạy hiệu quả, hướng dẫn hợp lý, đa số học sinh đều có thể vượt lớp. Bởi thứ nhất nếu so sánh nội dung dạy học theo tiêu chuẩn quy định thì nội dung học của học sinh ở bậc tiểu học không nhiều, hoàn toàn có thể rút ngắn thời gian một đến hai năm so với thời gian học trong quy định hiện hành. Hiện nay học sinh có nhiều bài vở nguyên nhân chủ yếu là do kho đề thi trùng lặp, dập khuôn và áp lực do chính con người tạo ra.

Thứ hai, khi ở trường, hàng ngày giáo viên phải tiếp xúc với những học sinh có tư chất không giống nhau nhưng giáo viên lại chỉ sử dụng một phương pháp giáo dục duy nhất, vì thế không thể căn cứ vào từng đối tượng người học để đưa ra được phương pháp thích hợp. Thậm chí để đảm bảo toàn bộ học sinh đều hiểu bài, giáo viên phải giảng đi giảng lại một số kiến thức, giao nhiều bài tập, những học sinh chậm tiếp thu hiểu được nhưng những học sinh tiếp thu nhanh phải chịu áp lực của việc học đi học lại nhiều lần. Để đạt được điểm số cao, giáo viên sẽ dành phần lớn thời gian cho học sinh làm đề, những bài cùng một dạng được làm lặp đi lặp lại không biết bao nhiêu lần, học sinh vừa phí thời gian, vừa mất sự nhanh nhạy khi phải ôn luyện theo kiểu dập khuôn máy móc như vậy.

Vì thế mà nếu như các bậc phụ huynh có đủ sức lực, điều kiện thì hãy làm trong khả năng của bản thân, giúp con vượt lớp, như thế không những có thể giảm bớt thời gian con phải đối mặt với nền giáo dục đối phó mà còn giúp con có nhiều thời gian hơn nữa để học những thứ khác. Tất nhiên là cho con vượt lớp nhưng đừng ép buộc hay gây áp lực cho con về chuyện này.

Tôi tổng kết một cách ngắn gọn và đơn giản tại sao con gái lại có thể vượt lớp nhưng vẫn giữ được thành tích học tập xuất sắc trong mấy điểm như sau:

Thứ nhất, tôi căn cứ vào đối tượng học cụ thể; thứ hai là cho con học mà như chơi, giúp con vui học và có hứng thú với việc học; thứ ba là bồi dưỡng cho con những thói quen học tốt, bồi dưỡng khả năng tự học của con. Tóm lại là: hứng thú tràn trề, tinh thần tốt, hiệu quả tốt, phương pháp tốt. Những điều cơ bản này, bất kỳ phụ huynh nào cũng có thể giúp con thực hiện, vì thế mà vượt lớp là một điều rất đơn giản, nhẹ nhàng.

Sự đả kích lớn nhất

Mười sáu năm nay, con phải chịu không ít sự đả kích. Những sự đả kích này phần lớn là do nguyên nhân khách quan, nhưng cũng có cái là do tôi tạo ra. Bởi vì tôi biết cuộc đời không thể thập toàn thập mỹ, một người muốn có được tố chất tâm lý tốt thì bắt buộc người đó phải có khả năng chịu đựng những khó khăn.

Vì thế mà mỗi khi nhìn thấy con khóc lóc thất vọng khi không hoàn thành được một mục tiêu nào đó, tôi thấy thương con nhưng không dang tay ra giúp đỡ con hoàn thành ước nguyện. Đối với trẻ con mà nói, đạt được một điều gì đó một cách dễ dàng chưa hẳn đã là điều hạnh phúc. Hãy cho con bạn cơ hội được thất vọng hoặc thất bại, cho con nếm trải thế nào là thất vọng, hiểu được cảm giác thất bại, như thế con mới có một chút kiên cường, một chút tự tin, một chút lạc quan để tiếp tục phấn đấu.

Một niềm hy vọng của con bị dập tắt thì sẽ có vô số niềm hy vọng mới được thắp lên.

Từ khi kênh truyền hình thiếu nhi của Đài Truyền hình Trung ương lên sóng, con gái trở thành một khán giả trung thành của kênh này, hàng ngày con không những chỉ xem chương trình mà còn tích cực tham gia nữa.

Một ngày đầu tháng 5 năm 2004, lúc đó con gái bảy tuổi rưỡi, chúng tôi phát hiện Y Y bò ra bàn ghi ghi chép chép tô tô vẽ vẽ gì đó, bận đến nỗi khi đến giờ cơm gọi con ăn cơm con cũng không ăn. Hỏi con bận làm gì, con trả lời con đang viết thư cho chị Cúc Bình và bạn Nghịch ngợm. Nghe vậy tôi rất hiếu kỳ, tiếp tục hỏi con viết thư cho họ làm gì? “Cha mẹ không xem chương trình thiếu nhi ạ? Chị Cúc Bình và bạn Nghịch ngợm là người dẫn chương trình ạ, hàng ngày hai người đó sẽ đọc thư của một khán giả may mắn, còn đăng ảnh của bạn nhỏ đó nữa ạ. Con cũng phải gửi thư cho họ, hy vọng sẽ trở thành khán giả nhỏ may mắn đó, lúc đó họ sẽ đăng cả ảnh của con, như vậy các bạn nhỏ trên cả nước đều biết đến con ạ”. Con nói rất hào hứng, cảm giác như con đã trở thành vị khán giả nhỏ may mắn đó.

Tôi rất ủng hộ cách làm của con, biểu dương tinh thần tích cực tham gia, dám nghĩ dám làm của con. Nhưng trong lòng tôi biết rất rõ, bức thư của con khả năng đến tám, chín mươi phần trăm là sẽ không được đọc. Tôi vốn là người làm trong ngành truyền thông lâu năm, tôi hiểu rất rõ trong hàng trăm hàng ngàn bức thư của độc giả, khán giả, nếu được bốc trúng thì

đó quả là một may mắn rất lớn. Vợ tôi nhìn vẻ mặt vui vẻ và tràn đầy niềm hy vọng như vậy của con thì thấy không nỡ. Hy vọng càng lớn thì thất vọng càng nhiều, liệu chúng tôi có nên tìm một lý do nào đó để con gái từ bỏ điều này không?

Vợ tôi nói với tôi suy nghĩ của cô ấy. Tôi trầm ngâm một lúc rồi quyết định hãy cứ để con gái làm theo những gì mà con thích, một là cho con cơ hội tham gia, hai là cho con cơ hội đối mặt với thất bại. Điều này không hẳn là không tốt với con.

Con tốn rất nhiều thời gian để hoàn thành bức thư gửi chị Cúc Bình và bạn Nghịch ngợm, con còn vẽ một bức tranh về bạn Nghịch ngợm nữa. Khi hoàn thành “tác phẩm” của mình con đưa cho chúng tôi xem. Mặc dù chữ con viết hơi xấu nhưng câu chữ lại rất trôi chảy, hình bạn Nghịch ngợm vẽ cũng không tồi. Chúng tôi khen con, vợ tôi tìm cho con một phong bì và tem thư. Con gái bỏ bức thư và bức vẽ, thêm cả một bức ảnh con vừa ý nhất bỏ vào phong bì, dán cẩn thận xong con mới đi ăn cơm.

Ngày hôm sau mới sáng sớm con đã xuống dưới lầu, trên đường đi học con bỏ bức thư vào hòm thư. Và những ngày sau đó là một chuỗi ngày dài chờ đợi. Ngày nào con cũng ngồi ngay ngắn trước tivi, đón xem chương trình “Thế giới hoạt hình” do chị Cúc Bình và bạn Nghịch Ngợm dẫn chương trình, khi chương trình sắp đến hồi kết con thường rất căng thẳng và nghiêm túc “nhắc nhở” chúng tôi: “Cha mẹ đừng nói gì, chú ý nghe, xem hôm nay có đọc thư của con không!”.

Mỗi khi tấm ảnh xuất hiện trên màn hình không phải là con, con thường thất vọng và nói: “Tại sao vẫn chưa đọc thư của con nhỉ?”, sau đó thì thất thần buồn bã, không còn hứng thú xem những chương trình khác nữa. Thấy con như vậy trong lòng tôi cũng không vui, tôi an ủi con là không nên quá coi trọng việc này, cả nước có biết bao nhiêu bạn nhỏ viết thư cho chị Cúc Bình và bạn Nghịch Ngợm, không bốc trúng thư con cũng là điều bình thường. Cũng giống như việc ngày nào cha cũng đọc rất nhiều thư của độc giả gửi đến nhưng có rất nhiều độc giả không nhận được thư hồi âm của cha. Con gật gật đầu nhưng ngày nào cũng mong chị Cúc Bình và bạn Nghịch Ngợm đọc đến tên mình.

Hai mươi ngày trôi qua mà không thấy thư của con được đọc, con đã hoàn toàn thất vọng, nghe thấy chị Cúc Bình và Nghịch Ngợm đọc tên của bạn nhỏ khác, con chột khóc òa lên. Cha mẹ dỗ con đừng khóc nữa, con

buồn bã nói: “Đây là sự đả kích lớn nhất mà con phải trải qua, con không khóc làm sao được?”. Nghe con nói vậy, tôi và vợ đều thấy rất buồn.

Vợ tôi ôm con vào lòng, vừa an ủi vừa nhìn tôi với ánh mắt trách móc. Vợ tôi trách tôi cũng đúng, lúc đầu nếu tôi tìm cách thuyết phục con từ bỏ ý định viết thư thì hôm nay con đã không đau lòng như vậy. Nhưng tôi không hề hối hận về quyết định của mình, trong quãng đường đời sau này, con gái không biết sẽ phải chịu biết bao nhiêu sự đả kích nữa, liệu chúng tôi có thể giúp con tránh né những sự đả kích đó mãi được hay không? Chỉ có dũng cảm đối mặt với nó, chúng ta mới có thể trở thành người mạnh mẽ!

Thử nghĩ mà xem, có đứa trẻ nào lại không muốn thành công? Nhưng thành công và thất bại cũng giống như là cặp song sinh, luôn tồn tại song song với nhau, như vậy chúng ta cần có tâm lý cân bằng “thắng không kiêu, bại không nản”, hãy để cho con học cách kháng cự những chèn ép, thử thách đối mặt với thất bại, bước chân của con sẽ càng vững chắc, đường đời càng rộng lớn hơn.

Một mình đi xe bus

Khi con có thể tự mình quyết định mặc đồ gì, mẹ vẫn ngày ngày đặt quần áo mẹ chọn ở đầu giường con; khi con có thể tự mình ra phố mua đồ dùng học tập, cha vẫn kiên trì mua giúp con những đồ đó; khi con đã có thể tự đến trường và tự về nhà sau khi tan học, cha mẹ vẫn thay nhau đưa đón con; khi con đã có thể tự mình đưa ra quyết định, cha mẹ vẫn một tay làm tất cả, cha mẹ áp đặt ý kiến của bản thân lên con cái mình...

Tất cả những điều này đều là vì tình yêu dành cho con, nhưng tình yêu đó thiếu đi lý tính, chỉ làm hại con cái của mình chứ không mang lại điều có lợi cho con. Chúng ta đem con đến với thế giới này, có nghĩa vụ chăm sóc và dưỡng dục con, chúng ta có thể truyền dạy cho con kinh nghiệm sống của chúng ta, nhưng nhất định không nên làm thay con những việc mà bản thân con vốn phải làm, chúng ta làm như vậy là hạn chế sự trưởng thành của con, hạn chế không gian phát triển của con.

Tôi đến thăm một nhà trẻ ở Jerusalem đúng lúc bọn trẻ tan học, ở Trung Quốc việc đón trẻ là nghĩa vụ của cha mẹ hoặc người giúp việc, nhưng ở đây người đến đón trẻ cũng lại là một đứa trẻ. Chính sách kế hoạch hóa gia đình ở Trung Quốc hạn chế mỗi gia đình chỉ có một con, và

tất nhiên sẽ không có chuyện trẻ con đi đón trẻ con, nhưng ở đây mỗi gia đình thông thường có từ ba đến năm con, như vậy việc đón em đương nhiên trở thành nhiệm vụ của những anh chị lớn. Tôi nhìn thấy một bé gái khoảng chừng sáu, bảy tuổi đến đón em gái hai tuổi của mình, cô bé bế em đi loạng choạng, vì không với tới khóa cửa, nên cô bé cứ bế em như vậy cho đến khi có người đến giúp mở cửa, sau đó đi ra bến chờ xe bus...

Hãy để con học cách tự chăm sóc bản thân và học cách chăm sóc những em bé hơn mình, sống độc lập, tự mình đối mặt với những khó khăn trong cuộc sống, đó chính là tình yêu lý trí mà bạn dành cho con. Đạo lý này rất đơn giản, chúng ta không thể theo con, chăm sóc con cả đời, sẽ có một ngày con phải rời xa chúng ta và tự bước đi trên con đường đời của chính mình.

Vì thế mà mặc dù rất yêu con, nhưng tôi tuyệt đối không giống với phụ huynh ở trên. Để bồi dưỡng cho con khả năng độc lập, tôi thường chủ động tạo cho con những cơ hội để con thể hiện khả năng độc lập của bản thân, thậm chí có lúc tôi còn “bỏ mặc” con, khiến bạn bè nói tôi quá “mạo hiểm”. Có thể lấy việc Y Y “du lịch một mình” để làm ví dụ.

Y Y được di truyền từ tôi chí lớn “một mình đi khắp thiên hạ”. Để tạo cơ hội cho con rèn luyện, đồng thời cũng thử khả năng độc lập của con, khi con bảy tuổi rưỡi, tôi lên lịch một chuyến du lịch đặc biệt cho con: một mình bắt xe đến ga xe lửa, cho con cảm nhận cảm giác “đi xa” một mình là như thế nào.

Khi được biết mình sẽ được một mình ra ngoài, con rất hào hứng. Vì vậy, chúng tôi đã bố trí tất cả những nhiệm vụ mà con phải hoàn thành trong chuyến “du lịch” lần này: ngồi tuyến xe bus số 6 đến ga Trường Xuân, sau đó xuống xe tìm một bộ điện thoại công cộng gọi điện về nhà, sau đó đi xung quanh thăm thú, mua một ít đồ, cuối cùng thì đi xe bus số 6 về nhà. Tại sao lại sắp xếp con gọi điện về nhà và mua đồ, một là tiện cho chúng tôi nắm được hành trình của con, hai là con có thể rèn luyện một cách thật nhất. Nếu để Y Y đến bến cuối, không xuống xe mà ngồi luôn xe đó về nhà thì chuyến du lịch sẽ không còn ý nghĩa gì hết.

Y Y càng nghe càng hào hứng, bởi vì trong suy nghĩ của con, đây chính là cơ hội để con chứng tỏ sự độc lập của mình. Con đã bắt đầu coi đây như là một lần thách thức bản thân mình. Nhìn thấy con hào hứng như muốn đi ngay, vợ tôi cảnh báo con: “Con đừng đánh giá quá cao bản thân mình, trên đường đi không biết sẽ gặp những chuyện gì, con đều có thể ứng phó được

chứ?”. Con nghi hoặc nhìn cha mẹ và chờ đợi những lời tiếp theo.

Tôi và vợ đã cùng giảng giải cho con biết những điều cần chú ý khi đi “du lịch”, những việc bất ngờ có thể xảy ra mà chúng tôi nghĩ đến, chúng tôi đều nói cho con biết, hỏi con sẽ xử trí thế nào với từng trường hợp cụ thể. Phần lớn các tình huống, Y Y đều có thể đưa ra những biện pháp giải quyết tích cực, ví dụ khi xuống nhầm trạm xe bus thì tiếp tục đi xe số sáu đến ga xe lửa; nếu lên nhầm xe, đi xa với tuyến đường xe số sáu chạy thì sẽ gọi điện cho cha mẹ; nếu người lạ bắt chuyện thì sẽ vờ như không nghe thấy, lập tức rời đi; nếu có ai đó cứ đi theo mình, thì sẽ chạy đến chỗ có đông người, giả vờ như là có cha mẹ ở gần ngay bên cạnh, chạy đến chỗ những người có tuổi gần như cha mẹ mình và nói lớn: “Chờ con với!”...

Hầu như việc gì cần dặn dò chúng tôi đều dặn hết cả, dặn xong cũng đến giờ trưa. Sau khi ăn cơm xong, Y Y chào chúng tôi: “Con đi đây ạ!”. Mặc dù trời đang có mưa nhỏ, tôi vẫn đồng ý để con đi, để con bắt đầu chuyến hành trình của mình trong mưa.

12:40 ngày 22 tháng 5 năm 2004, Y Y mang theo năm nhân dân tệ và quyển sách *Cẩm nang dành cho học sinh tiểu học* bắt đầu cuộc hành trình. Trước khi đi, vợ tôi nhét vào tay con tờ giấy có ghi số điện thoại nhà và số di động của chúng tôi, dặn con lần nữa khi gặp những vấn đề mà bản thân không thể giải quyết, phải gọi điện cho cha mẹ xin trợ giúp. Nhưng Y Y nhất quyết không mang theo tờ giấy, con nói chắc như đinh đóng cột: “Những số này con đều đã thuộc lòng rồi, con không cần đến tờ giấy này nữa!”.

Ngoài trời mưa vẫn rơi, Y Y che ô và bước ra khỏi nhà. Khi con đóng cửa lại thì tôi và vợ bắt đầu hồi hộp và lo lắng. Hai vợ chồng đều đi ra ban công và nhìn theo bóng của con, nhìn chăm chú con đường không có mấy người qua lại, chờ đợi con xuất hiện. Ít phút sau, quả nhiên chúng tôi đã nhìn thấy con, bóng con nhỏ bé dưới chiếc ô, chúng tôi không nhìn thấy đầu và mặt con, chỉ nhìn thấy đôi chân nhỏ bé đang cẩn thận bước từng bước tránh những vũng nước đọng trên đường, lúc thì nhảy lúc thì nhón chân, chiếc ô to giống như được con chống trên lưng vậy.

Chẳng mấy chốc Y Y đã đến được bến xe bus có tuyến số 6, nhà chờ chẳng có ai, một mình con đứng ở đó, trông rất cô đơn. Vợ tôi bắt đầu lo lắng, cô ấy kéo tay tôi nói: “Cho con về đi anh, mưa to như vậy, lại là cuối tuần, người lớn còn không muốn ra ngoài, mình lại để con ra ngoài chịu

khổ”. Tôi không nói gì, không rời mắt khỏi bóng con.

Lắc đầu có hai người cũng đến trạm xe bus đợi xe, Y Y lùi lại đứng ở phía sau, rất khó nhìn. Kết quả hai người lớn che mất con, chúng tôi rất khó để nhìn được con. Lúc này một chiếc xe bus tuyến số 6 đã dừng lại ở trạm xe, tầm nhìn của tôi hoàn toàn bị che lấp. Một phút sau thì xe chạy, không còn ai đứng ở trạm xe nữa, và cũng không nhìn thấy Y Y nữa. Lúc này tôi đột nhiên cảm thấy hoảng loạn, giống như trái tim đã bị ai đó cướp mất. Con gái Y Y đâu rồi? Đã lên xe chưa? Rõ ràng là lên xe rồi, nhưng tại sao tôi lại thấy lo lắng thế này? Vợ tôi cũng không yên tâm, kiễng chân nhìn một lượt xung quanh trạm xe, cảm giác như con đứng đâu đó và đột nhiên sẽ xuất hiện trở lại. Tìm một lúc, cô ấy cũng thất vọng, lại vừa khóc vừa nói với tôi: “Nếu Y Y mà có mệnh hệ nào, thì anh chết với em!”.

Tôi tự nhủ sẽ không có chuyện gì xảy ra cả, tôi rất hiểu con gái Y Y của tôi! Nhưng tôi vẫn an ủi vợ cho cô ấy yên tâm: “Nếu quá một tiếng đồng hồ (thời gian cả chặng của tuyến số 6 là 45 phút) mà Y Y không gọi điện về nhà thì chúng ta sẽ báo cảnh sát!”.

Khoảng thời gian sau đó tôi và vợ ngồi cạnh bên chiếc điện thoại, chúng tôi vẫn có thói quen ngủ trưa nhiều năm nay nhưng hôm nay thói quen đó cũng bị gạt qua một bên, đừng nói đến buồn ngủ, ngay cả chớp mắt thôi chúng tôi cũng không dám, sợ sẽ lỡ mất cuộc gọi của con. Buổi trưa hôm đó tôi cảm giác thời gian trôi chậm hơn so với ngày thường, chậm giống như một con kiến sắp chết đang bò ở chân tường. Vợ tôi chốc chốc lại đứng lên đi đi lại lại trong phòng khách, bồn chồn lo lắng nhìn chiếc đồng hồ trên tường hoặc là nhìn tôi với ánh mắt vô vọng khiến tôi cũng lo lắng theo.

Hay là xem tivi một lúc, như vậy cảm giác thời gian sẽ trôi nhanh hơn một chút. Tôi đứng dậy bật tivi lên, chưa kịp chuyển sang kênh yêu thích thì chuông điện thoại reo. Là Y Y! Nhanh như cắt tôi chạy về phía điện thoại, số hiện lên trên màn hình là điểm ở ga xe lửa! Đúng là Y Y thật! Không ngờ xe bus lại chạy nhanh như thế, chưa đến bốn mươi phút con đã đến được ga xe lửa một cách an toàn. Trong điện thoại con tuyên bố như một anh hùng vừa thắng trận: “Con đã đến đích thuận lợi ạ!”.

Vợ tôi xúc động nghe điện thoại của con: “Con mua chút đồ rồi mau về nhà, đừng lang thang ở đó lâu nhé!”. Y Y nói rành mạch với mẹ: “Mẹ yên tâm, con mua xong sẽ về nhà ngay ạ!”. Đặt điện thoại xuống, chúng tôi tạm thời yên tâm. Sau đó là một quãng thời gian dài chờ đợi. Tôi không thể

ngồi im được nữa, tôi nói với vợ xuống lầu đến trạm xe đợi Y Y. Lúc này vợ tôi không còn lo lắng nữa, mà ngược lại rất yên tâm về con, vợ tôi nói nếu đã để con rèn luyện thì hãy rèn luyện “triệt để”, để con tự mình xuống xe, tự mình về nhà, để chuyến du lịch lần này là chuyến du lịch “một mình” đến cùng. Tôi thấy vợ tôi nói cũng có lý, mà cũng không cần thiết phải lo lắng quá mức đến vậy. Nhưng tôi vẫn thấy không yên, tôi nói với vợ tôi cứ xuống dưới nhà đợi, nhưng khi con xuống xe, tôi vẫn không xuất hiện, mà chỉ theo sau con về nhà. Vợ tôi chỉ còn cách gật đầu đồng ý.

Có cảm giác như đang nóng ruột gặp anh hùng mà mình đã ngưỡng mộ từ lâu, tôi vội vã xuống dưới lầu, chạy đến điểm cuối của tuyến xe bus số 6, nhìn về hướng xe sẽ đi đến, chờ đợi và chờ đợi. Nhìn từ xa thấy xe đang chạy đến, tôi kiên nhẫn nhìn theo, hy vọng sớm nhìn thấy Y Y. Nhưng khoảng năm, sáu lượt xe đi qua mà vẫn chưa thấy con xuống xe thì tôi hơi lo lắng. Đúng lúc tôi đang hoảng loạn thì lại một chiếc xe tuyến số 6 dừng lại trước mặt tôi, tôi chưa kịp phản ứng gì thì Y Y đã vui mừng nhảy từ trên xe xuống.

Tôi chạy ra ôm lấy con, quên mất lời hứa ban nãy với vợ là chỉ âm thầm theo sau con thôi.

Vợ tôi đã chờ sẵn ở cửa chào đón Y Y giống như chào đón một anh hùng, lúc này là 14 giờ 21 phút, Y Y đã hoàn thành chuyến “du lịch” hết một tiếng bốn mươi một phút. Y Y cho chúng tôi xem những thứ mà con đã mua ở ga xe lửa: một bắp ngô luộc, đã ăn hết chỉ còn lõi không và một gói kẹo cao su.

Sau này Y Y đã viết cảm nhận và những điều mắt thấy tai nghe trong chuyến du lịch một mình như thế này:

Mình đi theo sau hai người lớn lên xe bus, nhét một đồng xu vào hộp, sau đó tìm một chỗ ngồi gần cửa sổ. Xe bắt đầu chạy, mình cảm thấy có chút lo lắng, và cũng thấy hơi lạnh, không có cha mẹ ở bên cạnh, một mình thực sự không quen. Mình cầm quyển sách mang từ nhà đi và bắt đầu đọc, như thế mình cảm thấy bình tĩnh hơn. Nhưng một bác ngồi bên cạnh đã nói với mình: “Cháu bé, ngồi trên xe bus đọc sách không tốt cho mắt đâu”. Nếu như bình thường, mình sẽ cảm ơn bác ấy nhưng hôm nay mẹ đã dặn mình là không được nói chuyện với người lạ, vì thế mình đã không nói gì cả, cũng không dám nhìn bác ấy, mình vẫn tiếp tục đọc sách.

Một lát sau xe đã đến ga xe lửa, mình xuống xe, đứng đó một lúc lâu, không biết phải đi về hướng nào. Sờ vào tiền trong túi mình mới sực nhớ ra là phải gọi điện về nhà trước tiên. Mình đến bất điện thoại công cộng và nói to: “Cháu muốn gọi điện thoại!”. Cô trực ban ở đó đưa điện thoại cho mình, mình đưa cho cô ấy một nhân dân tệ, sau đó bấm số điện thoại ở nhà. Bình thường mình cũng hay gọi điện thoại nhưng đây là lần đầu tiên mình gọi bằng điện thoại công cộng, cảm giác rất mới lạ. Gọi xong điện thoại, mình đi xung quanh xem một chút, thật là náo nhiệt, có rất nhiều người đang rao bán đồ, mình thật sự muốn chơi ở đây lâu một chút nhưng sợ đi xa rồi không tìm được đường, càng sợ cha mẹ ở nhà lo lắng. Vì thế sau khi mua xong một gói kẹo cao su và một bắp ngô, mình lại đứng đúng chỗ vừa xuống xe để đợi xe bus số 6. Vì lo lắng sẽ bắt nhầm xe, nên mình nhìn đi nhìn lại biển chỉ dẫn. Cho đến khi nhìn thấy xe số 6 chạy đến mình mới thở phào nhẹ nhõm.

Xe chạy rồi, mình lấy bắp ngô vừa mua ra ăn, thật là ngon! Chẳng mấy chốc bắp ngô chỉ còn trơ mỗi lõi không. Mình lại ăn tiếp kẹo cao su, và còn đọc sách nữa, rất nhanh xe đã đến trạm. Khi trên xe vang lên tiếng: “Điểm cuối xưởng 228” mình nhìn ra ngoài, tất cả đều quen thuộc. Ôi, về đến nhà rồi! Mình đã đi du lịch về rồi!

Trẻ cần được chăm sóc và bảo vệ đến khi có thể độc lập, quá trình này vô cùng dài. Trong quá trình này, người làm cha mẹ nhất định phải biết “yêu con” như thế nào, không chăm sóc, quan tâm con quá mức mà phải có ý thức tạo cho con cơ hội để con rèn luyện tính độc lập tự chủ. Chỉ có cách là để con tự làm, tự nghĩ, tự mình nỗ lực, có như vậy dần dần con sẽ hình thành quan niệm độc lập, và có kinh nghiệm phong phú cũng như ý chí kiên cường để đối mặt với những thách thức.

Ở đây tôi muốn nhấn mạnh rằng, dù muốn tạo cơ hội rèn luyện cho con nhưng tiền đề là phải đảm bảo được sự an toàn của con. Phạm Khương Quốc Nhất, bảy tuổi rưỡi thành công trong chuyến “du lịch” lần này không có nghĩa là tất cả những bạn nhỏ cùng tuổi đều có thể làm theo, từ nhỏ tôi đã rèn luyện cho con ý thức về việc này, hơn nữa phải không ngừng rèn luyện thì mới có lần “mạo hiểm” thành công này, vì vậy không có được những tiền đề trên thì nhất định không được tùy tiện cho con bạn thử sức.

Thả điều ở Thiên An Môn

Hai tháng sau khi hoàn thành chuyến “du lịch” một mình, chúng tôi bắt đầu những hoạt động của cả gia đình trong kỳ nghỉ hè, và trạm dừng chân đầu tiên là thủ đô Bắc Kinh.

Đối với rất nhiều người Trung Quốc, được đến Bắc Kinh, đứng trước quảng trường Thiên An Môn là một tâm nguyện thần thánh, vợ và con gái tôi cũng thuộc số đông ấy. Đặc biệt là con gái Y Y, từ khi biết đến “Bắc Kinh”, con đã đòi tôi đưa con đi Bắc Kinh để xem Thiên An Môn. Vì đã thấu hiểu những vất vả, khổ sở khi đưa con đi trong những chuyến đi dài lúc con còn nhỏ, và để con vượt lớp thuận lợi, tôi hứa với con, khi con lớn hơn, sau khi hoàn thành việc vượt lớp, tôi sẽ cho con đi. Để thỏa ước mơ của hai mẹ con, cả nhà chúng tôi đến Bắc Kinh.

Tôi đưa hai mẹ con lần lượt tham quan Tiền Môn, Đại Sách Lan⁽¹⁾, các ngõ xung quanh đó, tứ hợp viện, Đàn Thế Kỷ Trung Hoa⁽²⁾. Chúng tôi còn tham quan Đại lễ đường Nhân Dân, Bảo tàng quân sự Nhân dân Trung Quốc; xem lễ kéo cờ ở quảng trường Thiên An Môn và vào nhà tưởng niệm viếng chủ tịch Mao.

Còn một hoạt động không có trong kế hoạch, đó là thả diều.

Trong cuốn sách “Chơi cũng là một cách để trưởng thành” con gái tôi đã viết như thế này:

Rất nhiều người hồi nhỏ đều đã từng chơi thả diều, cũng rất nhiều người đến Thiên An Môn, nhưng những người đã từng thả diều ở Thiên An Môn thì không có nhiều. Trong số ít người đó có mình.

Từ khi mình bắt đầu nhớ được sự vật sự việc, cha thường đưa mình ra công viên hoặc quảng trường để thả diều. Từ xa có thể nhìn thấy những con diều nhiều màu sắc bay lượn trong không trung, có con diều hình máy bay, có con diều hình chim ưng, có cả con diều hình con bướm...

Dưới sự chỉ bảo tận tình của mẹ, mình đã vượt lớp thành công, để cố vũ động viên mình, cha đã đưa mình đi tham quan Bắc Kinh.

Mùa hè năm 2004, mình cùng với cha mẹ thẳng tiến “thánh địa” Bắc Kinh.

Ở Bắc Kinh có rất nhiều nơi để thăm thú, trước tiên là xem lễ kéo cờ ở

quảng trường Thiên An Môn. Để xem được lễ kéo cờ, cả nhà mình phải dậy từ rất sớm, trời vẫn chưa sáng cả nhà đã đến quảng trường Thiên An Môn rồi.

Khi trời sáng, mình phát hiện có rất nhiều con diều xinh xắn đang bay lượn trên không trung, nhìn thấy vậy mình bắt đầu thấy “ngứa tay”, vì thế mình xin mẹ tiền, mua một con diều lớn được làm từ mười con diều nhỏ có in hình chim én.

Khi đã có diều trong tay mình không chần chừ, lập tức chạy lấy đà cho diều bay lên, nhưng thử vài lần đều không thành công, cuối cùng cha phải giúp mình thả cho diều bay lên, gió càng lớn diều bay càng cao, trái tim mình cũng như đang bay nhảy cùng cánh diều.

Sau đó mình cầm dây diều, chạy một vòng trên quảng trường, mười con diều theo sự điều khiển của mình lượn đi lượn lại, mình ngấm nhiên trở thành một vị chỉ huy và những chú chim én nhỏ kia chính là binh sĩ của mình...

Tôi không muốn con gái tôi có một tuổi thơ trống rỗng, vì thế tôi luôn cố gắng hết sức có thể để cho tuổi thơ của Y Y luôn phong phú đầy màu sắc, đây là nhiệm vụ mà tôi đặt ra cho mình. Có thể tôi không có đủ khả năng để mang lại cho con một cuộc sống vật chất đầy đủ, nhưng ngược lại tôi có thể mang lại cho con niềm vui và niềm hạnh phúc lớn nhất, để con gái sau này trưởng thành mỗi khi nghĩ lại tuổi thơ của mình đều cảm thấy vui vẻ. Sau này khi con gái lớn lên, trong ký ức của con vẫn lưu giữ hình ảnh thả diều ở Thiên An Môn, diều này thật là vui biết bao.

Khi tôi tiếp tục viết đoạn này thì con gái đang đi tập quân sự gọi điện về nhà, con kể cho tôi nghe những chuyện trong đợt tập quân sự, khi tôi nhắc đến chuyện thả diều ở Thiên An Môn, con nói với tôi con còn nhớ như in, hai cha con vui vẻ cùng hồi tưởng lại khung cảnh lúc đó và con nói đến kỳ nghỉ lễ Quốc khánh con về, cả nhà sẽ lại đi thả diều nhưng không phải ở Thiên An Môn mà là ở quê Đông Bắc.

Không làm bài tập, chơi nhiệt tình

Tôi từng xem ở đâu đó một bức tranh như thế này: Một cô bé thân hình gầy guộc đang ra sức chạy, mồ hôi lã chã, đuổi theo cô bé là một con hổ với đôi mắt trừng trừng, miệng há to, trên mình con hổ có ghi hai chữ “bài

tập”. Tiêu đề của bức tranh là “Bài tập còn dữ hơn cả hổ”. Từ bức tranh này chúng ta có thể thấy rằng trong mắt trẻ, bài tập nhiều còn đáng sợ hơn một con hổ dữ.

Hơn nữa rất nhiều đứa trẻ phải thức đến tận hơn mười một giờ đêm để làm hết bài tập và ngày hôm sau chưa đến sáu giờ sáng đã lại phải dậy, không được ngủ đủ giấc, dẫn đến sức khỏe ngày một xấu đi. Một số trẻ ngoài việc phải hoàn thành bài tập thầy cô giao còn phải làm thêm bài tập phụ huynh giao. Một số phụ huynh thấy lượng bài tập ở trường của con không nhiều, lại đâm ra lo lắng, nếu cứ thế này thì con sẽ học được cái gì? Nếu cứ như vậy con có theo được các bạn hay không? Vì thế họ lại giao cho con bài tập để con làm, những đứa con của chúng ta lại phải bơi trong đồng bài tập ở trường và ở nhà.

Tại sao các giáo viên lại giao nhiều bài tập đến như vậy? Tất nhiên là do nền giáo dục đối phó rồi. Mặc dù ngành giáo dục luôn nhấn mạnh là không nên cho học sinh luyện tập quá nhiều, nhưng dù sao thì “quen tay hay việc” sẽ có thể đối phó với những kỳ thi một cách hiệu quả, việc luyện tập nhiều lần, luyện đi luyện lại là một trong những cách để nâng cao thành tích của học sinh, vì thế trong tình trạng giáo dục không đáp ứng được điều kiện đặt ra của giáo dục tổ chức như hiện nay, việc giáo viên và phụ huynh giao nhiều bài tập cho con trẻ đã trở thành một lựa chọn bắt buộc, không còn lựa chọn nào khác.

Thực tế, việc học đi học lại không nhất định sẽ tăng cường khả năng ghi nhớ của học sinh, bài tập về nhà quá nhiều, kết quả học tập cũng rất có khả năng sẽ giảm sút. Vì vậy, không nên mù quáng đi theo những lối mòn, khi thành tích học tập của con không tốt thì chỉ đơn giản tăng lượng bài tập để con cái làm mà không hề chú ý đến trẻ có hứng thú hay không và học có hiệu quả hay không.

Tôi luôn cho rằng để nâng cao được thành tích học tập của trẻ cần phải chú ý đến chất lượng học tập, giờ học trên lớp phải có hiệu quả chứ không nên dành quá nhiều thời gian làm bài tập. Nếu như trẻ được gọi mở để phát huy tính tích cực trong giờ học, sử dụng hiệu quả thời gian trên lớp thì không cần thiết phải giao quá nhiều bài tập cho trẻ, không cần bắt trẻ phải học đi học lại.

Con gái Y Y sau khi đi học cũng không tránh khỏi sự truy sát của “mãnh hổ bài tập”. Khi con học lớp ba, lớp bốn, ngoài bài tập buổi tối, bài tập buổi

trưa, nhà trường còn bố trí thêm cả “bài tập buổi sáng”, vì thế mà thời gian biểu hàng ngày của con như sau: buổi sáng sáu giờ dậy, vội vàng vệ sinh cá nhân, ăn cơm, đến trường, vào phòng học thì trên bảng đã viết kín mít bài tập, đây chính là “bài tập buổi sáng” mà học sinh phải làm. Cầm cúi làm xong bài tập thì cũng đúng 8 giờ, bắt đầu giờ học buổi sáng; buổi trưa 11 giờ 20 phút tan học, vội vàng về nhà ăn cơm trưa, không dám nghỉ ngơi một chút nào, lập tức quay lại trường học, trên bảng lại chỉ chít những câu hỏi và bài tập, đây chính là “bài tập buổi trưa”. Sau đó con lại ngồi làm bài hùng hục, làm xong thì chuông báo giờ vào lớp cũng vang lên; buổi chiều tối khi tan học, các thầy cô lại lần lượt quay trở lại phòng học như đèn kéo quân, giao bài tập về nhà của từng môn...

Vì thế mà công việc của con hàng ngày chỉ có làm bài tập. Tôi cảm thấy rất phiền lòng, ở đâu ra mà làm bài tập đến vậy? Hỏi ra mới biết không phải chỉ có bài tập trong sách giáo khoa, trong sách bài tập mà còn có các đề thi, làm đi làm lại các bài tập này. Môn ngữ văn thì là chép đi chép lại bài khóa và từ mới...

Điều khiến tôi ngạc nhiên đến sợ hãi đó là có giáo viên bắt học sinh chép năm mươi lần từ mới! Tôi không biết chép nhiều lần như vậy thì có ý nghĩa gì. Con gái nói với tôi bởi vì rất nhiều các bạn nhỏ đều biết một “tuyệt chiêu”, dùng một tay cầm nhiều bút, viết một chữ, viết một lần bằng mấy lần. Giáo viên vốn chỉ giao cho học sinh chép mười lần, nhưng khi phát hiện ra “tuyệt chiêu” này thì giáo viên tăng lên năm mươi lần.

Y Y nói những bài tập trong sách giáo khoa, ở trên lớp phải làm, sau giờ học cũng vẫn phải làm, làm ở vở luyện tập một lần, lại phải làm một lần nữa vào vở bài tập, mấy ngày sau lại phải làm ra giấy kiểm tra một lần nữa, có những bài làm nhiều lần quá các con đều quen thuộc đến nỗi chỉ nhìn đề cũng có thể nói đáp án. Theo như tôi hiểu, bọn trẻ khi phải làm đi làm lại một bài tập thì chúng sẽ cảm thấy chán nản vô cùng. Nhiệm vụ học tập càng nhiều thì thời gian học càng nhiều, mà những kiến thức học được thì không hề tăng lên, ngày hôm sau lặp đi lặp lại những công việc của ngày hôm trước, ngay cả Y Y từ nhỏ vốn được rèn luyện thói quen chăm chỉ học tập cũng vì thế mà mất đi hứng thú học tập.

Tôi nhận thấy đây là một tín hiệu xấu khi nhìn thấy con sáng đi sớm tối về muộn, phải giải quyết một đồng bài tập đến gần mười giờ đêm. Nhìn khuôn mặt ngày thơ trong sáng của con lúc nào cũng căng thẳng, tôi cảm

thấy rất khó chịu trong lòng, và tôi thấy đây là một cách học, cách rèn luyện đơn điệu, cứng nhắc, nó sẽ giảm bớt niềm vui trong khi học, tăng thêm áp lực học tập và gánh nặng bài tập cho con. Vì thế tôi quyết định Y Y không làm bài tập ở nhà nữa, cho con được giải thoát khỏi đống bài tập hỗn độn, lập đi lập lại một cách máy móc kia.

Tôi nói với Y Y: “Từ nay về sau chúng ta sẽ không làm bài tập về nhà nữa được không?”. Nghe không phải làm bài tập, con gái đã sung sướng vô cùng, nhảy cẫng lên nhưng rồi lại lập tức lo lắng: “Cha ơi, như vậy thì cô giáo có phạt con không ạ?”. Tôi trả lời con: “Không sao con ạ, nhưng con phải hứa với cha trên lớp phải chú ý nghe giảng, hiểu được bài ngay trên lớp, cô giáo hỏi con phải trả lời được, thi phải đạt kết quả tốt”. Con bé chớp chớp mắt suy nghĩ một lúc rồi ra sức gật đầu tỏ vẻ đồng ý, sau đó hai cha con đập tay một cái (Hồi nhỏ tôi và con khi hứa với nhau điều gì đó thường ngoắc tay, sau này khi con đi học thì đổi thành đập tay).

Ngày hôm sau tôi đến trường để gặp cô giáo của con. Chưa đợi tôi nói hết, cô giáo chủ nhiệm đã ngắt lời: “Học sinh làm bài tập mà khi kiểm tra còn làm bài không tốt, huống hồ là không làm bài tập. Hơn nữa để học sinh làm bài tập là tốt cho các em, không có gì hại cả. Làm gì có chuyện học sinh đi học lại không làm bài tập? Các phụ huynh khác đều đến gặp tôi vì giao ít bài tập cho các em, đằng này anh lại...”.

Tôi nhấn nại giải thích: “Làm bài tập là để củng cố những kiến thức đã học, nếu như đã nắm được hết những kiến thức đã học thì không cần thiết phải làm bài tập. Kiến thức không chỉ ở sách giáo khoa hay sách bài tập, bọn trẻ cần có nhiều thời gian để khám phá thế giới ngoài sách vở. Khả năng tiếp thu của Y Y tương đối nhanh, cháu hoàn toàn có thể không làm bài tập nhưng vẫn học tốt, hơn nữa có thể đảm bảo thành tích của cháu sẽ không thấp hơn điểm bình quân của cả lớp”. Nhưng nói thế nào thì cô giáo chủ nhiệm cũng không đồng ý, cô còn nói từ trước đến giờ chưa từng gặp một phụ huynh nào cổ quái như tôi. Có thể là do tôi nói có lý, hoặc là khả năng diễn đạt của tôi tốt mà cuối cùng cô giáo chủ nhiệm chỉ chốt lại vồn vện một câu: “Việc này tôi không thể quyết định được, anh cứ đi tìm thầy hiệu trưởng, nếu thầy hiệu trưởng đồng ý thì tôi cũng không có ý kiến gì”.

Sau khi từ biệt cô chủ nhiệm tôi lại đến văn phòng của thầy hiệu trưởng, ý kiến của thầy về cơ bản là thống nhất với ý kiến của cô chủ nhiệm, nhưng thầy cũng không nỡ để tôi phải tìm đến Phòng Giáo dục,

thầy lại miễn cưỡng nói: “Như thế này đi, cứ thử xem sao, nếu con anh học không tốt thì lại phải làm bài tập như bình thường”. Tôi đã hiểu được ý của thầy, thầy không đồng ý mà chỉ cho tôi cơ hội để thử, vì thầy không tin vào cái lý luận kỳ quái của tôi: “Không làm bài tập vẫn có thể nâng cao thành tích học tập”.

Theo sự hiểu biết của tôi về tâm lý học trẻ nhỏ và tình hình của con gái, tôi vô cùng tin tưởng là con gái dù không làm bài tập về nhà thì việc học cũng không bị ảnh hưởng gì, hơn nữa lại có thể khuyến khích con tích cực học tập, nâng cao thành tích học tập. Vì thế nhìn thấy việc tốt, sao lại không làm, tôi rồi rít cảm ơn thầy hiệu trưởng.

Khi cô giáo chủ nhiệm biết rằng thầy hiệu trưởng miễn cưỡng đồng ý cho Y Y không phải làm bài tập về nhà, cô còn thiện ý cảnh báo tôi: “Dù sao cũng là con anh, anh muốn làm thế nào thì làm, nhưng nếu thành tích học tập của con anh không tốt, đừng trách cô giáo”. Tôi nói với cô: “Cô giáo cứ yên tâm, sẽ không có chuyện như vậy đâu”.

Cô giáo và thầy hiệu trưởng thường lấy suy nghĩ của mình để áp đặt cho người khác, vì thế họ khó mà chấp nhận được những quan niệm giáo dục khác với quan niệm của mình, trừ phi đó là chỉ thị của Bộ Giáo dục, nhưng tôi cũng chỉ là một phụ huynh học sinh bình thường, muốn thay đổi quan niệm cũ của họ cũng không phải chuyện dễ dàng gì.

Khi tôi tổ chức những buổi thuyết trình về giáo dục, thường có phụ huynh hỏi tôi: “Khi tiến hành phương pháp giáo dục vui vẻ với con gái thì trở ngại lớn nhất là gì? Mẹ của bé và các thầy cô có đồng ý hay không?”. Tôi trả lời họ: “Trở ngại lớn nhất lại chính là mẹ của bé, cô giáo chủ nhiệm và thầy hiệu trưởng. Họ không những không tán thành mà còn kịch liệt phản đối cách làm của tôi, họ cho rằng tôi đang mạo hiểm với tương lai của con bé, nhưng tôi không dễ dàng gì mà thỏa hiệp với họ, vì thế đầu tiên tôi phải ‘lên lớp’ cho ba người này, thuyết phục được họ có nghĩa là tôi đã dẹp được trở ngại, và tư tưởng giáo dục của tôi được thực thi một cách thuận lợi”.

Sau đó nghe Y Y kể, khi kiểm tra bài tập, thỉnh thoảng cô giáo lại nói với con: “Tốt nhất là em nên làm một ít bài tập, đừng nghe lời của cha, như thế sẽ không tốt cho em”. Tôi rất hiểu cô giáo, đứng ở góc độ không giống nhau tất nhiên suy nghĩ về một vấn đề cũng khác nhau. Cô giáo đứng ở góc độ yêu cầu về điểm số, học sinh làm nhiều bài tập, khi kiểm tra mới có thể đạt điểm cao, điểm thấp thì là “học sinh kém”; nhưng tôi lại đứng ở góc độ phát

triển cá tính để nhìn nhận vấn đề, bài tập biết làm rồi thì không cần thiết phải làm lại nữa. Mục đích của việc học là nắm được kiến thức, không phải là đối phó với thi cử. Tôi không muốn nhìn thấy tư duy sáng tạo đáng quý của con, sự hiếu kỳ mạnh mẽ và tâm lý vui vẻ khi học của con bị những bài tập lặp đi lặp lại một cách máy móc phá hủy, vì thế tôi không để con làm bài tập về nhà.

“Không làm bài tập thì sau khi tan học con bé làm gì?”. Nghe nói con gái tôi không làm bài tập về nhà, một số phụ huynh trợn tròn mắt ngạc nhiên hỏi tôi.

Con có rất nhiều việc cần làm như ra ngoài chơi, xem tivi, lên mạng chơi trò chơi, xem sách tham khảo, làm việc nhà... tôi thấy những việc này đều có ý nghĩa hơn là việc làm bài tập. Vui chơi như vậy không những khiến con linh hoạt hơn, nâng cao trí lực mà còn nâng cao hiệu quả học tập, khiến con có được niềm vui trong học tập.

Vì thế mà việc học của Y Y không những không bị ảnh hưởng mà ngược lại con càng có hứng thú học, năng lực học tập cũng được cải thiện, thành tích không ngừng nâng cao. Khi con phải làm bài tập về nhà, thành tích của con chỉ đứng giữa lớp, nhưng sau đó con nằm trong tốp đầu, và cuối cùng là vượt lớp.

Sau khi vượt hai lớp, chưa đến mười tuổi con đã học trung học cơ sở. Ở bậc học mới, lượng bài tập lại tăng lên gấp nhiều lần so với bậc tiểu học. Trong những tuần đầu tiên ngày nào Y Y cũng cố gắng làm hết tất cả các bài tập mà cô giáo giao, kết quả là ngày nào sau khi tan học con cũng bò ra bàn để làm bài tập, ngoài thời gian ăn cơm ra thì con không dám lãng phí thời gian, không thể xem sách tham khảo, không thể xem tivi, càng không thể chơi, cho dù là như vậy hôm nào cũng phải đến hơn chín giờ tối con mới làm xong bài. Sau đó là bận vệ sinh cá nhân, rồi lên giường đi ngủ, không thì ngay cả đến thời gian ngủ cũng bị rút ngắn.

Tôi nhớ có hai lần Y Y làm bài tập đến hơn mười giờ tối, mấy lần tôi giục con đi ngủ, con đều nói: “Đợi một lát nữa ạ, con làm sắp xong rồi ạ”. Kết quả là “đợi một lát”, “đợi một lát” đến khi quá thời gian đi ngủ bình thường. Thấy vậy tôi lo lắng: “Không được, những bài tập này không làm nữa, không ngủ đủ thì không có sức khỏe, làm sao mà học tốt được”.

Vì thế, lại giống như hồi học tiểu học, tôi lại tìm đến cô giáo chủ nhiệm

và thầy hiệu trưởng để đề xuất ý kiến, có khác là do khi học tiểu học con đã vượt lớp thành công, nên hiệu trưởng và cô chủ nhiệm đều rất hiểu suy nghĩ của tôi, hai người đồng ý để Y Y “rút ngắn” thời gian làm bài tập về nhà giống như hồi học tiểu học. Đảm bảo thời gian ngủ của con là việc ưu tiên hàng đầu, thứ hai là để con có tâm lý học thoải mái vui vẻ, sau đó mới là thành tích học tập của con. Cả thầy hiệu trưởng lẫn cô giáo chủ nhiệm đều đồng ý với quan điểm này của tôi.

Lại một lần nữa Y Y được giải thoát khỏi “núi bài tập”, mỗi ngày con lại có thời gian để vui chơi. Khi đã quen với cuộc sống ở trường trung học cơ sở, hiệu quả học tập cũng dần được nâng cao, cho dù con được hưởng “đãi ngộ” là không phải làm nhiều bài tập nhưng nếu đã chơi đủ rồi thì thời gian còn lại thì thoải mái con vẫn làm bài tập, nhưng lúc đó tâm lý hoàn toàn khác với tâm lý khi bị bắt ép phải làm.

Mục đích của việc làm bài tập là gì? Tất nhiên là củng cố kiến thức đã học chứ không phải là rèn luyện việc tính toán máy móc, năng lực chép bài. Nếu con đã nắm được kiến thức học ngay ở trên lớp thì không cần thiết sau khi tan học lại phải làm bài tập. Vì vậy, giải thoát con khỏi việc học máy móc, trùng lặp, cho con nhiều thời gian chơi và làm những việc giúp ích cho sự phát triển bản thân có ích hơn nhiều là vui đầu vào học.

Chơi từ thành thị đến nông thôn

Đối với những đứa trẻ sinh ra và lớn lên ở thành phố, nông thôn là một vùng đất diệu kỳ. Tôi luôn cho rằng nếu chỉ sống ở nông thôn hoặc chỉ sống ở thành phố thì đó là cuộc sống không trọn vẹn. Người chưa từng sống ở thành phố, tầm nhìn hẹp, tư duy đơn giản, người chưa từng sống ở nông thôn thì ngày nào cũng chỉ đối mặt với bốn bức tường hoặc là đi lại giữa một rừng xi măng cốt thép, không nhìn thấy niềm vui, ánh sáng bên ngoài khung cửa sổ.

Ở nông thôn có những con suối chảy róc rách, những cánh đồng hoa bạt ngàn, có tiếng chim hót, có cá lội, ở nông thôn có những đứa trẻ chất phác, khi chơi không bị cha mẹ mắng vì làm bẩn quần áo, không cần phải vội đi đánh đàn, học vẽ... Về vùng nông thôn, trời rộng mây xanh thoáng đãng, tâm hồn bạn cũng sẽ không còn bị bó buộc... tất cả sẽ làm bạn cảm thấy thoải mái và giàu cảm xúc hơn, sự chất phác đôn hậu của người nông thôn khiến bạn cảm thấy tâm hồn yên tĩnh hơn, cởi mở hơn.

Tôi sinh ra và lớn lên ở nông thôn vì thế mà tôi luôn tràn đầy tình yêu với vùng đất ấy. Sống ở thành phố đã hơn hai mươi năm nhưng sự phồn hoa ở đô thị không đọng lại trong tim tôi, tại sao tôi lại yêu từng cây hoa ngon cỏ ở nông thôn như thế? Bởi vì nông thôn đã cho tôi một tuổi thơ hạnh phúc, tôi biết mảnh đất đó đã ươm đắp niềm hạnh phúc cho tôi như thế nào. Vì thế mà sau khi con gái chào đời, tôi nghĩ tuổi thơ của con không thể thiếu những ký ức khi sống ở nông thôn, tôi sẽ không để cho con mất đi niềm vui được sống ở nông thôn.

Thông thường, tôi sẽ cố gắng hết sức dành thời gian đưa con về quê thăm ông bà nội. Mỗi khi con bé về đến nhà, sau khi vội vàng chào hỏi ông bà, ngay lập tức lại chạy đi chơi, bởi vì có rất nhiều bạn nhỏ đang chờ con, còn bao nhiêu trò chơi đang mời gọi con.

Ở quê, Y Y rất thích được cùng cha đi bắt tôm bắt cá ở trong ao. Một hôm vào mùa hè ở quê nội, tôi đưa Y Y và đứa cháu đến cái ao nhỏ ngoài đồng bắt cá, chúng tôi đã bắt được khá nhiều nhưng trên đường về thì trời mưa, ai cũng bị ướt, lạnh run bần bật. Y Y đi chân đất, mặc quần áo của anh, mặt đầy bùn đất, nhìn giống như một đứa trẻ ở trại tị nạn. Nhưng có điều khác là, mặc dù con rất lạnh nhưng luôn mỉm cười, mắt sáng lấp lánh vì hào hứng. Con hét vang “Mưa rồi, mưa rồi...”, khỏi phải nói lúc đó con vui đến cỡ nào.

Để con gái chơi vui hơn, để con gần với thiên nhiên hơn, tháng 12 năm 2004 tôi quyết định đưa con về trường ở nông thôn học, để con có thể vui chơi thoải mái.

Tháng 8 năm 2004, vợ tôi được phân công dạy học ở một thôn ở bán đảo Giao Đông tỉnh Sơn Đông. Tôi nảy ra ý định đưa Y Y đến đó học, con gái tất nhiên rất là vui, thứ nhất là có thể gặp được mẹ, người mà con hằng ngày mong nhớ, thứ hai là con có thể chơi một cách thoải mái ở nông thôn.

Lần đầu học ở một trường ở nông thôn, Y Y đã cảm nhận được sự mới lạ khi “được bắt về lớp mới”. Hôm đó đến trường tập trung, để công bằng, thầy hiệu trưởng có ý kiến việc chọn lớp sẽ thông qua việc bốc thăm để chọn. Không những Y Y cảm thấy mới lạ mà ngay cả tôi cũng cảm thấy cách làm này rất đặc biệt. Hai giáo viên chủ nhiệm dưới sự chủ trì của hiệu phó, bốc tờ giấy đã được chuẩn bị từ trước, cô giáo bốc được tờ giấy bên trong có viết tên của Y Y mừng rỡ nói: “Tay tôi thật là may mắn, em Phạm Khương Quốc Nhất đã thuộc về tôi!”. Như vậy, con gái được “bắt” về lớp

mới. Mỗi khi nhớ lại câu chuyện này con gái lại không nhịn được cười, “Là con được cô giáo Ôn ‘bắt’ về!”.

Sau đó Y Y lại được hưởng niềm vui khi cùng với các bạn “góp vốn”. Những đứa trẻ ở nông thôn thường không có nhiều tiền tiêu vặt, nhiều lúc muốn mua một món đồ gì đó nhưng lại không có đủ tiền. Làm thế nào bây giờ? Bọn trẻ nghĩ ra một tuyệt chiêu: “góp vốn”. Khi đó nếu như ruột bút chì hết rồi, hai đứa trẻ có thể góp lại cậu năm hào, tó sáu hào, cậu đưa ít tiền hơn thì cậu đi mua, mua về rồi thì chia đều, mỗi người một nửa, vấn đề đã được giải quyết; muốn ăn bím bím thì mỗi người góp một nửa, mua về cậu một miếng, tó một miếng ăn ngon lành.

Trong cuốn sách *Chơi cũng là một cách để trưởng thành* của con, con dùng ngòi bút dí dỏm kể lại câu chuyện “góp vốn” với bạn cùng bàn mua bút chì, cho dù trong túi con có đủ tiền để mua những thứ con muốn nhưng con rất vui khi được tham gia. Nghĩ ra mới hiểu, ở thành phố ;những “tiểu hoàng đế”, “tiểu công chúa” trong túi lúc nào cũng có đến mấy chục tệ hoặc hàng trăm tệ, đưa tiền thuê người làm bài tập, đi học thì đi taxi... mức tiêu pha đến người lớn còn không bằng thì chúng liệu có đồng ý bỏ ra mấy hào lẻ để “góp vốn” cùng người khác mua đồ dùng học tập hoặc mua đồ ăn vặt không? Và tất nhiên chúng sẽ mãi mãi không thể cảm nhận được niềm vui của sự hợp tác như thế, không cảm nhận được niềm vui khi chia sẻ, càng không thể cảm nhận được tình bạn thuần khiết và trách nhiệm chân thành trong quá trình hợp tác.

Trong những ngày học ở nông thôn, Y Y còn học được tiếng địa phương. Từ lúc nghe người khác nói nhưng không hiểu, phải “thuê” mẹ và các bạn học làm phiên dịch đến lúc tự con có thể “thể hiện” mấy câu bằng tiếng địa phương chính hiệu, Y Y thuận lợi vượt qua rào cản ngôn ngữ. Trẻ không thể cứ sống mãi ở một điểm cố định, trẻ phải lớn lên và trưởng thành, ra khỏi nhà và ra ngoài xã hội, phải thích ứng với sự biến đổi của cuộc sống, hòa mình vào tập thể mới, như vậy trẻ sẽ không lo lắng, bất an khi đối mặt với những sự thay đổi, trẻ có thể vì thế mà có sự phát triển tốt hơn. Việc Y Y “vượt qua” rào cản ngôn ngữ đã thể hiện con có một năng lực thích ứng vô cùng tốt, điều này khiến tôi cảm thấy rất vui, Y Y cũng nhận được niềm vui từ việc đó.

Viết đến đây tôi mới lại nhớ đến mấy ngày trước khi đưa con đến nhập học ở trường đại học, lãnh đạo của trường đã lo lắng về việc con còn ít tuổi,

chỉ là một sinh viên thiếu niên, liệu con có thích ứng được với môi trường mới hay không. Khi tôi nói với họ rằng năng lực thích ứng của con rất tốt, họ bán tín bán nghi. Thực ra người mà họ cần lo lắng không phải là Y Y mà là những sinh viên dù lớn tuổi hơn Y Y nhưng lại thiếu sự bồi dưỡng và rèn luyện về phương diện này.

Những ngày ở nông thôn, Y Y còn học được ở các bạn học rất nhiều trò chơi mà khi ở thành phố con không biết chơi, con và các bạn ở nông thôn đã có tình bạn vô cùng sâu sắc. Nếu như không có quãng thời gian sống ở nông thôn, ký ức tuổi thơ của Y Y sẽ thiếu đi biết bao nhiêu màu sắc. Vì thế, tôi luôn luôn rất tự hào về quyết định “đưa con về nông thôn học” của mình.

Trẻ em như một cốc nước trắng, bạn muốn cho nó thành vị gì thì hãy thêm vào đó gia vị mà bạn muốn. Việc giáo dục trẻ cũng như vậy, bạn muốn cuộc sống của trẻ có màu sắc như thế nào thì hãy cố gắng tạo cho trẻ niềm vui trong cuộc sống như thế. Chỉ cần bạn thực sự yêu con mình, thực sự mong con vui vẻ, lúc đó sự việc sẽ trở nên đơn giản.

Những ngày học ở nhà

Ở phần trước tôi đã nói qua chuyện không muốn cho con gái đến trường học. Mặc dù tôi không phủ nhận những nỗ lực của các thầy cô giáo trong việc giúp trẻ trưởng thành và phát triển, nhưng giáo dục trong trường học rất khó có thể làm được việc giáo dục theo đối tượng. Hơn nữa dưới sự ảnh hưởng của nền giáo dục để thi cử, nhà trường là một trong những “sát thủ” giết chết cá tính của học sinh. Nhưng vì con gái cần có cuộc sống tập thể, cần bạn cùng chơi nên tôi đành chấp nhận để con đến trường học.

Con gái đến trường để học còn tôi theo đuổi “cuộc chiến tranh giành con với trường học”. Chiến đấu mệt mỏi rồi thì về nhà học. Ở lớp học đặc biệt này, con có bao nhiêu tiềm lực thì chúng tôi cho con một không gian tương ứng, dạy học theo đối tượng, tùy từng đối tượng mà chọn học cái gì, đi theo con đường cá tính hóa việc học. Chỉ sau vài tháng học, con đã học hết chương trình của cả một năm học, lại có rất nhiều thời gian để vui chơi giải trí.

Ngày 10 tháng 7 năm 2005, bởi vì ngày hôm sau con phải thi cuối kỳ,

buổi chiều cô giáo yêu cầu học sinh phải đến trường để chuẩn bị cho kỳ thi. Sau bữa trưa, một mình Y Y bắt xe đến trường, 17 giờ 30 phút mà con vẫn chưa về. Vợ tôi gọi điện đến trường, nhà trường cho biết vẫn chưa tan học, vì thế vợ tôi nhờ cô giáo chuyển lời đến Y Y, nhắc con gọi điện về nhà, Y Y gọi về nói ngày mai cô giáo yêu cầu 6 giờ sáng phải có mặt ở trường.

Tôi vừa nghe đã nổi cáu: “8 giờ mới thi, 6 giờ đã đến trường, đến trước hai tiếng đồng hồ để làm gì? Vô lý hết mức”. Thời điểm đó chúng tôi sống ở căn nhà thuê ở nội thành, từ trường đến nhà phải mất mấy chục cây số, chưa nói đến việc sớm vậy chưa có xe bus, nếu có thì muốn bắt chuyến xe sớm nhất cũng phải dậy từ hơn bốn giờ sáng. Chẳng biết phải làm thế nào, buổi tối hôm đó phải để con bé ngủ lại nhà một cô giáo, ngày hôm sau cùng cô giáo đến trường.

Sự việc này khiến tôi quyết định chuyển nhà đến Yên Đài, để con tránh xa môi trường học tập như vậy, tôi cũng quyết định sau khi chuyển đến Yên Đài thì để con học ở nhà một năm, tôi và vợ sẽ thay nhau kèm cho con.

“Mặt trời chiếu sáng muôn nơi, hoa cỏ cười với tôi. Chim nhỏ cất tiếng hót chào buổi sáng hỏi tôi tại sao bạn lại đeo chiếc ba lô nhỏ xinh? Mình đang đến trường, đến trường đúng giờ không được đến muộn...”. Con gái Y Y đã từng hát bài hát này mỗi buổi sáng đi học, nhưng bây giờ con học tại nhà, không cần “đeo chiếc ba lô nhỏ xinh”, cũng không cần “đến trường”, cũng chẳng cần phải lo lắng chuyện “muộn hay không muộn học”.

Trong cuốn sách *Chơi cũng là một cách để trưởng thành*, con đã viết thế này:

Học ở ngôi trường này hơn nửa năm, các khớp của ngón giữa tay phải cầm bút đã có những nốt chai sần đầy, thi thoảng mắt cũng nhìn không rõ mọi vật. Mẹ đưa mình đến bệnh viện kiểm tra, bác sĩ nói mình bị mỏi mắt, cần được nghỉ ngơi nếu không thì mình sẽ bị cận thị. Nhưng mà lấy đâu ra thời gian nghỉ ngơi, đến cả thời gian ngủ cũng sắp bị cướp mất rồi.

Đặc biệt là quãng thời gian gần thi cuối kỳ, cô giáo lại yêu cầu chúng mình đến trường sớm để học, đến tối muộn mới tan học, thời gian ở trường càng ngày càng nhiều. Cho đến ngày thi cuối kỳ, tám giờ mới bắt đầu thi nhưng cô giáo yêu cầu chúng mình sáu giờ sáng phải đến trường để cô tranh thủ phụ đạo trước khi thi cho chúng mình. Cha mình giận lắm,

cha nói: “Bình thường cô dạy cái gì? Đến kỳ thi vốn phải để cho học sinh nghỉ ngơi! Được rồi, chúng ta không học ở trường này nữa!”.

Vì thế mình đã nghỉ học, trở thành một học sinh tiểu học không đến trường. Cha và mẹ lên kế hoạch học tập cho mình, thay nhau kèm mình văn hóa và bồi dưỡng cho mình những năng lực tổng thể. Ở ngôi trường “mini” này, cha chính là hiệu trưởng kiêm chủ nhiệm hậu cần, mẹ là cô giáo chủ nhiệm đồng thời cũng là cô giáo bộ môn, và mình vừa là lớp trưởng, vừa là lớp phó học tập, vừa là cán sự môn... Một chương trình học đặc biệt hàng ngày được tiến hành theo kế hoạch nhưng lại rất thú vị, mình có thể cùng mẹ tranh luận, có thể thi cùng với cha; giờ học tự nhiên có thể được đến vùng núi, giờ lịch sử có thể xem phim... không có núi bài tập cũng chẳng phải ngủ muộn dậy sớm, càng không cần xếp thứ hạng, phạt làm bài...

Ngoài việc học, mình còn rất nhiều thời gian để chơi và xem sách tham khảo, còn nhiều thời gian để xem tivi nữa. Mặc dù mỗi ngày chỉ có năm tiếng học những kiến thức cơ bản trong sách giáo khoa, nhưng hiệu quả học tập của mình rất cao, tiến độ cũng rất nhanh, chưa đến nửa năm mình đã học xong tất cả những kiến thức của chương trình học lớp năm. Thời gian còn lại, cha dạy thêm cho mình về viết, mẹ thì bồi dưỡng năng lực lý giải, phân tích, cha mẹ còn cho mình tham gia rất nhiều những hoạt động xã hội nữa...

Với kinh nghiệm dạy con ở nhà, tôi cảm thấy cho dù nhiều phụ huynh không có điều kiện lẫn khả năng dạy con học ở nhà thì cũng không nên hoàn toàn phó mặc con cho nhà trường. Thiết nghĩ, giáo viên chỉ dùng một phương pháp giáo dục duy nhất để dạy mấy chục học sinh có cá tính khác nhau, bất luận thế nào đi chăng nữa thì không thể thực hiện được việc dạy học theo đối tượng với từng học sinh.

Đối với giáo viên, con bạn chỉ là một trong mấy chục học sinh, nhưng đối với phụ huynh thì con cái là tất cả, vì thế mà phụ huynh phải có sự nhìn nhận chính xác về con mình, sau đó trong khả năng của bản thân, cố gắng tìm ra một phương pháp giáo dục thích hợp để con phát triển, từ đó giúp con vừa tiếp thu nền giáo dục ở trường, vừa được nhận sự giáo dục thích hợp từ gia đình.

Vừa chơi vừa xuất bản

một cuốn sách được yêu thích

Một năm con vui chơi, tự học ở nhà, ngoài việc học chương trình học lớp năm, lớp sáu, con vừa chơi vừa cho xuất bản một cuốn sách mà các bạn nhỏ rất yêu thích: *Chơi qua tiểu học*.

Năm 2006, tôi từ biệt vợ và con gái, đến thành phố Trùng Khánh làm việc. Tất nhiên tôi vẫn theo nghề cũ: viết lách và thuyết trình. Lúc đó ngoài việc đến thuyết trình cho học sinh, sinh viên, tôi còn tích cực tham gia viết sách cho Nhà xuất bản Nhân dân Nội Mông Cổ: *Series sách của Đông Tử*. Trong thời gian này cuốn *Chơi qua tiểu học* của con gái cũng đã sắp xong phần bản thảo.

Chơi qua tiểu học là cuốn sách ghi lại những câu chuyện trưởng thành cũng như câu chuyện về học tập ở trường tiểu học của con bằng ngòi bút ngây thơ, trong sáng. Qua bảy mươi tám mẩu chuyện nhỏ, có thể thấy con gái đã trải qua cuộc sống ở giai đoạn tiểu học vui vẻ như thế nào, làm thế nào mà học như chơi, vượt liền hai lớp, tốt nghiệp tiểu học trước thời hạn hai năm, làm thế nào để trí tuệ, tình cảm và năng lực đều được phát triển toàn diện khi vừa chơi vừa học. Sau khi nhận lời mời của nhà xuất bản, tôi đã thêm mục “lời của cha” sau mỗi câu chuyện của con.

Cuối tháng 3 năm đó, chúng tôi ký kết hợp đồng xuất bản cuốn sách “Chơi qua tiểu học” với Trung tâm Thiếu niên nhi đồng Tập đoàn xuất bản Trùng Khánh.

Ngay sau đó báo chí ở Trùng Khánh đã đưa tin về việc Nhà xuất bản Trùng Khánh đã mua bản quyền xuất bản cuốn *Chơi qua tiểu học*, sau đó cả báo giấy lẫn báo mạng trên toàn quốc đều tranh nhau đưa tin. Ngày 1 tháng 4, trong chương trình “Báo chí Trung Quốc” do Bạch Nham Tùng dẫn, (người dẫn chương trình nổi tiếng của Trung Quốc) kênh tin tức của Đài truyền hình Trung ương Trung Quốc, đã đưa tin về YY như là một nhân vật nổi bật trong tuần đó, chương trình phát sóng có tên là “Phạm Khương Quốc Nhất: Chơi qua tiểu học”. Trong chương trình đó Bạch Nham Tùng đã nói: “Vừa tròn chín tuổi, ba năm rưỡi đã học xong chương trình tiểu học, vượt hai lớp liên tục, viết một cuốn sách, còn nói là chơi mà được như vậy, những phụ huynh như chúng ta cũng phải học hỏi, hy vọng con cái chúng ta cũng có tuổi thơ vui vẻ như Phạm Khương Quốc Nhất”.

Vài ngày sau đó, do có sự cố từ phía Nhà xuất bản Trùng Khánh, quyền

xuất bản cuốn sách *Chơi qua tiểu học* được chuyển qua cho Nhà xuất bản Thiếu niên nhi đồng Hồ Nam. Phó tổng giám đốc thường trực Tập đoàn Truyền thông nhà xuất bản này đã kêu gọi cả nhà xuất bản đốc toàn lực quảng bá cho cuốn sách.

Sáng ngày 8 tháng 5, tôi cùng Y Y bay từ Thượng Hải đến Thủ phủ tỉnh Hồ Nam, bắt đầu chuỗi bốn mươi ngày hoạt động quảng bá và ký tặng sách, chúng tôi lần lượt đến các thành phố của Hồ Nam gồm Cốt La, Chu Châu, Thiệu Dương...; các thành phố ở Quảng Đông bao gồm Quảng Châu, Chu Hải, Đông Quan, Giang Môn; các thành phố ở Liêu Ninh có Thẩm Dương, Đại Liên; ở Cát Lâm chúng tôi đến Trường Xuân, Tổng Nguyên và huyện Phù Dư; ở Giang Tô chúng tôi đến Nam Kinh, và đến cả Bắc Kinh. Là người phụ trách biên tập, phó tổng biên tập Tạ Thanh Phong cùng đi với chúng tôi, và ông cũng đảm trách dẫn chương trình, trước tiên ông giới thiệu hai cha con tôi, sau đó Y Y kể những câu chuyện vui trong quá trình trưởng thành của con, cuối cùng thì tôi kể những câu chuyện đằng sau câu chuyện đó.

Trong thời gian tuyên truyền, quảng bá cho cuốn sách hai cha con tôi đã nhận được rất nhiều lời mời phỏng vấn của báo chí, phát thanh, truyền hình. Khi ở Bắc Kinh hai cha con tôi còn đến thăm diễn giả nổi tiếng - thầy Lý Yến Kiệt; ở Thẩm Dương chúng tôi đến trường Tiểu học trực thuộc Đại học Sư phạm Thẩm Dương thăm Chu Hạo Diệu - bạn qua thư của Y Y; ở Trường Xuân, Y Y trở lại trường Con em xưởng 228 thăm thầy cô và bạn bè; ở Tổng Nguyên, Y Y đã dùng tiền nhuận bút để giúp đỡ bạn nhỏ cùng tuổi - Trương Hâm Duyệt.

Khi tôi viết đến đây có lẽ rất nhiều độc giả muốn biết, một cuốn sách như vậy đã được ấp ủ như thế nào? Thực sự mà nói cuốn sách ra đời, nói là có chủ đích cũng đúng mà không có chủ đích cũng đúng, chủ đích là để con kiên trì việc viết lách, không có chủ đích là việc cuốn sách xuất bản chỉ là một sự ngẫu nhiên.

Trong quãng thời gian con gái tự học ở nhà, bài tập của môn ngữ văn thường là đọc và viết, đọc để mở rộng tầm mắt của trẻ, tăng cường kiến thức, nâng cao nhận thức lý tính về sự vật của trẻ, và cũng là cơ sở để học viết. Theo kế hoạch học tập, mỗi tuần Y Y phải viết hai bài văn, đề tài và nội dung không giới hạn, đa số những bài con viết đều là những chuyện con đã nghe, đã gặp và cảm nhận, phần lớn các câu chuyện là những chuyện vui về

sự trưởng thành. Chẳng mấy chốc mà con đã viết được tới ba mươi bài, trong đó có một số bài con viết rất tốt, có thể kể như “Ngủ một mình cũng có thể ngủ ngon”, “Táo ngon nhưng khó hái quả”, vì thế tôi khuyên con gửi bài tới một số báo dành cho học sinh tiểu học.

Sau đó tôi nghĩ với tốc độ viết như vậy, đến cuối năm con sẽ viết được khoảng bảy mươi đến tám mươi bài, tổng hợp lại cũng được một cuốn sách, có thể chia sẻ niềm vui của con tới nhiều bạn nhỏ hơn nữa. Trước tiên tôi nói ý tưởng này với vợ tôi, cô ấy cho rằng cách viết của con gái quá trẻ con, chưa thành thực, nên lo lắng không có nhà xuất bản nào đồng ý xuất bản một cuốn sách do một đứa trẻ viết. Nhưng với một tác giả nghiệp dư xuất thân từ phóng viên như tôi, tôi cho rằng cuốn sách của con vẫn sẽ có thị trường, hơn nữa con gái có rất nhiều điểm để truyền thông khai thác: những đứa trẻ vượt lớp không nhiều, những đứa trẻ viết sách lại càng ít, những đứa trẻ được lớn lên trong niềm vui cũng có hạn, nếu ba điều này lại cùng có ở một đứa trẻ, thì đó là một đề tài không tồi.

Sau đó chúng tôi bàn chuyện ra sách với con gái, con gái mới nghe đến chuyện xuất bản sách đã rất ngạc nhiên: “Á, trẻ con cũng có thể xuất bản sách hả cha?”.

“Đúng vậy, rất nhiều bạn nhỏ bằng tuổi con đã xuất bản sách rồi”.

“Vậy ai sẽ đọc nó ạ?”.

“Tất nhiên là những bạn nhỏ trạc tuổi con rồi, con nghĩ mà xem, nếu một bạn nhỏ bằng tuổi con kể những câu chuyện vui về sự trưởng thành của bạn ấy, liệu con có muốn đọc không?”.

“Tất nhiên là có ạ”. Y Y vừa chơi trò yoyo vừa trả lời.

Ngay ngày hôm đó tôi bắt tay vào việc lên kế hoạch ra bản thảo, thông qua việc chỉnh sửa của vợ tôi và Y Y, bản thảo chính thức được thông qua. Nhưng về tên sách, cả nhà thảo luận rất lâu, mỗi người một ý kiến, cuối cùng tôi đưa ra ý kiến lấy tên *Chơi qua tiểu học*, và Y Y đã đồng ý với ý kiến của tôi. “Tên sách được đó cha, con đúng là đã chơi qua tiểu học mà”. Cả nhà đều thấy tên sách như vậy rất gần gũi với nội dung, hơn nữa tên cũng rất kêu.

Sau đó mỗi giờ học ngữ văn thì vẫn là bài tập viết văn, nhưng mục đích

thì rõ ràng hơn, tốc độ viết như vậy rất nhanh, đến mùa xuân năm 2006, Y Y đã viết được hơn bảy mươi bài. Cứ như vậy đến đầu hè năm 2006, Phạm Khương Quốc Nhất, chín tuổi rưỡi đã xuất bản cuốn sách đầu tiên của mình - *Chơi qua tiểu học*.

Mở cánh cửa thế giới đọc cho con

Chúng ta đều biết đọc sách có ảnh hưởng đến cuộc đời của mỗi con người, có thể thay đổi vận mệnh của một con người. Nhưng với lượng bài tập quá nhiều, trẻ không còn thời gian để đọc tài liệu ngoài sách giáo khoa, một số phụ huynh còn cảnh báo con em mình: “Xem những cuốn sách vớ vẩn đó thì có thể thi được điểm cao không?”.

Đọc sách có thể thay đổi cuộc đời.

Đọc sách đã mở ra cho tôi cánh cửa thế giới, nâng cao năng lực lĩnh hội văn tự, dẫn đường cho tôi bước vào thế giới kỳ diệu của chữ viết, từ đó tôi không thể thoát khỏi thế giới đó. Thật sự, tôi trở thành một người hâm mộ sách đúng nghĩa.

Sau khi có con gái, mỗi lần đi đến nhà sách tôi thường mang con đi theo. Xem nhiều thành quen, con gái cũng trở thành “tín đồ của sách”, nhìn thấy cuốn sách mà mình thích thì sẽ không bao giờ đặt nó lại giá.

Y Y chịu sự ảnh hưởng của hai vợ chồng tôi, đầu giường lúc nào cũng phải có sách, tủ sách phía đầu giường để đầy những cuốn sách cần xem, nhìn là thấy, với tay là lấy được.

Đã có sách thì còn phải đọc, nếu không thì sách sẽ mất đi giá trị tồn tại của nó. Tôi và con đều có một thói quen: dành ba mươi phút trước khi đi ngủ để đọc sách. Cuối tuần, chúng tôi có thời gian dành riêng cho việc đọc sách, trong quãng thời gian này, người nào người nấy cầm cuốn sách mà mình thích, rồi cùng ngồi đọc. Có những lúc Y Y sẽ đọc to cho tôi nghe những đoạn mà con thấy hay, khi tôi đọc được những nội dung phù hợp với con, tôi cũng sẽ giới thiệu để con đọc.

Thời đại ngày nay rất nhiều người dùng tiền vào những trò tiêu khiển, tiêu tiền vào việc trang điểm, ăn uống nhậu nhẹt, cũng có người dành thời gian để xem truyền hình, chơi trò chơi điện tử. Vậy tại sao không dành tiền bạc đó, thời gian đó để gần hơn với sách? Mua sách nhiều hơn, đọc nhiều

sách hơn, tạo ra một không gian để tâm hồn nghỉ ngơi thư giãn, và cũng tạo cho con cái một môi trường giàu văn hóa đọc.

Mở ra cho con cánh cửa thế giới đọc, và phải hướng dẫn con học được cách đọc sách. Tổng kết một số kinh nghiệm dạy con đọc sách trong nhiều năm qua, tôi nghĩ các bậc phụ huynh có thể làm theo những điều sau:

Thứ nhất, đảm bảo thời gian đọc sách của con. Cái quý của việc đọc sách là ở tính kiên trì, nếu mỗi ngày bạn dành cho con một quãng thời gian cố định để đọc sách, cho dù một ngày chỉ có mười phút, cứ thế mỗi ngày mỗi tháng, thời gian đó là một con số khiến bạn phải kinh ngạc. Sau khi bàn bạc thương thảo, tôi và Y Y quyết định thời gian sinh hoạt, xem tivi và đọc sách đều cố định, để Y Y có nhiều thời gian đọc những cuốn sách ngoài chương trình học.

Thứ hai, tạo bầu không khí đọc tốt. Đọc sách rất cần một bầu không khí tốt, như vậy mới có thể đảm bảo trẻ vui vẻ, chú ý tập trung đọc sách. Tại sao nhà dòng dõi thư hương con cháu đều tài giỏi, bởi vì gia đình họ có bầu không khí đọc tốt. Nếu cha mẹ đều là phần tử trí thức, bản thân lại có thói quen đọc sách, cha mẹ dùng lời nói, hành động để truyền dạy cho con, tự nhiên sẽ có ảnh hưởng tốt đến con cái. “Bầu không khí” mà tôi nói đến ở đây bao gồm hai yếu tố: Thứ nhất, có nơi để đọc sách, ví dụ một căn phòng yên tĩnh, một chiếc bàn đọc, một cây đèn; thứ hai, phải có môi trường yên tĩnh cần thiết cho việc đọc sách, không thể muốn con đọc sách nhưng cha mẹ lại bật tivi với âm lượng quá lớn, hoặc túm năm tùm ba ăn uống nhậu nhẹt đánh bài.

Tiếp đó, cần chú trọng việc cùng con đọc sách. Tốt nhất các thành viên trong nhà đều nên có thói quen đọc, hàng ngày phải có thời gian cùng nhau đọc sách và cùng thảo luận nội dung trong sách. Có như thế, trẻ sẽ rất dễ bị cuốn hút vào thế giới của sách. Trẻ con rất dễ uốn nắn, dễ chịu sự ảnh hưởng của môi trường xung quanh, muốn trẻ chăm đọc sách, bản thân phụ huynh cũng phải yêu sách.

Điều cuối cùng là, để trẻ cảm nhận được niềm vui khi đọc sách. Trẻ thích chơi trò chơi bởi vì chơi trò chơi khiến trẻ cảm thấy vui. Như vậy thì muốn trẻ thích đọc sách cũng phải cho trẻ cảm thấy niềm vui khi đọc sách. Khi Y Y học lớp hai, báo *Ngữ văn* có tổ chức cuộc thi “Trả lời kiến thức trên báo”. Dưới sự cổ vũ của tôi, con gái tích cực tham gia và cuối cùng con đạt giải ba, khi nhận được giấy chứng nhận và phần thưởng do tòa soạn gửi

đến, Y Y vui mừng nhảy cẫng lên. Và từ đó con ngày càng yêu thích việc đọc sách báo.

Biển kiến thức là vô cùng vô tận nhưng mỗi con người chỉ có một cuộc đời. “Đọc những gì nên đọc, đáng đọc” là thể hiện sự tôn trọng bản thân mình, tôn trọng thời gian. Hãy cho con bạn tận hưởng niềm vui trong thế giới sách đầy trí tuệ và tư tưởng sâu sắc.

Internet có thể giới của riêng con

Bước vào thế kỷ XXI chúng ta chào đón một thời đại mới, thời đại của internet.

Thời đại ngày nay, công nghệ thông tin phát triển như vũ bão, và đã xâm nhập vào mọi phương diện của xã hội và cuộc sống của con người. Sự ra đời của internet đã mang đến cho nhân loại rất nhiều tiện ích, có thể kể đến như: mua đồ không cần phải đến bách hóa; đọc sách không cần phải đến thư viện; thậm chí đi học không cần phải đến trường; làm việc trên mạng, tất cả giao dịch đều thông qua thương mại điện tử, rất nhiều bạn nhỏ cũng có được niềm vui vô bờ bến từ những thứ trên internet.

Vì thế phụ huynh cần phải hướng dẫn con sử dụng internet một cách khoa học, cùng con chia sẻ những niềm vui mà internet mang lại, cần phải trao đổi với con những suy nghĩ, cảm nhận khi sử dụng internet. Nếu như tôi lên internet, đọc được những tin mà tôi cho rằng con sẽ rất hứng thú, tôi sẽ gọi con đến cho con xem, và con cũng vậy. Như vậy vừa có thể học được từ mạng internet, vừa có thể giải trí, lại tăng thêm tình cảm giữa hai cha con.

Internet là công cụ học tập tốt nhất dành cho trẻ, lên mạng ngoài việc chơi trò chơi, Y Y còn trò chuyện với các bạn, xem tin tức, và việc con hay làm nhất đó là học từ trên Baidu (trang tìm kiếm lớn nhất ở Trung Quốc). Một lần, khi Y Y đang đọc sách thì bắt gặp cụm từ “Trí nhược võng văn”, con không hiểu ý nghĩa của cụm này nên lập tức tìm kiếm trên Baidu, chỉ một cú click chuột, phần giải thích ý nghĩa cho cụm từ hiện ra ngay trước mắt: “Nghĩa là bỏ mặc một bên, làm như không nghe thấy. Chỉ nghe xong nhưng không thêm để ý”. Con rất hưng phấn với việc từ nay có thể tra từ rất nhanh và thuận lợi. Từ đó về sau, nếu gặp chữ nào từ nào khó hiểu, Y Y thường nhờ sự trợ giúp của “Baidu”, và “Baidu” chưa bao giờ làm con thất

vọng, nó giống như một đại dương thông tin, nói theo cách của Y Y thì là “một bụng học vấn”.

Từ nhỏ con gái đã được tiếp xúc với internet, lúc mới bắt đầu tôi đã nói với con, tôi tranh trên máy tính, chơi trò chơi trên mạng đều chỉ là một phần trong những gì con cần chơi, không được dành quá nhiều thời gian cho những việc này. Sau đó con gái lớn dần, con có thể dùng máy tính và internet để phục vụ việc học, tôi vẫn nói với con, đây chỉ là phương pháp hỗ trợ việc học tập, nhất định phải khống chế thời gian, tốt nhất là trong khoảng một tiếng. Về việc này tôi không quản con mà để cho con tự quản lý thời gian của mình, việc tôi tin tưởng vào con, để con toàn quyền quyết định đã được con đền đáp bằng việc tuân thủ lời hứa.

Nhiều năm nay, mỗi ngày tôi đều sắp xếp thời gian nhường con sử dụng máy tính. Trong khoảng thời gian này Y Y có thể tự do sử dụng máy tính, con có thể lên mạng chơi trò chơi, gửi email, làm thiệp điện tử, chat QQ với bạn học, bạn trên mạng, đọc những tin tức mà con hứng thú, làm những việc mà con thích... Khi hết thời gian, con sẽ tự giác rời khỏi máy tính. Vì thế, cho dù ngày nào Y Y cũng tiếp xúc với internet nhưng con không hề chịu ảnh hưởng xấu mà ngược lại con còn biết sử dụng công cụ internet một cách hiệu quả để vừa học vừa giải trí.

Thời đại ngày nay, mỗi khi nhắc đến trò chơi trên mạng (game online), phụ huynh nào nghe thấy cũng đều sợ, cảm tưởng trò chơi trên mạng giống như một loại thuốc độc vậy, con cái hễ dính đến nó là bị sa ngã, bị hủy hoại. Nhưng thực tế, nếu biết hướng dẫn con một cách đúng đắn, trò chơi trên mạng lại là một trò chơi trí tuệ bổ ích, không những mang lại niềm vui cho trẻ mà còn có thể phát triển năng lực tổng thể của trẻ.

Từ khi ba tuổi, Y Y đã bắt đầu tiếp xúc với trò chơi trên mạng, từ trò đơn giản là “đẩy xe ô tô” đến trò chơi phức tạp hơn một chút là “ông già qua sông”, hay đến trò chơi phức tạp mà ngay cả tôi và vợ “nghiên cứu” mãi cũng không hiểu là “Super Mario”; con học từ cách sử dụng chuột đến cách làm thế nào sử dụng bàn phím nhanh để khống chế các nhân vật trong trò chơi, từ đơn giản mò mẫm tìm hiểu đến phán đoán có phương hướng, cộng với sức tưởng tượng phong phú, dần dần Y Y đã trở thành một cao thủ game online.

Có những lúc cả ba người chúng tôi cùng chơi trò chơi. Tôi vừa để cho con tự do tiếp cận với trò chơi trên mạng, vừa vui vẻ làm bạn cùng chơi với

con. Bởi điều làm Y Y vui không chỉ có trò chơi trên mạng, mà còn là những trò chơi phong phú nhiều màu sắc khác. Vì thế, trò chơi trên mạng đối với Y Y chỉ là để tăng thêm một cách chơi mà thôi. Điều quan trọng hơn cả là qua chơi trò chơi trên mạng, con được tiếp xúc với internet, con học được cách sử dụng mạng, học được cách làm thế nào để trở thành chủ nhân của internet...

Chúng ta đều biết internet là con dao hai lưỡi, nếu cứ chìm đắm trong những trò chơi trên mạng, kết bạn, hoặc xem những trang mạng không lành mạnh thì internet trở thành cái có hại; nhưng nếu dùng internet để xem tin tức, tìm tài liệu, gửi email, chơi trò chơi đúng mức, và giao lưu với một vài người bạn thì internet lại trở thành cái có lợi. Nó cũng giống như một con dao, nếu trong nhà bếp thì nó là công cụ nấu ăn, nhưng nếu dùng nó để chém giết, thì nó lại trở thành hung khí.

Khích lệ con cái sử dụng internet không có nghĩa là bỏ mặc không quản lý, thời gian sử dụng internet và nội dung đều phải được giới hạn. Thông thường trẻ con sử dụng internet nhằm ba mục đích chủ yếu: chơi trò chơi, trò chuyện và học tập (bao gồm việc tìm kiếm tài liệu). Về mặt thời gian, bao nhiêu thời gian dành cho những hoạt động này là hợp lý thì phải căn cứ vào mỗi trẻ, thời gian của Y Y được chia ra làm ba giai đoạn: lúc còn đi mẫu giáo thì chỉ chơi trò chơi, chơi những trò chơi đơn giản có lợi cho sự phát triển trí tuệ; lúc học tiểu học thì chủ yếu là chơi trò chơi, còn lại là nói chuyện, tiếp đó mới là học; nhưng đến khi học trung học thì lại ngược lại, học là chính, chơi và nói chuyện là phụ.

Có sự phân chia như vậy vì khi trẻ học mẫu giáo, hoạt động chính của trẻ là chơi, vì thế mà chơi trò chơi là chủ yếu, trong thời gian này trẻ vẫn chưa cần thực sự có sự giao lưu tiếp xúc xã hội, chưa cần phải học tập, vì thế không cần phải nói chuyện hay học tập; đến giai đoạn tiểu học, ngoài việc chơi đùa thì cuộc sống của trẻ thêm một phần mới đó là giao lưu với những bạn nhỏ cùng trang lứa, và hơn thế còn bước vào giai đoạn học tập, vì thế nói chuyện với các bạn trên mạng và học tập là một trong những nội dung được thêm vào khi trẻ sử dụng internet; và khi trẻ bước vào giai đoạn trung học, trẻ lớn lên, mở mang thêm nhiều kiến thức, nhiệm vụ học tập cũng nhiều lên, chơi đùa không hoàn toàn thu hút được chúng nữa mà việc tìm hiểu kiến thức lại trở thành lựa chọn hàng đầu của trẻ, vì thế thời gian này trẻ sử dụng internet chủ yếu với mục đích học tập, còn chơi trò chơi và nói chuyện với các bạn trên mạng là phụ.

Y Y đã sử dụng nternet như vậy, con vừa có được niềm vui, vừa có thêm kiến thức và có thêm những người bạn.

Tivi trở thành trò vui của con

Trong tuổi thơ của Đông Tử không có “đồ chơi” nào gọi là “tivi”. Mãi đến khi hai mươi tuổi, tôi mới được tiếp xúc với tivi. Vì thế, tôi thường nghĩ trẻ con thời nay thật là hạnh phúc, khi vừa mới sinh ra đã được thưởng thức những chương trình truyền hình rồi.

Nghe nói tôi để cho con gái chơi đùa thoải mái, còn cho con xem tivi nhiều, rất nhiều phụ huynh đều vô cùng ngạc nhiên: “Làm sao có thể thế được, chúng tôi cấm mà còn chẳng được đây”.

Lý do các bậc phụ huynh không cho con xem tivi có rất nhiều: Thứ nhất, xem tivi sẽ bỏ bê việc học; thứ hai, một số chương trình truyền hình có ảnh hưởng xấu đến trẻ; thứ ba, xem tivi nhiều thị lực sẽ giảm sút...

Đối mặt với nhiều vấn đề như vậy, các bậc phụ huynh đã xếp tivi vào dạng “hạt giống” mang lại tai họa, do đó hạn chế cho con cái xem tivi. Theo ý kiến của tôi, cốt lõi của vấn đề không phải là lỗi của tivi, chúng ta không những không nên để trẻ tránh xa tivi mà ngược lại phải để trẻ “gần gũi” với nó. Do đó, từ khi Y Y biết xem tivi, tôi luôn giữ vững quan điểm tích cực xem truyền hình. Đương nhiên, tôi phải đảm bảo cho con về thời gian và nội dung xem.

Theo kinh nghiệm của tôi về việc hướng dẫn con xem tivi, khi con học mẫu giáo, tiểu học, trung học cơ sở, trung học phổ thông, mỗi ngày thời gian xem tivi lần lượt không quá ba tiếng, hai tiếng, một tiếng và nửa tiếng là tốt nhất, tất nhiên là không bao gồm thứ bảy, chủ nhật và nghỉ đông, nghỉ hè. Ngày nghỉ lễ tết thời gian xem có thể dài hơn một chút nhưng không thể không hạn chế. Ngoài ra, khi học mẫu giáo vì không phải học nên có thể xem nhiều một chút, nhưng không được xem liên tục hai tiếng đồng hồ, nếu không thì cần phải chia thời gian xem, ví dụ buổi sáng, buổi chiều, buổi tối. Còn một vấn đề nữa là trẻ đang ở thời điểm phát triển cơ thể, buổi tối không được xem tivi quá khuya, phải đảm bảo thời gian ngủ nghỉ.

Cũng giống như những đứa trẻ khác, Y Y rất thích xem phim hoạt hình, nhìn con cười vui vẻ, nhảy nhót, tận hưởng những niềm vui mà tivi mang lại, tôi vô cùng biết ơn “món đồ chơi lớn” là truyền hình. Nhiều lúc, tôi và

con cùng xem, tôi còn mua DVD những bộ phim hoạt hình về xem, cùng con tận hưởng niềm vui mà “Tom and Jerry” mang tới.

Ngoài những chương trình phim hoạt hình, Y Y còn hứng thú với những chương trình khoa học kỹ thuật. Con thích xem nhất là chương trình “Triển lãm khoa học kỹ thuật”, “Khám phá”. Hơn nữa, sau khi xem xong, con còn tìm cách tự mình “khám phá”. Tôi nhớ có một lần chương trình “Khám phá” nói về lịch sử khảo cổ, Y Y rất thích, và đột nhiên chạy xuống dưới lầu, cầm cái xẻng nhỏ đào bới đất ở bồn hoa. Tôi hỏi con làm gì thì con nói con đang “khảo cổ”. Con khiến tôi phải bật cười, con nhìn tôi không vừa lòng: “Có khi ở dưới đất lại có đồ gì quý hiếm đấy cha ạ!”.

Không chỉ có những chương trình này, yêu thích động vật là bản tính của trẻ, vì thế mà Y Y vô cùng yêu thích chương trình “Thế giới động vật” và “Con người và tự nhiên”. Mỗi khi trên tivi xuất hiện hình ảnh của các con vật, con không ngừng vỗ tay, lúc thì kiễng chân lắc mông, lúc thì vẻ mặt nghiêm túc, mắt không rời khỏi màn hình... Thông qua trò chơi lớn là tivi, Y Y càng ngày càng yêu thiên nhiên và động vật, “Động vật là bạn của con người, không có động vật, con người chúng ta sẽ rất cô đơn!”. Con đã viết như vậy trong nhật ký.

Trẻ lớn lên không thể tách khỏi tivi. Nhưng để có thể làm chủ được nó, xem tivi một cách khoa học, lớn lên mạnh khỏe thì cha mẹ phải là người hướng dẫn trẻ. Trước khi để Y Y tự do xem tivi, trước tiên tôi phải dạy con xem tivi như thế nào.

Trước tiên, tôi giúp con lập thời gian biểu xem tivi. Cùng con xem giới thiệu các tiết mục trên tạp chí truyền hình hoặc trên mạng internet, căn cứ vào thời gian phát sóng của các chương trình mà con thích xem, sắp xếp thời gian xem tivi. Sau đó lập thời gian biểu, dán ở trước bàn học của con. Con tự giác chấp hành theo thời gian biểu đó, lâu dần trở thành thói quen xem tivi đúng giờ, như vậy có thể tránh được việc xem tivi một cách vô tổ chức, hơn nữa việc xem tivi trở thành có mục đích.

Tất nhiên thời gian biểu này phải linh hoạt, chỉ cần tổng thời gian không thay đổi, thời gian cụ thể có thể thay đổi theo tình hình thực tế. Ví dụ, khi kênh thiếu nhi chiếu chương trình mà Y Y thích vào buổi trưa, thì trên thời gian biểu, thời gian xem tivi phải chuyển thành buổi trưa; nếu buổi tối có chương trình mà Y Y muốn xem, thì thời gian xem tivi chuyển thành buổi tối. Hơn thế nữa xem tivi không nhất định là phải sau khi làm

hết bài tập thì mới được xem. Nếu sau khi tan học đã có chương trình hay, tôi vẫn để con xem. Sau khi con vui vẻ thưởng thức xong, sẽ tự giác tập trung học. Sau khi đã trở thành thói quen, Y Y trở nên tự giác, lúc nào xem tivi, lúc nào xem sách, lúc nào chơi, tự con sẽ sắp xếp hợp lý, ít khi cần đến sự đốc thúc của tôi. Sau khi con được miễn làm bài tập trên lớp, thời gian rồi không dành hết cho việc xem tivi mà chia thời gian vừa chơi đùa, vừa xem sách tham khảo, làm việc nhà và xem tivi.

Để tự do không có nghĩa là “bỏ mặc”, âm thầm quan sát là cần thiết. Phải thường xuyên nói chuyện với con, tìm hiểu xem gần đây con xem những chương trình gì, có nhận xét, đánh giá như thế nào về chương trình; cần kịp thời đưa ra ý kiến của mình, đặc biệt khi con có những đánh giá sai lệch, cần phải nói chuyện thẳng thắn với con bằng thái độ ôn hòa, nhẹ nhàng giúp con thay đổi quan điểm, cách nhìn sai lệch; cách một khoảng thời gian lại cùng con xem chương trình con yêu thích để tăng thêm tình cảm, như vậy không những con vui mà bản thân cha mẹ cũng cảm thấy hạnh phúc...

Cũng giống như việc dạy con qua đường, dạy con cách thắt dây an toàn như thế nào để tránh nguy hiểm, dạy con biết chọn một chương trình truyền hình, thưởng thức nó ra sao để có thể tránh được những “nguy hiểm” mà tivi có thể mang lại, hơn nữa lại có thể phát huy được công năng giáo dục giải trí của tivi. Như vậy con bạn sẽ phát triển khỏe mạnh, vui vẻ cùng với sự đồng hành của tivi.

Tôi là bạn chơi tốt của con gái

Chơi là quyền lợi cơ bản của trẻ. Đối với trẻ nhỏ, chơi đùa là tất cả đối với chúng, đối với học sinh tiểu học, chơi đùa là nội dung quan trọng nhất trong cuộc sống học tập; đối với học sinh trung học chơi đùa vẫn là một điều không thể thiếu trong cuộc sống học tập của chúng. Vì thế có thể nói, chơi đùa đóng vai trò vô cùng quan trọng trong sự phát triển của trẻ. Việc chơi đùa của trẻ ngoài tự mình chơi hoặc chơi với đồ chơi, chơi với các bạn nhỏ khi còn học mẫu giáo ra, thì không thể coi nhẹ một hình thức chơi đùa nữa, đó là: chơi đùa cùng cha mẹ. Điều này yêu cầu các bậc cha mẹ không những phải đáp ứng nhu cầu về ăn, mặc của trẻ mà còn phải trở thành bạn chơi của con.

Nhưng hãy thử nhìn những bậc phụ huynh xung quanh chúng ta, liệu

họ có thể bỏ ra bao nhiêu thời gian để chơi cùng con? Tôi đã từng tiến hành điều tra về vấn đề này, câu trả lời thường là: “Công việc quá bận, ngày nào cũng nghĩ đến việc kiếm tiền nuôi gia đình, thời gian đâu mà chơi cùng với con?”. Hoặc là: “Chơi cùng trẻ nhỏ rất bức bối, mua cho chúng ít đồ chơi, để chúng tự chơi một mình”. Và còn một câu trả lời nữa: “Mình là người lớn thế này, làm sao mà chơi cùng với bọn trẻ đây?”.

Dù là câu trả lời nào cũng đều cho thấy: Phụ huynh chúng ta đã coi nhẹ việc chơi cùng con cái. Trong mắt phụ huynh bất kỳ thứ gì cũng quan trọng hơn việc chơi với con. Thậm chí có nhiều người còn cho rằng, nếu đã đáp ứng đầy đủ mọi nhu cầu về vật chất, lại thực sự yêu con cái, nhưng bản thân không có thời gian để chơi cùng con, điều này chẳng có ảnh hưởng gì không tốt đến sự phát triển của trẻ cả. Nhưng thực tế cho thấy nếu chỉ chú trọng nhu cầu về vật chất mà coi nhẹ nhu cầu về tinh thần thì đó là cách làm vô cùng phiến diện, xa lánh về mặt tình cảm sẽ làm cho trẻ cảm thấy cô độc và thiếu cảm giác an toàn.

Là phụ huynh, không nên chỉ đưa con đến nhà trẻ, trường học, mua cho con một đồ chơi hoặc là thuê bảo mẫu chăm sóc con rồi để mặc không quản. Đã là phụ huynh thì bất luận công việc bận đến đâu cũng cần phải dành thời gian bên con cái, chơi cùng con, làm người bạn chơi tốt nhất của chúng.

Cho dù sự nghiệp của bạn có thành công đến đâu, bạn có nhiều tài sản đến như thế nào, bạn làm chức quan to đến cỡ nào, nhưng là một người cha, không ở bên cạnh con, bạn đã không xứng đáng làm cha, bạn đã làm mất đi sự thiêng liêng của tiếng gọi “cha”.

Tôi bận rộn hơn những công nhân viên chức bình thường rất nhiều. Bởi vì hàng ngày ngoài công việc viết bản thảo, tôi còn phải nhận những cuộc gọi từ đường dây tư vấn tâm lý, phỏng vấn người khác hoặc nhận phỏng vấn, đến đài truyền hình, đến đài phát thanh để dẫn chương trình, cách một khoảng thời gian lại phải đi công tác các tỉnh để thuyết trình, báo cáo, hội nghị... Ở ngoài bận rộn như thế, về đến nhà lại phải đọc sách, tìm tài liệu.

Thế nào gọi là có thời gian, thế nào gọi là không có thời gian? Nếu bạn cho rằng tiền là quan trọng, công việc là quan trọng thì tất nhiên bạn sẽ không có thời gian ở bên cạnh con cái. Nhưng nếu bạn cho rằng niềm vui của con cái mới là điều quan trọng thì bạn sẽ có thời gian để ở bên cạnh

chúng. Dù có bận đến như thế nào, chỉ cần ở nhà, bất luận thế nào tôi cũng phải dành thời gian để chơi cùng con. Từ cuốn *Chơi qua tiểu học* đến *Thời trung học vui vẻ của Phạm Khương Quốc Nhất*, hay *Chơi cũng là một cách để trưởng thành* đều có thể thấy tôi đã dạy cho Y Y biết cách chơi những trò chơi liên quan đến cờ và bài, hơn nữa tôi còn trở thành cạ cứng của con trong những trò này; mỗi tối trước khi đi ngủ, tôi luôn dành ba mươi phút để kể chuyện cho con. Tôi kể cho con nghe chuyện ngẫu hứng “Vịt Donald đẻ trứng”, con gái thì “đuôi cáo nối đuôi chồn” kể tiếp câu chuyện đó; cuối tuần hay những dịp nghỉ lễ tôi thường đưa con đi du lịch, khi lên núi, lúc thì xuống biển...

Khi đi chơi cùng con, tôi tự biến mình thành một “đứa trẻ lớn”, không những dạy cho con những trò chơi tôi thường chơi khi nhỏ, mà còn cố gắng học những trò chơi mà tụi trẻ bây giờ hay chơi và sau đó thì hoàn toàn hòa mình vào trò chơi đó.

Nhiều lúc tôi dành cả nửa ngày để chơi cùng con. Mà nửa ngày đó tôi có thể viết được một bản thảo, hoặc làm một buổi thuyết trình, kiếm được một khoản thù lao; tôi cũng có thể dùng thời gian đó để chơi bowling, đánh mật chược, xem sách báo, thậm chí là ngủ một giấc. Nhưng tôi lại đưa con ra ngoại ô, đi khu vui chơi giải trí, đưa con đi những nơi mà con muốn đi, chỉ cần con vui là tôi đã cảm thấy hạnh phúc rồi.

Giờ nhìn Y Y ngày một lớn, không cần cha cùng chơi nữa, đột nhiên tôi cảm thấy mất đi một điều gì đó rất khó diễn tả, mỗi lần nhớ lại những lúc chơi cùng con, tôi lại cảm thấy hạnh phúc vô bờ bến...

Bắn hột hạnh nhân và bắn bi là hai trò mà tôi và Y Y thường hay chơi, từ lúc Y Y mới được ba tuổi chúng tôi đã bắt đầu chơi, đến nay đã được hơn mười năm rồi.

Khi lớn hơn một chút, con bé đã chơi được những trò liên quan đến chữ, ví dụ như tôi và vợ thường cùng con chơi trò “đặt câu”. Người chơi có thể tùy ý nói ra ba chữ hoặc từ không liên quan tới nhau, sau đó yêu cầu đối phương đặt câu, trong câu bắt buộc phải có ba từ hoặc ba chữ đó. Khi không đặt được câu thì bị phạt biểu diễn một tiết mục nào đó. Y Y rất thích trò chơi này, có lúc chơi đến rất muộn, chúng tôi muốn nghỉ, nói với con đến giờ đi ngủ nhưng con vẫn không chịu đi ngủ, vẫn níu kéo: “Chơi thêm một lần nữa, một lần nữa thôi...”.

Qua những trò chơi con hiểu được thắng không kiêu, bại không nản, phải luôn giữ trạng thái cân bằng. Như thế những gì thu hoạch được ngoài trò chơi là những tài sản quý báu không đo đếm được.

Nhìn lại những tháng ngày hạnh phúc được làm cha vừa qua, tôi cảm giác niềm hạnh phúc lớn nhất không phải là con gái đã vượt lớp, ra sách mà là vì có sự đồng hành của tôi, con có được niềm hạnh phúc vô bờ bến và nụ cười rạng rỡ.

Tôi mang con đến với thiên nhiên

Chơi cùng con, không thể chỉ chơi trong nhà được, vì dù sao không gian trong nhà cũng có hạn, các trò chơi sẽ đơn điệu, để con gái chơi vui hơn, tôi đưa con ra ngoài chơi, đến gần với thiên nhiên.

Thiên nhiên vốn là nơi mà trẻ muốn hướng tới nhất, cũng là lớp học lớn làm phong phú vốn tri thức của trẻ. Vì thế chỉ cần có thời gian, tôi đều đưa con ra ngoài chơi, hòa mình vào thiên nhiên. Cứ đến cuối tuần tôi lại đưa con đi leo núi, nhìn ngắm núi non sông nước, tìm hiểu về các loài chim, loài thú, cỏ cây hoa lá. Trong khung cảnh sông nước, con nhìn ngắm vẻ đẹp của thiên nhiên, tìm hiểu sự kỳ diệu của thiên nhiên. Hòa mình vào đó, con tự do, vui vẻ như một chú chim vậy.

Tôi cũng hay cho con đi biển, nếm trải tận hưởng những con sóng đại dương, lắng nghe tiếng chim hải âu, xấn quần rồi vui đùa với nước biển, chạy theo những con sóng nhảy nhót trên bờ cát... Mỗi lần như vậy Y Y đều vui tới mức không muốn về. Đến với biển, hãy để tâm hồn của con được bay nhảy, để con tự do vui chơi, nhảy múa hát ca.

Nơi mà con gái thích đi nhất vẫn là những vùng nông thôn. Từ sau khi Y Y ra đời, cho dù quê có xa thế nào mỗi năm tôi vẫn đều cho con về quê.

Sau kỳ thi đại học năm 2013, con gái về quê ở gần hai tháng, trong khoảng thời gian này ngoài việc viết lách và đọc sách, con còn đi làm đồng nữa. Trong tác phẩm “Chơi cũng là một cách để trưởng thành” của con, có vài câu chuyện con viết về cuộc sống trong hai tháng này như “Khế ngọt như mật”, “Vị ngô trên đầu lưỡi” kể về chuyện vui đi hái khế và nướng ngô ở ruộng, hay “Sự tĩnh lặng của bầu trời” viết về cảm nhận sau khi ngắm hoàng hôn và sao sớm.

Thiên nhiên thần bí và đẹp như vậy, thiên nhiên cất giữ trong mình những kiến thức vô cùng vô tận, có thể nói trên thế giới này không có người thầy nào tốt hơn thiên nhiên. Chúng ta không nên để trẻ rời xa thiên nhiên. Cuối tuần hãy cho con bạn đến với thiên nhiên. Khi trẻ hòa mình vào thiên nhiên, cảm nhận sự kỳ diệu của thiên nhiên, năng lực quan sát của trẻ sẽ ngày một nhạy bén, sức tưởng tượng ngày một phong phú, kiến thức về thiên nhiên, sự am hiểu về các loài sinh vật sẽ ngày một phong phú, hơn nữa năng lực cảm nhận cái đẹp của trẻ cũng ngày một cao lên.

Thiên nhiên tươi đẹp sẽ để lại những hồi ức đẹp đẽ trong cuộc đời của trẻ, đây là tài sản lớn không gì đo đếm được. Vì thế cuối tuần, chỉ cần thời tiết ủng hộ, tôi liền mang Y Y ra ngoại ô chơi. Hoặc là đi bộ, hoặc là đạp xe đạp (xe đạp điện) hoặc tôi lái xe đưa con đi, khi mùa hoa nở, tôi cùng con lên núi hái hoa dại, kết những vòng hoa xinh đẹp. Tôi cùng con đến những cánh đồng đón gió xuân cùng thả diều, vừa thả diều vừa hát; vào những ngày hè trời râm mát tôi đưa con ra biển, nhặt vỏ ốc, bắt cua...

Ngoài lên núi, xuống biển tôi còn đưa Y Y đi công viên, vườn thú... Những năm trở lại đây, trong mười mấy thành phố nơi tôi sống, làm việc gần như không một công viên nào, vườn thú nào mà tôi không đưa con đến chơi, không lưu lại bước chân, tiếng cười của con.

Thế giới bên ngoài muôn hình muôn vẻ, thế giới bên ngoài có sức hút vô cùng lớn đối với trẻ, vì thế cho dù có bận thế nào, tôi vẫn cố gắng thu xếp thời gian đưa con đi chơi, đi xem. Mặc dù như vậy sẽ ít nhiều ảnh hưởng đến công việc, nhưng so với những gì con gái thu hoạch được thì không đáng là gì. Được hay mất, cũng là do cách nhìn nhận của mỗi chúng ta.

Tôi luôn luôn tin vào đạo lý “đọc vạn cuốn sách, đi vạn dặm đường”, để cho con gái thấy thế giới bên ngoài rộng lớn như thế nào, kỳ diệu như thế nào. Đến kỳ nghỉ đông, nghỉ hè, khi những đứa trẻ khác phải chạy theo những lớp học thêm, tôi lại đưa con đến Bắc Kinh thăm Cố Cung, đến Đại Liên thăm bến Hồ, đến Tây An xem lăng mộ Tần Thủy Hoàng, đi Nội Mông Cổ để dạo chơi trên thảo nguyên...

Mười mấy năm nay tôi đã lần lượt đưa con đi Cát Lâm, Hắc Long Giang, Liêu Ninh, Sơn Đông, Tô Châu, Chiết Giang, Hồ Nam, Quảng Đông, Thiểm Tây, Nội Mông Cổ, Bắc Kinh, Thiên Tân... hơn tám mươi thôn, trấn của hơn mười tỉnh trên cả nước, con vừa chơi vui lại vừa học được rất

nhều những kiến thức không thể tìm được trong sách vở. “Đi một ngày đàng học một sàng khôn”, khi Y Y nói chuyện với người khác con sẽ có nhiều chủ đề để nói, khi viết văn nội dung cũng sẽ phong phú hơn, tư duy của con về một vấn đề cũng được mở rộng hơn rất nhiều. Và quan trọng hơn nữa là con được vui vẻ.

Chương IV

HÔN NHÂN ĐỔ VỠ, TÔI GIÚP CON “TRỊ THUƠNG” TÌM NIỀM VUI

Vừa làm người cha, vừa đóng vai trò làm mẹ, cùng con vượt qua hơn 2.000 ngày, tôi thực sự thấu hiểu câu nói của Bạch Nham Tống: “Đau nhưng vui về hạnh phúc”. “Đau” vì nỗi đau của con gái, “vui” vì nhìn thấy con gái kiên cường, hiểu chuyện, “hạnh phúc” vì cảm nhận được tình yêu và sự cảm thông của con dành cho tôi.

Một bức thư điện tử, vợ tôi “rời bỏ” tôi

Ở phần trước như tôi đã kể, sau khi cuốn *Chơi qua tiểu học* được phát hành, tôi cùng con gái đến rất nhiều nơi để tuyên truyền quảng bá, mãi đến cuối tháng sáu, chúng tôi mới trở về Trùng Khánh.

Tháng sáu thời tiết ở Trùng Khánh nóng như đổ lửa, mấy ngày liên tục nhiệt độ đều rất cao khiến tôi phiền muộn bất an. Lúc này tôi đột nhiên có ý tưởng rời xa thành phố này, trong lòng tôi thực sự rất thích thành phố và những con người nơi đây, nhưng tôi không thể thích nghi được với thời tiết và đồ ăn ở đây, còn một điều nữa là nơi đây cách quê tôi quá xa.

Đối với những người hay phiêu bạt nay đây mai đó thì việc thay đổi chỗ ở liên tục là việc rất đổi bình thường. Mỗi khi rời nơi ở cũ chuyển đến một nơi ở mới, ngoài tâm lý hướng tới nơi ở mới, kỳ vọng với cuộc sống mới, trước giờ tôi không hề có thói quen nuối tiếc những gì thuộc về nơi cũ. Tôi cũng không có thời gian để nhìn lại những chặng đường đã qua, vì những điều ở trước mắt có sức hấp dẫn quá lớn, nhiều năm trở lại đây, nhìn về phía trước và không dừng bước đã trở thành thói quen của tôi. Nhưng thấm thoắt tôi cũng đã bốn mươi tuổi, chim mồi tìm về tổ ấm, tôi bắt đầu nghĩ đến việc định cư hẳn ở một nơi nào đó.

Từ mùa xuân năm 1983 tôi bắt đầu rời quê, trong hai mươi tám năm tôi

đã sống ở hơn mười tỉnh thành phố từ Nam tới Bắc, cuộc sống phiêu bạt như vậy rất thích hợp với tính cách con người tôi, nếu như không phải đã là chồng, là cha, có lẽ tôi sẽ sống mãi cuộc sống như vậy. Vì muốn cho vợ con một cuộc sống ổn định, để con có điều kiện phát triển tốt hơn, tôi quyết định kết thúc cuộc sống du cư, tìm một thành phố mà mình yêu thích và định cư, như các bạn tôi nói: An cư mới lạc nghiệp.

Đối với những người làm nghề tự do như tôi, sống ở thành phố nào thì cũng không ảnh hưởng lớn lắm đến sự nghiệp, nhưng tôi vẫn có những yêu cầu nhất định đối với nơi tôi sẽ gửi gắm nửa quãng đời còn lại: Thứ nhất là phải ở phía Bắc, thứ hai phải gần biển và thứ ba thành phố đó phải ít nhất là thành phố trực thuộc tỉnh. Với ba điều kiện này thì chỉ có ba thành phố lọt vào danh sách là Thiên Tân, Thanh Đảo và Đại Liên. Thiên Tân thì cách biển cũng khá xa, mùa hè lại oi bức ngột ngạt, vì thế sớm đã bị loại ra khỏi danh sách, chỉ còn lại Thanh Đảo và Đại Liên.

Với tôi giữa hai thành phố này vẫn có sự khác biệt, thứ nhất Đại Liên vẫn gần quê nhà của tôi hơn là Thanh Đảo, thứ hai tôi là người Đông Bắc, về Đại Liên sẽ có cảm giác về nhà mà ở Thanh Đảo không thể có được. Khi biết tôi nghiêng về Đại Liên nhiều hơn, vợ tôi kịch liệt phản đối, cô ấy muốn về Yên Đài định cư, có rất nhiều lý do trong đó có một lý do là: Yên Đài là quê của cô ấy, cô ấy không muốn phiêu dạt cùng với tôi nữa. Để thuyết phục cô ấy đến Đại Liên định cư, khi còn ở Trùng Khánh tôi đã gửi cho cô ấy một bức thư điện tử với nội dung “Tám lý do để chọn Đại Liên là nơi định cư và phát triển”.

Dù là thế nhưng vợ tôi vẫn kiên quyết ở lại Yên Đài, cuối cùng cô ấy nói với tôi: “Anh muốn đến Đại Liên thì mình anh đi!”. Tôi không biết làm gì hơn, ngày 8 tháng 7 tôi đóng gói những vật dụng cần thiết gửi đến Đại Liên, tạm biệt bạn bè ở Trùng Khánh, rồi về Yên Đài. Ở nhà hai ngày, tôi chơi cùng Y Y một ngày, giúp con trả lời thư của một số độc giả nhí, sau đó một mình cô độc bước lên thuyền đến Đại Liên...

Ngày thứ 19 sau khi đến Đại Liên, vợ tôi gọi điện cho tôi thông báo có gửi cho tôi một bức thư điện tử, nói tôi dành thời gian mở ra xem. Chuyện không thể nói qua điện thoại mà phải viết email nhất định không phải là chuyện bình thường, trước khi mở thư, tôi đã nghĩ đến vài khả năng nhưng sự thực lại nằm ngoài tưởng tượng của tôi.

Bức thư rất dài nhưng nội dung chính chỉ có một: Ly hôn!

Từ trước tới nay tôi luôn cho rằng cuộc hôn nhân của mình vững như thành đồng. Làm công việc tư vấn tâm lý mười mấy năm nay, tôi đã giải quyết khó khăn trong hôn nhân của hàng vạn người, giúp đỡ không ít người cứu vãn hôn nhân của họ, vậy mà giờ hôn nhân của chính mình lại đang trên bờ đổ vỡ. Tôi vốn thuyết trình về tình yêu, hôn nhân, giúp mọi người giải đáp thắc mắc về lĩnh vực này, vậy mà nay chính tôi lại vấp phải chính vấn đề này, không biết có phải là ông trời đang trêu chọc tôi không?

Tôi hiểu rất rõ về cuộc hôn nhân của mình, mặc dù nó không phải là đẹp nhất nhưng cũng không đến nỗi phải ai đi đường nấy, trong xã hội bây giờ cuộc sống hôn nhân chủ yếu là tạm bợ, nhìn nhau mà sống, cuộc hôn nhân của chúng tôi vẫn có thể coi là hạnh phúc hơn rất nhiều nhà, nếu như một gia đình như gia đình tôi phải ly hôn thì ít nhất có đến 300 triệu gia đình Trung Quốc nên giải tán.

Do vậy, tôi không hề quá để ý đến “thư ly hôn” của vợ, mà đơn giản trả lời cô ấy, khuyên giải cô ấy, đợi tôi ổn định cuộc sống ở Đại Liên sẽ đón cô ấy và con đến. Nhưng lần này “lão giang hồ” là tôi đây đã quá ngây thơ, vợ tôi nhanh chóng trả lời: “Ly hôn, không còn sự lựa chọn nào khác!”.

Tôi nhận ra đây là chuyện nghiêm túc, không phải là trò đùa nữa rồi, nên cũng bắt đầu nghiêm túc đối diện với chuyện này. Tôi vẫn cố gắng níu kéo, đặc biệt khi nhắc đến sự ảnh hưởng đến con cái sau khi ly hôn, cô ấy từng giúp đỡ tôi trong công tác tư vấn tâm lý, cô ấy không phải là không biết khi gia đình đổ vỡ sẽ có ảnh hưởng như thế nào đến một đứa trẻ chưa đầy mười tuổi. Sau vài lần thương lượng, tôi thấy ý cô ấy đã quyết, tôi cũng buông tay từ bỏ.

Cuộc hôn nhân mười năm cuối cùng đã đi đến hồi kết.

Hôn nhân đổ vỡ tất nhiên không có ai là người chiến thắng, trong bất kỳ một cuộc hôn nhân đổ vỡ nào thì hai bên đều có trách nhiệm, chỉ là ở mức độ không giống nhau. Bởi cho dù thế nào thì cuộc sống vẫn cứ tiếp tục, vì thế tôi bắt buộc phải lên kế hoạch cho cuộc sống mới của mình, mà điều quan trọng nhất trong cuộc sống mới đó chính là con gái, điều tôi phải “giành giật” để có được.

Sau khi đồng ý ly hôn, tôi lập tức liên hệ với nhà trường, đặt mua sách vở, vì đang trong kỳ nghỉ, tôi không tìm được ai ở trường, tôi đến phòng giáo dục của khu Cam Cảnh Tử, qua sự giới thiệu của chủ nhiệm Trương

Huy, tôi liên lạc được với hiệu trưởng Ưông Trình Học của trường Trung học số 77 thành phố Đại Liên, sau khi đã giải quyết xong vấn đề nhập học của con, tôi bắt đầu chuẩn bị mọi thứ để đón con về Đại Liên.

Tay lớn dắt tay bé, cha con mình cùng đi

QQ của tôi là do một người bạn lập giúp, đó là năm 2005 khi tôi đang dạy học ở Trùng Khánh, lúc đó tôi chẳng hiểu thế nào là để status, chỉ biết gửi bản thảo, gửi ảnh rất thuận tiện, lại có thể gửi, nhận tập tin.

Sau đó mới biết ở ô ngang nhỏ có thể đánh chữ vào, thêm biểu cảm, lại có thể diễn đạt ý mình muốn nói, phần lớn người ta dùng nó để thể hiện tâm trạng, mà còn thay đổi thường xuyên, liên tục, hôm nay vui thì để một status vui vẻ, ngày mai không vui nữa thì lại để một câu đau thương oán trách. Đầu tiên tôi chẳng viết gì ở ô đó, thứ nhất là không quan tâm, thứ hai là tâm trạng không tiện thổ lộ cho người khác biết.

Nhưng sau khi ly hôn, tôi đã thay đổi ý nghĩ ban đầu, đột nhiên tôi gõ vào đó dòng chữ “Tay lớn dắt tay bé, cha con mình cùng đi!”. Đây cũng là câu miêu tả chân thực cuộc sống mới của hai cha con, cha Đông Tử bốn mươi tuổi dắt tay con gái chưa đầy mười tuổi Phạm Khương Quốc Nhất, bắt đầu viết những chương mới trong cuốn sách cuộc đời.

Cho đến giờ sáu năm đã trôi qua, mọi thứ đều âm thầm thay đổi, Đông Tử ngày một già đi, Phạm Khương Quốc Nhất ngày một lớn lên, chỉ có một điều không thay đổi đó là trạng thái trên QQ “Tay lớn dắt tay bé, cha con mình cùng đi!”, ngày hôm qua như vậy, ngày hôm nay cũng thế và ngày mai vẫn tiếp tục thế, bởi vì tôi vẫn muốn dắt tay con bước tiếp những chặng đường phía trước.

Ở phần đầu tôi đã nói, con là do tôi kiên quyết giữ lại, cho con được đến với thế giới này, vì vậy dù thế nào tôi cũng không để mất con. Khi ly hôn, một trong những lý do vợ tôi đòi quyền nuôi con vì cô ấy là công chức, như vậy sẽ đảm bảo cho tương lai của con, còn tôi thì không có, lo lắng sẽ có ngày tôi không có khả năng đảm nhận việc chăm sóc nuôi dạy con. Tôi đã nói từ trước rằng: “Cho dù phải đi ăn xin, tôi cũng phải nuôi con lớn khôn”. Mặc dù tôi không thể cho con một cuộc sống vật chất dư thừa, nhưng tôi hoàn toàn có thể cho con cuộc sống cơm áo no đủ, cuộc sống tinh thần phong phú, và một tuổi thơ vui vẻ!

Vừa phải làm vai trò của người cha, vừa đóng vai trò làm mẹ, cùng con vượt qua hơn 2.000 ngày, tôi thực sự thấu hiểu câu nói của Bạch Nham Tống: “Đau nhưng vui vẻ hạnh phúc”. “Đau” vì nỗi đau của con gái, “vui” vì nhìn thấy con gái kiên cường, hiểu chuyện, “hạnh phúc” vì cảm nhận được tình yêu và sự cảm thông của con dành cho tôi. Đối với tôi, nỗi đau lớn nhất, sâu nhất đó là khiến con phải chịu nỗi đau về thể chất và tinh thần. Khi con phải chịu nỗi đau tinh thần là mất đi tình thương của mẹ, con đã cùng lúc phải chịu nỗi đau về thể chất.

Để giảm bớt nỗi đau của con khi phải xa mẹ, để con có thể vui vẻ, tôi làm tất cả vì đưa con gái tới nghiệp. Sau khi xác định sẽ ly hôn, tôi đặt in băng rôn với dòng chữ “Chào đón con gái Y Y về nhà”, trước khi tôi về Yên Đài đón con, tôi đã treo nó ở những nơi dễ nhìn nhất là phòng khách và phòng của con gái, để con có được cảm giác trở về nhà, để con chấp nhận một thực tế là ở căn nhà thuê này chỉ có hai cha con, và gia đình giờ chỉ có hai cha con mà thôi.

Để tạo không khí ấm áp, tôi trang trí căn phòng của con với phong cách hoạt hình, từ ga trải giường, chăn, gối và các đồ dùng trong phòng, đồ chơi, tất cả đều là những thứ con thích, tôi còn phóng to một bức ảnh của con treo ở đầu giường...

Sau khi đón con đến Đại Liên, tôi đưa con đi chơi khắp nơi, để con có thể yêu thành phố này, yêu ngôi nhà mới của chúng tôi. Để làm con vui, tôi mua cho con rất nhiều đồ chơi con thích, nhưng cũng chính vì những đồ chơi này khiến con phải chịu đau đớn.

Hôm đó là ngày thứ ba con ở Đại Liên. Buổi tối hôm đó sau khi ăn cơm xong, con gái Y Y chưa đầy mười tuổi cầm theo ván trượt mà cha vừa mua cho cùng cô hàng xóm đến công viên Quang Minh ở núi phía sau nhà chơi. Cô hàng xóm rất tốt với Y Y, Y Y cũng rất quý cô ấy. Tôi chỉ dặn con có hai câu: “Chơi phải cẩn thận” và “Phải nghe lời cô”, nghe xong lời dặn của tôi con vui vẻ xuống dưới nhà cùng cô hàng xóm đi công viên chơi.

Một tiếng sau, cũng là lúc Y Y lẽ ra đã phải về đến nhà, tôi nhận được điện thoại của cô hàng xóm: “Đông Tử, Y Y bị thương rồi, cậu mau xuống đây, chúng tôi đang ở bệnh viện của khu dân cư”. Nghe điện thoại, đầu tôi chỉ có tiếng u u. Tôi mở ngăn kéo, lấy tiền, chạy nhanh tới bệnh viện. Lúc tới chỉ thấy trước cửa bệnh viện có rất nhiều người xúm lại, len được vào đám đông đó, tôi nhìn thấy Y Y của tôi người đầy máu, kêu: “Cô ơi đau, cô

oi đau...”.

Tôi ôm lấy con vào lòng nói: “Con yêu, đã xảy ra chuyện gì vậy?”. Con kêu lên: “Cha ơi con đau, cha ơi con đau”. Khi mọi người giục mau đi bệnh viện thì tôi và con lên xe của chồng cô hàng xóm để đến bệnh viện. Ở trên xe cô hàng xóm kể lại tình hình lúc đó cho tôi nghe: Lúc ở trên núi Y Y chơi rất vui, khi xuống núi, cô hàng xóm gặp mấy người đồng nghiệp, vì thế họ vừa đi vừa nói chuyện. Y Y trượt ván nên đi nhanh hơn mấy cô rất nhiều, con bé không chịu đi chậm cùng với mấy người lớn, vì thế mà con bé nói với cô hàng xóm là nó sẽ đi trước. Nhưng vừa đi không bao xa, do xuống dốc, tốc độ trượt nhanh, con bé không kịp phanh lại, quán tính lớn nên con bị ngã văng vào bên đường, mặt con đập vào lề đường. Một lúc sau các cô mới đi tới, lập tức công con đưa đến bệnh viện khu dân cư dưới chân núi, thấy răng cửa của con lung lay, toàn thân đều là máu, bác sĩ không dám xử lý ngay tại chỗ, khuyên lập tức đưa đến bệnh viện lớn. Vì thế cô hàng xóm mới gọi điện cho tôi.

Nghe cô hàng xóm kể lại chuyện, tôi phải kìm nén không để mình khóc, nhìn con gái mặt toàn là máu, nghe tiếng rên vì đau đớn của con, lòng tôi đau như bị dao cắt. Con gái mặc dù nhắm chặt mắt nhưng vẫn cảm thấy sự lo lắng và đau đớn của cha. Con không ngừng an ủi tôi: “Cha ơi, con không sao đâu ạ, con không kêu đau nữa, được không cha?”. Thấy con gái kiên cường, hiểu chuyện như vậy, tôi vừa khóc vừa nói với con: “Con gái yêu của cha thật ngoan, thật kiên cường, một lát nữa chúng ta sẽ đến bệnh viện, để bác sĩ băng bó vết thương cho con, thế là khỏi rồi”. Trên xe, con gái vẫn không ngừng sửa lại những gì cô hàng xóm nhầm lẫn trong khi kể lại sự việc.

Trước tiên chúng tôi đến bệnh viện tai mũi họng Đại Liên, kiểm tra hai cái răng cửa (sau khi cố định răng, chữa trị trong vòng nửa năm vẫn không giữ được hai cái răng đó, cuối cùng đành phải lấy tủy, giữ lại hai chân răng, đến năm nay mới thay răng mới) và hai cái răng sữa đều bị thương tổn ở mức độ khác nhau, ngoài chân trái ra, thì hai tay và chân còn lại đều bị thương nghiêm trọng ngoài da, phần mặt, vai đều bị sây sát. Sau khi xử lý xong ở bệnh viện tai mũi họng, chúng tôi lại tiếp tục đi đến Bệnh viện số 3 của Đại học Y để chữa trị những vết thương khác. Vài ngày sau đó liên tục đi lại giữa hai bệnh viện, trong quá trình chữa trị mặc dù rất đau đớn nhưng Y Y rất lạc quan và kiên cường.

Mười ngày sau đó vết thương dần dần hồi phục, Y Y mặc dù chưa khỏi hẳn nhưng vẫn tham gia kỳ huấn luyện quân sự dành cho học sinh mới do nhà trường tổ chức, con rất kiên cường. Nửa năm sau đó trong hoạt động đi bộ ba mươi kilômét, con là người nhỏ tuổi nhất trong số một trăm nghìn nghìn người hoàn thành cả quãng đường, một lần nữa con đã cho mọi người thấy nghị lực phi thường của con.

Đó là đầu hè năm 2007, mỗi năm cứ đến thời điểm này Đại Liên đều tổ chức hoạt động Đi bộ Quốc tế. Khi đọc được tin này trên báo, Y Y liền nảy ra ý định ghi tên tham gia. Hoạt động lần này chia thành ba cấp độ: đi bộ mười kilômét, hai mươi kilômét và ba mươi kilômét. Tôi khuyên con nên chọn mức mười kilômét thôi nhưng con chê quãng đường ngắn, không đủ thỏa mãn. Con kiên quyết chọn hai mươi kilômét, vì thế mà tôi miễn cưỡng đồng ý.

Ngày hôm sau khi đi học, cô giáo bảo có thể đăng ký tham gia tập thể, cả lớp có hơn hai mươi bạn tất cả đều đồng loạt tham gia hoạt động lần này, hầu hết các bạn đều ghi tên tham gia hạng mục ba mươi kilômét, Y Y từ nhỏ đã rất kiên cường, không chịu khuất phục khó khăn nên lần này con cũng đăng ký hạng mục ba mươi kilômét như các bạn. Khi biết được điều này, trước hết tôi phải khẳng định tinh thần không cam chịu thất bại của con, nhưng tôi vẫn kiên quyết phản đối, tôi nói với con là hạng mục này quá sức của con, sau đó con thuyết phục tôi là có cô giáo đi cùng, vì thế cuối cùng tôi cũng phải đồng ý.

Hôm đó con dậy rất sớm, giống như một chiến sĩ chuẩn bị lên đường đi viễn chinh, sau khi chuẩn bị xong hành lý, con xuất phát với tinh thần đầy phấn chấn...

Vốn đã hẹn trước là 5 giờ 30 phút tập trung ở trạm xe bus chờ xe 503 để cùng đi đến điểm khởi hành của hoạt động đi bộ là quảng trường Tỉnh Hải. Nhưng sau khi đến thì chẳng có bạn nào ở đó cả, Y Y hốt hoảng: Các bạn đi đâu hết cả rồi? Hỏi một bác đang xem báo gần đó mới biết vì 7 giờ xe 503 mới xuất phát nên các bạn đến trước đều đã lên xe khác và đi rồi. Với sự giúp đỡ nhiệt tình của một chú, trải qua bao khó khăn, cuối cùng Y Y cũng đã đến nơi lúc 7 giờ 30 phút.

Vốn nghĩ rằng đến đây sẽ gặp được cô giáo cùng các bạn, ai ngờ rằng ở đây là một biển người, không thể nào nhìn thấy bóng dáng của các bạn đâu, Y Y rất buồn, giống như là một đứa trẻ bị bỏ rơi vậy. Nghe cô phụ trách nói,

hoạt động lần này ai đến trước đi trước, mọi người đến rồi nhất định là đã đi rồi. Vì thế, Y Y cầm lấy bản đồ lộ trình đường đi, đi theo những chỉ dẫn bên đường bắt đầu hành trình gian nan của mình...

Những người đuổi kịp con rất nhiều nhưng trên đường con lại chẳng theo kịp mấy người. Bởi vì các bạn cùng lớp đều lớn hơn con ba, bốn tuổi, chân đều dài hơn chân con, khỏe hơn con, làm sao con có thể đuổi kịp các bạn. Khi con đi được mười kilômét, con mệt đến nỗi muốn từ bỏ nhưng cố chịu đựng đi đến mức hai mươi kilômét. Sau khi nghỉ ngơi một thời gian dài, con đi nốt quãng đường mười kilômét, toàn thân mệt mỏi, khi nhìn thấy cô giáo và các bạn đang chờ ở vạch đích, con xúc động òa khóc.

Con gái hai vai súng đỏ, nhưng vẫn nở nụ cười khải hoàn, khi tôi giao tay con lên như một người anh hùng, đột nhiên hai mắt tôi nhòe đi vì xúc động...

Khi bắt đầu dạy vỡ lòng cho con, tôi đã nói với con: Trên con đường đời có những lúc ta sẽ gặp gió to, gặp mưa bão, nếu ta không vượt qua những khó khăn này thì sẽ không bao giờ nhìn thấy cầu vồng. Tay lớn dắt tay bé, trên con đường mưa gió, có cha là người dẫn đường, có bước chân kiên cường của con theo sau.

Tôi muốn con chịu tổn thương ít nhất

Không có ai muốn kết hôn rồi lại ly hôn, đặc biệt là những gia đình đã có con cái nhưng vì theo đuổi hạnh phúc của cá nhân, một số người vẫn chọn cách bẻ gãy gông xiềng hôn nhân. Nhiều người muốn ly hôn không có nghĩa là họ không yêu con cái, mà vì họ không hiểu được hết việc ly hôn ảnh hưởng thế nào đến con cái. Chẳng hạn có những cặp vợ chồng thường xuyên cãi vã hoặc một bên có những cử chỉ không đúng mực, để cho con có một gia đình tốt đẹp hơn, người ta chọn phương án ly hôn để tìm một người thích hợp hơn, họ cho rằng như thế họ sẽ vui vẻ và con cái cũng vì thế mà sẽ vui trở lại.

Nhưng thực tế không phải như vậy, đó chỉ là những gì mà chúng ta mong muốn nhưng cha dượng hay mẹ kế thì không thể thay thế vị trí của cha mẹ để trong lòng con cái. Nếu cha dượng mẹ kế quan tâm chăm sóc chúng hơn cả cha mẹ đẻ thì có thể trẻ cũng sẽ cảm kích hoặc yêu cha dượng mẹ kế, nhưng những tình cảm đó mãi mãi không thể giống như tình cảm

dành cho cha mẹ đẻ. Vì thế cha mẹ ly dị ảnh hưởng tới tâm lý của con cái nghiêm trọng hơn chúng ta tưởng tượng nhiều, hơn thế nữa sự ảnh hưởng này không chỉ ở một thời điểm mà nó tích lũy dần theo quá trình trưởng thành của con cái, thậm chí ảnh hưởng đến cả cuộc đời của con.

Đối với những người trong thời đại mới thì ly hôn không phải là việc gì xa lạ, mới mẻ, những người ly hôn xung quanh chúng ta rất nhiều, đặc biệt là những năm gần đây tỷ lệ ly hôn tăng theo cấp số nhân. Nhưng ly hôn không phải là chuyện riêng của hai người, đối với nhiều gia đình, trong chuyện ly hôn còn có một đương sự vô cùng quan trọng, đó là con cái.

Ngày nay những đứa trẻ sống trong gia đình đơn thân ngày một nhiều, đó là vì tỷ lệ ly hôn ngày một cao. Hôn nhân đổ vỡ, người bị tổn thương nhiều nhất không phải là “người vợ” hay “người chồng” mà lại chính là những đứa trẻ vị thành niên. Theo kinh nghiệm tư vấn hôn nhân gia đình của Đông Tử nhiều năm nay, khi cha mẹ ly hôn thì những đứa trẻ dưới ba tuổi hoặc là những trẻ trên mười lăm tuổi chịu ảnh hưởng tương đối ít, bị ảnh hưởng lớn nhất là những đứa trẻ chín tuổi, mức độ ảnh hưởng lần lượt là trẻ ở các độ tuổi: tám và mười tuổi, bảy và mười một tuổi, sáu và mười hai tuổi, năm và mười ba tuổi, bốn và mười bốn tuổi, ba và mười lăm tuổi... Những ảnh hưởng nói trên tất nhiên là những ảnh hưởng không tốt, hay như chúng ta thường nói là “tổn thương”.

Những người hiểu về tâm lý trẻ em đều biết, trước ba tuổi trẻ chưa ghi nhớ được sự việc, nếu là trẻ sơ sinh, thì chỉ cần một, hai ngày là trẻ có thể thích nghi với cha mẹ mới, trẻ từ hai đến ba tuổi mất vài ngày hoặc chỉ mất mười mấy ngày là có thể thích nghi, lớn lên rồi trẻ cũng sẽ không biết về những thay đổi này, nếu như không kiểm tra ADN, chúng sẽ luôn tin rằng cha mẹ nuôi chính là cha mẹ đẻ của chúng, vì thế những người nhận con nuôi thường muốn tìm những trẻ nhỏ; sau mười lăm tuổi thì ý thức và quan niệm cơ bản đã được hình thành, trẻ không còn chịu tác động quá lớn từ những ảnh hưởng bên ngoài, mặc dù chúng không muốn thấy cha mẹ ly hôn nhưng chúng có thể hiểu cho cha mẹ, thậm chí có những đứa trẻ khi thấy cha mẹ bất hòa, còn chủ động khuyên cha mẹ ly hôn.

Nhưng những đứa trẻ ngoài độ tuổi như hai trường hợp trên lại khác, chúng đã ghi nhớ sự việc nhưng lại không có đủ năng lực để hiểu sự việc, và ở độ tuổi này đúng là giai đoạn chúng cần sự yêu thương và chăm sóc từ cha mẹ nhất, lúc này cha mẹ ly hôn, tất nhiên chúng sẽ bị tổn thương rất

lớn, chúng sẽ sợ hãi, thiếu cảm giác an toàn cần thiết, sẽ cảm phần khi mất đi tình thương yêu của cha hoặc của mẹ, đặc biệt là những đứa trẻ khoảng chín tuổi.

Khi hôn nhân đổ vỡ, con gái tôi vừa tròn chín tuổi rưỡi!

Đối với người đàn ông đã ở độ tuổi bốn mươi, trải qua bao dâu bể như tôi, hôn nhân đổ vỡ tất nhiên cũng rất đau khổ nhưng cũng không là gì cả, chỉ cần sốc lại tinh thần, điều chỉnh kế hoạch tương lai, tiếp tục sống mà thôi. Nhưng đối với một đứa trẻ chưa đầy mười tuổi, điều đó giống như một tai họa chết người, mặc dù tôi là một chuyên gia tâm lý, có thể giúp con điều chỉnh tâm lý, nhưng việc con bị tổn thương là không thể tránh khỏi, điều tôi cần làm không phải là tránh cho con không bị tổn thương mà là làm thế nào để con bị tổn thương ít nhất, để con bé vừa “chơi qua tiểu học” vẫn rạng rỡ như ngày nào.

Ngoài việc tạo cho con một không khí gia đình ấm cúng hòa thuận, tôi chú trọng giúp con điều chỉnh tâm lý. Sau khi đón con về ở cùng, tôi âm thầm làm công tác tư tưởng cho con, tôi trò chuyện cùng con, cùng con chơi trò chơi, để con thực sự cảm nhận được niềm vui, tôi không ngừng kể cho con nghe những câu chuyện về cuộc sống hạnh phúc của những đứa trẻ sống trong gia đình đơn thân.

Bất luận tôi có cố gắng đến như thế nào thì vẫn có những di chứng về sau, trước tiên là vấn đề sức khỏe. Từ khi đón con đến Đại Liên ở, con ăn uống không được tốt cho lắm, tôi cố gắng thay đổi món ăn nhưng con không muốn ăn. Không bị cảm cúm thì lại đau dạ dày, không ngày nào là con không ốm.

Hai giờ sáng ngày 26 tháng 8, con thấy bụng rất khó chịu, tôi vội cõng con xuống lầu, đợi mãi mà không thấy xe taxi, không còn cách nào khác tôi vội cõng con đi vừa tìm xe, vất vả đi được mấy trăm mét thì thấy một chiếc xe đỗ bên đường, xe đưa chúng tôi đến Phòng khám Bắc, Bệnh viện số 2 thuộc Đại học Đại Liên để khám, sau khi chụp chiếu xong kết luận ban đầu là có thể bị viêm ruột thừa, bác sĩ kiến nghị đưa con đến Bệnh viện Nhi đồng thành phố Đại Liên để chẩn đoán cho chính xác.

Vất vả lắm chúng tôi mới đến được Bệnh viện Nhi đồng, khi đến nơi thì trời đã sáng, sau khi kiểm tra, bác sĩ cho biết con gái bị nóng trong, tiêu hóa không tốt dẫn đến bị táo bón, đại tiện khó, nếu không kịp thời chữa trị sẽ

kéo theo những bệnh khác, sau hai lần thông ruột, vấn đề đã được giải quyết. Vài ngày sau đó, cơ thể của con rất yếu.

Sức khỏe dần dần hồi phục nhưng vấn đề tâm lý lại là một bài toán khó.

Một tháng sau đó, một hôm khi tan học về, con đưa cho tôi một tờ giấy, lúc đưa cho tôi, con òa khóc, khóc nức nở rất đáng thương, tôi hỏi con tại sao khóc, con trả lời: “Con không muốn làm đứa trẻ của gia đình đơn thân...”. Tôi an ủi con, con dần dần bình tĩnh lại và kể cho tôi đầu đuôi của sự việc.

Nhà trường vì muốn chăm sóc những học sinh có hoàn cảnh khó khăn và những học sinh là con trong gia đình đơn thân, cô giáo phát cho mỗi học sinh một tờ giấy, nếu là con gia đình đơn thân thì phải ghi rõ ràng, nhà trường sẽ quan tâm chăm sóc hơn tới những đối tượng này, hơn nữa cũng sẽ quan tâm tới phụ huynh, ví dụ có thể giảm bớt những khoản đóng góp liên quan. Xuất phát điểm của nhà trường là hoàn toàn tốt, nhưng Y Y không muốn để mọi người biết cha mẹ đã ly hôn, cũng không muốn nhận được sự chăm sóc đặc biệt nào cả, nhưng con cảm thấy tôi rất vất vả, muốn tôi nhận được sự giúp đỡ, giảm gánh nặng cho tôi.

Ngày hôm đó, Y Y khóc rất thương tâm, sau khi tôi khuyên nhủ con, hai cha con ôm nhau khóc, tôi khóc vì thấy con đau buồn, cũng vì thấy con rất hiểu chuyện, biết thương cha.

Vì cảm thấy có lỗi với con khi ly hôn, nên phụ huynh của gia đình đơn thân thường có tâm lý đền bù cho con cái ở những mức độ không giống nhau. Tôi cũng vậy, tôi luôn nghĩ mình đã không cho con một gia đình hoàn chỉnh, đặc biệt là con gái là do tôi kiên trì giữ lại, vì thế mà tôi đã từng rất đau khổ, dằn vặt vì có lỗi với con gái, với tâm lý như vậy, suy nghĩ đền bù là biện pháp duy nhất để giảm bớt sự hổ thẹn áy náy trong lòng. Nhưng lý tính một chút tôi lại cảm thấy nếu như bù đắp thì sẽ không có lợi cho sự trưởng thành của con, hơn thế nữa từ nhỏ Y Y đã chịu sự ảnh hưởng từ phương pháp giáo dục của tôi, nhiều lúc con sẽ không chấp nhận “bù đắp” như vậy mà ngược lại con rất hiểu chuyện, còn quay sang an ủi tôi.

Dưới sự nỗ lực của cả hai cha con, Phạm Khương Quốc Nhất của ngày hôm nay vẫn là một cô bé rạng rỡ, vui vẻ.

Dù con gái lúc nào cũng vui vẻ, vẫn rạng rỡ vui tươi, nhưng tôi biết rất

rõ, hôn nhân của cha mẹ đổ vỡ đã làm con chịu tổn thương nhất định, nhưng con đã biết chịu đựng tổn thương, học cách kiên cường, tự tin và trưởng thành...

Hàng xóm tốt của tôi và con gái

Cùng với sự phát triển của xã hội, truyền thống tốt đẹp “bán anh em xa mua láng giềng gần” ngày càng bị mai một, đặc biệt là hai mươi năm trở lại đây, mọi người ngày một thờ ơ với quan hệ hàng xóm láng giềng, vì thế tôi đã từng viết một bài báo có nhan đề “Thành phố thờ ơ, con người thờ ơ” để thức tỉnh tâm lý của mọi người.

Theo điều tra, khoảng 25% dân số ở các đô thị hiện đại cơ bản không biết hàng xóm của mình là ai; 45% thỉnh thoảng gặp hàng xóm chào hỏi; 75% không nắm rõ tình hình các thành viên trong gia đình của hàng xóm; 65% người được hỏi cho biết họ sẽ không nhờ đến sự giúp đỡ của hàng xóm và 70% số người được hỏi cho biết họ chưa từng giúp đỡ hàng xóm.

Có thể là do tính nết và cách cư xử, mấy năm nay, bất luận tôi sống ở đâu, bất luận là nhà mua hay nhà đi thuê, tôi vô cùng coi trọng quan hệ hàng xóm láng giềng. Tôi cho rằng quan hệ hàng xóm láng giềng thân thiết cũng là một nhân tố cấu thành một cuộc sống hạnh phúc, nên tôi coi những hộ đối diện hay những người hàng xóm ở tầng trên, tầng dưới như người thân của mình vậy, họ có chuyện gì tôi sẽ nhiệt tình giúp đỡ và ngược lại tôi có chuyện gì mọi người sẽ giúp đỡ tôi.

Khi tôi đến Đại Liên, dù có ý định định cư tại đây, nhưng thứ nhất là không có tiền mua nhà, thứ hai là công tác tư tưởng với mẹ của con gái chưa thông, vì thế đến đây chúng tôi chỉ thuê nhà thôi. Tôi thuê một căn phòng ở khu dành cho người thân của cán bộ công nhân viên công ty Công nghiệp hóa chất Đại Liên, người chủ nhà họ Tân, vợ anh họ Thiệu, lớn hơn tôi khoảng sáu hay bảy tuổi, anh Tân làm lái xe ở đơn vị, còn chị Thiệu sau khi nghỉ hưu về làm chủ nhiệm văn phòng của một xí nghiệp tư nhân, họ có một con trai hai mươi hai tuổi đã đi làm.

Căn phòng tôi thuê nằm ở lầu hai phía tây, một tầng chỉ có hai hộ ở, đối diện với nhà tôi là nhà của vợ chồng anh chị chủ nhà, theo lời chị chủ nhà, căn phòng tôi ở bây giờ vốn là nhà của đồng nghiệp của chị, đồng nghiệp của chị mua nhà mới nên chuyển nhà, chị liền mua lại, chuẩn bị nhà cho

con trai sau này lấy vợ. Con anh chị vẫn chưa có ý định lập gia đình trong vòng hai đến ba năm tới, vì thế anh chị cho thuê nhà.

Lúc đầu khi biết chủ nhà ở ngay đối diện, tôi có hơi ái ngại, lo lắng, sau đó khi tiếp xúc thấy anh chị chủ nhà là người tốt, anh chủ nhà rất thật thà, chị chủ nhà thì thẳng thắn. Khi mới bắt đầu ở, tôi chỉ có một mình, hai anh chị có gì ngon đều gọi tôi sang ăn cùng.

Sau đó khi anh chị biết tôi ly hôn, ngoài việc an ủi tôi anh chị luôn nói: “Đồng Tử, nếu cuộc sống có khó khăn gì cứ nói với chúng tôi”. Khi xe chở đồ đạc chuyển nhà cùng với con gái từ Yên Đài đến, hai anh chị và đồng nghiệp của họ đã đứng sẵn ở đó từ bao giờ, lập tức giúp đỡ tôi chuyển đồ lên trên phòng, để tỏ lòng cảm kích, tôi định mời mọi người một bữa ở nhà hàng, nhưng gia đình anh chị đã sớm chuẩn bị cơm nước, một là thay tôi cảm ơn nhân viên của công ty chuyển nhà, hai là tiếp đón con gái Y Y của tôi. Vì thế mà quan hệ của chúng tôi ngày một tốt hơn.

Cuối tháng 11 tôi phải đi Bắc Kinh ba ngày, tham gia Đại hội Các nhà giáo dục Trung Quốc lần thứ ba, nhưng không biết phải làm thế nào với con gái, chị Thiệu biết tôi không có ai để gửi gắm Y Y, chị liền nhiệt tình đón Y Y qua nhà chị ở, giúp tôi giải quyết nỗi lo khi đi công tác.

Thời gian sống ở Đại Liên, nói đến những người hàng xóm tốt bụng của tôi và con gái, ngoài gia đình anh chị chủ nhà, còn một gia đình ở dưới lầu mà cả đời này tôi cũng khó mà quên được.

Y Y học ở trường Trung học số 77 thành phố Đại Liên, cách nhà khoảng ba, bốn trăm mét, ra khỏi cổng khu dân cư, đi qua hai con phố là đến trường, buổi sáng con bé tự đi học, lúc mới đầu khi tan học con cũng tự về nhà, ngoài những lúc thời tiết không thuận lợi tôi thì thoảng đưa đón con ra, thì đều là con tự đi học và tự về nhà. Cuối tháng 10 ngày ngắn hơn, trời cũng nhanh tối hơn, khi tan học cũng là lúc trời đã tối, để đảm bảo an toàn, lúc này tôi bắt đầu đón con về, đúng lúc này thì những buổi thuyết trình của tôi ngày một nhiều lên.

Nhận lời mời của Sở Nghiên cứu Khoa học giáo dục thành phố Đại Liên và tạp chí *Giáo dục Đại Liên*, tôi bắt đầu những bài giảng bồi dưỡng cho phụ huynh và các thầy cô giáo ở các trường trung học và tiểu học của thành phố, thời gian thuyết trình đa phần là vào buổi chiều, khi kết thúc về đến nhà thì cũng là lúc Y Y đã tan học lâu rồi, để một đứa trẻ mới mười tuổi đi

trên đường tối, tôi không thể nào yên tâm, làm thế nào đây? Khi thấy không còn cách nào khác thì tôi nghĩ đến chị Trịnh ở lầu dưới.

Nhà chị Trịnh ở dưới lầu một, ngay dưới nhà của anh chị chủ nhà, anh chị đều đã hơn năm mươi tuổi, anh làm chân chạy việc ở đơn vị còn chị đã về hưu nhiều năm nay, ở nhà trông con, họ có một cậu con trai đang học cấp ba, hai vợ chồng đều chân chất, nhiệt tình, biết tôi là “người có học”, họ rất tôn trọng tôi. Mặc dù hai gia đình chúng tôi chưa từng qua lại, nhưng khi tôi và Y Y lên lầu xuống lầu, họ đều nhiệt tình chào hỏi chúng tôi.

Vì thế tôi đến nhà anh chị với tâm lý thử xem thế nào, tôi gõ cửa, sau khi nói chuyện chào hỏi đơn giản, tôi trình bày ý định của mình, và hứa sẽ gửi chị thù lao nhất định, chị Trịnh và chồng chị nói tôi khách sáo, đã coi họ là người ngoài, việc của Y Y họ nhất định giúp, nhưng kiên quyết không lấy thù lao, anh chị còn nói một người đàn ông gà trống nuôi con như tôi không dễ dàng gì, họ muốn giúp đỡ nhưng không có cách nào cả, lần này thì họ có cơ hội giúp đỡ tôi rồi.

Để viết được những dòng này, tôi đã xem lại nhật ký của năm đó, chỉ trong hai tháng chị Trịnh đã giúp tôi đón Y Y đến hơn mười lần. Để không nhớ nhàn việc đón Y Y, nhiều lúc chị còn phải bỏ dở việc nhà, đội gió đội tuyết đến trường đón Y Y về.

Để đáp ứng ngày một tốt hơn nhu cầu của các thầy cô giáo và các bậc phụ huynh, những buổi thuyết trình khi đó có lúc còn thêm phần ký tặng sách mới của tôi. Nhà xuất bản gửi cho tôi hơn 1.000 cuốn sách, có đến hai chục, ba chục túi nặng, những cuốn sách này chuyển từ tầng dưới lên tầng trên rồi lại chuyển từ trên xuống dưới rất tốn công tốn sức, chị Trịnh nói tôi có thể để ở nhà chị, như vậy có thể bớt vất vả khi chuyển đi chuyển lại, vì thế mà phòng khách, hành lang, thậm chí là phòng ngủ nhà chị chất đầy những sách của tôi. Sau đó mỗi lần ra ngoài thuyết trình, hai vợ chồng chị lại giúp tôi chuyển những cuốn sách này.

Cho dù là nhà chị Thiệu hay nhà chị Trịnh, nhà nào làm món gì ngon, không mời cha con tôi qua ăn thì lại mang qua, mang lên cho cha con tôi, đặc biệt là chị Thiệu chủ nhà, chị nói: “Đông Tử, cậu viết lách bận, không muốn nấu nướng thì hai cha con qua nhà tôi cùng ăn, dù sao thì tôi cũng phải nấu cơm, mọi người cùng ăn cho vui”. Vì chị mời nhiệt tình, vài lần tôi và Y Y qua nhà chị ăn cơm, nhưng nghĩ làm phiền gia đình chị, thực sự tôi rất ngại, sau đó chị thường làm những món mà Y Y thích ăn mang sang cho

chúng tôi, mỗi lần như vậy chị đều nói: “Hai cha con mau ăn nóng cho ngon...”.

Một người tha hương phiêu bạt nhưng luôn luôn nhận được tình cảm ấm áp từ những người khác rất dễ xúc động, huống chi là chúng tôi nhận được sự chăm sóc quan tâm như vậy, sự cảm kích đối với những người hàng xóm tốt bụng luôn luôn ở trong lòng tôi. Nhưng từ trước tới nay tôi chưa bao giờ nói với chị Thiệu hay chị Trịnh rằng tôi biết ơn họ như thế nào.

Rời xa Đại Liên đã mấy năm nay, lúc nào tôi và Y Y cũng nhớ tới họ, không dưới một lần tôi nói với Y Y: “Nếu trở lại Đại Liên, hai cha con mình nhất định phải đến thăm gia đình hai cô hàng xóm tốt bụng”.

Những năm tháng ở Đại Liên đó là quãng thời gian khổ sở, vất vả nhất của tôi và con gái, nếu không có sự giúp đỡ của những người hàng xóm tốt bụng, không biết là cuộc sống của tôi và Y Y sẽ như thế nào, con gái có được tâm lý thoải mái như bây giờ không thể không nói đến công sức của chị Thiệu và chị Trịnh, giờ phút này tôi chỉ muốn nói một câu: “Cảm ơn các chị, những người chị, người hàng xóm tốt bụng của tôi!”.

Thủy triều xuống tôi đưa con gái ra biển

Trong tuổi thơ của Đông Tử không có ký ức về biển. Từ nhỏ tôi lớn lên ở một vùng quê thuộc đồng bằng Đông Bắc, không có liên hệ với biển.

“Lúc nhỏ mẹ tôi kể cho tôi nghe, biển là quê hương của tôi. Tôi sinh ra ở vùng ven biển, sống và lớn lên cùng biển...”. Tiếng hát của Chu Minh Anh đã hướng tôi về sự thần kỳ của biển.

Mười tám tuổi, tôi nhập ngũ, tôi ngụp lặn vào trong lòng biển. Những năm trở lại đây tôi luôn sống cuộc sống phiêu dạt “bốn biển là nhà”, tôi đã từng sống ở nhiều thành phố ven biển, đã từng nhân lúc thủy triều rút nhặt nhanh hải sản trên những bãi biển đó.

Đi nhặt hải sản khi thủy triều xuống là việc quá đỗi quen thuộc với những người sống ở vùng biển, bởi vì đó là một phần cuộc sống của họ. Căn cứ theo quy luật lên xuống của thủy triều, lúc thủy triều xuống thì đến bãi biển hoặc những mỏm đá để bắt hoặc nhặt hải sản.

Cuối tuần mỗi khi thủy triều xuống, ba đến năm anh em chiến hữu lại

hẹn nhau mang xô, dây thép, tô vít tới những mỏm đá ở bờ biển nhật hải sản. Con gái sinh ra trên đất liền, lúc nhỏ thường quần lầy tôi bắt tôi kể chuyện hồi đi bộ đội, trong đó có chuyện đi nhật hải sản này. Nghe tôi kể Y Y cũng muốn đi một lần, tôi hứa với con, đợi con lớn thêm một chút nữa sẽ đưa con đi.

Như đã nói ở trên, Y Y lúc năm tuổi rưỡi cùng mẹ đến Đại Liên đi nghỉ, trong thời gian này nhân lúc thủy triều xuống tôi đưa con ra biển hai lần, sau đó trong thời gian sống ở Yên Đài, tôi cũng lại đưa con đi biển mấy lần nữa, nhưng nhật hải sản nhiều lần nhất và khó quên nhất vẫn là thời gian hai cha con ở Đại Liên.

Do con vừa mới rời xa mẹ, tôi dùng đủ cách để dỗ dành con, làm con vui, trong đó có một cách mà hai cha con cùng thích đó là ra biển nhật hải sản. Đó là một ngày cuối tuần, chúng tôi lên mạng tra xem ở bờ biển gần nhà nhất khi nào thì thủy triều rút, sau đó mang theo thùng nhỏ, dây thép, tô vít, xẻng nhỏ và xuất phát.

Hai cha con đi xe bus đến bờ biển phía ngoài khu vực xưởng 523. Trên bãi biển có rất nhiều những mỏm đá dựng đứng, có những mỏm đá sát biển, còn nhìn thấy rõ cả vệt nước trước khi thủy triều xuống, trên bãi cát có rất nhiều đá và vỏ ốc đẹp. Khi chúng tôi đến thì thủy triều vẫn đang rút. Cùng với thủy triều xuống, những bãi cát và những mỏm đá dần dần lộ ra, trên những mỏm đá lớn còn hình thành những vũng nước rất to, có những vũng nước có đường kính tới ba, bốn mét, có vũng chỉ khoảng hai mươi đến ba mươi centimét, bao quanh những vũng nước là rong biển, tảo biển màu xanh rêu, rồi có cả tu hải, hàu và cua nữa...

Tôi xắn quần và cùng Y Y bắt đầu thu lượm! Hai cha con ai cầm dụng cụ của người nấy, đầu tiên tấn công những con có vỏ cứng trắng đang bám trên đá, chúng tôi dùng tô vít cạy nó xuống, sau đó lấy thịt ra, đây chính là chiến lợi phẩm đầu tiên của chúng tôi: món hàu.

Tôi và con gái mỗi người một tô vít bắt đầu cuộc chiến với hàu, cuộc chiến này không những cần sức lực mà còn cần cả kỹ thuật nữa, ở cả hai phương diện này con gái đều không bằng tôi nhưng con lúc nào cũng rất sung sức và đầy ý chí, vì con không biết dùng lực, nên nhiều con hàu bé bị con làm cho nát bét, chỉ còn lại lớp vỏ không nguyên vẹn. Tôi nhẫn nại dạy con, dần dần con biết lấy ra một con hàu hoàn chỉnh, khi lấy được một con hàu béo, con cười vui đắc thắng.

Trẻ con làm gì cũng không được lâu, nhất hầu được một lúc con lại muốn lên bãi cát để nhặt đá và vỏ ốc, khi con quay lại trong tay cầm biết bao là “báu vật” mà con thích. Ở đây chiến tích của tôi cũng rất khá, không chỉ có hầu mà còn có cả những con cá mà tôi không biết tên. Y Y vội hỏi những chú cá này tôi bắt được ở đâu, tôi chỉ tay về hướng vũng nước ở dưới lớp cát, nói với con khi thủy triều lên những chú cá nhỏ này bơi vào vũng này, khi thủy triều rút chúng bị mắc kẹt ở đây và bây giờ nằm ở trong thùng của chúng ta.

Y Y khen cha nhưng cũng rất tiếc vì đã không giúp đỡ tôi để bắt những chú cá nhỏ này, tôi vừa an ủi vừa cổ vũ con, sau đó chúng tôi cầm theo lưới sắt, đến những khe giữa những mỏm đá để bắt cua. Tôi làm mẫu cho con trước, cầm một cọng dây thép, bò đến khe giữa hai mỏm đá, và bắt đầu chọc vào đó, và một con cua chui ra. Con gái nhìn tôi làm đã hiểu, cầm lấy cọng dây thép trong tay tôi và bắt đầu hành động. Tôi vội dặn con: “Trước tiên phải lặng yên quan sát trong khe có cua hay không, nếu có thì dùng cọng dây thép để móc nó ra”.

Sau đó thì con bắt đầu đi kiểm tra từng hòn đá một xem có gì có thể săn được không, cuối cùng thì cũng phát hiện được con cua. Con lặng lẽ cầm lấy cọng dây thép đưa vào lỗ, nhưng ngạc nhiên là con cua không hề chui ra mà lại càng chui sâu vào trong, mắt nhìn thấy con mồi đi mất, con lo lắng, nhưng con có chọc như thế nào thì con cua đó cũng không chịu chui ra, không còn cách nào khác con đành nhờ tôi trợ giúp. Tôi bẻ cong cọng thép thành hình một móc câu rồi đưa cho con thử, nhẹ nhàng móc xem thế nào, con cua cố chấp đó cuối cùng cũng chịu chui ra, hơn nữa không chỉ có một con mà là hẳn một đàn, nhìn thấy vậy con vui mừng nhảy cẫng lên.

Sau hai tiếng đồng hồ, tôi và Y Y mang thành quả lao động về nhà, những chiến lợi phẩm này được chúng tôi chế biến thành món canh hải sản hấp dẫn, con gái nhẹ nhàng húp một ngụm: “Ôi, thật là thơm!”. Sau đó, hầu như tuần nào hai cha con cũng đi nhặt hải sản một lần.

Con gái trở tài làm bếp

Người xưa thường nói “Khi sống thì hai điều quan trọng nhất là ăn và mặc”. Mặc dù câu này nghe có vẻ hơi thô nhưng lại là nhân sinh quan và quan niệm về giá trị đơn giản, cũng là lý luận triết học cao nhất.

Cá nhân tôi thì không quá coi trọng việc “mặc”, chỉ cần đủ ấm là được rồi, nhưng vì chịu ảnh hưởng của cha tôi, nên tôi đặc biệt coi trọng việc “ăn”.

Cha tôi làm kế toán kiêm phụ trách việc ăn uống của nông trường mấy chục năm, vấn đề ăn uống của hơn 100 người đều đặt lên vai ông, ăn tốt thì mới có sức chiến đấu, để mọi người có sức làm việc tốt, cha tôi thay đổi thực đơn liên tục để đầu bếp có thể nấu cho mọi người những món ăn hợp khẩu vị.

Có thể là do công việc, cha tôi rất coi trọng đến vấn đề ăn uống, màu sắc mùi vị đều cần, ở đơn vị đã vậy, ở nhà cũng thế, vì thế mà mẹ tôi được rèn luyện trở thành một đầu bếp giỏi không bằng cấp. Lúc nhỏ các bạn hàng xóm thường nói thức ăn nhà tôi thường thơm hơn thức ăn nhà các bạn, vì thế mà tôi rất đặc ý.

Lúc nhỏ, mẹ tôi thường hay bệnh, anh trai phải lo việc đồng áng, em trai thì nhỏ tuổi, việc cơm nước vinh quang và gian khổ được giao cho tôi, mặc dù không thể so với tài nấu ăn của cha nhưng những món ăn tôi làm cũng được coi là có mùi có vị.

Sau này khi lập gia đình, do mẹ Y Y không biết nấu ăn nên công việc này lại đến tay tôi. Vợ tôi cũng từng nấu cơm, tôi từng trêu cô ấy: “Nếu ở trong quân đội mà em nấu ăn như thế này thì người ta sẽ đưa em đến sở quân pháp”. Cô ấy không phục, nói làm gì nghiêm trọng đến thế. Tôi lại trêu, nếu ăn những món như vậy sẽ ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức chiến đấu của chiến sĩ, vì thế phải phạt theo luật quân đội.

Để không bị đưa đến sở quân pháp, vợ tôi bái công, vì vậy tôi đành phải tiếp nhận nhiệm vụ nấu nướng. Lâu rồi thành quen, tài nấu nướng của tôi ngày một khá, có thể nói những món tôi nấu đều đủ cả “mùi, màu, vị”. Ngoài nguyên nhân khách quan ra thì về chủ quan tôi cũng thích nấu nướng. Nghe nói tôi thường xuyên vào bếp, một số anh em bạn bè tỏ ra khó hiểu, hỏi tôi vì sao có nhả hứng như vậy? Tôi nói với họ vào bếp là một công việc mang lại niềm vui, thứ nhất có thể nấu những món ăn mà mình thích, phù hợp với khẩu vị của mình, thứ hai là cả nhà từ lớn đến nhỏ đều ăn những món ăn mình nấu và cảm thấy ngon, cảm giác đó giống như là mình cho ra đời một cuốn sách được yêu thích vậy.

Thông thường khi tôi nấu ăn, từ khâu mua đồ ăn, chuẩn bị nguyên liệu

đến lúc nấu chín thì không cần bất kỳ sự giúp đỡ của ai, đặc biệt là khi nấu, không ai được đứng bên cạnh xem xét, không phải là tôi lo lắng ai đó ăn trộm bí quyết, chỉ là có ai đó đứng bên cạnh thì không thể tập trung được, mà tâm không tĩnh thì sẽ ảnh hưởng đến thành quả lao động, cái này hơi giống với viết lách một chút.

Sau khi ly hôn, để con gái ăn ngon miệng, tôi phải trổ hết tài nghệ của mình để đáp ứng được khẩu vị của con gái, như thế con không những ăn ngon, ngủ ngon, chơi ngoan mà ngay cả cậu con trai của bạn thân tôi thì thoải mái được ăn những món tôi nấu cũng phải cảm thán rằng: “Chú ơi, chú nấu ăn còn ngon hơn cả mẹ con”. Cha của cậu bé thì hiếm khi vào bếp, ngoài nhặt rau và bê đĩa ra không biết làm gì khác. Sau đó, cậu bé này còn đến nhà tôi ăn vài lần nữa, đặc biệt là món mỳ nấu dưa chua (thêm một ít thịt ba chỉ), cậu bé ăn đến lúc no không đi nổi mới thôi.

Y Y cũng chịu sự ảnh hưởng của tôi, từ nhỏ đã muốn học nấu nướng, nhưng vì nghĩ đến sự an toàn của con, tôi không đồng ý, để không làm mất đi sự tích cực của con, tôi nhờ con nhặt rau và rửa rau. Sau đó con không chịu tiếp tục làm “phụ bếp” nữa, muốn tự tay nấu một lần. Sau sinh nhật lần thứ tám không bao lâu, dưới sự “hướng dẫn chỉ đạo” của tôi, lần đầu tiên Y Y vào bếp, nhưng đáng tiếc là do chân tay vụng về, món trứng xào cà chua cháy tới mức không thể ăn được.

Không bao lâu sau, Y Y học được trên tivi món bánh ngọt mật ong, vì thế mà tôi lại được “mời tham gia chiến đấu”. Lần này có mẹ ở “trận tuyến” giám sát, chỉ đạo. Theo sự phân công của Y Y, vợ tôi chuẩn bị đầy đủ cho con bột mì, đường trắng, sữa tươi, trứng gà, mật ong, dầu thực vật và các gia vị khác. Y Y bắt đầu bắt tay vào thực hiện “công trình” của mình.

Sau một hồi bận rộn, đã ngửi thấy mùi thơm tỏa ra từ bếp, hai mặt bánh được rán vàng ruộm, có thể vớt ra được rồi! Y Y tắt bếp, cẩn thận dùng xẻng rán lấy từng cái bánh bỏ vào đĩa, bê đến bàn ăn, sau đó hô hào: “Ăn cơm thôi!”. Lần đó món bánh mật ong con làm tương đối thành công.

Sau Tết năm 2007, trước khi vào học kỳ mới mấy ngày, nhà trường tổ chức hoạt động học nghề, con đăng ký nội dung nấu ăn. Sau khi đi học về, con trổ tài nghệ nấu ăn, tôi muốn con làm món canh trứng gà dưa chuột, con nấu khá ngon, hôm đó tôi ăn đến hai bát canh to.

Nói về việc nấu ăn Y Y có viết một câu chuyện nhan đề “Tự thưởng thức

thành quả của mình” như sau :

“Bất luận là học kiến thức hay kỹ năng, nếu như không ứng dụng thì kiến thức hay kỹ năng đó chẳng có giá trị gì”. Cha thường nói với mình như vậy. Để thể hiện giá trị bản thân, mình phải thể hiện tài nấu nướng của mình, và cha đã cho mình cơ hội để thể hiện.

Trước tiên, mình đưa “thực đơn” cho khách của mình là cha, cha gọi món “khoai tây xào ớt xanh”. Hai củ khoai tây khá to đã được mình gọt sạch vỏ, làm bạn cùng với chúng là một quả ớt xanh rất ngon và đẹp. Khi đã chọn xong, mình tiến hành công đoạn thái khoai và ớt, mình chia khoai thành hai nửa, sau đó thì thái lát mỏng, cũng coi là may mắn, mình không bị đứt tay. Lúc này mình cảm thấy hình như là vẫn thiếu thứ gì đó. Ôi! Trời ơi! Mình đã không chuẩn bị thịt! Mình vội lấy từ trong tủ lạnh ra một miếng thịt, thái chỉ, nhưng mà không dễ dàng gì, chỉ có việc thái thịt thôi mà mình đã phải mất tới hai mươi phút. Bởi vì thịt thái chỉ thường dính hết vào nhau, vì thế phần lớn thời gian mình phải tách chúng ra.

Mọi thứ đã được chuẩn bị đầy đủ, mình bắt đầu công đoạn khó khăn nhất: xào.

Bật bếp, cho dầu vào chảo, cho thịt vào, nêm gia vị, cho khoai vào, thêm ớt xanh... Tất cả đều được tiến hành lần lượt, nhưng thực tế không đơn giản như vậy, khi mình cho xì dầu vào, mình gặp chút khó khăn vì mình không biết phải cho bao nhiêu mới đủ? Vốn muốn hỏi đầu bếp lão làng là cha nhưng nghĩ đến những lời cha nói với mình trước đó, mình không muốn để cha cười mình, vì thế mình liều một phen, mình quyết định cho xì dầu vào cho đến khi màu sắc đậm một chút thì dừng lại. Tay đảo liên tục khiến mình cảm thấy mỏi tay, nhưng nhìn món ăn tươi ngon sắp ra lò, mình tự động viên bản thân, hy vọng món ăn này sẽ mang lại cho cha một sự ngạc nhiên, mình muốn cho cha biết mình cũng có thể tự thưởng thức “thành quả” của mình.

Thấy khói bốc ra từ chảo, mình vội tắt bếp, cho tác phẩm của mình lên đĩa, vì quá hào hứng nên mình chẳng kịp nếm thử xem nó ra thế nào đã vội bê ngay ra bàn ăn. Mặt mày hớn hờ, mình đưa cho cha đôi đũa: “Mời cha nếm thử!”. Cha gấp một miếng và nếm thử, mình vẫn đang say trong chiến thắng, nghĩ: Chắc là cha chuẩn bị khen mình đây! Nhưng cha lại nói: “Tại sao lại vẫn chưa chín hả con?”. “Hả, không thể nào cha ạ, con đã xào rất lâu mà!”. Mình hoài nghi lời cha nói và cầm đũa lên nếm thử...

Ôi thôi, không những không được khen mà còn xấu hổ với cha. Nhưng rồi ngay lập tức mình lấy lại sự tự tin, mình nói với cha: “Cơm ngon thì không sợ muộn, đợi con một chút, con không tin chỉ một món ăn bình thường con cũng không làm nổi”. Mình đi nhanh vào nhà bếp, cho món xào vào chảo và lại xào lại, bởi vì xào lần hai nên món ăn rất ngon. Mình và cha đã cùng thưởng thức vui vẻ.

Sau lần đó Y Y thường xuyên vào bếp, buổi tối hôm trước kì thi trung học phổ thông, con bé con làm món “Đậu Hà Lan xào lạc xường”.

Trong những ngày tháng hai cha con nương tựa vào nhau mà sống, để con được khỏe mạnh vui vẻ trưởng thành, tôi nấu cho con những món ngon và con thỉnh thoảng cũng vì tôi trở tày đầu bếp, hai cha con đã cùng nhau trưởng thành, cùng nhau sống hạnh phúc như vậy.

Tôi tìm bạn chơi cho con

Sự trưởng thành của trẻ cần đến cuộc sống tập thể, cần có bạn, nếu không sự cô đơn sẽ khiến trẻ có tâm lý không tốt, ảnh hưởng đến năng lực thích ứng của trẻ với xã hội và sự phát triển nhân cách sau này, đặc biệt là những đứa trẻ trong gia đình đơn thân.

Ở phần trước tôi đã kể về những người bạn thuở nhỏ của con, để con có thêm nhiều bạn, năm 2004, khi đến Thẩm Dương công tác, tôi có quen với một bạn nhỏ đang học lớp ba, một cô bé lớn hơn Y Y hai tuổi, qua sự giới thiệu của tôi, hai cô bé trở thành những người bạn chưa từng gặp mặt - bạn qua thư. Khi tham gia ký tặng sách ở Thẩm Dương, hai cha con tôi đã dành riêng thời gian để đi thăm cô bé đó, hai người bạn nhỏ gặp nhau, ôm nhau xúc động và khóc.

Tôi rất hiểu con gái mình, cuộc sống của con không thể thiếu đi những người bạn, cho dù ngày nào tôi cũng ở cùng con nhưng tôi cũng không thể nào thay thế được những người bạn cùng trang lứa, vì thế sau khi quyết định ly hôn, khi chưa quay trở lại Yên Đài đón Y Y, tôi đã hỏi thăm hàng xóm xem nhà nào có con gái khoảng mười tuổi. Mấy lần hỏi thăm, tôi được biết, dưới căn phòng của cha con tôi, cũng chính là nhà đối diện với nhà chị Trịnh có cô con gái lớn hơn Y Y ba tuổi, chuẩn bị vào lớp tám.

Sau khi biết tin này tôi rất vui mừng, tôi tin với khả năng giao tiếp và khả năng thích nghi của con, chẳng mấy chốc con sẽ trở thành bạn tốt của chị ở

lầu dưới. Có một người cha có thể đưa con đi chơi, có những người bạn ở trường, lại có thêm cả chị hàng xóm chơi cùng, cảm giác cô đơn khi phải rời xa mẹ sẽ giảm đi rất nhiều. Con đã viết trong nhật ký như thế này:

Khi học lớp bảy ở Đại Liên, mình quen với chị hàng xóm ở lầu dưới, chị ấy lớn hơn mình ba tuổi, đang học lớp tám. Chị ấy vừa cao, vừa gầy, mái tóc đen dài, trên khuôn mặt nhỏ nhắn của chị đã có những mụn trứng cá của tuổi dậy thì, nhưng điều này không hề làm mất đi sự rạng rỡ của chị, tròng phú cho chị một giọng nói nhỏ nhẹ và đã định trước chị là một cô gái dịu hiền.

Khi hai chị em chơi cùng nhau là đã thấy ngay sự khác biệt giữa mình và chị: mình thì chạy nhảy ầm ầm còn chị thì trầm tĩnh chín chắn. Mặc dù chị và mình không cùng học một trường nhưng khi tan học hai chị em thường xuyên gặp nhau, sau đó cùng về nhà. Chị đến tầng một thì về nhà, còn mình một mình lên tầng hai. Có lúc sau khi tan học, hai chị em làm xong bài tập rồi cùng ra khoảng sân tập thể để chơi đùa.

Hai chị em đánh cầu lông, cười nói chơi đùa. Lúc mới bắt đầu chị ấy chơi cầu lông không giỏi lắm, vì thế mà mình dạy chị ấy phát cầu như thế nào, đánh ra sao, làm thế nào để khống chế khoảng cách của quả cầu, làm thế nào để phát cầu vào đúng chính giữa... Sau khi mình nói rõ ràng từng thứ một thì chị bắt đầu “luyện tập”, mặc dù chị đánh cầu chẳng có quy luật gì lúc thì lên trên lúc thì xuống dưới, lúc sang trái lúc lại sang phải, làm mình phải chạy đông chạy tây nhưng chúng mình chơi rất vui...

Ở Đại Liên chỉ mới đi học có vài ngày nhưng Y Y đã quen hết bạn bè trong lớp, mới vào học được một tuần con bé về nhà đã thương lượng với cha: “Cha ơi, trường con chuẩn bị tổ chức liên hoan văn nghệ, con muốn đăng ký tham gia, bạn Y Nham muốn biểu diễn cùng với con, chúng con đã bàn nhau, bạn ấy sẽ đơn ca một bài, còn con sẽ đệm đàn điện tử cho bạn ấy, vì thế con muốn mời bạn ấy đến nhà chúng ta để luyện tập”. Tôi vui vẻ đồng ý với con, ngày hôm sau khi tan học Y Y dẫn một bạn nhỏ béo béo, cao hơn con một cái đầu về nhà và giới thiệu với tôi: “Cha ơi, bạn ấy là Y Nham”. Tôi vội vàng nói: “Hoan nghênh cháu đến nhà chơi”.

Hai chị em luyện tập cùng nhau khoảng hơn một tiếng, và từ đó trở thành những người bạn tốt, sau đó trong sinh nhật lần thứ mười của Y Y, ngoài Y Nham ra còn có bảy đến tám người bạn tốt nữa cùng đến tham dự, mấy đứa trẻ nhân cơ hội này đã chơi tung bồng, bài hát tiếng Anh của

Mạnh Tử Kiều và điệu nhảy chú thỏ của chúng cho đến bây giờ tôi cũng chưa thể quên được.

Y Y vừa mới xa mẹ, để con có thể nhanh chóng thoát khỏi những khó khăn tâm lý trong thời gian này, ngoài có tôi và các bạn nhỏ cùng trang lứa, tôi còn thường xuyên cho con cùng tham gia những hoạt động xã hội. Buổi chiều hôm kỷ niệm ngày nhà giáo Trung Quốc, tôi đưa con đến trường Bồi dưỡng giáo viên ở khu Sa Hà Khẩu, ở đó tôi có buổi thuyết trình cho các bậc phụ huynh với chủ đề: “Giáo dục vui vẻ của Đông Tử”, buổi tối tham gia liên hoan chào mừng ngày nhà giáo của trường Thái Bình Dương (tôi cộng tác cùng trường mở lớp bồi dưỡng), một số phụ huynh và giáo viên rất thích Y Y, Y Y cũng rất vui khi nói chuyện với người lớn.

Một năm sau tôi và con chuyển đến Thẩm Dương sinh sống, con gái chuyển đến trường mới, rất nhanh Y Y đã cùng với bốn chị em gái lập thành hội chị em, xếp theo tuổi từ lớn đến bé, tất nhiên là con nghiêm nhiên trở thành em út, con thân nhất với chị Tư Trịnh Quân - cô bé đa tài, lớn hơn con hai tuổi, đáng người cũng gần như con, mấy chị em thường xuyên chơi cùng với nhau.

Sau đó tôi lại giới thiệu bạn cho con, lần này là một người bạn lớn, nói người bạn lớn vì thứ nhất là tuổi cũng khá lớn, cô bé lớn hơn con tám tuổi, cao đến tận một mét bảy mươi lăm. Cô bé tên là Liễu Đan, là một cô gái tính tình ôn hòa. Lúc đó cô bé đang là sinh viên năm thứ nhất chuyên ngành thiết kế thời trang của một trường chuyên nghiệp. Từ nhỏ Liễu Đan đã yêu viết văn, qua sự giới thiệu của bạn bè, cô bé theo tôi học viết lách, giúp tôi chỉnh lý một số bản thảo, như vậy cô bé trở thành một người bạn tốt của Y Y.

Sau đó tôi và Y Y chuyển đến Trường Xuân, Đan Đan cũng chuyển về học chuyên ngành ngôn ngữ văn học tại Học viện Nhân văn Đại học Trường Xuân. Mấy năm nay con bé vẫn sát cánh cùng Y Y, hai chị em ngoài việc vui chơi cùng nhau, Y Y có chuyện gì cũng đều tâm sự với chị, tôi cũng biết một chút về tâm lý của Y Y, trong số đó một ít là do Đan Đan tiết lộ, vì việc này mà con bé cảm thấy rất khó nghĩ, không nói thì thấy có lỗi với tôi, mà nói thì thấy có lỗi với Y Y, vì thế mà con bé luôn nói với tôi: “Sự phụ, Y Y không cho cháu nói với chú đâu”.

Sau đó khi tôi trao đổi với Y Y một số chuyện, con phát hiện ra một số thông tin là do chị Đan Đan nói nhưng con bé không hề trách chị, bởi vì con

biết là chị cũng vì muốn tốt cho con. Mấy năm nay, bất luận là tôi đi công tác trong nước hay nước ngoài, Đan Đan đều đến ở cùng Y Y, hai chị em cùng chơi, cùng nấu nướng, dọn dẹp nhà cửa, cùng đi dạo phố...

Hai chị em tự thành lập một tổ chức mang tên là: Ủy ban tử muội, tổ chức này có một chủ nhiệm và một phó chủ nhiệm, Y Y đảm nhận chức phó chủ nhiệm và để Đan Đan làm chủ nhiệm. Mặc dù không có cấp bậc hành chính nào, nhưng cũng cao hơn phụ huynh là tôi đây. Cứ buổi tối cuối tuần, hai vị lãnh đạo nhỏ lại về nhà và ban bố mệnh lệnh cho tôi.

Thông thường sau bữa cơm tối, hai chị em lại về phòng thì thầm to nhỏ bàn bạc một hồi, sau đó gõ cửa phòng tôi, trình bày vài câu rồi đồng thanh: “Thưa đồng chí phụ huynh kính mến, chúng tôi lấy danh nghĩa là Ủy ban tử muội, đề nghị đồng chí cấp cho kinh phí của buổi hoạt động ngày mai là x nhân dân tệ”. Sau đó trình lên những khoản kinh phí cần chi tiêu như tiền xe, tiền chơi, tiền ăn v.v.

Trình bày nghĩa là nói mấy câu lấy lòng, gọi là đánh đòn tâm lý, chuẩn bị để đạt được mục đích. Có lúc hai đứa đứng xếp hàng, chỉ một đứa nói, Đan Đan hô “Đồng chí Sư phụ” còn Y Y hô “Đại nhân cha”, một đứa nói đứa kia hòa theo, nói là chủ nhật đi đâu chơi, chơi gì, có lúc vì muốn xin được nhiều kinh phí cho hoạt động gì đó, hai đứa cố tình nói phí cao lên, tôi lại trả giá với chúng, phần lớn là bị chúng bảo: “Phụ huynh keo kiệt nhất trong lịch sử”, thì thoảng tôi cũng hào phóng, hai đứa lúc này sẽ nói tôi rộng rãi, gọi tôi là: “Người cha đẹp giai”.

Tiết kiệm và chịu thương chịu khó là truyền thống giáo dục của tôi, mặc dù nhà có ô tô nhưng con gái ra phố đều đi xe bus, trừ phi là đi cùng với tôi hoặc là tôi tiện đường, vì thế hai chị em đều đi xe bus để đi chơi, thì thoảng có trường hợp đặc biệt thì mới được đi xe taxi, ví dụ những nguyên nhân sức khỏe, thời tiết hoặc đồ mang theo quá nhiều, thông thường, cả đi cả về chỉ mất mười nhân dân tệ; bữa trưa mỗi chị em được tiêu chuẩn mười nhân dân tệ là đã ăn ngon và ăn no rồi, nếu như tôi đưa chúng đi thì sẽ được ăn một bữa thịnh soạn mấy trăm nhân dân tệ; chơi trò chơi chỉ khoảng mười đến hai mươi nhân dân tệ, như vậy tính ra mỗi lần không quá một trăm nhân dân tệ, hơn nữa một số trò chơi hai đứa tự lo, tôi chỉ hỗ trợ một phần kinh phí.

Với thu nhập của tôi, con ra phố tiêu mấy trăm nhân dân tệ không thành vấn đề nhưng một khi thói quen chi tiêu tiết kiệm bị phá hỏng thì

cho dù là bao nhiêu tiền cũng không thể lấy lại được; hơn nữa việc kỳ kèo bớt một thêm hai với bọn nhỏ chỉ là trò giải trí, trong khi viết những dòng này tôi lại ngồi gặm nhấm niềm hạnh phúc, tôi mong biết bao bên tai tôi lại vang lên: “Thưa đồng chí phụ huynh kính mến, chúng tôi lấy danh nghĩa là Ủy ban tử muội...”.

Phải nói rằng Y Y có thể giữ tâm lý lạc quan như vậy ngoài việc tôi đã làm tròn chức trách của một người cha ra thì còn nhờ đến sự yêu thương của Liễu Đan dành cho con bé, điều này đưa con gái ngoan của tôi rõ hơn ai hết.

Y Y: “Con không thể không có cha”.

Cha chính là ngọn núi và con chính là cái cây nhỏ mọc trên núi, cha mãi mãi là điểm tựa của con!

Đối với tôi, cha chính là ngọn núi đó, điểm tựa đó, cha không chỉ cho tôi sinh mệnh mà ông còn là người thầy của tôi, là thần tượng, là người dẫn đường của tôi. Mấy năm trước tôi có viết một cuốn: *Người cha tốt hơn là người thầy tốt*, trong cuốn sách này tôi đã viết: “Người cha tốt chính là người thầy tốt, người bạn tốt, người bạn chơi tốt và tấm gương tốt của con cái”. Ở thời đại của chúng tôi, muốn cha trở thành người bạn tốt, bạn chơi tốt của mình thì quả là khó, đặc biệt là ở những vùng nông thôn khi người cha cũng không được học hành nhiều. Nhưng cha của tôi tuyệt đối là người thầy tốt, tấm gương tốt.

Cả đời cha tôi sống ở nông thôn, ông hiểu rất rõ nỗi vất vả của người làm công việc đồng áng, ông cũng biết đưa con thứ sáu của mình chẳng thích thú gì với công việc này, hơn nữa ông cũng cho rằng tôi cần có một tương lai tốt đẹp hơn, vì thế mà ông đưa tôi đi một con đường khác: nhập ngũ.

Doanh trại quân đội đã thay đổi cả cuộc đời tôi!

Lúc nhỏ, trong lòng tôi cha là trời, không biết bao nhiêu lần tôi đã tự nhủ thầm: Tôi không thể không có cha. Nhưng sinh mạng cũng giống như ngọn lửa, cháy mãi thì cũng đến lúc phải tàn, năm tôi bốn mươi hai tuổi, cha tôi qua đời ở tuổi tám mươi mốt, mặc dù tuổi này cũng coi là thọ, nhưng tôi vẫn thấy vô cùng đau đớn. Một người trung niên mất đi người cha đã như vậy, nếu là một đứa trẻ thì sẽ như thế nào đây?

Thời gian thấm thoát thoi đưa, tôi cũng đã làm cha.

Mười mấy năm nay, con gái không dưới một lần nói: “Con không thể không có cha”. Tôi cảm nhận rất rõ con khát khao tình thương yêu của cha đến nhường nào, vì vậy trong bất kỳ hoàn cảnh nào tôi cũng không thể bỏ mặc con, tôi sẽ tìm đủ mọi cách để con nhìn thấy hình bóng của tôi, cho dù là tôi đi công tác hoặc đi tỉnh ngoài làm việc, tôi cũng phải thường xuyên để con nghe thấy giọng nói của tôi, để con luôn nghĩ rằng: Cha vẫn luôn ở bên cạnh con, sẽ đi cùng con trong mỗi bước trưởng thành.

Nhân dịp Quốc tế lao động năm 2001, thầy giáo của tôi và vợ thầy đến thăm, để đáp lại tấm thịnh tình của họ, tôi đưa hai thầy cô đi thăm công viên Nam Hồ ở Trường Xuân, Y Y lúc đó mới bốn tuổi rưỡi cũng cùng đi. Trên đường, con gái nhanh nhẹn hoạt bát thường nhảy nhót nhót nhót đi trước. Nhưng lúc đi ra khỏi công viên thì không biết con gái từ đâu hoảng sợ luống cuống chạy về phía chúng tôi, con sợ hãi hét lên: “Cha ơi cha ơi, cổng chính đóng rồi, chúng ta không ra được rồi!”. Nhìn con hoảng sợ như vậy, tôi dang tay ra, con gái ứa vào lòng tôi. Tôi bình tĩnh nói với con: “Vậy thì chúng ta xem xem có cửa phụ nào còn mở không, cho dù thật sự là không thể ra được, chúng ta vẫn có thể nghĩ cách khác. Con yêu, con phải nhớ rằng: Có cha ở đây, con không phải sợ bất cứ điều gì cả!”. Con gái nghe vậy, gạt đầu quả quyết, như thể trong phút chốc đã trở nên trưởng thành hơn.

Sau này khi gặp phải bất kỳ chuyện gì, con đều nói: “Có cha bên cạnh, con không sợ gì hết”. Nhưng tiền đề là phải có cha bên cạnh, vậy nếu không có cha bên cạnh thì sao?

Một ngày không lâu sau, khi thầy giáo và vợ từ biệt tôi, tôi đưa Y Y đến đường Trùng Khánh gần tòa soạn để đi dạo, ngày thường con bé vốn rất ngoan ngoãn nghe lời, hôm nay không hiểu sao lại không chịu nghe lời, chỉ vì tôi không mua cho bánh kem nên con bé không chịu đi, tôi tức giận một mình đi thẳng, không thèm ngoảnh đầu nhìn lại. Đi được khoảng một trăm mét, nhìn thấy Y Y vẫn ở chỗ cũ, vì thế tôi lại quay lại. Lúc này, con phát hiện ra không thấy cha, sợ hãi khóc toáng lên. Người bán hàng ở hiệu thuốc thấy vậy bèn đưa con vào trong hiệu, hỏi con tên là gì và điện thoại ở nhà.

Khi người bán thuốc định gọi điện thoại về nhà thì tôi đến kịp, Y Y ôm lấy tôi và không ngừng khóc: “Cha ơi, con không thể không có cha”. Tôi ôm

chặt con vào lòng, trong lòng rất thương con, tôi nói: “Con yêu, cha cũng không thể không có con”.

“Vậy tại sao cha lại không cần con nữa?”.

“Tại sao cha lại không cần con của mình chứ, cha vẫn để mắt theo con từ này giờ”.

Khi con gái sáu tuổi, tôi đi tàu đến Bắc Kinh họp và định lên kế hoạch ở lại Bắc Kinh phát triển sự nghiệp, Y Y cùng mẹ đến ga tàu để tiễn tôi. Khi tàu lăn bánh, con gái bỗng nhiên khóc òa, con lưu luyến vẫy tay chào tạm biệt tôi. Sau này nghe mẹ con kể, khi tàu rời khỏi ga, Y Y vẫn khóc mãi, vừa khóc vừa nói: “Mẹ ơi, con không thể không có cha...”.

Khi con tám tuổi, mẹ con trở về Sơn Đông để dạy học, hai cha con ở lại Trường Xuân. Một buổi trưa tôi ra ngoài mua thức ăn, quên mang theo chìa khóa, không còn cách nào khác, tôi phải đến khu nhà xưởng của xưởng 228 tìm chủ nhà, nhờ chị ấy giúp mở cửa hộ. Trong quá trình tìm chủ nhà cũng phải nán lại một lúc, đúng lúc này con tan học về nhà, nhấn chuông cửa mãi mà không thấy tôi mở cửa liền gọi lớn: “Cha ơi, cha ơi”. Con gọi liên mấy tiếng mà không thấy tôi trả lời, con sợ lắm, sợ hãi khóc nức gọi: “Cha ơi...”.

Lúc chị chủ nhà đưa chìa khóa cho tôi là mười một giờ bốn mươi phút, tôi nhanh chóng đi về nhà, từ đây cách nhà khá xa, dù con khóc to đến mức nào thì tôi cũng không thể nghe thấy được, nhưng trong sâu thẳm tôi đã nghe thấy Y Y gọi “cha ơi”, tôi vội bước nhanh hơn. Khi tôi đến cửa chính của khu xưởng thì tôi đã thực sự nghe thấy tiếng khóc của con, tôi chạy như bay vừa chạy vừa hét lớn: “Y Y, cha ở đây!”.

Nhìn thấy tôi, con khóc òa chạy lại ôm lấy tôi: “Cha ơi, cha đi đâu vậy?”.

“Cha đi tìm chủ nhà để mượn chìa khóa”.

“Tại sao cha không bảo con, con bấm chuông mà không thấy cha mở cửa, gọi chẳng thấy cha trả lời, con nghĩ rằng cha đi đâu mất rồi, nếu cha đi đâu mất thì con biết làm thế nào? Cha biết không, con không thể không có cha...”.

Tôi vừa xin lỗi con vừa an ủi: “Con yêu, cha rất xin lỗi, là cha không suy

ngĩ chu đáo, cha làm con sợ rồi, nhưng con yên tâm, cha chẳng đã nói với con, cha sẽ không bao giờ rời xa con sao, sau này nếu con không tìm thấy cha, con cố chờ một chút, nếu thấy lâu mà cha không quay lại thì con đi tìm cô giáo hoặc cô chủ nhà”.

“Vâng ạ”, Y Y vừa thút thít vừa đáp lời tôi.

Lúc đó, ở thành phố Trường Xuân, chúng tôi không có bất kỳ người thân nào, hơn nữa tôi lại không đi làm, không có đồng nghiệp, vừa mới chuyển đến đây, hàng xóm cũng không quen ai, ngoài người thân duy nhất là tôi thì con không còn ai để nương tựa. Tôi có thể tưởng tượng ra cảm giác không ai giúp đỡ, tưởng tượng ra nỗi hoảng sợ của con. Mỗi lần nhớ lại chuyện này là tôi lại không cầm được nước mắt.

Sau này mỗi khi ra ngoài, Y Y thường nhắc tôi: “Cha, điện thoại, chìa khóa, tiền”. Sau khi biết chính xác là mình không còn quên thứ gì nữa hai cha con mới dắt tay nhau xuống dưới nhà.

Bàn tay không người nắm

Trong quãng thời gian ở Đại Liên, cứ mỗi cuối tuần tôi lại đưa con đi dạo phố, đến công viên, vườn thú, hiệu sách, thư viện, nơi nào cũng đều in lại dấu chân của hai cha con.

Đại Liên là một thành phố ven biển xinh đẹp, cũng là một đô thị hiện đại và lãng mạn. Tay lớn dắt tay bé, hai cha con đi hết những con đường góc phố của thành phố này. Cứ mỗi cuối tuần, những nơi mà chúng tôi đến thường gặp nhiều gia đình nhỏ ba người vui vẻ, họ cùng nhau vui chơi, ăn uống hay mua sắm. Mỗi khi nhìn thấy bạn nhỏ nào được cha mẹ dắt hai tay, bạn nhỏ đi ở giữa vừa đi vừa nhảy, đôi mắt con đều ánh lên sự ngưỡng mộ.

Một buổi tối đầu hè năm 2007, trước khi chúng tôi chơi trò chơi, con bé rụt rè nói với tôi: “Cha ơi, hay là chúng ta tìm một dì đi?”, “Hả?”. Tôi lặng người đi một lúc.

“Nếu như trong nhà chúng ta có thêm dì, chúng ta có thể chơi nhiều trò chơi nữa, khi chúng ta dạo phố thì có người nắm lấy bàn tay còn lại của con, hơn nữa cha cũng có người để bầu bạn, cha không còn phải cô đơn nữa...”. “Ừ, ừ”, tôi ôm con gái vào lòng.

“Cha đồng ý rồi nha”. “Ừ”.

“Lúc đầu con còn sợ cha không đồng ý nữa cơ”. “Cha cảm ơn con, con thật là một đứa con ngoan”.

“Bởi vì cha là một người cha tốt, vì thế cha mới có đứa con ngoan...”.

Trước khi con bé nói những lời này thì Tết năm 2007, như thường lệ tôi vẫn về quê để ăn Tết cùng với cha mẹ, có điều khác là Tết năm nay thiếu đi một người, chỉ còn lại tôi và con gái. Tết này cha mẹ tôi không được vui lắm, hai cụ không ngừng lo lắng: “Chỉ có hai cha con, làm sao cha mẹ có thể yên tâm đây, có chết cũng không nhắm được mắt”.

Vì thế mà cha mẹ và một số bạn bè thân thiết có khuyên tôi tái hôn. Cha mẹ tôi đã gần tám mươi tuổi, hai cụ lo lắng hai cha con tôi không ai chăm sóc. Một số bạn bè thân thiết cho rằng tôi là một người đàn ông, công việc bận rộn, cảnh gà trống nuôi con không tiện cho lắm, tìm một người chăm sóc thì sẽ tốt hơn. Lời của người khác tôi có thể không nghe nhưng lời của cha mẹ tôi không thể không suy nghĩ, là một đứa con được coi là hiếu thuận, nếu để cha mẹ lo lắng như vậy thì là một biểu hiện của sự bất hiếu, vì thế tôi phải chín chắn suy nghĩ về việc này, tất nhiên là tôi không tán thành việc hiếu thuận một cách ngu ngốc.

Nghĩ một cách thấu đáo, lời của cha mẹ và bạn bè cũng rất có lý. Nếu như chỉ có việc viết lách ở nhà thì không thành vấn đề, mỗi tháng tôi đều đi họp xa một lần, đi thuyết trình, mỗi lần không dưới ba ngày, nhiều thì năm ngày. Mặc dù thời gian không dài, nhưng để một đứa trẻ mười tuổi ở nhà một mình thì tôi làm sao có thể yên tâm được. Nếu cứ gửi con đến nhà hàng xóm, bạn bè suốt thì cũng làm phiền họ, rất ngại. Hơn nữa con ngày một lớn, để con gái lớn ở nhà người khác cũng không tốt.

Tôi suy nghĩ về vấn đề này trong vài tháng, vẫn chưa đưa ra quyết định thì Y Y đã nói với tôi về suy nghĩ của con.

Lúc đó tôi nghĩ ba người thân yêu nhất của tôi trên thế giới này: cha mẹ - những người đã sinh ra, nuôi tôi lớn lên và Y Y - người tôi sinh ra, nuôi khôn lớn, họ đều khuyên tôi nên tái hôn (lúc này mẹ Y Y đã tái hôn rồi). Thực ra, là một người đàn ông có đời sống tình cảm bình thường, tôi lúc nào cũng muốn có một ngôi nhà đầy ắp tiếng cười, muốn cưới một người mà mình yêu, người mà con gái tôi cũng yêu mến, nhưng vì người phụ nữ

như vậy không dễ tìm thấy nên tôi cứ chần chừ mãi không quyết.

Cứ như vậy, thông qua bạn bè giới thiệu, tôi quen với một giảng viên của một trường đại học ở Thẩm Dương. Để vun vén cho tôi và cô giáo này, Y Y đã rất nỗ lực, lần đầu tiên gặp cô ấy, con trang hoàng nhà cửa cho có không khí, con vẽ một bức tranh cả nhà nắm tay nhau, viết lên đó những lời ấm áp, con còn tặng cô tấm thiệp rất đẹp do con tự làm với những lời chúc phúc, trong bữa cơm nhiệt tình mời cô dùng cơm...

Qua một thời gian tìm hiểu, hai người chúng tôi đều thấy tâm đầu ý hợp, Y Y cũng rất quý cô ấy, vì thế chúng tôi đã gắn bó với nhau. Vì cô ấy không thể bỏ công việc để đến Đại Liên, hai cha con tôi mặc dù không muốn rời xa Đại Liên nhưng với một người làm nghề tự do như tôi, ở Thẩm Dương hay Đại Liên đều không ảnh hưởng lớn đến việc phát triển sự nghiệp, vì thế tôi cùng con chuyển về Thẩm Dương.

Bởi vì hai người sống ở hai nơi, việc trao đổi qua lại không thuận tiện, lại thêm thời gian quen biết chưa lâu, nên cô ấy lo lắng là sẽ khó chung sống hòa hợp. Lúc đầu cô ấy đưa ra quan điểm giống như một số cặp đôi thời nay, trước tiên sống chung, nếu hợp mới đăng ký kết hôn, nếu không hợp thì sẽ chia tay trong hòa bình. Tôi là người rất sùng bái quan niệm truyền thống, tôi rất coi trọng hôn nhân, hơn nữa tôi còn phải nuôi con, nếu không bao lâu sau tôi và cô ấy chia tay thì tôi phải nói thế nào với con, hai cha con phải làm thế nào. Vì thế mà tôi đưa ra ý kiến: Không kết hôn thì tôi không thể đưa con đến Thẩm Dương sinh sống. Cuối cùng chúng tôi đăng ký kết hôn.

Đáng tiếc là, một năm sau đó, vì tính cách không hợp, chúng tôi chia tay, cuộc hôn nhân này lại tan theo mây khói.

Trước khi chia tay, tôi đã suy nghĩ, tôi và con phải làm thế nào, không thể ở lại Thẩm Dương được nữa, chỉ còn hai nơi là Đại Liên và Trường Xuân. Hai thành phố này thì tôi quen thuộc như lòng bàn tay, vì tôi đã từng sống và làm việc ở đó, nếu xét về môi trường sống thì tôi muốn quay lại Đại Liên, nhưng nếu xét về góc độ tình cảm, tôi lại muốn về Trường Xuân. Vừa mới rời Đại Liên không bao lâu, giờ lại ử rữ quay lại đó, trong lòng cảm thấy không được vui, suy xét mọi điều, tôi quyết định trở lại Trường Xuân. Hơn nữa tôi có một kế hoạch ấp ủ đã hơn mười năm nay, đó là xây một trang viên ở quê nhà.

Tôi luôn luôn mong muốn, nếu như có điều kiện, tôi sẽ mua một miếng đất ở quê, xây một khoảng sân to, xây mấy gian nhà, trồng một vài cây hoa, nuôi ít gà vịt, sau đó ở đó viết lách, làm ruộng hay nghỉ ngơi. Nếu như xây được trang viên, tôi sẽ thường xuyên về quê hơn, từ Đại Liên về trang viên phải mất mười tiếng lái xe, nhưng từ Trường Xuân chỉ mất gần hai giờ đồng hồ.

Vì thế tôi lại đưa con đi lên phía Bắc, về quê hương của tôi - Trường Xuân.

Chương V

CON GÁI HỌC TRUNG HỌC CƠ SỞ, TÔI CÙNG CON “VUI” HỌC

Thực tiễn mười năm đã chứng minh, quan niệm giáo dục của tôi không chỉ là sự hoang tưởng tươi đẹp. Chơi đùa vui vẻ, con gái ngày một lanh lợi hơn, tự tin hơn, con chơi nhưng vẫn đạt được “ba tốt” - điểm tốt, năng lực tốt, phẩm chất tốt. Quan niệm giáo dục mà tôi đưa ra phù hợp với mọi lứa trẻ, đó là: học tập vui vẻ, phát triển khỏe mạnh và thành công thuận lợi!

Trung học cơ sở bắt đầu từ kỳ tập quân sự

Khi tôi đang ngồi viết những dòng này, con gái đang trong kỳ tập quân sự ở Đại học Hắc Long Giang, đây là lần thứ ba Y Y tham gia tập quân sự khi chưa đầy mười sáu tuổi, hai lần trước đó là lúc bắt đầu vào trung học cơ sở và trung học phổ thông. Mỗi lần tập quân sự, con đều là người bé nhất trong đội, nhưng thành tích của con rất tốt.

Ngày 23 tháng 8 năm 2006, trên sân vận động của trường Trung học số 77 thành phố Đại Liên, hơn chục sĩ quan huấn luyện trong bộ đồng phục hải quân đang huấn luyện cho mười hai lớp học sinh mới của trường, trong đội ngũ học sinh của lớp thứ mười một, có một cô bé người nhỏ nhắn thấp bé đang đứng nghiêm trang, cô bé chưa đầy mười tuổi, sức khỏe vẫn chưa hoàn toàn hồi phục sau chấn thương, đó chính là Phạm Khương Quốc Nhất, cô con gái lạc quan, kiên cường của tôi!

Trong nhật ký ngày hôm đó, con đã viết: *Mình đã thể hiện không kém những bạn khác, thầy sĩ quan huấn luyện đã khen mình, cô giáo cũng biểu dương mình, mặc dù hơi vất vả, hơi mệt nhưng mình rất vui...*

Trong cuốn sách *Thời trung học vui vẻ của Phạm Khương Quốc Nhất*, Y Y đã viết:

Đã từ rất lâu, được tham gia “tập quân sự” chính là niềm ao ước lớn nhất của mình. Cha mình nói tập quân sự rất có ích, có thể học được nhiều điều, nhưng những anh chị em họ đang học đại học của mình lại nói tập quân sự rất khổ, như là chịu tội vậy. Nhưng dù là có ích hay là vất vả mình vẫn muốn đợi đến lúc lớn, mình nhất định phải tự mình trải nghiệm.

Nhưng chưa đợi đến lúc lớn, mình đã được trải nghiệm rồi.

Ngày 23 tháng 8 năm 2006 là một ngày nắng rực rỡ, là ngày đầu tiên mình bước vào trường trung học cơ sở. Sau bữa sáng, mình vui vẻ đến trường với bao niềm hy vọng và chờ đợi.

Điều làm mình cảm thấy phấn chấn nhất đó là, ngày đầu tiên khai giảng lại là ngày tập quân sự.

...

Ba ngày tập quân sự trôi qua thật nhanh, mặc dù chỉ trong thời gian ngắn, nhưng mình đã thu được rất nhiều thứ, sau thời gian tập quân sự, mình cảm thấy mình đã lớn lên rất nhiều, bởi vì tập quân sự đã dạy cho mình biết thế nào là gian khổ, thế nào là khó khăn và còn dạy cho mình biết làm thế nào để giải quyết vấn đề.

Như thế, đợt tập quân sự đã mở ra trang đầu tiên trong cuộc sống trung học của con gái.

Lựa chọn làm một trong hai “đại biểu môn học”

Trong khi dạy con, chúng ta thường yêu cầu con cái phải dũng cảm giành lấy cơ hội, cần phải có chí tiến thủ và có ý thức cạnh tranh. Nếu một đứa trẻ không biết giành lấy cơ hội, chúng ta sẽ cho rằng đứa trẻ đó yếu ớt, không có chí tiến thủ. Đặc biệt khi trẻ từ bỏ những gì đã nắm được trong lòng bàn tay, chúng ta sẽ nói trẻ là “ngốc”.

Nhưng tôi lại suy nghĩ khác, phải có thái độ cởi mở để đối diện với những thứ xung quanh, học cách dùng tư duy biện chứng để nhìn cuộc sống, vừa phải dũng cảm để giành lấy, nhưng cũng phải học cách từ bỏ trong vui vẻ. Những cơ hội nào, thách thức nào phù hợp, chúng ta sẽ cố vũ động viên con giành lấy, ngược lại thì phải biết sáng suốt từ bỏ.

Sau khi tập quân sự, Y Y bắt đầu tiết học đầu tiên trong trường trung học cơ sở.

Hôm đó con đi học từ bảy giờ sáng, đến sáu giờ chiều mới về đến nhà (thời gian đi chỉ mất khoảng sáu đến bảy phút). Khi bước vào nhà, câu đầu tiên con nói là: “Cha ơi, con mệt chết đi được”. Nhìn thấy người con đầy mồ hôi, tôi thương lắm, giúp con cầm cặp sách, ôm con vào lòng, vỗ về an ủi con: “Con yêu vất vả rồi!”.

Một lúc sau Y Y lại tươi cười hơn hờ kể cho tôi nghe buổi đầu tiên đi học: “Bởi vì giờ toán con tích cực trả lời câu hỏi, cô giáo dạy toán biểu dương con; vì trên lớp ghi chép tốt, cô giáo ngữ văn tuyên dương con; vì giọng hát của con vang và hay, cô giáo dạy nhạc khen con; bài tập tiếng Anh quá nhiều, phải viết mất hẳn một tiết học..., buổi trưa cơm rất thơm, thức ăn cũng rất ngon, con ăn no căng cả bụng. Ôi, cuộc sống ở trường trung học thật là mệt mỏi: nội dung học nhiều, bài tập nhiều, cô giáo nghiêm khắc. Nhưng mà con vẫn thích cuộc sống như vậy”.

Giống như hồi học tiểu học, con vui vẻ hứng khởi đi học, vui vẻ về nhà, mỗi ngày sau khi tan học về lại thông báo những tin vui hoặc tin không vui, con yêu cuộc sống ở trường, muốn học được nhiều kiến thức. Vì thế con không cảm thấy chán ghét việc học và thành tích học tập của con quả nhiên rất cao.

Học kỳ mới bắt đầu chưa được bao lâu thì các bạn đã quen thân, cô giáo cũng cơ bản hiểu rõ từng học sinh trong lớp, việc chọn cán sự môn học cũng được bàn bạc và lựa chọn. Sau khi lựa chọn được danh sách những bạn làm cán sự môn của những môn chính là ngữ văn, toán học và tiếng Anh thì chỉ còn lại những môn phụ. Mặc dù trong lớp con là học sinh nhỏ tuổi nhất nhưng thành tích học tập không phải là kém nhất, hơn nữa con lại có năng lực tổ chức nhất định, vì thế con rất mong muốn được làm cán sự môn học của một môn nào đó. Thế nhưng con không được chọn làm cán sự của các môn chính. Con gái có vẻ thất vọng lắm, hy vọng có thể được làm cán sự của những môn phụ còn lại.

Có những việc quả thực không ngờ tới, con chỉ muốn được làm cán sự của một môn nào đó là đã mãn nguyện lắm rồi, nhưng thật bất ngờ con được chọn làm cán sự của hai môn. Môn đầu tiên là môn chính trị, cô giáo dạy chính trị đưa ra vài câu hỏi liên quan, câu nào Y Y cũng trả lời rất dũng cảm, dễ dàng đạt được “vòng nguyệt quế”; một “vòng nguyệt quế” khác mà

con đạt được chính là “cán sự môn âm nhạc”. Có thể do các bạn chưa quen, hoặc cũng có thể do ngượng ngùng, nên khi cô giáo dạy nhạc hỏi bạn nào muốn hát tặng các bạn một bài hát thì hồi lâu vẫn không có ai chịu đứng dậy, nhìn thấy vậy Y Y rất tự nhiên đứng dậy hát tặng cô giáo và các bạn bài hát “Thiếu nhi nhỏ tuổi”.

Trong hai ngày con được chọn làm cán sự của hai môn học.

Từ nhỏ Y Y đã giống tôi, đã làm gì đều làm rất nghiêm túc, mới “nhậm chức” là con đã bắt đầu bận rộn. Mặc dù chỉ là môn phụ, nhưng những việc phải làm của hai môn không phải là ít, phải cùng với cô giáo thu phát bài tập, sắp xếp hoạt động... Một lần, giáo viên dạy nhạc nhờ con sắp xếp vài bạn đánh trống để tham gia biểu diễn văn nghệ, kêu con chuẩn bị tư liệu về các bạn ấy. Đúng lúc đó thì cô dạy chính trị lại nhờ con thu vở thực hành giao cho cô...

Hôm đó con mệt mỏi về nhà, tôi vội hỏi con đã xảy ra chuyện gì, con im lặng hồi lâu mới nói sự thật với tôi, sau khi nghe con kể chuyện trước tiên tôi tuyên dương con vì tinh thần tận tình với công việc nhưng tôi nói với con làm gì cũng phải lượng sức mình, nếu gượng ép quá sẽ phản tác dụng, như vậy không tốt cho việc học tập và trưởng thành của con.

Nghe tôi nói như vậy con cẩn thận nói với tôi ý định từ chức cán sự môn học. Lúc đó tôi không đưa ra ý kiến ngay mà hỏi lại con: “Tại sao con phải từ chức, lúc đầu không phải là con muốn làm cán sự môn học hay sao?”. “Con không ngờ lại bận như vậy, con lo sẽ ảnh hưởng đến việc học của con”.

Tôi lại nói chuyện với con một lúc, sau đó tôi nói: “Theo tình hình của con hiện nay, làm cán sự của hai môn là không thỏa đáng, nhưng nếu từ chức cán sự của cả hai môn thì cũng không tốt, tốt nhất là làm cán sự của một môn, còn vấn đề chọn môn nào bỏ môn nào, con tự mình suy nghĩ và quyết định, cha tôn trọng lựa chọn của con”. “Cảm ơn cha, con biết mình phải làm gì rồi”, con gái vui vẻ gật đầu.

Ngày hôm sau Y Y khéo léo tìm cô giáo để xin từ chức cán sự môn âm nhạc, cô giáo rất hài lòng với con trong thời gian làm cán sự môn học vừa qua, cô chấp nhận đơn xin từ chức của con. Chiều tối hôm đó, con gái bước những bước nhẹ nhàng về nhà, vừa vào đến nhà đã nói với tôi: “Con từ chức cán sự môn âm nhạc rồi cha ạ, con cảm thấy thoải mái hơn rất nhiều,

nhưng cũng hơi buồn”.

Tôi nói với con: “Biết giành lấy thì cũng phải biết từ bỏ, đây chính là một ranh giới. Rất nhiều người chỉ nghĩ đến làm thế nào để đạt được, muốn họ từ bỏ những gì thuộc về mình quả là rất khó. Nhưng cha mong rằng khi con biết lúc nào là lúc nên từ bỏ thì con hãy sáng suốt từ bỏ, đừng làm trái với ý chỉ bản thân, đừng cố ép mình phải có một thứ gì đó”. Tất nhiên lúc này con bé còn quá nhỏ để hiểu hết những gì tôi muốn nói.

Cho con quyền quyết định việc của chính mình, bạn sẽ thấy con bạn ngày một có chính kiến. Bất luận là tiếp tục làm hay từ chức, chỉ cần con gái đưa ra quyết định, tôi đều chọn cách ủng hộ. Tiếp tục làm sẽ khiến con cảm thấy có trách nhiệm, tăng cường ý thức cho bản thân vào khuôn khổ; nếu từ chức con sẽ hiểu thế nào là từ bỏ, biết phải căn cứ vào năng lực của bản thân để lựa chọn. Đặc biệt khi từ chức, đối với con, đó là một trải nghiệm khó khăn nhưng đáng quý. Vì thế mà có những lúc hãy để con học cách từ bỏ, như thế sẽ có ý nghĩa hơn là việc cố giành lấy.

Chủ nhiệm Câu lạc bộ Văn học và Phát thanh viên

Kính thưa các thầy cô giáo, thưa các bạn học sinh thân mến! Tôi là Phạm Khương Quốc Nhất, chủ nhiệm Câu lạc bộ Văn học Thần Hi trường Trung học 141. Câu lạc bộ văn học ra đời sẽ tạo ra một sân chơi bổ ích cho các bạn yêu văn chương giao lưu học hỏi. Hy vọng các bạn sẽ tích cực tham gia cuộc thi lựa chọn thành viên Câu lạc bộ văn học Thần Hi lần thứ nhất, và chúc các bạn thành công!

Đây là bài phát biểu của con gái trong buổi lễ thành lập Câu lạc bộ Văn học Thần Hi.

Câu lạc bộ Văn học Thần Hi là một tổ chức đoàn thể của trường Trung học số 141 thành phố Thẩm Dương tỉnh Liêu Ninh.

Ở phần trước tôi đã kể qua, sau một năm sống ở Đại Liên, hai bố con chuyển đến Thẩm Dương, theo nguyên tắc của tôi ở đâu gần thì học ở đó, vì thế Y Y chuyển đến trường Trung học cơ sở số 141, cách nhà có hai bến xe bus, giống như trước đây, trước khi nhập học tôi có trao đổi với hiệu trưởng và cô giáo chủ nhiệm, giới thiệu qua về tình hình của con và quan điểm giáo dục của tôi.

Đi học chưa được bao lâu, cô Trương Khiết thuộc ban chấp hành Đoàn đã tìm đến Y Y, cô nói thầy hiệu trưởng muốn giới thiệu Y Y làm chủ nhiệm Câu lạc bộ Văn học mới được thành lập. Tôi nghĩ thầy hiệu trưởng giới thiệu con có lẽ vì thầy xét đến con đã có rất nhiều tác phẩm, và còn xuất bản cả sách nữa, thực ra con đã có sách xuất bản, nhưng về mặt này con cũng chưa hiểu rõ lắm, thậm chí con cũng không biết “Câu lạc bộ Văn học” là một tổ chức như thế nào, vì thế mà khi cô giáo tìm con nói chuyện, con nói với cô cho con thời gian suy nghĩ, lúc đó cô giáo còn nghĩ là con chảnh nữa.

Ngày hôm đó sau khi tan học về, Y Y lập tức “thỉnh giáo” tôi về câu lạc bộ văn học, tôi giải thích với con như thế này: “Câu lạc bộ văn học là tổ chức của những người yêu văn học, thành viên trong câu lạc bộ sẽ thường xuyên cùng nhau nghiên cứu những gì liên quan đến văn học và viết lách”. Tôi cũng nói thêm với con, trước đây tôi cũng từng làm chủ nhiệm câu lạc bộ văn học do tôi thành lập có tên Câu lạc bộ văn học Hắc Thủ.

Nghe tôi nói, Y Y vui mừng nói: “Vậy làm chủ nhiệm câu lạc bộ phải làm thế nào? Làm chủ nhiệm câu lạc bộ văn học có khó không ạ? Cha xem con có khả năng làm chủ nhiệm không ạ?”. “Làm chủ nhiệm câu lạc bộ thực ra cũng không có yêu cầu gì đặc biệt, chủ yếu là con phải yêu thích việc viết lách, đồng thời phải có năng lực tổ chức nhất định, phải nỗ lực và vất vả hơn người khác. Làm chủ nhiệm câu lạc bộ văn học vừa có thể rèn luyện năng lực tổ chức, vừa có thể nâng cao khả năng viết, đây là một việc tốt”. Những lời này của tôi khiến con an tâm, con nói nhất định sẽ làm tốt vai trò của một chủ nhiệm giống như tôi.

Và như thế Y Y được thầy hiệu trưởng “đặc biệt” tiến cử trở thành chủ nhiệm câu lạc bộ văn học, sau khi đã chọn được chủ nhiệm, cô giáo triệu tập thêm vài thành viên cốt cán và muốn đặt một cái tên thật kêu cho câu lạc bộ, mọi người cùng bàn bạc, cuối cùng Y Y nói : “Đặt tên là Thần Hi vậy, thể hiện các thành viên trong câu lạc bộ đều giống như mặt trời lúc bảy, tám giờ sáng, năng động, đầy sức sống!”. Cô giáo đồng ý với ý kiến của con, và Câu lạc bộ Văn học Thần Hi ra đời như thế đó.

Khi mới thành lập, Y Y và các bạn thành viên đã bắt đầu bắt tay chuẩn bị xuất bản tờ báo riêng của câu lạc bộ. Theo yêu cầu của Ban chấp hành Đoàn trường, cứ hai tháng câu lạc bộ phải xuất bản một kỳ, sau đó phát cho từng lớp và dán lên bảng tin để mọi người cùng đọc. Nguồn tài liệu để viết báo đều là do các bạn cùng đóng góp, chủ yếu là từ các thành viên của câu

lạc bộ. Mỗi tháng, các thành viên câu lạc bộ phải giao hai bản thảo, những ai không là thành viên thì tự nguyện. Những công việc như biên tập, chỉnh sửa do những cán bộ của câu lạc bộ phụ trách. Những bạn có tác phẩm được đăng trên báo sẽ được tặng một ấn phẩm.

Bài của các bạn trước tiên sẽ đưa cho cô ở Ban chấp hành Đoàn, những bài nào kém quá thì thôi, những bài còn lại thì sẽ do mấy bạn phụ trách trong câu lạc bộ quyết định, sau khi thảo luận xong, sẽ đưa lại cho cô giáo quyết định lần cuối. Sau đó mấy đứa nhỏ bắt đầu biên tập, chỉnh sửa, rồi cô giáo mang đi in. Sau vài lần nỗ lực làm việc trong giờ tự học, kỳ báo đầu tiên chứa đầy tình cảm và sự vất vả của các thành viên đã chính thức ra mắt độc giả, các bạn học sinh rất thích, Y Y nhìn thấy thành quả lao động của mình cũng rất vui sướng.

Sau đó câu lạc bộ văn học không ngừng tổ chức các hoạt động như thi diễn thuyết “Giọng nói vàng”, hội thảo về đọc sách, thi đọc, kỳ thi “Những tác phẩm văn học vui”... Mặc dù rất bận rộn nhưng Y Y đã thu được rất nhiều kiến thức, nâng cao khả năng viết của bản thân và được rèn luyện rất nhiều.

Ngoài đảm nhiệm những công việc của câu lạc bộ, Y Y còn kiêm công việc làm phát thanh viên của trạm phát thanh trường.

Vì trạm phát thanh Thần Hi là trạm phát thanh trực thuộc Câu lạc bộ Văn học Thần Hi, vì thế vừa là chủ nhiệm câu lạc bộ văn học, đồng thời Y Y cũng là trạm trưởng trạm phát thanh. Trạm phát thanh Thần Hi có tất cả sáu phát thanh viên, sáu người chia làm hai tổ, mỗi tổ ba người, lần lượt thay nhau tìm tài liệu, biên tập, viết nội dung, sau đó lại thay nhau luyện tập, tiếp đó thì cùng nhau dẫn chương trình. Nhiệm vụ của con gái là viết bài và dẫn chương trình, các bạn cùng tổ với con phụ trách tìm tài liệu cho con.

Khi tôi đang viết những dòng này thì Y Y gọi điện về, con vui mừng thông báo, con đã trúng tuyển trong kỳ thi tuyển của Ban phóng viên báo trường và Đài Phát thanh hữu tuyến trường Đại học Hắc Long Giang, trở thành phóng viên của báo trường và người dẫn chương trình của Đài Phát thanh hữu tuyến.

Người phát ngôn tích cực nhất trong giờ học

Phát ngôn chính là phát biểu ý kiến, làm được điều này cần phải có dũng khí để đối mặt với cái sai và có quyết tâm thách thức vấn đề. Nhưng trong nhiều trường hợp, rất ít người dám chủ động phát biểu ý kiến, vì họ thiếu dũng khí và quyết tâm, do đó đánh mất đi rất nhiều cơ hội tốt. Là học sinh thì việc phát biểu ý kiến trên lớp là không thể thiếu, nhưng có một số học sinh lại không thích giơ tay phát biểu, phải đợi cô giáo gọi tên thì mới miễn cưỡng đứng dậy trả lời câu hỏi. Nhưng con gái tôi lại là một ngoại lệ. Lần nào cũng vậy, cô giáo chưa kịp nói hết câu hỏi, con đã giơ tay chuẩn bị trả lời để cô giáo có thể nhìn thấy con và gọi con trả lời. Từ khi học mẫu giáo đến tiểu học, trung học cơ sở, trung học phổ thông rồi đến đại học con đều tích cực như vậy. Trong cuốn sách mới *Chơi cũng là một cách để trưởng thành*, con viết như sau:

Khi mình học lớp tám, một hôm trong giờ vật lý, cô giáo hỏi câu hỏi đầu tiên trong đề thực nghiệm, câu hỏi là: “Hãy dùng bất cứ một dụng cụ nào trong những dụng cụ dưới đây: một cốc thủy tinh, hai bóng đèn nhỏ, một ít nước, một nguồn điện và một ít dây dẫn, một cây bút chì, một cục tẩy, một công tơ điện tiến hành một thí nghiệm để chứng minh những khái niệm hoặc định luật đã học, yêu cầu nói được quá trình tiến hành thí nghiệm, hiện tượng và kết luận”. Sau khi cô giáo đặt xong câu hỏi, rất nhiều bạn nam đã xung phong trả lời, chẳng có bạn nữ nào xung phong cả (lúc đó mình đang xem lại đề), có thể là do các bạn nữ ngại, vì thế cô giáo gọi hai trong số các bạn nam xung phong trả lời, hai bạn đó lần lượt dùng công tơ, dây dẫn, bóng đèn, tẩy và bút chì để chứng minh cường độ dòng điện trong mạch nối tiếp là bằng nhau ở mọi điểm, và áp lực bằng nhau, diện tích càng nhỏ thì áp suất càng lớn. Nhưng khi hai bạn nam đều đã trả lời xong thì vẫn chẳng có bạn nữ nào giơ tay phát biểu, chỉ nghe cô giáo vật lý nói: “Cô không tin là các bạn nữ lại thua kém các bạn nam, lần này cô sẽ không gọi bạn nam nữa!”.

Câu nói này của cô giáo khiến rất nhiều bạn nữ giật mình, nhưng mình lập tức giơ tay, vì mình là người thích môn vật lý, cô giáo vui vẻ gọi mình, mình đứng dậy và bình tĩnh trả lời: “Em chọn dùng bút chì, cốc thủy tinh và nước. Trước tiên, đổ nước vào trong cốc, sau đó dùng bút chì gõ vào thành cốc. Hiện tượng là thấy nước có gợn sóng nhỏ, chứng minh mọi vật phát ra âm thanh đều đang rung”. Khi mình nói chưa dứt câu thì dưới sự khởi xướng của cô giáo, các bạn vỗ tay rào rào, cô giáo nói vỗ tay còn chưa to lắm, vì thế câu trả lời của mình kết thúc trong tiếng vỗ tay của cô và các bạn, nhưng mình vẫn chưa hiểu tại sao cô giáo lại vỗ tay. Cô

giáo nói: “Dùng những dụng cụ đơn giản và những thao tác đơn giản nhất để chứng minh khái niệm thật không còn gì tuyệt hơn, không dễ bị sai, lại còn ngắn gọn dễ hiểu!”.

Nhưng thành công và thất bại là một đôi bạn luôn song hành với nhau, vì thế không phải mỗi lần mình phát biểu đều được cô giáo khen...

Năm lớp chín trong giờ toán, có một lần phát biểu đã khiến mình không thể vui nổi, cô giáo đưa ra một bài phương trình bậc hai, cung cấp một vài số liệu và yêu cầu mình vẽ đồ thị. Giống như những lần trước mình tích cực xung phong lên bảng làm để làm mẫu cho các bạn. Năm phút trôi qua, mình tự tin đứng trên bục giảng giải thích cho các bạn, sau khi mình giải thích xong, đang đợi cô giáo biểu dương thì cô giáo lại nói: “Phạm Khương Quốc Nhất, em không thấy là em vẽ ngược rồi sao? Cô cho các em giá trị của hằng số a là giá trị âm, đồ thị hàm số phải đi xuống, tại sao em lại vẽ đi lên? Tất cả đều đúng, chỉ có hướng của đồ thị sai!”. Vì thế mình xấu hổ đi về chỗ.

Cho dù là thành công hay thất bại, phát biểu ý kiến trong giờ học là một việc mình yêu thích, vì cho dù đúng hay sai thì mình đều được nghe những lời nhận xét của cô giáo. Cho dù bạn trả lời sai đi nữa, thì ít nhất bạn cũng biết mình sai ở đâu, nếu không thì bạn sẽ bị sự nhút nhát làm mờ đôi mắt, mãi mãi không biết mình còn thiếu sót ở đâu. Nếu như không thử một lần, làm sao bạn khẳng định là mình sai? Đừng để sự ngượng ngùng xấu hổ chiếm mất sự tự tin của bạn, phải tin vào bản thân mình, như vậy bạn mới có dũng khí để giơ tay phát biểu, trong lòng phải luôn luôn nghĩ - mình phải phát biểu!

Nói đến việc Y Y phát biểu trên lớp còn có vài câu chuyện thú vị.

Một chuyện là lúc con tám tuổi, tôi đưa con về quê thăm ông bà nội, mỗi lần về, cháu gái Xuân Phong kém Y Y một tuổi luôn luôn là bạn chơi tốt nhất của Y Y. Ngày hôm đó khi về nhà, Y Y liền đi tìm Xuân Phong, cha của Xuân Phong nói Xuân Phong đang ở lớp học. Vì thế Y Y liền đến trường tìm Xuân Phong, con bé đi một vòng xung quanh trường, đến khi ra chơi thì Y Y chơi cùng Xuân Phong và mấy bạn nhỏ nữa, đang chơi vui thì chuông vào lớp, Y Y cùng đi vào lớp với Xuân Phong và ngồi cạnh cháu gái.

Cô giáo vào lớp thấy Y Y thì rất ngạc nhiên, hỏi con là ai, con trả lời mạch lạc: “Em tên là Phạm Khương Quốc Nhất, là cô họ của Xuân Phong”.

Cô giáo nghe thấy vậy buồn cười: “Ồ, thì ra là trưởng bối, vậy thì được, em ngồi xuống”. Sau khi Y Y ngồi vào chỗ, cô giáo bắt đầu giảng bài, trong khi giảng mấy lần cô đặt câu hỏi, lần nào Y Y cũng xung phong trả lời, vì xét đến Y Y không phải là học sinh trong lớp nên cô không gọi con, câu hỏi sau đó cả lớp chỉ có mình Y Y giơ tay, cô giáo không còn cách nào khác là mời con phát biểu, tất nhiên là Y Y đã trả lời rất tốt.

Ngày hôm đó sau khi tan học, Y Y dắt tay Xuân Phong về nhà, con bé khoa chân múa tay kể: “Cha ơi, hôm nay con lại phát biểu, trả lời đều đúng cả”. Tôi nghe con nói vậy ngây người ra, lại phát biểu cái gì, lúc này Xuân Phong mới nói: “Ở trên lớp, chúng cháu đều không biết trả lời, có mỗi cô trả lời được”.

Sau đó tôi hỏi cặn kẽ đầu đuôi sự tình. Lúc đó Xuân Phong đang học lớp hai còn Y Y đã học lớp bốn, nói theo cách của con thì trả lời những câu hỏi đó đều là chuyện nhỏ. Tôi khen ngợi sự tham gia tích cực của con, nhưng tôi cũng khuyên con không nên lấn át chủ nhà, làm khách cũng phải làm khách cho đúng. Con cười hì hì và nói: “Con nhớ rồi ạ”.

Bảy năm sau, khi học lớp mười hai, con lại phạm một “lỗi” y chang như vậy, nhưng lần này là bị cô giáo gọi phát biểu. Ngày 22 tháng 10 năm 2011, nhận lời mời của chị Đan Đan, con đến trường Đại học Trường Xuân để nghe giờ tiếng Anh, vốn chỉ đến góp vui thôi nhưng chẳng ngờ lại bị gọi phát biểu.

Bởi vì lúc đó con đã cao một mét sáu mươi sáu, nhìn thì không thể nhận ra là con chỉ mới mười lăm tuổi, hơn nữa lại đang trong giờ học ở giảng đường đại học, giáo viên chẳng để ý sinh viên nhiều hay ít, vì thế mà thêm một em Phạm Khương Quốc Nhất thì cô cũng không thể biết được. Ai ngờ cô giáo này lại điểm danh, khi cô điểm danh thì thừa ra một người. Lúc này thân phận của con đã bị bại lộ. Nhưng giáo viên rất khoan dung, sau đó còn gọi con trả lời câu hỏi, con trả lời rất tốt, vì thế mà giáo viên đã khen con.

Đó chính là con gái của tôi, cô con gái thích phát biểu trong giờ học, có ý kiến sẽ trình bày, cô giáo đặt câu hỏi thì sẽ tích cực trả lời.

Hai cha con tự đi du lịch xa nghìn kilômét

Đọc sách khiến cho con người ta thông minh sáng suốt, đi nhiều ngoài

khiến con người tăng thêm nhận thức cảm tính đồng thời còn cho ta thêm nhiều cơ hội thực tiễn, vì thế đối với sự phát triển của trẻ, chỉ đọc sách thôi thì không đủ, cần phải cho trẻ đi nhiều. Để cho con đọc nhiều sách, tôi liên tục mua sách, tạo cho con một môi trường đọc sách tốt, để cho con được mở mang tầm mắt, tôi đưa con đi từ Nam đến Bắc.

Mấy năm nay tôi dùng tiền nhuận bút để mua rất nhiều sách, du lịch và sinh sống ở mười sáu thành phố của Trung Quốc, đi qua hơn hai trăm thành phố, thị trấn và vùng nông thôn, dấu chân của tôi đã lưu lại ở hai mươi tám tỉnh, thành phố, khu tự trị cả nước, trong đó tôi đưa con đến hơn mười tỉnh, vì thế mà con gái có rất nhiều chuyện để kể, các bạn học thường rất ngưỡng mộ con.

Đưa con đi du lịch, không nói đến vấn đề kinh tế thì vấn đề chủ yếu là quan niệm của phụ huynh. Thời đại ngày nay, vài nghìn tệ, vạn tệ đối với nhiều gia đình đều không thành vấn đề, nếu nói để chọn một trường tốt cho con, phụ huynh không tiếc gì mấy vạn thậm chí là mấy chục vạn, nhưng nếu bỏ ra mấy nghìn tệ đưa con cái đi du lịch thì có khi lại không muốn.

Theo tôi thấy, nếu lấy tiền chuyển trường để đưa con đi du lịch thì sẽ ý nghĩa và giá trị hơn nhiều. Điểm này khi con cái ngày một lớn hơn thì chúng ta sẽ thấy rõ hơn, sự trưởng thành của con gái tôi là một ví dụ rất điển hình. Mấy năm nay tôi luôn luôn giữ nguyên tắc gần đâu học đấy, tôi không phải tốn một đồng nào để chuyển trường cho con, nếu cũng giống như một số phụ huynh khác thì từ khi con gái học mẫu giáo, tiểu học, trung học cơ sở rồi trung học phổ thông, ít nhất tôi phải mất mười vạn tệ tiền chuyển trường, số tiền này tôi đã tiết kiệm được, trừ đi một phần nhỏ số tiền dùng để mua sách cho con thì phần còn lại tôi dùng để đưa con đi du lịch, vì thế con gái mặc dù chỉ học ở trường bình thường nhưng rất nhanh nhẹn hoạt bát, lạc quan, tự tin, hơn nữa tố chất tổng thể còn cao hơn những bạn học ở trường điểm khác.

Mùa hè năm 2008, trước khi tôi và con rời Thẩm Dương để chuyển đến sống ở Trường Xuân, tôi lái xe đưa con gái và chị họ của con đi du lịch hai mươi ngày, tổng cộng đi hơn bốn nghìn kilômét, xuất phát từ Thẩm Dương, Liêu Ninh, đến thành phố Trường Xuân, thành phố Cát Lâm, thành phố Đôn Hóa, rồi đến thành phố Ninh An, thành phố Hải Lâm, Mộc Đan Giang, Kê Tây, Gia Mộc Tư, Song Áp Sơn, Hạc Cương, Y Xuân, Tuy Hóa, Cáp Nhĩ Tân của tỉnh Hắc Long Giang, cả cuộc hành trình chúng tôi

thường ngoạn vẻ đẹp và sự trù phú của vùng Đông Bắc.

Chúng tôi lưu lại ở Trường Xuân, thủ phủ của tỉnh Cát Lâm trong một thời gian ngắn, sau đó lái xe đến thành phố ven sông xinh đẹp, thành phố lớn thứ hai ở tỉnh Cát Lâm - thành phố Cát Lâm. Cát Lâm không chỉ là một trong mười sáu thành phố mà tôi đã từng làm việc và sinh sống, mà còn là thành phố đầu tiên mà tôi đến, vì vậy mà tôi có tình cảm đặc biệt với thành phố này.

Ba mươi năm trước, sau khi bị cha đánh mắng trách móc nhiều lần, tôi tức giận bỏ nhà ra đi, tôi đã trốn đến thành phố Cát Lâm cách nhà hơn ba trăm kilômét, ở nhờ chỗ anh ba, lúc đó anh ba đang đóng quân ở Cát Lâm. Tất nhiên lúc đó tôi không thể đi bộ đội, sau khi thăm thú một tuần, anh ba đưa tôi ra tàu về quê. Năm đó tôi mới mười hai tuổi.

Chuyến đi Cát Lâm lần đó tôi đã có rất nhiều lần đầu tiên: lần đầu tiên đến thành phố, lần đầu tiên ngồi tàu, lần đầu tiên ngồi ô tô, lần đầu tiên được đi vườn bách thú, lần đầu tiên được xem chiếu phim trong phòng chiếu, lần đầu tiên được tắm trong bồn tắm, lần đầu tiên được thấy nhiều tòa nhà cao tầng như vậy, lần đầu tiên thấy nhiều ô tô như vậy. Từ đó, trái tim non nớt của tôi luôn hướng tới thế giới bên ngoài...

Hai mươi ba năm sau, khi trở lại thành phố ven sông tươi đẹp này, lúc này tôi đã là một biên tập viên chuyên mục, là một phóng viên nổi tiếng, một người dẫn chương trình nổi tiếng đến đây để làm chương trình “Đông Tử giới thiệu và ký tặng sách trên toàn quốc”. Để gần gũi hơn với nơi đã từng chở những ước mơ của tôi về một thành phố, tôi đã sống và làm việc ở đây hơn một năm. Trong thời gian đó, tôi lên lớp cho các sinh viên ở Học viện Truyền thông Cát Lâm, mở chuyên mục “Đông Tử Online” cho tạp chí *Làm người và xử thế*, và còn thường xuyên là khách mời trường quay.

Ở Cát Lâm, tôi đưa bọn trẻ đi thưởng thức món cá ở hồ Tống Hoa, đến thăm Đảo Ngũ Hồ, thăm thành cổ Ô La, sau đó chúng tôi đi theo quốc lộ 302, xuyên qua đỉnh Lão Gia, leo núi Hắc Đỉnh Tử, chúng tôi đi về phía Đông, lái xe đến thẳng thành phố Đôn Hoa. Sau khi nghỉ ngơi ở Đôn Hoa, xe chúng tôi đi trong mưa nhỏ, vượt qua những đám mây, men theo đường quốc lộ 201 đi về phía Bắc, qua đỉnh hồ Minh Nhạn âm vang tiếng chim nhạn và vượt qua đỉnh Chu Đôn núi non trùng điệp, đến với tỉnh cực Bắc của Trung Quốc - Hắc Long Giang. Sau mười lăm phút, xe đến thị trấn nhỏ Kính Bác nằm ven hồ Kính Bác, nghỉ ngơi chốc lát xe chúng tôi men theo

bờ Đông của hồ tiến sâu vào trong, đi qua một loạt những khe nước, tiến thẳng đến khe sông Kính Bắc...

Mười mấy ngày sau đó, tôi và con tiếp tục khám phá vùng đất đen của tổ quốc, ở Gia Mộc Tư và Hạc Cương chúng tôi đến sông Tống Hoa, đi dạo ở vùng đất màu mỡ Tam Giang; ở Y Xuân và Tùy Hóa chúng tôi đi qua những cánh rừng mênh mông, lên đèo trên dòng Đại Phong; ở Cáp Nhĩ Tân chúng tôi đến thăm đảo Thái Dương, thăm nhà thờ lớn Sophia; ở thành phố Cát Lâm và Song Áp Sơn chúng tôi lần lượt đến thăm anh Ba và anh Cả, trong thời gian ở Song Áp Sơn tôi đưa Y Y thăm lại nơi tôi đã từng sinh sống và làm việc cách đây hai mươi lăm năm, thăm lại người chủ nhà tốt bụng năm xưa.

Chuyến đi hàng nghìn kilômét này không chỉ đơn giản là một chuyến du lịch tự khám phá mà còn là dịp chúng tôi đi để thăm người thân, và là chuyến đi tỏ lòng biết ơn...

Sau khi trở về, Y Y nói với tôi: “Cha ơi, vốn con chỉ nghĩ Mộc Đan Giang là một thành phố của Hắc Long Giang, giờ con mới biết nó còn là tên của một dòng sông, hơn nữa lại là nhánh sông lớn nhất của sông Tống Hoa, thành phố Mộc Đan Giang được đặt theo tên của dòng sông này, qua chuyến đi lần này con đã biết thêm được rất nhiều điều”.

“Tất nhiên rồi con, nếu không thì người khác đâu có nói cha con là ‘đi nhiều biết rộng’, khả khả, con còn thu hoạch được gì nữa nào?”.

“Vô cùng nhiều cha ạ, đợi con dần dần tiêu hóa con sẽ nói cho cha nghe”. Con gái còn học được cách chơi trò úp mở nữa.

Tôi cùng con học Taekwondo

Những phụ huynh nào hiểu quan niệm giáo dục của Đông Tử đều biết, tôi không tán thành việc phụ huynh kèm con đọc, học và làm bài tập, về việc này tôi đã đặc biệt viết một bài nói về những ảnh hưởng xấu của việc “kèm” đối với sự phát triển của trẻ. Nhưng trong phần này tôi lại nói về việc tôi cùng con học Taekwondo, như vậy có mâu thuẫn không?

Xin đừng vội đưa ra kết luận, mời mọi người đọc hết phần này rồi hãy đưa ý kiến.

Bắt đầu chuyện này từ đầu năm 2009, khi đó con gái đã học xong trung học cơ sở, bắt đầu ôn tập trong thời gian nửa năm để chuẩn bị cho kỳ thi trung học phổ thông. Vì tôi chưa bao giờ tán thành việc học khổ học sở kiểu đối phó, nên tôi cho rằng việc ôn tập trong nửa năm này chẳng có ý nghĩa gì, chỉ lãng phí thời gian, ôn tập như vậy chỉ bằng cho con vui vẻ học thêm một số kỹ năng, bồi dưỡng phẩm chất. Khi tôi nói với con suy nghĩ của mình, con vui vẻ đồng ý, tất nhiên hai cha con lại đập tay đầy nhiệt huyết.

Dưới đây là kế hoạch mà hai cha con cùng đặt ra:

Kế hoạch phát triển của Phạm Khương Quốc Nhất sáu tháng đầu năm 2009:

Kế hoạch đọc

<i>Tháng ba</i>	<i>Chuyện kể danh nhân thế giới</i>	
<i>Tháng tư</i>	<i>Mười nhà tư tưởng vĩ đại</i>	<i>Câu chuyện trí tuệ</i>
<i>Tháng năm</i>	<i>Ông già và biển cả</i>	<i>Đôi gió hú</i>
<i>Tháng sáu</i>	<i>Chicken soup for the soul</i>	<i>Tôi tư duy nghĩa là tôi tồn tại</i>
<i>Tháng bảy</i>	<i>Tuyển tập tác phẩm văn học dành cho thanh thiếu niên</i>	<i>Khái niệm mới về viết văn</i>

Kế hoạch viết

- 1. Trong thời gian này hoàn thành bản thảo cuốn “Thời trung học vui vẻ của Phạm Khương Quốc Nhất”, viết một trăm nghìn chữ.*
- 2. Tất cả bản thảo do con tự đánh.*
- 3. Chọn trong đó hai mươi tác phẩm gửi đến các báo, cố gắng được đăng mười bài.*
- 4. Kế hoạch bồi dưỡng kỹ năng tổng hợp*
 - Tham gia lớp học bồi dưỡng kỹ năng về máy vi tính như lắp và sửa phần cứng, chỉnh sửa ảnh.*

- Tham gia lớp Taekwondo.

- Tham gia lớp bồi dưỡng kỹ năng dẫn chương trình (hoặc những môn nghệ thuật khác).

5. Trong thời gian này sẽ về quê bái tổ, đến Cát Lâm tặng sách và về Thẩm Dương thăm bạn.

Thời gian biểu (áp dụng từ thứ hai đến thứ sáu)

7:00 - 7:30	Thức dậy
7:30 - 8:00	Ăn sáng
8:00 - 11:00	Học bài
11:00 - 12:00	Hoạt động ngoài trời
12:00 - 12:30	Ăn trưa
12:30 - 14:00	Nghỉ trưa
14:00 - 18:00	Học bài
18:00 - 18:30	Ăn tối
18:30 - 22:00	Nghỉ ngơi giải trí
22:00	Đi ngủ

Mục tiêu tổng thể

Thông qua quãng thời gian học tập và rèn luyện này tôi muốn sức khỏe, tố chất tâm lý, năng lực biểu đạt, năng lực giao tiếp, năng lực thích ứng, khả năng đọc hiểu, khả năng viết, kỹ năng sử dụng máy vi tính... Những tố chất tổng thể của con đều được nâng cao rõ rệt.

Đây chính là cuộc sống của học sinh lớp chín Phạm Khương Quốc Nhất.

Khi những bạn học sinh khác phải khổ sở ở những lớp tự học buổi sáng, Y Y vẫn đang chìm trong giấc mộng đẹp; khi những bạn khác đang trên lớp khổ sở vò đầu bứt tai nghĩ về đề thi vào trung học phổ thông thì con gái lại đang dạo chơi trên những cánh đồng, con phố hoặc đang luyện Taekwondo, học máy vi tính; khi những bạn khác đang ở trên lớp tự học buổi tối lo lắng sốt sắng về một đề chưa giải được thì Y Y lại đang lướt web, xem tivi, đọc báo, thu lượm kiến thức quý báu trong những trò vui chơi tiêu khiển...

Từ kế hoạch phát triển này có thể thấy, để giúp con có nhiều giờ ngoại khóa, giúp con có một cơ thể khỏe mạnh, tôi cho Y Y đăng ký lớp Taekwondo. Võ đường Taekwondo cách nhà tôi không xa nhưng lại không có xe đến thẳng đó, để một đứa bé gái chưa đầy mười hai tuổi đi một mình về nhà lúc hơn tám giờ tối, là cha tôi không thể yên tâm cho được, vì thế ngày nào tôi cũng lái xe đưa con đi sau đó ở trong phòng hoặc là ở bên ngoài chờ con, đến lúc con tan học lại đón con về.

Sau mấy ngày như vậy, con gái nói với tôi: “Cha ơi, hay là cha cùng học với con đi ạ, như vậy cha không phải khổ sở một mình chờ con, lại có thể rèn luyện sức khỏe”. Tôi thấy con nói cũng có lý, vì thế mà tôi cũng đăng ký tham gia lớp học Taekwondo.

Tôi được xếp học cùng lớp với Y Y, mỗi lần luyện tập có khoảng mười mấy người, ngoài tôi ra thì còn một người trung niên, có ba, bốn thanh niên, còn lại đều là những bạn nhỏ học trung học cơ sở, học tiểu học như Y Y. Thời gian học của mỗi học viên không giống nhau, có người đã học vài năm, có người chỉ mấy tháng, cũng có người mới học được mấy ngày. Y Y lên lớp trước tôi mấy ngày, vì thế con là tiền bối của tôi, hơn nữa động tác của con chuẩn, chính xác, hay được huấn luyện viên khen, và còn được thầy ủy thác hướng dẫn cho tôi nữa.

Đến giờ học, huấn luyện viên cho chúng tôi xếp thành hàng, chạy vòng quanh võ đường, đây là màn khởi động trước giờ học, tôi là người chạy cuối cùng. Bởi vì trong lớp tôi là người lớn, vì thế mà huấn luyện viên “ưu ái” tôi hơn, tôi có thể chạy ít hơn những học viên khác hai vòng, yêu cầu luyện tập cũng không nghiêm khắc như những học viên khác. Tất nhiên tôi cũng có yêu cầu khá nghiêm khắc với bản thân mình, cố gắng phải đồng đều với mọi người, nhưng hơn hai mươi năm rồi không luyện tập, sức khỏe không thể nào so bì với các bạn trẻ bây giờ.

Cho dù là vậy, sau một ngày luyện tập thì tôi cũng bị đau lưng, đau chân, co cơ, cường độ luyện tập của Y Y còn nhiều hơn tôi, con còn đau tới mức nào, vì thế mà tôi rất hiểu sự vất vả của con, nhưng khuôn mặt con lúc nào cũng vui vẻ, không hề có vẻ đau đớn.

Thời gian sau đó, dưới sự hướng dẫn tận tình của huấn luyện viên, một tháng sau, tôi và con gái đã học được căn phá cao, căn phá trong, căn phá thấp của quyền tay, học được đá ngang, đá thẳng, đá sau, động tác nào của Y Y cũng rất chuẩn xác, hơn nữa khẩu lệnh cũng hô rất to rõ, mặc dù tôi

không thể so với con nhưng cảm giác cũng thu hoạch được khá nhiều.

Sau một tháng luyện tập, trải qua kỳ thi nghiêm ngặt, Y Y đã được lên đai, từ đai trắng lên đai vàng, gặt hái được thành tích, Y Y lại tiếp tục học thêm hai tháng nữa, trong hai tháng này thì có một bạn gái học phổ thông trung học trong khu nhà chúng tôi cùng học, Y Y có bạn cùng đi cùng về, vì thế tôi cũng không cần phải đưa đón con nữa.

Ba tháng sau, Y Y đã học xong, ý chí của con càng mạnh mẽ hơn, tay có lực hơn, chân chắc hơn, khi giơ tay giơ chân cũng thêm vài phần khí phách. Tôi mặc dù không có tiến triển gì thêm nhưng qua tập luyện, tôi thấy rất có lợi cho sức khỏe, hơn nữa lại được nhìn thấy sự trưởng thành của con, cùng con chia sẻ niềm vui khi học Taekwondo.

Y Y trở thành chuyên gia tin học nhí

Sau khi con gái lên trung học cơ sở, những kiến thức môn tin học ngày một nhiều thêm. Một hôm Y Y ở trường học làm các slide trong PowerPoint (PPT), sau tiết học, con có thể làm slide đơn giản, lại còn biết trình chiếu nữa. Lúc mới bắt đầu biết làm, cảm giác rất mới mẻ, rất tự hào, nhưng sau khi làm mấy lần, con nghĩ cứ trình chiếu từng slide như vậy thì không thú vị chút nào, vì thế mà con muốn thêm một chút gì đó, tăng thêm độ khó. Con quyết định tìm một bạn học biết làm ảnh động để học hỏi, dưới sự giúp đỡ của bạn, rất nhanh sau đó con biết làm những ảnh động đơn giản, còn biết làm “siêu liên kết”.

Bạn con còn giới thiệu cho con một trang web, ở đó có những ảnh động nho nhỏ, có thể dùng để làm PPT. Từ nhỏ con đã có thói quen học được gì là phải ứng dụng ngay, thực nghiệm ngay, một là để kiểm nghiệm thành quả đã học, hai là thể hiện sức hấp dẫn của tri thức.

Hôm đó sau khi về nhà, Y Y khoe với tôi rằng hôm nay con đã biết cách làm PPT rồi. Tôi nhìn con bằng ánh mắt nghi ngờ: “Thật sao?”. “Cha không tin à? Con có thể trình diễn cho cha xem!”, nói rồi con xắn tay áo và “xung trận”.

“Trước tiên con sẽ làm cái đơn giản cho cha xem”. Con vừa nói vừa nhấn chuột, chỉ một lát, một PPT đơn giản đã được hoàn thành. Tôi kinh ngạc: “Thật là đẹp quá! Không đơn giản chút nào!”. Con khua khua tay: “Không, cái này đơn giản cha ạ, con còn có thể làm cái đẹp hơn”. “Nếu con

có thể làm đẹp hơn, hai hôm nữa trong buổi thuyết trình cho các bậc phụ huynh, cha sẽ dùng cái con làm”, tôi nói với con.

Thời gian tự học ở nhà trong học kỳ II năm lớp chín, để cuộc sống của con thêm phong phú khi không phải đến trường, theo ý thích của Y Y, ngoài việc đi học Taekwondo, tôi còn đăng ký cho con một lớp học tin học. Vì thế, con trở thành chuyên gia tin học nhí trong gia đình tôi.

Con đã miêu tả việc học tin học của mình như thế này:

Trước khi đi học lớp tin học mình đã được tiếp xúc với máy vi tính nhiều năm, thường xuyên dùng máy vi tính để tra từ, chơi trò chơi, còn làm cả PPT cho cha mình nữa. Nhưng từ trước tới giờ mình chưa bao giờ nhìn thấy trong máy vi tính có những gì, điều này khiến mình rất hiếu kỳ. Mình tham gia lớp tin học lắp ráp, sửa chữa phần cứng và photoshop, chủ yếu dạy kỹ năng lắp ráp máy, sửa chữa và chỉnh sửa ảnh, nhưng muốn học cách lắp ráp máy thì phải biết một số tham số về phần cứng, như vậy mới có thể chọn được phần cứng tốt phù hợp với máy tính của mình trong rất nhiều các loại phần cứng.

Ngoài nội dung lắp ráp máy mình con học rất nhiều, trong đó có học về các nhà sản xuất phần cứng, giá cả, nhãn hiệu, hiểu nội dung BIOS (BIOS ở đây là viết tắt của cụm từ tiếng Anh (Basic Input/Output System) có nghĩa là Hệ thống xuất nhập cơ bản), học những kiến thức về sử dụng hệ thống DOS.

Một hôm sau khi học xong, mình xin cha sử dụng máy tính, sau khi cha đồng ý, mình muốn thử chương trình Max-DOS vừa học được xem thế nào. Máy tính ở nhà trước đây không có chương trình này bởi vì chương trình đó đã không được sử dụng lâu rồi, nhưng nó có công dụng rất lớn, nhiều lúc khi Windown XP có sự cố thì có thể dùng nó để phục hồi.

Không chỉ có vậy, vừa mới học xong môn tin học thì máy vi tính của nhà mình đã bãi công, hình như là muốn kiểm tra xem mình đã học hành như thế nào. Cha nói Blog của cha không mở được. Không phải máy vi tính hỏng vì các trang web khác vẫn mở được, nhưng nếu trang này hỏng thì tại sao các máy khác vẫn có thể vào được, mình không biết làm thế nào. Mình hỏi rất nhiều thầy cô dạy tin học, các thầy cô khuyên mình nên đổi trình duyệt web xem thế nào, nếu vẫn không được thì phải cài lại hệ thống, nếu vẫn không được thì phải gọi nhân viên sửa máy vi tính đến để

“chẩn đoán” bệnh của nó rồi.

Về đến nhà mình thử giải pháp đầu tiên: Đổi trình duyệt. Mình đổi sang trình duyệt tên là Qihu 360, nhưng mà Blog của cha vẫn không mở được. Chẳng còn cách nào, mình đành cài lại hệ thống, mình trước đây cũng có cài lại rồi, nhưng đó là giờ thực hành ở trường, cho dù là làm hỏng thì vẫn có thầy ở đó sửa, nhưng giờ mình đang cài lại máy ở nhà mình, ngộ nhỡ hỏng thì làm thế nào... Mình vẫn có chút sợ, không dám làm. Đúng lúc đó thì cha hỏi mình, nếu cài lại máy thì có mất những bản thảo và dữ liệu trong máy không. Bởi vì hệ thống thì ở ổ C, còn toàn bộ bản thảo, dữ liệu thì lại ở ổ D, như vậy sẽ không bị mất. Cha nói, chỉ cần bản thảo và những tư liệu liên quan không mất thì làm thành thế nào cũng được, không sao. Lời của cha nói khiến mình tự tin hơn, vì thế mình lấy đĩa cài win và chuẩn bị làm việc. Mình tắt máy, cho đĩa vào ổ, sau đó khởi động máy, tất cả đều diễn ra đúng thứ tự bài bản. Sau nửa tiếng chờ đợi, mình đã cài xong hệ thống, khởi động lại máy, máy tính hiện ra logo XP, điều này có nghĩa là mình đã thành công rồi! Nhưng lại còn vấn đề nữa: vì không có kinh nghiệm nên rất nhiều phần mềm đều cần phải cài lại, việc này mất rất nhiều thời gian.

Từ đó về sau, máy tính xách tay, máy để bàn ở trong nhà đều do Y Y sửa chữa, máy tính của họ hàng bạn bè có vấn đề gì mọi người đều đến hỏi Y Y. Sau hơn hai tháng học tập có hệ thống và vài năm thực tiễn, bây giờ Y Y đã trở thành một chuyên gia tin học nhí thực thụ.

Xuất bản cuốn *Thời trung học vui vẻ của Phạm Khương Quốc Nhất*

Mùa thu năm 2009, vừa bước vào cổng trường trung học phổ thông, con đã có một thành quả mới, xuất bản cuốn sách thứ hai mang tên *Thời trung học vui vẻ của Phạm Khương Quốc Nhất*, đây là cuốn sách tả thực về cuộc sống trung học cơ sở của Y Y, lại là một cuốn sách nữa viết về sự trưởng thành vui vẻ sau cuốn sách được yêu thích *Chơi qua tiểu học*.

Tôi đã viết lời dẫn cho cuốn sách của con như thế này (có lược bỏ):

Cầm cuốn sách của con gái Phạm Khương Quốc Nhất (Y Y) trên tay, tôi vô cùng hạnh phúc, bởi vì tôi vừa được nhìn thấy những bước trưởng thành vui vẻ của con, vừa nhìn thấy thành quả giáo dục của bản thân mình.

Đây là một tác phẩm nữa với chủ đề là sự trưởng thành vui vẻ sau cuốn *Chơi qua tiểu học* đã xuất bản ba năm trước.

Khi *Chơi qua tiểu học* được xuất bản, cuốn sách đã nhận được sự quan tâm của báo chí và các tầng lớp xã hội, rất nhiều người cho rằng: Phạm Khương Quốc Nhất là một thiên tài, là thần đồng. Thực ra không phải vậy, con cũng giống như hàng trăm hàng vạn những đứa trẻ bình thường khác, chỉ là con được hưởng giáo dục gia đình khác biệt.

Thời điểm đó có rất nhiều phóng viên và phụ huynh hỏi tôi: Con gái nhỏ như vậy liệu học trung học cơ sở có theo kịp không? Anh không lo lắng hay sao? Ở tiểu học có thể chơi, nhưng đến bậc trung học cơ sở không dễ dàng như vậy, lên trung học cơ sở vẫn có thể chơi hay sao?

Câu hỏi đầu tiên tôi đã từng trả lời nửa đùa nửa thật: Điều tôi lo lắng là những đứa trẻ khác liệu có thể đuổi kịp con không (chỉ Phạm Khương Quốc Nhất), bởi vì tôi rất có niềm tin, kiến thức của con vững, thêm vào đó con lại rất hứng thú với việc học, nếu nắm được những phương pháp học hiệu quả, khoa học, con sẽ học rất tốt.

Câu hỏi thứ hai, khi học xong tiểu học tôi đã nói với con, khi lên trung học cơ sở sẽ không được chơi như hồi học tiểu học nữa, môn học nhiều, những nội dung cần học cũng nhiều lên, thời gian cần thiết cho việc học tất nhiên phải nhiều thêm, vì thế thời gian chơi sẽ ít dần đi, nhưng cha đảm bảo với con: Con vẫn là học sinh trung học cơ sở có thời gian chơi nhiều nhất Trung Quốc.

Ba năm trôi qua, tất cả đã trở thành sự thật.

Ban đầu khi tôi đưa ra “giáo dục vui vẻ” và tiến hành “giáo dục vui vẻ” với con gái, hầu như tất cả mọi người đều phản đối việc làm của tôi, thậm chí còn cho rằng tôi bị điên. “Học khổ học sở mà thi vẫn không tốt, thì chơi làm sao có được thành tích tốt?”. Mọi người đều có chung một nghi vấn. Cho dù là như vậy tôi vẫn đi theo con đường mà tôi đã chọn, không ngừng tìm hiểu và nghiên cứu, tôi đã dần hình thành quan niệm “giáo dục tam tam” và tư tưởng giáo dục “ $2.5-0.5>3$ ”.

Tôi đã thực thi quan niệm “giáo dục tam tam” giúp con học xong tiểu học chỉ trong ba năm rưỡi, giờ đây tôi làm theo tư tưởng giáo dục “ $2.5-0.5>3$ ” giúp con vui vẻ học tập trong hai năm rưỡi và tốt nghiệp trung học

cơ sở.

Thực tiễn hơn mười năm đã chứng minh, quan niệm giáo dục của tôi không chỉ là sự hoang tưởng tươi đẹp. Con gái không chỉ thực sự chơi qua tiểu học, trung học cơ sở mà còn trang bị được cho bản thân những tố chất tổng hợp có lợi cho sự trưởng thành như ý thức tự lập cao, tố chất tâm lý tốt, ý thức sáng tạo, tư duy độc lập... Có thể nói được chơi đùa vui vẻ, con gái ngày một lanh lợi hơn, tự tin hơn, con chơi nhưng vẫn đạt được ba tốt - điểm tốt, năng lực tốt, phẩm chất tốt.

Một số người khi nghe nói tôi cổ vũ việc giáo dục vui vẻ thì cho rằng quan điểm giáo dục của tôi chỉ chú trọng việc chơi đùa vui vẻ của trẻ mà coi nhẹ việc học tập, không chú trọng đến điểm số, thực ra cách suy nghĩ như vậy là hoàn toàn sai. Quan điểm giáo dục vui vẻ của tôi là một bộ phận cấu thành của giáo dục tố chất, cho dù là giáo dục vui vẻ hay giáo dục tố chất thì đều không phải là không quan tâm đến việc học, không cần điểm số mà đây là học tập khoa học, không đề cao điểm số.

Yêu cầu của tôi với việc học của Y Y như sau: Thứ nhất phải nắm được kiến thức cơ bản, thứ hai là phải ứng dụng nó vào cuộc sống, còn về điểm số và thứ bậc thì tôi không có yêu cầu gì đặc biệt, chỉ nói với con là con đừng kéo lùi thành tích của lớp, chỉ cần ở nửa đầu của lớp là được. Mặc dù tôi cũng giống những bậc phụ huynh khác, đều mong muốn con mình được điểm cao, đứng đầu lớp nhưng từ trước tới nay tôi chưa bao giờ yêu cầu con phải thi được bao nhiêu điểm, đứng thứ mấy trong lớp. Kết quả là con luôn đứng trong top đầu của lớp.

Đây là điểm tốt mà tôi đã nói, không phải là cao nhất mà là tương đối cao. Bởi vì điểm số kém mấy điểm, mười mấy điểm thậm chí là mấy chục điểm thì ảnh hưởng không lớn đến việc trẻ có thành tài hay không, mà quan trọng là trẻ phải “nắm được, hiểu được và biết ứng dụng”.

“Năng lực là điều kiện để sinh tồn” là câu mà tôi thường nói, cá nhân tôi đã trưởng thành như vậy. Vì thế mà mục tiêu cuối cùng của giáo dục không phải là học sinh học được bao nhiêu kiến thức văn hóa, thi được bao nhiêu điểm mà là liệu học sinh có thể trở thành những con người hoàn chỉnh, được phát triển toàn diện và có năng lực sinh tồn nhất định hay không.

Do vậy tư tưởng “năng lực tốt” đã được truyền vào máu của Phạm

Khương Quốc Nhất, để làm được điều này tôi đã phải tạo cho con những cơ hội rèn luyện, phát triển năng lực tổng hợp của con: giặt quần áo, mua rau, nấu cơm, sửa giày dép, ngay cả việc may vá cũng phải biết làm; tôi giảng bài cần PPT cũng để con làm, máy tính có vấn đề cũng để con sửa; tết Thanh Minh về quê bái tổ, về thăm bà nội con gái đều làm thay cha.

Bây giờ khi chưa đầy mười ba tuổi con đã trở thành một trợ thủ nhỏ đắc lực của tôi. Việc học của con, những năng lực như biểu đạt ngôn ngữ, viết, tự do, sáng tạo, thích ứng, giao tiếp và tố chất tâm lý đều vượt xa các bạn đồng trang lứa, thậm chí có những việc mà người lớn không thể làm con đều có thể làm. Các năng lực ngày một nâng cao hơn, con ngày một tự tin hơn, ngày một rạng rỡ hơn.

Lại nói về “phẩm chất tốt”.

Khoảng thời gian trước khi nhận lời mời phỏng vấn của phóng viên giàu kinh nghiệm Quách Minh của báo *Giáo dục Trung Quốc*, tôi từng tâm sự: Một người không có tình yêu thương là một người tàn phế về nhân cách, loại người này cho dù có học thức cao đến mấy, có bản lĩnh đến mấy thì cũng không có được thành công lớn, không thu phục được người khác. Ngược lại đức tính khiêm nhường, nhường nhịn có thể mở rộng tấm lòng nhân sinh. Bất luận là giàu có bao nhiêu thì cần kiệm vẫn là một phẩm chất tốt của con người. Trị gia cần kiệm có thể trở nên giàu có, trị quốc cần kiệm có thể trở nên hùng mạnh. Một con người kiên cường mới có thể bước những bước vững chắc trên con đường đời rộng lớn, và bước được xa hơn. Một con người có nhân cách hoàn chỉnh, lại giỏi giang, khiêm nhường, cần kiệm, kiên cường nhất định sẽ đi trên con đường đời tươi đẹp và đầy sắc màu.

Vì thế tôi đặc biệt chú trọng bồi dưỡng phẩm chất đạo đức cho con gái. Chúng ta bồi dưỡng cán bộ lãnh đạo thường xuyên nhắc tới câu: phải có cả đức và tài. Có nghĩa là nếu chỉ có tài năng thôi thì chưa đủ, phải cần có thêm phẩm chất đạo đức tốt. Thực tế, không chỉ các cán bộ lãnh đạo mà bất kỳ một cá nhân nào cũng cần phải có phẩm chất đạo đức tốt, nếu không cá nhân đó không phải là một con người kiện toàn. Tại sao Y Y lại hiếu thuận với bề trên, biết cảm ơn, biết nhiệt tình giúp đỡ người khác, tất cả là thành quả bồi dưỡng phẩm chất đạo đức của tôi.

Khi trẻ mới sinh ra chúng giống như một tờ giấy trắng, phụ huynh giống như là họa sĩ, nhà điêu khắc, chúng ta vẽ màu gì thì chúng là màu đó;

chúng ta khắc hình thù gì thì chúng sẽ thành hình thù đó. Có được điểm tốt không, năng lực có tốt không, phẩm chất có tốt không đều là do đôi bàn tay của phụ huynh quyết định (tư tưởng giáo dục).

Nếu các bạn đọc từ đầu đến cuối cuốn sách này, các bạn sẽ phát hiện ra rằng con gái Phạm Khương Quốc Nhất của tôi không có bất kỳ một câu chuyện thành công rực rỡ chói lóa nào, tôi cũng không có quan điểm giáo dục “bồi dưỡng thần đồng” hay “mục tiêu thành công là trường đại học danh tiếng Harvard”. Quan điểm giáo dục của tôi là bình dân hóa, đại chúng hóa, quan niệm giáo dục mà tôi đưa ra phù hợp với mọi lứa trẻ, đó là: học tập vui vẻ, phát triển khỏe mạnh và thuận lợi thành công!

Cuối cùng hy vọng khi các bạn nhỏ chia sẻ những câu chuyện vui của Phạm Khương Quốc Nhất, các bạn cũng vui vẻ trưởng thành như con, viết những khúc vui trên quãng đường trưởng thành của bản thân!

Chương VI

CON GÁI HỌC TRUNG HỌC PHỔ THÔNG, TÔI LÀM HẬU PHƯƠNG VỮNG CHẮC CỦA CON

Điều quan trọng nhất đối với sự phát triển của trẻ không phải là trẻ đã học được bao nhiêu kiến thức văn hóa mà là rèn luyện phẩm chất đạo đức như thế nào, tiếp đó là năng lực và sau đó mới là kết quả học tập. Mục đích cuối cùng của giáo dục là giúp trẻ có năng lực sinh tồn, để trẻ phát triển toàn diện, từ đó vui vẻ, thong dong mỗi ngày trong cuộc đời.

Bước vào trường Trung học phổ thông Dưỡng Chính

Ngày 27 tháng 8 năm 2012, một ngày trước khi con gái đến Đại học Hắc Long Giang làm thủ tục nhập học, tôi đưa con gái đến trường Trung học Hy Vọng thành phố Trường Xuân thăm thầy hiệu trưởng Tông Vĩnh Cường, chuyến đi lần này có hai mục đích, một là báo tin vui, chia sẻ cùng thầy niềm vui trưởng thành của Y Y, hai là cảm ơn tấm ân tình của thầy năm đó đã giúp đỡ tạo điều kiện thuận lợi cho Y Y.

Đầu tháng 7 năm 2009, sau khi hoàn thành nửa năm tự học ở nhà, tất cả mọi kế hoạch đặt ra đều đã được thực hiện, tôi bắt đầu lo việc học trung học phổ thông của Y Y, trước tiên tôi và con tìm thông tin các trường trung học phổ thông ở Trường Xuân trên internet, hai cha tôi con loại trừ ngay những trường trọng điểm như trường Trung học phổ thông thuộc Đại học sư phạm Cát Lâm hay trường Thực nghiệm tỉnh Cát Lâm, tất nhiên là hai chúng tôi cũng loại trừ luôn những trường tương đối kém về cả vật chất lẫn chất lượng giáo dục. Như vậy có khoảng mười trường lọt vào danh sách lựa chọn. Tiêu chuẩn lựa chọn của cha con tôi là trường đó phải có căng tin cho học sinh, có ký túc xá, hơn nữa phải gần nhà, tổng hợp những tiêu chuẩn này có một nửa số trường bị loại.

Ngày 6 tháng 7, tôi dẫn Y Y lần lượt đến tham quan năm ngôi trường

mà hai cha con đã lựa chọn, ngôi trường đầu tiên mà chúng tôi đến là trường Trung học số 1 thành phố Trường Xuân, tất cả lãnh đạo từ hiệu trưởng, hiệu phó đều không có mặt, chủ nhiệm phòng giáo vụ và phòng giáo dục đạo đức học sinh tiếp đón hai cha con tôi. Sau khi nghe sự giới thiệu cũng như nguyện vọng của hai cha con, họ rất vui mừng, giới thiệu cho chúng tôi về tình hình của trường và hứa rằng khi nào thầy hiệu trưởng quay lại nhất định sẽ lập tức thông báo với thầy, nhanh chóng trả lời chúng tôi. Khi chào tạm biệt họ, cha con tôi đã đi dạo một vòng quanh trường, tham quan một lượt từ phòng học, căng tin, ký túc xá, nhà vệ sinh. Sau đó hai cha con lại đến trường Trung học số 29 thành phố Trường Xuân.

Hai cha con may mắn được gặp cô hiệu trưởng của trường, một phụ nữ trung niên giỏi giang, nhưng khi cô biết là Y Y chưa tham gia kỳ thi vào trung học phổ thông thì lập tức có thái độ nghi ngại: “Một đứa trẻ nhỏ như vậy, ngay cả kỳ thi vào trung học phổ thông cũng không tham gia (ý của cô là không dám tham gia hoặc không có đủ năng lực để tham gia), không có điểm thì làm sao mà học trung học phổ thông được”. Mặc dù tôi vẫn nhẫn nại, cố gắng giải thích cho cô hiệu trưởng hiểu nhưng cuối cùng vẫn bị từ chối. Tôi dắt tay Y Y ra về trong lòng rất buồn bã, nhưng tôi không thể để cho con thấy tâm trạng của mình, tôi cố ra vẻ cười nói với con: “Trường này không được, chúng ta vẫn còn vài trường tốt nữa, đi thôi, hai cha con mình ăn cơm đã, buổi chiều hai chúng ta sẽ đến trường Trung học Dưỡng Chính xem sao”.

Sau khi ăn xong, chúng tôi đến trường Trung học phổ thông Dưỡng Chính thành phố Trường Xuân.

Trước tiên khi nói đến ngôi trường này, rất nhiều người khi nghe tên trường đều cho rằng đây là một trường dân lập, ngay cả cha của bạn Y Y khi con thi vào đại học còn hỏi tôi: “Trường Dưỡng Chính này rốt cuộc có phải là một trường dân lập hay không?”. Trên website của trường Trung học phổ thông Dưỡng Chính thành phố Trường Xuân và trên trang Baidu đều có giới thiệu về trường như thế này:

Trường Trung học phổ thông Dưỡng Chính thành phố Trường Xuân được thành lập trên cơ sở hai trường là trường trung học số 12 và trường trung học số 4 của thành phố, tiền thân của trường trung học số 12 là trường học đầu tiên do nhà nước xây dựng - Thư viện Dưỡng Chính, đến nay đã có lịch sử 128 năm, có danh hiệu là “Trường học số 1 Trường Xuân”.

Trường mới được thành lập từ tháng 11 năm 2007, được đầu tư 130 triệu nhân dân tệ, diện tích 80.500 mét vuông, diện tích cơ sở hạ tầng là 38.100 mét vuông, có nhà tổng hợp, phòng học, tòa nhà khoa học kỹ thuật, ký túc xá cho học sinh, trung tâm phục vụ, nhà thi đấu, toàn trường có 48 lớp và hơn 2.500 học sinh...

Khi đến trường, chúng tôi tham quan trường một lát, đi xem các phòng học, ký túc xá, căng tin. Phòng học và hành lang của tòa nhà phòng học đều rất rộng và sáng sủa, trong khuôn viên trường hương hoa ngào ngạt, hoa cỏ tốt tươi. Con gái lập tức thích ngôi trường này, con nói với tôi: “Cha ơi, hiệu trưởng liệu có nhận con không, con rất muốn được học ở đây”, “Đi thôi, chúng ta đi hỏi hiệu trưởng”. Tôi dắt tay con đi lên lầu, mở “cửa vào phòng” chỗ thầy hiệu trưởng Tôn Vĩnh Cường, hiệu trưởng Tôn cũng cao gầy như tôi, phong độ nho nhã, thầy nhiệt tình tiếp đón chúng tôi.

Thầy chăm chú lắng nghe tôi kể sự trưởng thành của con gái và quan niệm giáo dục liên quan, khi nghe tôi nói thầy không ngừng gật đầu, sau đó thì thầy nói chuyện vài câu với Y Y. Thầy nói với tôi: “Quan niệm giáo dục của anh rất hay, tôi luôn luôn suy nghĩ làm thế nào để bọn trẻ vẫn trưởng thành trong niềm vui khi không thể tránh khỏi nền giáo dục để thi cử, kinh nghiệm thành công của anh là tấm gương để chúng tôi noi theo, rất vui vì anh có thể tin tưởng chúng tôi, gửi con gái anh đến trường chúng tôi học, Phạm Khương Quốc Nhất là một cô gái nhỏ vui vẻ, rạng rỡ, tôi hy vọng tất cả học sinh của chúng tôi đều có thể vui vẻ rạng rỡ được như Phạm Khương Quốc Nhất, chúng tôi chào đón cháu đến với đại gia đình ‘Dưỡng Chính’”.

Sau khi từ trường Dưỡng Chính ra về, Y Y nói với tôi: “Cha ơi, chúng ta không đến trường khác nữa, chúng ta chọn trường này được không ạ?”. “Con thực sự thích ngôi trường này ư?”, tôi hỏi lại con. “Vâng ạ, môi trường ở đây tốt, mà thầy hiệu trưởng cũng rất tốt”. “Được rồi, chỉ cần con thích, vậy chúng ta chọn trường này, đi thôi, chúng ta về nhà nào...”.

Một tháng sau, tôi đưa con đến trường Trung học phổ thông Dưỡng Chính thành phố Trường Xuân, Y Y được xếp vào lớp mười bốn khối mười, cô giáo chủ nhiệm là cô Từ Lệ Cẩm, lớp có năm mươi sáu bạn, và con đã bắt đầu cuộc sống trong trường trung học phổ thông như thế.

Sau đó, tôi có tâm sự với thầy hiệu trưởng Vĩnh Cường về tương lai của

con. Từ trước tới nay tôi chưa hề có ý định cho con thi đại học, thầy Vĩnh Cường cho rằng căn cứ vào tình hình riêng của Phạm Khương Quốc Nhất và hiện trạng giáo dục Trung Quốc, tham gia kỳ thi đại học có ý nghĩa tích cực hơn nhiều đối với sự phát triển của con. Tôi tiếp thu ý kiến của thầy, tôn trọng sự lựa chọn của con gái, vì thế mà bây giờ mới có sinh viên Đại học Hắc Long Giang - Phạm Khương Quốc Nhất.

Trước khi con gái vào lớp mười hai, ban giám hiệu của nhà trường có sự thay đổi, thầy Vĩnh Cường được điều đến trường Trung học Hy Vọng thành phố làm hiệu trưởng, thầy Trương Kinh Tống đảm nhận cương vị hiệu trưởng trường Dưỡng Chính thay thầy Vĩnh Cường, thầy cũng rất quan tâm đến Y Y.

Dưới sự quan tâm chăm sóc và dạy dỗ của lãnh đạo, thầy cô trường Dưỡng Chính và cả sự quan tâm của bạn bè, Phạm Khương Quốc Nhất đã trải qua những năm trung học phổ thông thật vui vẻ. Con gái là một đứa trẻ biết cảm ơn, trong “Lưu bút tốt nghiệp” con đã viết như thế này:

Em sẽ mãi mãi không bao giờ quên thầy hiệu trưởng Tôn Vĩnh Cường, thầy đã đồng ý cho em vào học trường Dưỡng Chính; cô giáo Từ Lệ Cầm, mặc dù tiếng Anh của em không giỏi nhưng cô vẫn cho em làm cán sự môn để em có thể rèn luyện bản thân; cô giáo Lưu Thục Yến luôn luôn quan tâm và cổ vũ em; cô Lý Lệ người đã tin tưởng, giúp đỡ em, cổ vũ em khi em không đạt kết quả tốt trong kỳ thi. Còn rất nhiều thầy cô giáo đã vất vả dạy dỗ em, cảm ơn các thầy cô đã hy sinh vì em! Em cảm ơn tất cả!

Lớp 13 khối 12 - Phạm Khương Quốc Nhất

Ba lần bị triệu về gấp

Những năm học trung học phổ thông là giai đoạn duy nhất con gái được học liền mạch, hoàn chỉnh, vì đã được bồi dưỡng, rèn luyện trước, con gái có đầy đủ phẩm chất và năng lực, thói quen hành vi cơ bản được hình thành, tuy nhiên đối với một cô gái vừa mới bước chân vào “thời thanh xuân” thì ba năm trung học phổ thông là một giai đoạn vô cùng quan trọng.

Tôi vốn là người rất coi trọng việc liên lạc giữa gia đình và nhà trường, chỉ có cách liên lạc với nhà trường, hiểu được con mình một cách toàn diện

thì phụ huynh mới có thể hướng dẫn, giáo dục con cái mình một cách khoa học và hiệu quả hơn. Vì thế từ khi Y Y đi học, trước tiên tôi đều giới thiệu về tình hình của con cũng như quan niệm giáo dục của bản thân tôi, mục đích là có thể tìm một phương pháp tốt nhất để dạy con, thiết nghĩ, nếu như quan niệm giáo dục của tôi và nhà trường hoàn toàn đối lập thì con tất nhiên không thể thích nghi, như vậy thì việc học của con sẽ dở dang, không thể nói đến thành tài hay không.

Viết đến đây tôi lại nhớ đến lần họp phụ huynh đầu tiên khi Y Y học lớp mười. Cô giáo chủ nhiệm Từ Lệ Cầm nói, các thầy cô giáo phát hiện một số học sinh cung cấp số điện thoại giả của phụ huynh, không có cách nào để liên lạc với phụ huynh. Để tiện liên lạc, cô giáo chủ nhiệm và các thầy cô bộ môn đều viết số điện thoại của mình lên bảng, hầu hết các phụ huynh đều chép lại những số điện thoại đó, nhưng tôi lại không, bởi vì buổi học đầu tiên tôi đã có số điện thoại của cô giáo con, đồng thời cũng để lại số điện thoại của tôi cho cô giáo, hơn thế nữa chúng tôi đã liên lạc một lần. Vì thế tôi suy đoán rằng đại đa số phụ huynh đều không chủ động liên lạc với thầy cô giáo, tất nhiên là cũng không có ý định cung cấp số điện thoại của mình cho thầy cô.

Điều này cho thấy, nhiều bậc phụ huynh không coi trọng việc liên lạc giữa gia đình và nhà trường, mà một số chỉ coi trọng việc tặng quà cho thầy cô giáo, để thầy cô quan tâm đến con cái mình, có một số các thầy cô cá biệt, không có lương tâm nhận quà của phụ huynh, có quan tâm đến học sinh, chỉ báo những tin vui còn tin không hay thì không thông báo tới phụ huynh, bảo vệ học sinh một cách vô nguyên tắc, cuối cùng là hại học sinh.

Ngày đầu tiên khi Y Y đến trường tôi đã kể qua cho cô chủ nhiệm Từ Lệ Cầm tình hình của con, cô giáo Từ rất thích cô gái vui vẻ Y Y, sau này ở trường có gì liên quan đến Y Y cô giáo Từ đều kịp thời thông tin trao đổi với tôi.

Một ngày nọ, sau hai tháng học trong trường trung học phổ thông (ngày 28 tháng 10 năm 2009), cô giáo chủ nhiệm Từ phản ánh với tôi, Y Y nói chuyện trong giờ ngữ văn, mua đồ ăn vặt trong giờ tự học buổi tối. Mặc dù đó là những việc thường xuyên xảy ra ở trường, nhưng theo những gì mà tôi đã dạy con thì điều này là hoàn toàn không thể được, trong bất kỳ môi trường nào con người ta cũng phải tuân theo quy định. Hai điều này là hai điều cấm kỵ của nhà trường, đây cũng là những thói quen xấu, vi phạm

nội quy của nhà trường, vì thế ngày hôm đó khi tan học, tôi đến trường đón con về nhà nói chuyện.

Con có bất cứ chuyện gì, tôi không trách mắng hay phê bình khi chỉ nghe ý kiến một phía, hoặc chỉ nhìn biểu hiện bên ngoài. Khi về đến nhà, con kể đầu đuôi sự việc cho tôi nghe, giờ ngủ vẫn con nói chuyện là bởi vì khi ra chơi nói chuyện với bạn nhưng chưa nói xong, lúc trong giờ lại tiếp tục chủ đề nói thêm một lúc, còn việc mua đồ ăn vặt là vì nhìn thấy bạn cùng ký túc xá mua đồ ăn vặt, con cũng mua theo. Con tự nhận ra là mình mắc lỗi ở đâu, hứa sẽ tích cực sửa chữa, vì thế mà tôi cũng không nói thêm nhiều, mà chỉ nhắc nhở con không được làm những điều xấu. Sau khi vấn đề được giải quyết, buổi sáng hôm sau con tự quay lại trường, sau đó không còn lặp lại những lỗi tương tự nữa.

Lần thứ hai “triệu tập” con về nhà là khi sắp đến kỳ thi cuối kỳ II năm lớp mười một (ngày 20 tháng 2 năm 2001, cô chủ nhiệm Lý Lệ phản ánh với tôi, gần đây Y Y thường xuyên ngủ trong giờ học, không có hứng thú học, tôi lập tức gọi điện cho con để nắm rõ tình hình, con nói buổi tối con ngủ cũng không ít những vẫn thấy buồn ngủ, có lúc ngủ quên trong giờ học. Tôi cảm thấy vấn đề rất nghiêm trọng vì vậy lập tức đến trường đón con đến bệnh viện Cảnh sát để kiểm tra, bác sĩ cho biết con bị như vậy là do thiếu ngủ và áp lực học tập căng thẳng.

Nghe lời khuyên của bác sĩ tôi đưa con về nhà, hai cha con nói chuyện về vấn đề học tập và phát triển của con. Buổi tối hai cha con chơi vài ván cờ carô, và cùng xem tivi, rồi con đi ngủ sớm. Ngày hôm sau Y Y lại dậy sớm, tinh thần sáng khoái phấn chấn trở lại trường.

Lần cuối cùng là hai tháng trước kỳ thi đại học (4 giờ chiều ngày 21 tháng 3 năm 2012), Y Y từ trường gọi điện về nhà, tâm trạng rất xấu nói với tôi: “Cha ơi, kết quả thi thử lần hai không tốt, con định cuối tuần này không về nhà nữa”. Từ ngày Y Y ở trường, bình thường con sẽ nhắn tin hoặc cách hai ngày thì gọi điện thoại cho tôi một lần nói tình hình của con, nhưng thường là vào buổi tối hoặc sau khi tan học buổi tối, nhưng đây là lần đầu tiên con gọi vào giờ này, tôi cảm giác có gì đó không ổn, do lúc đó tôi ở ngoại tỉnh, phải đến ngày hôm sau mới về nhà, vì vậy chỉ có thể an ủi con vài câu qua điện thoại.

Ngày hôm sau khi tôi về tới Trường Xuân, việc đầu tiên tôi làm là tìm cô chủ nhiệm Lý Lệ để nói chuyện, hiểu rõ nguyên nhân vì sao kỳ thi lần

này con lại không đạt thành tích như mong muốn. Theo như phân tích của cô Lý, có hai nguyên nhân chủ yếu, thứ nhất là con không chăm chỉ, những bạn khác thì cố gắng hết sức nhưng con lại không làm được như vậy; thứ hai là hình như gần đây con có tâm sự, không tập trung.

Tôi xin phép cô giáo cho con được nghỉ học, đến trường đón con về nhà. Khi đã hỏi kỹ lưỡng về chuyện học hành và cuộc sống của con, tôi nghiêm khắc nói với con: “Con đã chọn đi con đường này thì con phải cho mình một mục tiêu, một kết quả, học như thế nào thì ra sao không thành vấn đề, nhưng chí ít thì mình cũng đã cố gắng. Nếu như con không cố gắng và tụt lại phía sau so với các bạn khác thì con đã có lỗi với những năm tháng tuổi trẻ của mình. Con ạ, con có tâm sự gì thì có thể nói với cha, cha không chỉ là một người cha theo nghĩa thông thường mà còn là bác sĩ tâm lý với hai mươi năm kinh nghiệm tư vấn, một người bạn lớn mà con có thể dựa dẫm. Cha mong con có thể vui vẻ, hạnh phúc, cô bé vui tươi rạng rỡ mà bao người ngưỡng mộ đi đâu mất rồi, cha nhất định sẽ giúp con tìm lại”.

Con nói thực ra con không có tâm sự gì, chủ yếu là kỳ nghỉ đông vừa rồi chơi nhiều quá, chưa lấy lại tinh thần học tập, bản thân cũng không biết phải điều chỉnh như thế nào, vì vậy mà thi không tốt, cảm thấy đã phụ sự kỳ vọng của cha và các thầy cô, cũng không có mặt mũi nào nhìn bạn bè. Để giải quyết triệt để vấn đề không chú tâm học hành và không chịu khó học, con quyết định học hỏi bạn cùng bàn Ônng Miêu, sau này hai tuần mới về nhà một tuần, chủ nhật nào cũng cùng làm đề với Ônng Miêu.

Cô bé Ônng Miêu mặc dù tôi chưa từng gặp lần nào nhưng cũng phần nào biết về cô bé, lần đầu biết đến cô bé là trong buổi họp phụ huynh học sinh, lúc đó Ônng Miêu vẫn chưa ngồi cùng bàn với Y Y, hầu như lần họp phụ huynh học sinh nào cô giáo cũng biểu dương Ônng Miêu cần mẫn và cầu tiến, về thành tích học tập Ônng Miêu lúc nào cũng là lá cờ đầu của lớp. Khi Y Y được xếp ngồi cùng bàn với Ônng Miêu tôi đã nói với con là phải học tập bạn Ônng Miêu, giờ đây xem ra là con đã không giữ đúng lời hứa với tôi, vì thế mà tôi rất giận, nhưng tôi cũng biết trách mắng nhiều không có lợi gì, bởi vì con mình mình hiểu, khi mà con đã nhận ra những khuyết điểm của mình thì con lập tức sẽ sửa lỗi, sau đó cố gắng hết sức để theo kịp các bạn.

Khi con đề xuất là học nhóm cùng với Ônng Miêu thì có thể thấy con đã suy nghĩ rất nhiều, tôi không trách con nữa mà an ủi, động viên con, tán

thành việc con học nhóm cùng bạn, tôi nói với con học tập bạn Ưông Miêu là điều tốt nhưng không cần phải đến hai tuần mới về nhà một lần, chỉ cần sử dụng thời gian một cách hợp lý, khoa học, tuần nào cũng về nhà cũng sẽ không ảnh hưởng đến việc học. Vì vậy tôi còn chủ động tìm cô bé Ưông Miêu, ngồi nói chuyện với hai cô bé, bàn bạc về vấn đề học tập của Y Y. Ưông Miêu rất vui vẻ vì bản thân có thể giúp được Y Y, cô bé còn hứa với tôi: “Chú yên tâm ạ, chúng cháu sẽ cùng nhau học tập thật chăm chỉ”.

Hai tháng sau đó, dưới sự giúp đỡ và hướng dẫn của Ưông Miêu, việc học của Y Y có tiến bộ rõ rệt, cuối cùng hai cô bạn nhỏ đều đã thi đỗ trường đại học mà mình yêu thích.

Con gái lựa chọn khoa học xã hội

Khi một số người biết Y Y vượt lớp, ra sách, đều lo lắng hỏi tôi: “Phạm Khương Quốc Nhất liệu có học lệch không?”. Bởi vì rất nhiều bạn nhỏ có sở trường về một lĩnh vực nào đó đều học lệch, thậm chí học lệch khá trầm trọng, ví dụ như có bạn có sở trường viết văn, với mức điểm 100 cho mỗi môn, ngữ văn được hơn 90 điểm, toán lý hóa chỉ được có 30, 40 điểm, ngược lại những bạn giỏi toán thì ngữ văn lại kém.

Từ tiểu học đến khi thi đại học Y Y chưa bao giờ học lệch, mặc dù là học khối khoa học xã hội nhưng những môn khoa học tự nhiên con cũng học rất tốt. Khi học tiểu học và trung học cơ sở, thành tích ba môn toán, lý, hóa đều rất tốt, môn hóa còn đạt điểm cao nhất khối, môn vật lý thì đứng thứ hai, môn toán thì thường xuyên đứng đầu lớp. Lúc đó đã có người bạn thân khuyên tôi nên cho Y Y học khoa học tự nhiên, nói con bé nhất định sẽ trở thành một nhà khoa học tài ba, hơn nữa những ngành nghề khoa học tự nhiên mang tính kỹ thuật cao đều khá dễ kiếm việc.

Lúc đó con bé vẫn còn nhỏ, không thể đưa ra chủ kiến của mình, tôi âm thầm quan sát, bởi vì sau này con làm gì tuyệt đối không thể chỉ nhìn vào điểm số mà phải kết hợp tính cách, hứng thú, sở trường và hoàn cảnh gia đình của con để quyết định. Nhưng khi học trung học phổ thông, trước khi phân ban khoa học xã hội và khoa học tự nhiên, phải cơ bản xác định hướng đi tương lai của con.

Vì thế học kỳ II năm lớp chín, hai cha con đã trao đổi rất nghiêm túc về việc chọn ngành nghề của con sau này. Trước tiên tôi để con nói suy nghĩ

của mình. Con bé vốn có tính cách lạc quan vui vẻ, thích trải nghiệm và khám phá những sự vật mới lạ, vì thế mà muốn làm rất nhiều ngành nghề, xét một cách tương đối thì hai công việc mà con thấy hứng thú hơn cả là dạy học và làm người dẫn chương trình.

Nghe con trình bày suy nghĩ của mình xong, tôi không vội khẳng định hay phủ định, mà tôi căn cứ vào tình hình thực tế của con, giúp con phân tích những ưu thế, những mặt tích cực tiêu cực. Trước tiên xét về tính cách, căn cứ theo các nghiên cứu tâm lý học và thực tiễn xã hội, những người có tính cách hướng ngoại thì tương đối năng động, không thích hợp với những công việc khô khan như làm việc trong phòng thí nghiệm; thứ đến là những môn khoa học tự nhiên ở bậc trung học phổ thông khó hơn rất nhiều so với bậc tiểu học và trung học cơ sở, tư duy trừu tượng của nữ giới không tốt bằng nam giới, sinh lý của nam giới và nữ giới cũng có sự khác biệt; tiếp đó là YY là một cô bé có tính cách hướng ngoại, có tài ăn nói, lại có sở trường viết văn; ngoài ra hoàn cảnh gia đình là một thuận lợi nếu như con học tập và phát triển theo hướng những ngành khoa học xã hội. Tổng hợp những nhân tố trên, tôi thấy rằng mặc dù lúc đó thành tích các môn khoa học tự nhiên của con tốt hơn một chút so với các môn khoa học xã hội nhưng bản thân con không thích hợp với những công việc thuộc lĩnh vực khoa học tự nhiên, mà thích hợp với những công việc thuộc lĩnh vực khoa học xã hội, ví dụ luật sư, giáo viên, phóng viên hoặc người dẫn chương trình.

Nói như vậy thì lựa chọn của con tương đối phù hợp, không ngờ hai cha con lại dễ dàng thống nhất quan điểm như vậy, bởi vì khi học tiểu học, YY không thích học ngữ văn, con từng nói sau này muốn làm nhà toán học. Xem ra con càng lớn thì suy nghĩ càng chín chắn hơn. Thế là con bắt đầu nỗ lực cố gắng để thực hiện ước mơ làm cô giáo (hoặc người dẫn chương trình) của mình, tôi cũng tạo mọi điều kiện thuận lợi cũng như giúp đỡ con để con có thể thực hiện được ước mơ đó.

Một năm sau, khi YY kết thúc học kỳ I năm lớp mười, trước kỳ nghỉ đông hai ngày, con về nhà và thông báo với tôi là nhà trường chuẩn bị phân ban, ngày mai đi học phải đăng ký lựa chọn ban nào. YY xin ý kiến của tôi, tôi nói với con: “Cha cảm ơn con vì đã tôn trọng cha, con lớn rồi nên có chủ kiến của riêng mình, con thích gì, cái gì phù hợp với bản thân con phải rõ hơn ai hết, bất luận chọn khoa học tự nhiên hay khoa học xã hội, cha đều tôn trọng lựa chọn của con, nhưng cho dù sau này có thế nào con phải nhớ

là không được hối hận”, “Vâng, con hiểu ạ”, con làm mặt xấu trên tôi.

Ngày hôm sau Y Y điền nguyện vọng của mình và nộp cho cô giáo, mấy ngày sau khi tan học về nhà, con gái vui mừng nói với tôi: “Cha, chúng con nghỉ đông rồi, khi nào vào học kỳ mới con đã là học sinh ban khoa học xã hội rồi”. Tôi tò mò dò hỏi xem có bao nhiêu bạn lớp con đăng ký học ban khoa học xã hội, còn hỏi bạn cùng bàn của con đăng ký ban nào, Y Y trả lời rồi nói với tôi: “Cho dù lớp mới của con có hoặc không có những bạn học ở lớp cũ, con cũng sẽ nhanh chóng có những người bạn tốt, có những người bạn cùng chung chí hướng, bởi vì chúng con đều là học sinh ban khoa học xã hội...”.

Ngày hôm đó, hai cha con chuẩn bị hành lý vui vẻ về quê ăn Tết.

Buổi học đầu tiên sau kỳ nghỉ, con gọi điện về cho tôi thông báo con đã trở thành học sinh ban khoa học xã hội, con vẫn học lớp 14, cô chủ nhiệm lúc đầu là giáo viên môn sinh học giờ đổi thành giáo viên tiếng Anh. Toàn trường có mười sáu lớp, phân thành chín lớp khoa học tự nhiên và bảy lớp khoa học xã hội, bảy lớp khoa học xã hội lại chia thành hai lớp chất lượng cao (trọng điểm) và năm lớp thường. Mặc dù học kỳ này Y Y có rất nhiều tiến bộ nhưng vẫn còn một khoảng cách nữa mới được vào lớp chất lượng cao, vì thế mà con có chút thất vọng và không cam tâm. Tôi an ủi con: “Dù học lớp thường hay lớp chất lượng cao, chỉ cần con nắm được kiến thức, cảm thấy vui vẻ thì học lớp nào không quan trọng”.

Ngày hôm sau, tôi đến trường trao đổi với cô chủ nhiệm Lưu Thục Yến và cô giáo dạy ngữ văn Lý Lệ, tôi giới thiệu với hai cô tình hình của Y Y, hai cô mặc dù chưa biết rõ về Y Y nhưng đều rất quý mến con, sau này khi Y Y thi được vào lớp chất lượng cao, cô Lý Lệ trở thành giáo viên chủ nhiệm của con, còn cô Lưu Thục Yến thì vẫn là cô giáo tiếng Anh của con.

Nhìn vào thành tích nhiều lần thi sau khi phân lớp, thành tích các môn khoa học xã hội của con đều cao hơn thành tích môn khoa học tự nhiên nhiều, nhìn vào thành tích thi đại học, có thể thấy ban đầu con lựa chọn ban khoa học xã hội là hoàn toàn đúng đắn. Tổng điểm thi đại học của con là 538 điểm (ngữ văn 115, toán 82, môn xã hội tổng hợp, bao gồm chính trị, lịch sử, địa lý 224, ngoại ngữ 117), điểm ngữ văn và điểm xã hội tổng hợp cộng lại là 340 điểm, có thể thấy điểm môn khoa học xã hội rất tốt, còn môn toán chỉ được 82 điểm, thấp hơn một chút so với bình thường, nếu như phát huy đúng khả năng thì cũng khoảng 90 điểm.

Khi lên đại học, Y Y được tuyển chọn trở thành phát thanh viên và phóng viên của trường, những kỹ năng như phỏng vấn, viết lách, biểu đạt, giao tiếp, tổ chức của con đều tốt lên trông thấy, những tố chất về khoa học xã hội của con cũng được thể hiện.

Y Y thi đỗ lớp chất lượng cao

Phần trước tôi đã nói là khi phân lớp, vì không được vào lớp chất lượng cao nên Y Y cảm thấy rất thất vọng. Khi con về nhà, tôi từng nói với con: “Con đã rất giỏi rồi, con nhỏ hơn các bạn con mấy tuổi, hơn nữa học trung học cơ sở ít hơn các bạn nửa năm, mới học trung học phổ thông được nửa năm đã tiến bộ như vậy, con nên vui mừng vì mình đã tiến bộ. Hơn nữa muốn vào lớp chất lượng cao thì vẫn còn cơ hội”. Bởi vì từ học kỳ II lớp mười cho đến học kỳ I lớp mười một, mỗi lần thi, nhà trường đều sẽ căn cứ và thành tích để điều chỉnh lớp, những bạn ở lớp thường nếu đạt điểm cao thì sẽ được chuyển vào lớp chất lượng cao, và ngược lại những bạn ở lớp chất lượng cao thành tích không tốt sẽ bị “mời” ra khỏi lớp chất lượng cao.

Khi mới vào học trung học phổ thông, toàn trường có một nghìn học sinh lớp mười (lúc đó chưa phân ban), thành tích của con khoảng top sáu trăm năm mươi, ở tốp dưới, gọi là học sinh trung bình khá. Theo dự tính ban đầu của tôi, lúc con vào học thành tích ở top tám trăm, học kỳ II năm lớp mười, học kỳ I năm lớp mười một, học kỳ II năm lớp mười một và học kỳ I năm lớp mười hai thành tích của con sẽ lần lượt là top sáu trăm, top bốn trăm, ba trăm và dưới hai trăm, học kỳ II năm lớp mười hai và giai đoạn chuẩn bị thi đại học thành tích ở top một trăm năm mươi. Thi đại học đạt khoảng 450 điểm, học ở một trường đại học top hai (trường đại học chủ yếu lấy sinh viên nguyện vọng hai).

Ba năm học trung học phổ thông kết thúc, mọi thứ đều vượt quá dự tính ban đầu của tôi, lúc nhập học thành tích của con là top sáu trăm năm mươi, kết thúc kỳ II năm lớp mười con ở top hai trăm năm mươi (bao gồm cả ban khoa học tự nhiên và xã hội), kỳ I năm lớp mười một ở top năm mươi, lớp mười hai về cơ bản luôn trong top hai mươi lăm, điểm thi đại học đạt 538 điểm, đứng thứ năm toàn khóa.

Một tháng sau khi phân ban, trong kỳ thi tháng, mặc dù môn tiếng Anh con thi không tốt như mong đợi, nhưng thành tích môn lịch sử, chính trị

vẫn đứng nhất lớp, nhì khối, đứng thứ sáu mươi tư trong tổng số học sinh ban khoa học xã hội (cả khóa có bảy lớp khoa học xã hội, hơn bốn trăm học sinh), trong đó hai lớp chất lượng cao có bảy mươi tám học sinh, như vậy con đổ vào lớp chất lượng cao.

Tôi vốn dĩ không “ham” trường điểm hay lớp chất lượng cao, mong muốn của tôi là mọi đứa trẻ đều được giáo dục bình đẳng, không phải phân biệt cấp bậc này khác. Rất nhiều phụ huynh vì muốn con học trường chuyên lớp chọn mà bắt con cái học hành khổ sở, nhờ quan hệ, đi cửa sau, tốn một đồng tiền để nhét con vào, nhưng tôi lại khác, thật sự lúc đầu tôi không muốn Y Y vào học lớp chất lượng cao, vì thế mà hai cha con đã có một cuộc trao đổi thẳng thắn kỹ lưỡng.

Tôi không muốn cho con học lớp chất lượng cao vì tôi lo lắng ba điều như sau: thứ nhất là sợ ảnh hưởng đến việc nghỉ ngơi và vui chơi của con, lớp chất lượng cao học rất nặng, lại còn thêm nhiều giờ ôn tập như tự học buổi tối, giờ học tối, vì thế thời gian ngủ và thời gian chơi của con không được đảm bảo; thứ hai là tôi sợ sẽ ảnh hưởng đến việc viết sách, việc viết sách vừa là để rèn luyện kỹ năng viết, vừa là nâng cao những tố chất của bản thân, bất luận tương lai con theo ngành nghề gì thì những tố chất về văn học vẫn là tài sản quý báu của con; thứ ba tôi lo nếu như một lần nào đó con thi không tốt, lại phải quay lại học lớp thường, tôi sợ con sẽ không chịu đựng nổi. Cuối cùng tôi nói với con: “Nếu con có đủ tâm lý vững vàng, có thể từ bỏ một ít thời gian chơi, cha tôn trọng lựa chọn của con, con phải tự đi trên con đường của mình, nhưng không được hối hận”.

Y Y đầy tự tin nói với tôi: “Cha yên tâm ạ, con đã lớn rồi, một số chuyện con cũng biết suy nghĩ thấu đáo. Những gì cha nói con đều đã suy nghĩ cả, con đã quyết tâm học lớp chất lượng cao, cũng đã chuẩn bị tâm lý rồi, con cảm ơn vì cha đã ủng hộ và hiểu con, con gái sẽ không làm cha thất vọng đâu ạ. Cho dù kết quả có như thế nào, con sẽ không hối hận vì lựa chọn của mình”.

Lần thi này, vài bạn trong lớp chất lượng cao đã phải ra khỏi lớp, trở về học ở những lớp thường. Mấy lần thi sau đó, lần nào cũng có những học sinh ở lớp thường được vào lớp chất lượng cao và tất nhiên cũng có cùng số lượng những học sinh bị buộc phải rời khỏi lớp chất lượng cao. Y Y thì vẫn giữ vững phong độ, hơn nữa thành tích không ngừng lên cao.

Một năm sau đó, lúc đó Y Y đang học lớp mười một, con nói với tôi là

chương trình học trung học phổ thông các con đã học xong gần hết rồi, lên lớp mười hai chỉ ôn tập để thi đại học. Tôi cảm thấy việc ôn tập này chẳng có một chút ý nghĩa nào, chỉ lãng phí thời gian, vì vậy tôi không muốn cho con tham gia kỳ thi đại học. Tôi lại thương lượng với con: Nếu không thi đại học thì ngày nào cũng được ngủ thoải mái, có thể tránh khỏi việc ôn tập khô khan này. Một năm này con có thể ở nhà tự học cổ văn, đọc các tác phẩm kinh điển, tham gia một hai lớp học con thích, tự mình đi du lịch, tham gia trải nghiệm thực tiễn xã hội, và có thể viết một cuốn sách. Bởi vì theo tôi thấy tất cả những thứ này đều có ý nghĩa hơn là việc ôn tập ở trường, hơn nữa nội dung học tập hay cuộc sống đều phong phú nhiều màu sắc hơn.

Một năm sau con vẫn có thể học đại học như thường, học những kiến thức chuyên ngành liên quan, có điều khác với những bạn tham gia kỳ thi đại học là sau bốn năm con không có bằng tốt nghiệp hay bằng học vị. Tôi tin rằng khi học xong, mặc dù Y Y không có hai thứ đó, bất luận là thành tích học tập hay năng lực thì con vẫn xuất sắc hơn đại đa số những sinh viên khác. Hơn nữa, khi học xong đại học con mới chưa đầy hai mươi tuổi, có thể học cao học ở trong nước hoặc nước ngoài, tất cả bằng cấp đều không cần nhưng kiến thức và năng lực bắt buộc phải có, bởi vì đó là thứ để con có thể sinh tồn.

Cuộc sống như vậy rất có sức cám dỗ đối với những đứa trẻ ở tuổi ấy, Y Y cũng không ngoại lệ, con nói để con suy nghĩ rồi sẽ trả lời tôi. Ngày hôm sau con gái khéo léo trả lời tôi, con vẫn muốn tham gia thi đại học, lý do là: Trước đây vì vượt lớp mà con không tham gia kỳ thi lên lớp, thi đại học mặc dù rất khổ, rất mệt nhưng con vẫn muốn thử xem sao. Cuối cùng, tôi vẫn tôn trọng quyết định của con, đồng thời tôi cũng nói với con rằng, con đã đi theo con đường giáo dục để thi cử, thì con phải tuân theo quy tắc của nó, con gái đầy tự tin gật đầu đồng ý.

Một tuần trôi qua, tôi vẫn không cam tâm, tôi nói với Y Y: “Có thể thi đại học nhưng một năm dài như vậy, thực sự là không có ý nghĩa gì cả, chỉ bằng tham gia kỳ thi đại học ngay, lãng phí một năm chỉ vì đổi lấy mấy chục điểm quả thực là không đáng, con có đủ tự tin không?”, “Được ạ, thi đạt 400, 500 điểm không thành vấn đề”.

Sau đó tôi bắt tay vào việc cho con tham gia kỳ thi đại học năm 2011, trước tiên đăng ký lớp thiếu niên (lúc đó Y Y mười bốn tuổi), đáng tiếc là

tất cả các lớp thiếu niên trên toàn quốc chỉ có ban khoa học tự nhiên. Khi con đường này đã bị đóng lại, tôi lại hỏi ở Văn phòng Tuyển sinh của tỉnh và Bộ Giáo dục thì được trả lời rõ ràng là những học sinh lớp mười một không được tham gia thi đại học.

Tôi thông báo với Y Y về vấn đề này, con an ủi tôi: “Không sao đâu cha, chúng ta chờ một năm nữa vậy”. Sau đó con gái yên tâm học ở trường, cứ chiều thứ bảy lại về nhà, sau bữa cơm tối lại chơi trò chơi trên mạng, xem tivi, sau đó đi ngủ, ngủ nướng tới tận trưa ngày hôm sau, tôi ăn cơm trưa còn con ăn sáng, buổi chiều thì có lúc đi hát karaoke, dạo phố với các chị em, có lúc cùng tôi đi hiệu sách, thư viện, hoặc ra ngoại ô chơi. Khi người khác biết được cuộc sống năm lớp mười hai của con đều tỏ ra không tin: “Có học sinh trung học phổ thông nào lại ung dung thế không?”.

Trở thành “Học sinh kiểu mẫu”

Là một học sinh có ý chí vươn lên, mỗi đứa trẻ đều mong ước mình trở thành một học sinh kiểu mẫu, trở thành tấm gương cho bạn bè, được thầy cô và phụ huynh khen ngợi, được nhà trường biểu dương. Tôi cũng được đi học vài năm, thành tích học tập cũng không tồi nhưng chưa từng được một danh hiệu hay giấy khen gì. Mặc dù bản thân tôi cũng muốn nhận được những phần thưởng tương tự như vậy, cũng muốn được biểu dương như vậy nhưng những danh hiệu đó cách tôi rất xa, và khi tôi rời xa mái trường, trở thành phụ huynh thì những phần thưởng, những sự biểu dương đó lại ngày một gần hơn. Đó là nhờ cô con gái đáng yêu của tôi.

Khi Y Y học mẫu giáo, con đã đạt được rất nhiều những phần thưởng như vậy, năm nào cũng có phần thưởng và giấy khen mang về nhà. Lên tiểu học, con lại càng khiến cha mẹ tự hào, thi cuối kỳ I, con đứng đầu lớp, nhà trường chụp ảnh bạn đứng đầu của từng lớp, treo ở bảng thành tích ở hành lang của trường. Kỳ II cũng vẫn như vậy, mặc dù thời gian đó chưa có “học sinh kiểu mẫu” nhưng những hình thức khen thưởng như vậy cũng có ý nghĩa tương tự.

Sau khi học vượt lớp hai, thành tích học tập của con trở về mức trung bình, và sau đó dần dần tiến bộ, vươn đến một mức cao rồi lại vượt lớp và lại quay lại mức trung bình. Lên đến trung học cơ sở, thành tích học tập không ngừng tăng cao, tổng thành tích luôn đứng ở vị trí thứ mười mấy của toàn khối, thành tích môn riêng lẻ đứng đầu khối, mặc dù thời gian này

không có phần thưởng cũng chẳng có bất kỳ hình thức biểu dương nào nhưng con vẫn có “dáng” của học sinh kiểu mẫu.

Thực sự trở thành “Học sinh kiểu mẫu” là khi học trung học phổ thông, cùng với đó còn có danh hiệu “Ngôi sao môn học”.

Từ năm lớp mười một trở đi trong kỳ thi giữa kỳ và những kỳ thi quan trọng, những học sinh có tổng thành tích đứng trong top mười đều được nhà trường phong tặng danh hiệu “Học sinh kiểu mẫu”, nếu môn học nào đứng đầu khối thì sẽ được phong tặng danh hiệu “Ngôi sao môn học”. Trong hai năm, Y Y tổng cộng ba lần đạt danh hiệu “Học sinh kiểu mẫu” và một lần đạt “Ngôi sao môn học”.

Lần đầu tiên là vào kỳ thi giữa kỳ I năm lớp mười một, với thành tích ngữ văn 110 điểm, toán học 84 điểm, tiếng Anh 105 điểm, địa lý 80 điểm, lịch sử 80 điểm, chính trị 68 điểm, tổng điểm 527 điểm, đứng thứ bảy toàn khối, con đạt danh hiệu “Học sinh kiểu mẫu”.

Một ngày không lâu sau khi công bố kết quả thi, con gái về nhà và nói với tôi là sáng thứ tư ngày 17 tháng 11 năm 2010 nhà trường sẽ tổ chức họp phụ huynh và họp khen thưởng giữa kỳ, con hỏi tôi có thời gian tham gia hay không, tôi nói với con chỉ cần tổ chức ở Trường Xuân thì nhất định sẽ tham gia. Sau đó con nói với về bí mật: “Cha phải tham gia đó, con có thể sẽ được khen thưởng đấy”, “Vậy thì nhất định cha sẽ đi, không có gì hạnh phúc bằng chia sẻ niềm vui cùng con gái rồi”, tôi vui mừng đồng ý. “Cha đã hứa là nhất định phải đến, không gặp không về!”, hai cha con lại đập tay.

Ngày hôm đó, tôi đến sớm mười phút, khi tôi đến nơi thì những phụ huynh khác cũng đến gần như đông đủ, khi con hướng ánh mắt về phía tôi, tôi giơ tay vẫy con, con nhìn thấy tôi thì rất vui mừng, làm hiệu “ok” rồi yên tâm ngồi xuống.

Các hoạt động lần lượt diễn ra, trong đó có một nội dung là tuyên bố danh sách những học sinh đạt danh hiệu “Học sinh kiểu mẫu”, một lát sau đã nghe đến tên “Phạm Khương Quốc Nhất”, sau đó những học sinh đạt danh hiệu sẽ lên khán đài để nhận phần thưởng. Sau khi phát thưởng, nhà trường chụp ảnh tập thể và cá nhân những bạn đạt danh hiệu, danh sách và ảnh của những bạn này sẽ được đăng trên báo và chuyên san của nhà trường. Ngoài giấy chứng nhận, các bạn học sinh còn được tặng một túi

xách tay và một chiếc cốc giữ nhiệt, chiếc cốc ở trên bàn làm việc của tôi bây giờ chính là phần thưởng lúc đó của con.

Nửa năm sau, kỳ thi giữa kỳ II năm lớp mười một, lần này Y Y tiếp tục đứng thứ bảy toàn khối với tổng điểm là 539 điểm, lại đạt danh hiệu “Học sinh kiểu mẫu”, trong lần thi này môn lịch sử con được 90 điểm, đứng đầu khối, vì thế con còn được danh hiệu “Ngôi sao môn học”.

Học kỳ II năm lớp mười hai, nhà trường tổ chức thi thử lần thứ nhất, Y Y đứng thứ sáu toàn khối, lại một lần nữa đạt danh hiệu “Học sinh kiểu mẫu”.

Ngày 28 tháng 2 năm 2012, nhà trường long trọng tổ chức đại hội khen thưởng thành tích học tập và lễ tuyên thệ một trăm ngày trước kỳ thi đại học, Y Y lại một lần nữa được bước lên khán đài nhận tuyên dương khen thưởng.

Ý nghĩa tích cực khi thứ hạng giảm sút

Sau kỳ thi cuối kỳ II năm lớp mười một, con gái về nhà và buồn bã nói với tôi: “Cha ơi, hôm nay con phải báo với cha một tin buồn”. Con bé này từ khi học mẫu giáo, mỗi lần tan học về nhà đều có tin thông báo, hơn nữa tin nào cũng có tính từ để bổ nghĩa thêm, lúc thì tin tốt, lúc thì tin xấu, lúc tin vui, lúc tin buồn...

Tôi cười hỏi con: “Chuyện gì vậy? Tin gì mà buồn như vậy hả con? Con nói cho cha nghe xem nào?”. “Lần thi cuối kỳ này thành tích của con giảm sút, hơn nữa lại giảm sút rất nhiều”.

Tôi vẫn mỉm cười hỏi con: “Rốt cuộc là giảm bao nhiêu?”. “Từ thứ bảy tụt xuống thứ mười sáu ạ”.

“Ồ, thế cũng vẫn tốt con ạ”, tôi nói với con, “Đã là thi thì phải có thấp có cao, thành tích của con không thể cứ tăng mãi còn của các bạn khác cứ tụt mãi, thành tích (thứ hạng) lúc lên lúc xuống là lẽ thường tình”. “Điều này con biết, nhưng khi con nhìn thấy ánh mắt của các bạn và của cô giáo, con cảm thấy không thoải mái”, con gái nói với tôi với tâm trạng buồn rầu, không biết làm thế nào.

“Điều này rất bình thường, con người ta thường có những ánh mắt phàn tục như vậy. Không phải là cha thường nói với con rồi sao, thi được

bao nhiêu điểm, đứng thứ bao nhiêu đều là thứ yếu, chỉ cần con sức khỏe tốt, tinh thần tốt, những thứ khác đều không quan trọng. Hơn nữa thành tích hiện giờ của con đã rất tốt rồi, chúng ta nên biết thỏa mãn với những gì mình có”. “Nhưng con sợ cô giáo tìm con và hỏi con tại sao lại thi không tốt”.

“Vậy thì con cứ nói thật cho cô nghe”, tôi đi vào bếp và nói với con: “Được rồi, chúng ta ăn cơm thôi!”, lúc ăn tối xong hai cha con lại nói chuyện một lát, rồi cùng xem tivi và sau đó con về phòng đọc sách.

Nếu phân tích thấu đáo, thì việc thành tích của con giảm sút mang ý nghĩa tích cực nhiều hơn là tiêu cực đến sự trưởng thành của con, giống như chuyện “Tái Ông thất mã” vậy.

Con học trung học cơ sở một năm rưỡi, những kỳ thi lớn nhỏ lần nào thành tích của con cũng chỉ tăng chứ không giảm. Khi vừa mới nhập học đứng top hơn sáu trăm, đến kỳ II năm lớp mười sau khi phân ban thành tích của con đứng thứ hơn một trăm (học sinh ban khoa học xã hội khoảng hơn bốn trăm học sinh), rồi xếp toàn khóa lần lượt thứ bốn mươi bảy, hai mươi chín và hai mươi hai, đến kỳ thi giữa kỳ lần trước là xếp thứ bảy.

Vì có thành tích trong top mười, con đạt danh hiệu “Học sinh kiểu mẫu”, cô chủ nhiệm và các thầy cô bộ môn đều đánh giá con rất cao, các thầy cô còn cho rằng con thậm chí có khả năng đứng thứ nhất, vì thế mà các thầy cô đặt kỳ vọng lớn vào con, con cũng vì thế mà rất tự tin. Nhưng trong lòng tôi rõ hơn ai hết, vì con không ngừng vượt lớp, kiến thức cơ bản của con không được vững lắm, thành tích của con chủ yếu có được là nhờ con có sự hứng thú và có phương pháp học, con không phải là thần đồng và cũng không phải là thiên tài, việc thành tích lên xuống là lẽ thường tình. Vì thế tôi cố vũ con đồng thời cũng nói với con: “Khi con tiến bộ thì các bạn khác cũng đang tiến bộ, không có ai là luôn giữ vững ở top đầu, chúng ta vừa phải so sánh với người khác, vừa phải so sánh với bản thân, nhất định phải có một tâm lý vững vàng”.

Tôi nghĩ rằng, qua việc thành tích sụt giảm lần này, thành tích của con sẽ lại tốt lên, và sẽ ổn định hơn. Hơn nữa việc học không chỉ nhìn vào thành tích, chỉ cần học và có thể ứng dụng, việc thi được bao nhiêu điểm chẳng có ý nghĩa gì. Vẫn là câu nói: “Con khỏe mạnh, vui vẻ là quan trọng nhất!”.

Hai cha con kết thúc cuộc thảo luận về vấn đề “sụt giảm thứ hạng” trong không khí thân tình.

“Cha ơi, lần sau con nhất định sẽ vào top mười”.

“Cha nghĩ là mục tiêu top mười lăm thì sẽ hợp lý hơn”.

“Ha ha, được rồi, nhưng con vẫn sẽ cố gắng”.

“Ừ”.

“Bốp!”. Đập tay xong, chúng tôi đi xem tivi...

Ngày hôm sau khi tan học về, con lại vui vẻ nói hôm nay đã có bảng thành tích, ngày hôm qua thông báo có sự nhầm lẫn, con xếp thứ mười ba. Ha ha, đúng là một đứa trẻ, đây là sự trưởng thành của con.

Lớp mười hai, con gái bắt đầu chăm chỉ

Trưa ngày 9 tháng 1 năm 2012, con gái gọi điện về nhà vui mừng thông báo với tôi: “Cha à, mặc dù mấy hôm nay đều tan học sớm nhưng con không về nhà nữa, con ở lại học cùng các bạn, cha đừng nhớ con nhé”. Tôi đáp: “Được, học hành chăm chỉ vài hôm rồi vui vẻ về nhà ăn Tết!”.

Chỉ còn hơn một trăm ngày nữa là đến kỳ thi đại học, cuối cùng thì con gái cũng biết chăm chỉ học hành rồi!

Sự trưởng thành của Y Y khác với đại đa số những đứa trẻ khác: thứ nhất là không phải học liên tục ở trường; thứ hai con không học vất vả, học thuộc lòng, mà học một cách linh hoạt, vui học; thứ ba từ tiểu học đến trung học phổ thông, rất ít làm bài tập về nhà.

Bởi vì tôi cho rằng: Điều quan trọng nhất đối với sự phát triển của trẻ không phải là trẻ đã học được bao nhiêu kiến thức văn hóa mà là rèn luyện phẩm chất đạo đức như thế nào, tiếp đó là năng lực và sau đó mới là kết quả học tập. Mục đích cuối cùng của giáo dục là giúp trẻ có năng lực sinh tồn, để trẻ phát triển toàn diện, từ đó vui vẻ, ung dung sống mỗi ngày trong cuộc đời. Hiện thực cho chúng ta thấy rằng một đứa trẻ có năng lực tổng hợp tốt, tâm lý vui vẻ lạc quan, ở trường thành tích học tập chưa chắc đã tốt, nhưng sau khi ra trường bất luận là ở vị trí nào thì vì có năng lực thích nghi cao, năng lực sinh tồn tốt, đứa trẻ đó sẽ vẫn tìm thấy vị trí của mình và

phát huy giá trị của bản thân. Vì thế, trẻ mạnh khỏe, vui vẻ trưởng thành không nằm ở việc thi được bao nhiêu điểm mà là trẻ có thể trở thành một con người hoàn chỉnh không.

Từ trước tới nay tôi luôn cho rằng: Chế độ giáo dục ở Trung Quốc không hợp lý, ở một mức độ nào đó có thể nói là lãng phí thời gian. Vì vậy mà khi học tiểu học Y Y vượt hai lớp, và sau đó xuất bản cuốn sách được yêu thích *Chơi qua tiểu học*. Sau khi “chơi qua tiểu học” con dùng thời gian hai năm rưỡi để “vui qua trung học cơ sở”, cho ra đời cuốn sách *Thời trung học cơ sở vui vẻ của Phạm Khương Quốc Nhất*, chia sẻ sự trưởng thành vui vẻ của bản thân cùng các bạn nhỏ. Để con được chơi vui, học vui, vài lần tôi đã trao đổi với cô giáo và hiệu trưởng miễn cho con không phải làm bài tập về nhà.

Về vấn đề học hành, yêu cầu của tôi đối với con là: thứ nhất phải học được kiến thức cơ bản; thứ hai là phải ứng dụng những điều đã học vào thực tế cuộc sống, còn về điểm số và thứ hạng tôi không có yêu cầu gì đặc biệt, chỉ nói với con là đừng làm ảnh hưởng đến thành tích chung của cả lớp. Bởi vì điểm số kém vài điểm hay mười mấy điểm, thậm chí mấy chục điểm không ảnh hưởng lớn đến việc trẻ có thành tài hay không, quan trọng hơn vẫn là trẻ “học được, hiểu được và ứng dụng được”.

Vì con gái chơi hết mình, học vui vẻ, hứng thú học tập cao, nên hiệu quả học tập cũng tương đối cao, cho dù là thời gian đầu tư cho việc học ít hơn những bạn khác, nhưng thành tích học tập vẫn rất tốt.

Với sự bầu bạn của quan niệm giáo dục vui vẻ của tôi, Y Y đã có quãng thời gian vui vẻ khi học trung học phổ thông.

Con gái học ở một trường trung học phổ thông bình thường, điều này đúng theo nguyên tắc mà tôi luôn tuân thủ: không học trường điểm. Từ khi học trung học phổ thông đến nay, thành tích của con từ bậc trung đã tiến bộ không ngừng, đến năm lớp mười một đứng top mười toàn khối, sau đó thì lúc lên lúc xuống, nhưng tôi cũng không quá để ý đến điều này. Học kỳ một năm lớp mười hai nhà trường tổ chức kỳ thi toàn Đông Bắc, lần này thành tích của con tụt xuống thứ mấy chục, tâm lý rất buồn bã, tôi an ủi con và cùng con phân tích nguyên nhân.

Cuối năm 2011, một tuần trước kỳ thi thử lần thứ nhất, tôi có cảm giác con học không được tập trung lắm, qua trao đổi với giáo viên, tôi đón con

về nhà, trao đổi một buổi chiều với con về việc học cũng như sự phát triển của bản thân con. Con giải thích rằng, kỳ thi toàn Đông Bắc đã làm con mất đi sự tự tin và hứng thú học tập; hai là không tập trung học, con thừa nhận là con chỉ học khoảng bảy, tám phần.

Cô chủ nhiệm của Y Y nói với tôi không chỉ một lần rằng: “Những học sinh lớp mười hai đều tập trung hết sức lực cho việc học, rất nhiều em còn dùng 120% sức lực để cố gắng, nhưng Y Y chỉ dùng 80%, nếu em cố gắng hơn nữa thì vẫn có khả năng nâng cao thành tích”.

Sau khi nghe con tự phân tích tình hình của bản thân, tôi nói với con: “Cha không muốn con phải dùng đến 120% sức lực để học, nhưng con đã lựa chọn con đường thi đại học này thì con phải làm theo quy tắc của nó, con phải tập trung 100% sức lực, cuối cùng con thi được bao nhiêu điểm không quan trọng, nhưng con phải cố gắng để xứng đáng với thời gian của một năm qua. Thi được bao nhiêu điểm là vấn đề của việc học, nhưng chăm chỉ hay không chăm chỉ lại là vấn đề về thái độ, học tốt hay không tốt không quan trọng, nhưng không được uống phí tuổi xuân”.

Sau đó hai cha con cùng giải quyết vấn đề: thứ nhất, phải điều chỉnh lại trạng thái, phải nhiệt tình học tập; thứ hai, dùng 100% sức lực, chăm chỉ học hành. Để đảm bảo một trạng thái học tập tốt, thời gian quay lại trường sẽ đổi thành buổi chiều tối ngày chủ nhật thay vì sáng ngày thứ hai như trước đây, như vậy con có thể tự học buổi tối cùng các bạn.

Mười ngày sau đó, khi công bố kết quả của kỳ thi thử lần thứ nhất, thành tích của con đã tăng thêm 51 điểm so với lần thi toàn Đông Bắc, xếp thứ sáu toàn khối. Con càng tự tin hơn, học hành càng hăng say hơn...

Những ngày con gái thi đại học

Qua chín năm rưỡi học hành vui vẻ và nửa năm học hành gấp rút, chưa đầy mười sáu tuổi con gái đã tham gia kỳ thi đại học, tham gia kỳ thi quy mô lớn nhất trong lịch sử nhân loại, trở thành một thành viên trong số 9.150.000 thí sinh tham gia kỳ thi đại học trên toàn quốc.

Phần I

Buổi trưa ngày mùng 4 tháng 6, khi đã hoàn thành chương trình học của lớp mười hai, Y Y về nhà, ngủ suốt cả buổi chiều, chiều tối con lên

mạng một lúc, sau bữa cơm tối cả nhà cùng ngồi xem một bộ phim trên tivi, mười giờ con đi ngủ. Ngày hôm sau, tám giờ con thức dậy, xem chương trình “Chứng minh hình học”, xem tin tức trên mạng, tìm tài liệu, sau đó xem phim, buổi chiều tối hai cha con đi dạo trong khu chung cư, sau bữa cơm cùng nói chuyện, xem tivi. Mười giờ tối con đi ngủ như bình thường.

Buổi sáng ngày mùng 6 tôi ra ngoài giải quyết công việc, tiện đường tôi đưa Y Y đến trường nơi mà con thi khẩu ngữ tiếng Anh để xem đường đi đến đó như thế nào, Y Y chín giờ mới dậy, buổi sáng xem một lúc sách địa lý, buổi trưa lên mạng chơi trò chơi một lúc. Buổi chiều tôi đưa con đến trường để làm quen với trường thi, chiều tối Y Y vào bếp trổ tài làm món Lạp xưởng xào đậu Hà Lan, sau bữa cơm tối hai cha con chơi hai ván cờ carô, sau đó tôi viết nhật ký, con đi xem tivi, chín rưỡi đi ngủ.

Hai ngày này ngoài việc nhận phỏng vấn qua điện thoại về đề tài “giáo dục của người cha” của báo *Tân Kinh*, *Tuần san Nam Đô* và ra ngoài giải quyết một số công việc thì toàn bộ thời gian còn lại tôi đều ở nhà và ngồi viết bản thảo cho cuốn sách này. Công việc và cuộc sống vẫn diễn ra bình thường không có gì thay đổi, nhưng rất nhiều gia đình có con em thi đại học thì không được nhàn nhã như tôi.

Hôm nay khi ra ngoài giải quyết công việc, tôi tiện tay mua tờ *Họa báo Tân Văn* - một tờ báo đô thị của thành phố nơi tôi đang sống, ở trang bốn có đăng bài “Cha bảy lần vì con gái đi xem xét trường thi, hình thành phương án dự phòng bốn xe hiệp lực đưa con đi thi đại học”, bài báo này đã thu hút sự chú ý của tôi, bài báo có viết một người cha làm luật sư, ngày mai con anh ta sẽ tham gia kỳ thi đại học, để đảm bảo đến trường thi đúng giờ, liên tiếp hai ngày từ ngày mùng 3 đến ngày mùng 4 tháng 6, người cha này đã nghỉ làm, bảy lần lái xe khảo sát lộ trình từ nhà đến trường thi.

Khảo sát xong người cha này còn tập hợp họ hàng thân thích đến mở cuộc họp. Sau khi mọi người biểu quyết đã xác định được lộ trình đưa con đến trường thi. Lo lắng sẽ tắc đường, họ còn bố trí xe ở các nút giao thông, nếu như có sự cố tắc đường thì sẽ đổi xe, xét đến việc xe sẽ gặp sự cố trên đường, họ còn chuẩn bị một xe dự phòng bám đuôi phía sau...

Thấy việc làm của người cha “vĩ đại” này tôi không thể cảm động được, thậm chí còn thấy bi ai, chỉ là con cái đi thi thôi mà, có nhất thiết phải làm một cuộc tổng động viên như vậy không?

Trên tivi mấy ngày hôm nay, ngày nào cũng nói đến chuyện thi đại học, đài phát thanh ngày nào cũng đưa tin về thi đại học; báo chí, tờ nào cũng viết về thi đại học... “Thi đại học” lúc nào cũng xuất hiện trước mắt chúng ta, bên tai chúng ta, là ai đã đưa một kỳ thi lên cấp thông thường trở thành một điều gì đó quan trọng đến như vậy?!

Thi tốt thì thế nào? Mà thi không tốt thì sao? Phụ huynh vẫn là phụ huynh, con vẫn là con, một kỳ thi thực sự có thể quyết định cả cuộc đời hay sao?

Thực ra chúng ta đều biết, đối với một đứa trẻ, giai đoạn nào cũng đều quan trọng, chỉ cần bước từng bước vững chãi tiến về phía trước, trẻ sẽ được lớn lên hạnh phúc và tràn đầy năng lượng.

Phần II

Ngày 7 tháng 6 năm 2012 (Thứ năm, trời nắng chuyển nhiều mây, thời tiết Trường Xuân từ 16o°C- 28o°C)

6:50 - 7:40	Con gái thức dậy, vệ sinh cá nhân, ăn sáng
7:45 - 8:00	Hai cha con đến trường thi
8 : 20	Thí sinh bắt đầu vào phòng thi
8:30 - 10:45	Đông Tử về nhà, làm việc bình thường
10:50 - 11:05	Đông Tử chuẩn bị thức ăn, nấu cơm

11:00 - 11:25 Đông Tử đến trường đón Y Y
 11:35 Y Y cùng các bạn ra khỏi phòng thi
 11:40 - 11:55 Hai cha con trên đường về nhà
 12:00 - 12:15 Đông Tử vào bếp xào nấu, Y Y dọn cơm
 12:15 - 12:35 Hai cha con ăn trưa
 12:35 - 12:50 Y Y xem tivi
 12:50 - 13:50 Y Y ngủ trưa
 13:50 - 14:00 Vệ sinh cá nhân
 14:00 - 14:15 Hai cha con trên đường đến trường thi
 14:30 Y Y vào phòng thi
 14:35 - 16:40 Đông Tử về nhà, làm việc bình thường
 16:40 - 16:55 Đông Tử trên đường đến đón Y Y
 17:05 Y Y ra khỏi phòng thi

Chú thích: Trường thi của Y Y là trường trung học phổ thông nơi con đang học

Từ bảng thời gian biểu này, mọi người có thể thấy khoảng cách từ nhà tôi đến trường không xa lắm (nhà tôi và trường học đều ở Thành Bắc, khoảng cách giữa hai nơi chỉ có bốn kilômét), nếu đi một chiều chỉ cần thời gian mười lăm phút, nếu không tắc đường chỉ cần mười phút là đã đến trường. Ngày hôm qua bạn học của Y Y đã than vãn: “Nhà cậu ở gần, thật thuận lợi, không như nhà mình cách xa trường quá (nhà của bạn ấy ở phía Nam Trường Xuân, cách trường khoảng hơn hai mươi kilômét), chỉ đi thi thôi mà phải ở khách sạn mất mấy ngày”.

Kỳ thi này có điều thuận lợi là nhà cách trường thi không xa, có thể ăn nghỉ ở nhà, đảm bảo việc ăn uống và ngủ nghỉ của con. “Trường gần nhà” không phải là việc ngẫu nhiên mà là do quan điểm “gần đâu học đó” của tôi đã tạo nên sự thuận lợi này.

Buổi trưa khi Y Y ra khỏi phòng thi, tôi cũng giống như đại đa số phụ huynh khác hỏi con: “Con thi thế nào?”, “Cũng tốt ạ”, con trả lời tôi. Trên đường về nhà, tôi hỏi về đề làm văn, con nói: “Đề làm văn hơi kỳ kỳ, khi ra

khỏi phòng thi con đã trao đổi với những bạn khác, các bạn ấy trả lời cơ bản là giống nhau, nhưng con lại làm khác, không biết có phải là lạc đề không”. Vì thế mà tôi hỏi con cụ thể hơn về đề làm văn, đề như sau:

Căn cứ vào tài liệu đã cho, hãy viết một bài văn: Một chủ thuyền thuê thợ sơn sơn thuyền, sau khi thợ sơn đã sơn xong, tiện thể cũng vá lại những vết nứt trên thuyền. Không lâu sau, ông chủ thuyền đưa cho người thợ sơn một món tiền lớn. Thợ sơn nói: “Tiền công đã trả rồi”. Ông chủ thuyền nói: “Đây là tiền cảm ơn anh đã vá những vết nứt trên thuyền. Khi tôi biết tin các con tôi lái thuyền ra biển, tôi đã biết là các con không thể trở về vì trên thuyền có những vết nứt. Nhưng chúng đã bình an quay về, vì vậy tôi cảm ơn anh!”.

Không biết là mọi người đọc xong có hiểu không, tôi thì cảm thấy mơ hồ. Thứ nhất, cuộc sống hiện thực sẽ chẳng bao giờ xảy ra những chuyện như vậy; thứ hai cách làm của chủ thuyền rất mâu thuẫn; tiếp đó là nội dung cho sẵn trên không logic, ngôn ngữ diễn đạt không rành mạch, không hiểu là những người ra đề nghĩ gì nữa.

Vì vậy tôi an ủi con: “Đề bài có chút vấn đề, cách trả lời của con độc đáo, mới mẻ, hơn nữa lại bám sát vào đề, có thể sẽ được điểm cao, chỉ cần con nghiêm túc làm bài, kết quả thế nào không quan trọng”.

Trong bữa trưa, hai cha con lại nói chuyện một lúc nữa. Con tâm sự lúc mới bắt đầu có hơi run, tôi hỏi con tại sao, con nói mọi người đều run, có thể là chịu ảnh hưởng tâm lý, một lúc sau khi bắt đầu làm bài rồi thì không run nữa, không có cảm giác là thi đại học mà giống như thi thử trước đây. Sau bữa cơm, con bật tivi xem rồi chợp mắt một lúc, sau đó lại đến trường thi.

Buổi chiều khi ra khỏi phòng thi, Y Y và bạn cùng bàn (hai cô bé cùng một trường thi) dắt tay nhau cùng đi ra, về mặt của hai đứa có chút đỡ hẳn, tôi mỉm cười hỏi: “Có phải là đề hơi khó không, thi không tốt cũng không sao”. Y Y nói nghe thấy có hai bạn nam nói là họ có thể được 100 điểm mà con lại không được 100 điểm, vì thế cho rằng không phải là vấn đề đề khó. Đúng lúc này thì có một cô bé đi ngang qua chúng tôi, cô bé nói với cha của mình: “Ngày mai con không muốn thi nữa”. Người cha liền vội hỏi con tại sao, cô bé đáp: “Đề khó quá ạ”.

Trên đường về nhà tôi an ủi Y Y: “Cho dù thế nào, chúng ta đã cố gắng

hết sức là được, không có gì phải hối hận, hơn nữa không phải là con muốn có sự trải nghiệm như vậy ư, dù làm tốt hay không tốt thì đây đều là kinh nghiệm quý báu”.

Phần III

Thời gian biểu ngày hôm nay không khác mấy so với ngày hôm qua, chỉ là hôm nay thi những môn khác, buổi sáng thi môn xã hội tổng hợp (chính trị, lịch sử, địa lý), buổi chiều thi tiếng Anh.

Trong hai môn này, có thể nói môn xã hội tổng hợp là thế mạnh của Y Y, tiếng Anh thì có kém hơn một chút, lúc vượt lớp hồi tiểu học con từng xếp thứ nhất từ dưới lên, lúc mới lên trung học phổ thông cũng xếp gần cuối lớp. Sau đó dưới sự động viên khích lệ của tôi và cô giáo chủ nhiệm, con gái đã có sự tiến bộ vượt bậc, ở kỳ thi thử thành tích của con ở nửa đầu lớp.

Đúng 11:30 tôi đến trường đón Y Y, 11:35 cổng trường mở, bắt đầu có những thí sinh ra khỏi phòng thi, những bạn ra đầu tiên biểu hiện rất khó coi, một bà mẹ đứng bên cạnh tôi hỏi cô con gái đang không lấy gì làm vui vẻ của mình: “Con thi không tốt sao? Có phải là đề khó không, các con hôm nay sao đưa nào đưa nấy mặt cứ căng hết cả ra?”. Cô bé không trả lời mẹ mà cúi đầu theo mẹ ra về.

Một cô bé khác thì buồn bã nói với mẹ: “Đề thi năm nay đều là những cái đã biết từ năm ngoái, còn những gì mới học của năm nay thì lại không thi”. “Điểm không thấp hơn năm ngoái là được”, người mẹ an ủi cô con gái. “Như vậy không phải là năm nay ôn tập vô ích sao ạ?”. “Thì có thể làm gì được đây, việc này phải trách cha con, tại sao lại trách mẹ...”.

Những thí sinh lần lượt bước ra khỏi trường thi, mỗi người một vẻ mặt. Bảy, tám phút sau tôi vẫn chưa nhìn thấy bóng dáng của Y Y và bạn cùng bàn, tôi cố gắng mở to mắt để tìm kiếm nhưng vẫn không thấy Y Y. Khi chỉ còn lác đác người, tôi có chút thất thần thì nghe thấy tiếng gọi lạnh lạnh “cha ơi”, tôi nhìn theo hướng có tiếng gọi thì thấy con gái chạy về phía tôi...

Vì từ bé Y Y đã chịu ảnh hưởng tư tưởng giáo dục của tôi là “thứ nhất là phẩm chất đạo đức, thứ hai là năng lực, tiếp đó mới là việc học hành” nên tốc độ làm bài của con thường chậm hơn đại đa số những bạn khác. Con đi

học mười năm nay, chủ yếu tôi thực thi những ảnh hưởng tích cực đến phẩm chất đạo đức của con, rèn luyện con trở thành một đứa trẻ: “hiểu đạo lý, biết đúng sai, biết cảm ơn, chân thành giữ chữ tín, ngay thẳng lương thiện, nhiệt tình chia sẻ, biết giúp đỡ người khác”; sau đó là bồi dưỡng năng lực sinh tồn, giúp con trở thành một đứa trẻ có “tính độc lập cao, có khả năng làm việc, năng lực biểu đạt tốt, năng lực giao tiếp tốt, năng lực thích ứng tốt”; và cuối cùng mới là việc học văn hóa, đối với việc học của con tôi có yêu cầu: “học được, hiểu được, ứng dụng được”. Còn chuyện thi được bao nhiêu điểm, xếp thứ mấy đều là thứ yếu.

Do vậy trong những kỳ thi lớn nhỏ từ khi học trung học phổ thông, Y Y đều không làm hết đề, đề toán ngày hôm qua không làm hết, còn môn mà con lo lắng là môn xã hội tổng hợp con lại bất ngờ làm hết đề. Vì thế mà khi ra khỏi trường thi con vui vẻ nói với tôi: “Cha ạ, con trả lời hết thì vừa kịp thời gian, không thừa một phút”.

Sau bữa cơm trưa Y Y ngủ một tiếng, buổi chiều lại vui vẻ đến trường thi, chiến đấu với môn thi viết cuối cùng.

Buổi chiều 17 giờ 35 phút những thí sinh tham gia thi đều lần lượt ra khỏi trường thi, có điều khác với những lần khác là lần này mặt đứa nào đứa nấy đều tươi cười, một nam sinh vừa nhảy vừa hô lớn: “Thi xong rồi, thi xong rồi!”, một vài đứa thì đuổi theo nhau ra khỏi cổng trường, tìm cha mẹ của mình...

Cũng giống như các bạn khác Y Y vui vẻ nói với tôi: “Ha ha, cuối cùng thì cũng thi xong rồi!”. Tôi không hỏi con thi thế nào, lúc này kết quả đã không còn quan trọng nữa, chỉ cần con vui vẻ, thấp hơn mấy điểm cao hơn mấy điểm thì có ý nghĩa gì.

Cha nói với con gái về giáo dục giới tính

“Một người đàn ông nói với con gái mình về giới tính thì làm sao có thể mở lời được?”, một số người đã hỏi tôi như vậy khi biết tôi giáo dục giới tính cho con.

Đúng vậy, ở Trung Quốc, giáo dục giới tính vẫn luôn là một chủ đề không được bàn bạc sâu, bất luận là giáo dục nhà trường hay giáo dục gia đình thì trẻ đều không được trang bị những kiến thức về giới tính cần thiết, khoa học và toàn diện. Cho dù là ở một số thành phố lớn, thì rất nhiều

người vẫn cảm thấy ngượng ngùng với từ “tình dục”, phụ huynh ở mức độ nào đó đã có cái nhìn phiến diện về vấn đề này, không biết phải hướng dẫn chỉ bảo con như thế nào.

“Anh chị sẽ nói chuyện về vấn đề giới tính với con chứ?”, khi Đông Tử hỏi một vài phụ huynh vấn đề này, rất nhiều người đều cho biết họ không hề xem xét đến, cũng có người nói: “Rất muốn nói chuyện với con nhưng không biết phải mở lời như thế nào”.

Gia đình vốn dĩ phải là lớp học đầu tiên về giáo dục giới tính, nhưng thực tế ở Trung Quốc việc giáo dục giới tính trong gia đình là điều hoàn toàn không có.

Một ngày của một năm trước đây một người bạn là nữ giới của tôi đã cảm thấy rất hoảng sợ khi kể cho tôi nghe khó khăn mà cô ấy gặp phải gần đây: cậu con trai mười một tuổi của cô ấy muốn xem phần dưới của cô ấy để tìm hiểu về kết cấu bộ phận sinh dục nữ...

Mười mấy năm tôi làm công tác tư vấn tâm lý, những trường hợp như vậy tôi đã gặp nhiều, đều có liên quan đến vấn đề giáo dục giới tính cho thanh thiếu niên, các bậc phụ huynh khi gặp phải tình huống như vậy đều rất hoảng sợ, không biết phải làm thế nào. Thực ra, khi con đưa ra những câu hỏi về giới tính, phụ huynh nên trả lời một cách thẳng thắn, nếu con có những khó khăn về vấn đề giới tính, cần phải kịp thời giúp đỡ con giải quyết. Trước khi con có những biến đổi sinh lý giới tính, phải cho con biết là chúng sẽ phải đối mặt với tình huống như thế nào, và làm sao để ứng phó, như vậy con sẽ không thấy băn khoăn, sợ hãi, như vậy con mới có thể phát triển khỏe mạnh qua giai đoạn dậy thì.

Ví dụ như trường hợp của người bạn tôi, đối diện với yêu cầu của con, trước tiên không nên hoảng sợ và cũng không nên trách móc con, khi con trai bắt đầu dậy thì, tự nhiên sẽ rất hiếu kỳ về người khác giới, không phải là có suy nghĩ gì bậy bạ mà chỉ đơn giản là hiếu kỳ, muốn biết bộ phận sinh dục của nữ giới có gì khác với của mình; thứ hai, phải nhẹ nhàng trao đổi với con về sự khác biệt giữa bộ phận sinh dục nam và nữ, nói cho con biết cùng với sự thay đổi của tuổi tác, nam và nữ cũng khác nhau, những bộ phận ở vùng kín không thể công khai cho người khác giới, cho dù là cha và con gái hay mẹ và con trai thì cũng không được...

Những người trưởng thành đã đi qua thời thanh xuân liệu có còn nhớ

một thời “mù giáo dục giới tính” của chúng ta?

Còn nhớ hồi nhỏ tôi đã từng hỏi mẹ: “Con đến từ đâu ạ?”. Mẹ tôi trả lời: “Con được luyện ra con ạ”. Tôi lại hỏi mẹ là luyện thế nào, mẹ nói là luyện ra từ đồng lửa. Từ đó đến nhiều năm sau, tôi thường xuyên đi xung quanh đồng lửa, hy vọng sẽ có một đứa trẻ được luyện ra. Mãi cho đến năm mười mấy tuổi, xem những cuốn sách về sức khỏe sinh lý, tôi mới “ngộ ra mà không cần thầy”.

Sau đó, tôi được làm cha, khi con gái bốn tuổi, con cũng hỏi tôi câu tương tự, tôi trả lời: “Là thiên sứ đưa con vào trong bụng mẹ, đợi con lớn, bác sĩ mổ bụng mẹ và đưa con ra”. Đây không phải là câu trả lời khiến tôi hài lòng nhưng vì lúc đó con còn quá nhỏ nên tôi chỉ có cách trả lời như vậy.

Một lần con nhất định cứ muốn đứng để đi tiểu, lý do là các bạn nam ở lớp mẫu giáo đều như vậy. Tôi nói rõ với con: “Bạn nam và bạn nữ không giống nhau, vì thế mà khi đi tiểu các bạn nam phải đứng còn các bạn nữ phải ngồi”. Con gái đột nhiên ngộ ra: “Đúng rồi các bạn nam có con chim nhỏ”. Từ đó con gái không bao giờ đòi đứng tiểu nữa. Tôi không hề né tránh vấn đề giới tính với con, con gái có vấn đề gì tôi đều giúp con giải đáp vấn đề đó. Khi con gái lớn hơn một chút, tôi đưa giáo dục giới tính vào chương trình giáo dục giúp con phát triển khỏe mạnh.

Khi Y Y được năm, sáu tuổi tôi đưa con đến Bảo tàng Tự nhiên để xem triển lãm về cơ thể người, để con hiểu được sự khác biệt về cơ thể của nam giới và nữ giới. Khi con được bảy, tám tuổi khả năng hiểu vấn đề tốt hơn một chút thì tôi kể cho con nghe về câu chuyện tạo ra một sinh mệnh, bắt đầu từ sự kết hợp giữa tinh trùng và trứng.

Lúc nhỏ tôi chẳng được dạy một chút gì về “giới tính”, vì thế lần đầu tiên mộng tinh, tôi cảm thấy sợ hãi vô cùng, nghĩ là mình bị bệnh gì, thời gian đó tôi ăn không ngon, ngủ không yên, lại không dám nói chuyện với ai. Phải qua rất nhiều năm sau tôi mới biết chuyện đó là như thế nào, vì thế tôi nghĩ sau này khi tôi làm cha, tôi nhất định sẽ nói trước với con về sự thay đổi ở tuổi dậy thì, để con cái vui vẻ hạnh phúc qua tuổi dậy thì.

Khi con gái hơn mười tuổi, ngoài việc mua những cuốn sách về lứa tuổi dậy thì đặt ở đầu giường con gái, tôi còn nói cho con biết những kiến thức liên quan, bảo với con khi con có kinh nguyệt, cha sẽ chúc mừng con.

Khi con mười hai tuổi rưỡi, lần đầu tiên con có kinh nguyệt, vì trước đó con đã được tìm hiểu kỹ càng về vấn đề này nên con không gặp khó khăn gì với sự thay đổi bất thường của cơ thể, con chào đón sự kiện này giống như chào đón một người bạn cũ, tất cả mọi thứ đều xử lý mạch lạc, theo thứ tự. Tôi còn giúp con tổ chức một buổi tiệc gia đình nhỏ để chúc mừng sự trưởng thành của con.

Từ khi con hơn mười tuổi trở đi ngoài giáo dục giới tính, tôi còn thường xuyên dạy con quan điểm về tình yêu.

Thực tế là những người khỏe mạnh, phát triển bình thường thì ai cũng có hành vi “yêu sớm” ở các mức độ khác nhau, tất nhiên “yêu sớm” ở đây chủ yếu là chỉ: “yêu thầm”, “yêu đơn phương”. Khi tôi còn nhỏ tôi cũng từng yêu thầm một bạn gái xinh xắn học cùng lớp, hơn nữa chỉ suy nghĩ đơn giản, sau này có thể cưới cô gái như thế làm vợ thì tốt biết mấy. Vì là yêu thầm nên không ảnh hưởng gì đến đối phương và bản thân, qua giai đoạn ngu ngơ dại khờ đó thì tất cả đều qua đi như mây khói.

Khi mười tám tuổi, tôi nhập ngũ, cũng từng yêu thầm em gái của anh chiến hữu khi cô gái đến thăm anh trai, tôi cũng chưa từng tỏ tình với cô gái ấy, trong lòng chỉ âm thầm thích cô gái nhanh nhẹn, hoạt bát đó. Cứ như vậy yêu sớm, yêu thầm đã cùng tôi trưởng thành, cho đến khi thành niên, sự nghiệp ổn định tôi mới bắt đầu yêu, kết hôn và sinh con.

Tôi đã từng kể cho con gái nghe rất nhiều lần chuyện “yêu sớm” của mình, tôi cũng nói với con, yêu không đơn giản như thích, bởi vì yêu còn có trách nhiệm và nghĩa vụ, một thiếu niên thì không có đủ khả năng đảm đương trách nhiệm và nghĩa vụ như vậy. Con gái đã biết “yêu sớm” là như thế nào qua câu chuyện của tôi.

Năm Y Y mười bốn tuổi, đột nhiên tôi phát hiện con gái tìm hiểu thông tin để làm ngực đầy đặn, biết được thông tin đó, tôi kịp thời nói chuyện với con. Y Y ngại ngùng nói với tôi, rất nhiều bạn học của con có vùng ngực phát triển rất tốt, nhưng ngực của con thì hơi nhỏ, vì vậy mà con rất lo lắng, muốn tìm cách để có vùng ngực đầy đặn hơn.

Tôi nói với con: “Trước tiên cha rất mừng, điều này chứng tỏ con biết theo đuổi cái đẹp và quan tâm đến sức khỏe, nhưng cha cũng phải nói với con rằng các bạn của con đều lớn hơn con mấy tuổi, vì thế các bạn ấy dậy thì sớm hơn con, mấy năm nữa con cũng sẽ giống các bạn, nếu đến lúc đó

mà không được như mong muốn thì tìm cách cũng không muộn. Hơn nữa, chỉ cần khỏe mạnh, vùng ngực phát triển không như ý cũng không phải là vấn đề lớn, có gì đâu mà phải lo lắng, phải có tâm lý thoải mái”.

“Con biết rồi ạ”, con gái cười và đi ra chỗ khác.

Một số phụ huynh khi cùng con cái đề cập đến vấn đề giới tính thì lại quá nhạy cảm, cái gì cũng không nói, còn đề phòng con cái. Thậm chí lo lắng khi giáo dục giới tính cho con cái còn phản tác dụng, sợ con cái biết rồi lại xảy ra chuyện.

Có lẽ chúng ta đã quên rằng: Con cái chúng ta không chỉ cần trở thành một “nhà” gì đó, mà còn cần trở thành một người đàn ông tốt, một người phụ nữ tốt, một người chồng, người vợ tốt, người cha, người mẹ tốt, và hơn nữa con có mối quan hệ với những người khác giới khác như người thân, bạn bè, cấp trên, cấp dưới. Sự khỏe mạnh của tâm lý giới tính và nhân cách là những thứ sẽ quyết định cuộc sống của con có hạnh phúc hay không.

Tôi phải đảm bảo con gái ăn tốt ngủ đủ

Đã từng có sự so sánh rất hình tượng như thế này: học thức chỉ là số không, tình yêu là số không, tài sản cũng là số không, địa vị cũng là số không... nhưng sức khỏe lại là số một, có sức khỏe thì những thứ khác mới có thể là 1.000, 10.000, 100.000... Nếu như không có sức khỏe thì tất cả đều là con số không. Vì thế điều quan trọng nhất với sự phát triển của trẻ là sức khỏe.

Nhưng những đứa trẻ bây giờ, có mấy đứa là mạnh khỏe, xung quanh chúng ta có biết bao nhiêu đứa trẻ người cao to nhưng lại ốm yếu, trên mũi thì đeo cặp kính cận với số đi-ốp ngày một tăng, mắt nhắm mắt mở đi học, về đến nhà thì trông như người mất hồn... Cuối năm 2011, *Nhật báo nhân dân* đã có loạt bài về sức khỏe của trẻ em tiểu học, với chủ đề là “Tại sao lại có nhiều trẻ béo phì?”, “Số lượng trẻ em bị cận thị ngày một tăng khiến xã hội lo lắng” và “Chất lượng cuộc sống tốt nhưng tại sao sức khỏe trẻ em lại không tốt?”, bài báo đã kết luận: Cận thị, béo phì, thể chất suy giảm đã trở thành ba “sát thủ” lớn tàn sát sức khỏe thanh thiếu niên Trung Quốc.

Trên thực tế, “sát thủ” thực sự lại chính là chúng ta, những người cha người mẹ “tốt”. Vì muốn con thi một trường đại học “tốt”, họ bắt con em

ăn “tốt”, cá thịt nhiều, các loại hải sản, lại còn thêm các sản phẩm dinh dưỡng, các loại thực phẩm tăng cường sức khỏe, vì thế hiện nay nhiều đứa trẻ thừa chất dinh dưỡng; ngược lại bài tập nhiều đã chiếm hết thời gian ngủ của trẻ, rất nhiều đứa trẻ bị thiếu ngủ, vì thế mà xuất hiện một nhóm trẻ “ốm yếu”.

Tôi cũng giống như nhiều bậc phụ huynh khác, cũng mong muốn con gái được mạnh khỏe, nhưng tôi chú trọng việc làm thế nào để con “ăn tốt và ngủ đủ”.

Về việc “ăn tốt” tôi cho rằng có ba khái niệm cơ bản, thứ nhất là ăn no, tiếp đó là hợp khẩu vị, cuối cùng là dinh dưỡng. Cuộc sống ngày nay thì việc ăn no không thành vấn đề; “hợp khẩu vị” có nghĩa là thích hợp với khẩu vị của trẻ; còn về “dinh dưỡng”, chỉ có một số ít những trẻ của gia đình khó khăn thì có thể thiếu chất dinh dưỡng, còn lại đại đa số đều bị thừa chất dinh dưỡng, chỉ có bộ phận nhỏ là đủ dinh dưỡng.

Trong gia đình tôi việc cho con ăn no không thành vấn đề, hợp khẩu vị về cơ bản cũng được đáp ứng, con gái không kén ăn, tôi nấu nướng cũng khá, những món tôi làm con gái đều tương đối thích. Tôi hiểu về dinh dưỡng là cân bằng giữa các loại rau, cá, trứng, thịt và hải sản, kết hợp cơm và các loại thức ăn từ bột mỳ, các loại thức ăn làm từ bột lại chia thành nhiều loại như: bánh màn thầu, bánh mỳ hấp, bánh bao, sủi cảo, mỳ, bánh. Con gái khá thích cơm trắng, vì vậy và các loại thức ăn làm từ bột mỳ chỉ là phụ thôi, cho dù là phụ nhưng tôi vẫn thường thay đổi món ăn, để con ăn được ngon miệng hơn.

Trong ba năm học trung học phổ thông, thời gian con ở nội trú hai năm, một năm học ngoại trú. Trong thời gian nội trú, mặc dù không thể tự tay nấu cho con ăn nhưng hàng ngày con ăn gì, ăn bao nhiêu, về cơ bản tôi đều nắm được, tôi dặn dò con: “Nhất định phải ăn uống tử tế, nếu tiền ăn không đủ, cha sẽ cho con thêm!”. Tôi và con đều biết việc ăn uống đầy đủ không có nghĩa là tiêu pha lãng phí, vì thế mà tiền ăn của con ở mức trung trong lớp.

Một năm trung học phổ thông con ở ngoại trú thì cũng giống như ba năm học trung học cơ sở, tôi phát huy khả năng nấu nướng của mình ở mức cao nhất, thay đổi liên tục các món ăn để con thấy hợp khẩu vị, điều này ở những phần trước tôi cũng nhắc đến.

Trong thời gian này, bữa trưa con ăn ở trường, bữa sáng thường là cháo, sữa tươi, sữa đậu nành, trứng ốp, kèm với đó là bánh kem, bánh mì, trứng gà luộc..., bữa tối tôi chuẩn bị cho con hai món ăn, một món canh ăn với cơm trắng hay các loại thức ăn làm từ bột mì. Mỗi sáng 6:20 con phải đến trước cổng khu nhà để đợi xe của trường, đi xuống lầu, đi bộ từ nhà đến cổng khu nhà mất khoảng sáu, bảy phút, hơn nữa để không bị nhỡ xe phải đến trước một lúc, như vậy con gái bắt buộc phải ăn sáng và chuẩn bị đồ đạc xong trước 6:10.

Thông thường thì ăn sáng mất khoảng mười phút, vì vậy trước sáu giờ tôi phải chuẩn bị xong bữa sáng.

Để con được ăn tốt, lại đảm bảo không muộn giờ học, ngày nào tôi cũng phải dậy từ năm giờ sáng để chuẩn bị. 5:50 tôi gõ cửa phòng con gái: “Con yêu, bữa sáng đã chuẩn bị xong, đã đến lúc con phải dậy rồi!”. Những ngày tháng đó, mặc dù có chút mệt, chút khổ nhưng nhìn con gái ăn ngon, cảm giác sự vất vả đó rất đáng, rất hạnh phúc, tôi biết rằng không phải người cha nào cũng có được niềm hạnh phúc đó.

Theo tôi được biết, để ứng phó với kỳ thi đại học, những học sinh trung học phổ thông của Trung Quốc thường sử dụng những sản phẩm dinh dưỡng, tăng cường sức khỏe, tôi kịch liệt bài xích những sản phẩm này, vì thế trong gia đình tôi, chưa có ai sử dụng những sản phẩm đó. Tôi luôn luôn cho rằng dinh dưỡng tốt nhất là những món ăn hợp khẩu vị và một tinh thần vui vẻ. Sản phẩm dinh dưỡng này khiến hai cha con tôi đều khỏe mạnh, ăn gì cũng ngon miệng.

Nói đến việc ăn uống thì không thể không nhắc đến những bữa ăn thịnh soạn vào dịp cuối tuần. Cứ đến cuối tuần là phải có hai bữa thịnh soạn, một bữa ở nhà, thông thường có bốn món ăn và một món canh, hai cha con mỗi người làm hai món, canh thì thay nhau nấu. Mặc dù số món ăn không nhiều nhưng đủ mùi, màu, vị; một bữa ở những nhà hàng có phong cách cổ, trang trí trang nhã, ăn những món ăn từ Nam đến Bắc của Trung Quốc, món ăn Bắc Kinh, món ăn Tứ Xuyên, món ăn Hồ Nam, món ăn Quảng Đông; có lúc thì ăn đồ ăn nhanh KFC, McDonald, Pizza Hut theo sở thích của con.

Trong những phần trước mọi người cũng đã biết, khi con gái tôi học tiểu học và trung học cơ sở, để đảm bảo việc ngủ của con, tôi đã nhiều lần (vì là mấy trường khác nhau) gặp hiệu trưởng và giáo viên chủ nhiệm để

xin miễn giảm bài tập về nhà cho con. Như thế đảm bảo được thời gian ngủ của con, từ đó mà sức khỏe của con cũng được đảm bảo. Đối với những học sinh trung học phổ thông mà nói, thông thường mỗi ngày phải ngủ đủ tám, chín tiếng bao gồm cả ngủ tối và ngủ trưa (những học sinh “nhỏ” như Y Y thì mỗi ngày phải đảm bảo ngủ chín tiếng). Tất nhiên việc ngủ của mỗi người là khác nhau, những người có giấc ngủ ngắn thì có thể ngủ ít hơn một chút nhưng vẫn phải ngủ đủ. Ngủ đủ có nghĩa là sau khi thức dậy đầu óc phải tỉnh táo, ban ngày không buồn ngủ, tinh thần phấn chấn, sáng khoái.

Nhưng do việc học quá nặng, chiếm cả thời gian ngủ, não không được nghỉ ngơi, ảnh hưởng đến sự phản ứng, trí nhớ, năng lực tư duy của não, còn ảnh hưởng đến tâm trạng của học sinh. Chúng ta đều biết, đối với sự phát triển của trẻ, sức khỏe là số một, nếu không đảm bảo được giấc ngủ, trẻ không thể khỏe mạnh, vì thế từ trước tới nay tôi luôn luôn coi trọng giấc ngủ của Y Y.

Để đảm bảo thời gian ngủ của Y Y, thời gian con ở ngoại trú, mỗi ngày đều phải đi ngủ trước chín rưỡi, cho dù là lúc học lớp mười, lớp mười một hay thậm chí là lớp mười hai. Để con được ngủ lâu hơn một chút, mỗi buổi sáng khi không thể muộn hơn được nữa thì tôi mới đánh thức con dậy, như vậy mỗi ngày cơ bản con đều được ngủ chín tiếng.

Đảm bảo thời gian vẫn chưa đủ, còn phải đảm bảo chất lượng giấc ngủ, khiến con có tinh thần tỉnh táo, như vậy mới đảm bảo là con khỏe mạnh. Y Y từng bị thức giấc vì mơ thấy ác mộng và có vật rơi từ bệ cửa sổ xuống, để kịp an ủi con khi gặp phải những trường hợp tương tự như vậy, khi ngủ cửa phòng hai cha con đều để hé, nhưng con gái thường ngủ không sâu, chỉ cần có tiếng động nhỏ là tỉnh giấc. Để đảm bảo chất lượng giấc ngủ, khi con gái đi ngủ tôi chỉnh âm lượng tivi ở mức thấp, đi vệ sinh thì đều nhẹ chân nhẹ tay, ngày hôm sau khi tôi dậy sớm, việc đầu tiên tôi làm là đóng chặt cửa phòng con, để tránh việc tôi làm vệ sinh cá nhân, chuẩn bị bữa sáng khiến con tỉnh giấc.

Cha làm hậu cần tốt của con, đảm bảo con ăn tốt, ngủ đủ, đổi lại có một cô con gái mạnh khỏe, vui tươi, lạc quan, điều này quả thực là rất đáng.

Kỳ nghỉ hè tuyệt vời sau kỳ thi đại học

Kỳ nghỉ hè sau kỳ thi đại học là kỳ nghỉ hè được bọn trẻ chờ đón nhất, bởi vì không những là kỳ nghỉ dài (gần ba tháng) mà hơn nữa lại không có bất kỳ bài tập gì. Rời xa những phòng học ngột ngạt, rời xa những chiếc bàn học vô tri vô giác, rời xa những quyển sách cuốn vở đau đầu, cuối cùng thì bọn trẻ cũng được tận hưởng những ngày hè thuộc về chúng.

Mặc dù Y Y may mắn hơn các bạn khác là chịu đựng ít hơn các bạn hai năm học trong trường, mặc dù thời gian chơi của con nhiều hơn các bạn, nhưng nửa năm lớp mười hai học hành vất vả cũng khiến con đủ mệt, kỳ nghỉ hè hơn tám mươi ngày, con giống như chú chim được xổ lồng, có thể tự do tự tại bay lượn...

Ngày thứ hai sau khi kết thúc kỳ thi đại học, Y Y nhanh chóng về Yên Đài - Sơn Đông thăm họ hàng và tham quan, mười ngày sau con quay lại và đăng ký xong nguyện vọng, trước tiên tôi đưa con đi hái hoa dại trên núi ở ngoại ô thành phố Cát Lâm, đến sông Tống Hoa xem thả đèn trên sông, sau đó chúng tôi trở về trang viên ở quê nhà - Đông Viên.

Những ngày ở Đông Viên, ngày nào con cũng được ngủ cho đến khi tự tỉnh giấc, ngoài việc lên mạng, xem tivi, xem sách ra thì con còn đến các khu trong trang viên cho gà, cho chim, cho cá ăn, hái hoa nhổ cỏ, đi hái những quả dưa lê thơm ngọt, những quả dưa chuột non, giòn hay đi tìm các bạn nhỏ trong thôn chơi đùa...

Tất nhiên đối với một người yêu văn chương và lại sắp trở thành sinh viên đại học, chơi không phải là việc duy nhất, con còn phải viết sách, viết tác phẩm mới của con *Chơi cũng là một cách để trưởng thành*. Thực ra việc viết sách bản thân nó cũng là một cách chơi, con dùng ngòi bút vui tươi của mình để kể những câu chuyện vui về sự trưởng thành. Trong quãng thời gian này, Y Y còn dự lễ cưới của cháu gái, tiệc cảm ơn thầy cô của bạn; con dạy tôi cách làm video; phụ trách việc chụp ảnh quay phim trong buổi họp lớp của tôi.

Trong thời gian này hai cha con còn có cuộc hành trình dài một nghìn ba trăm kilômét trong bốn ngày, tham quan du lịch Khu phong cảnh hồ Chagan ở Tống Nguyên Cát Lâm, hồ Đoàn Kết ở Bạch Thành Cát Lâm, Bảo tàng Dân tộc Nội Mông Cổ, bảo tàng Hưng An Nội Mông Cổ, Miếu Thành Cát Tư Hãn ở Ulanhot, thảo nguyên Horqin Zuoyi Zhongqi, Khu bảo tồn thiên nhiên Horqin Thông Liêu và những nơi như hồ Nguyệt Lượng, sông Đào Nhi, sông Hoắc Lâm, Liêu Hà...

Ngoài việc được thoải mái vui chơi, hai cha con được xem các môn thi đấu Olympic, con gái được xem rất nhiều môn mà con yêu thích, hai cha con ngồi trước màn hình tivi cổ vũ cho các vận động viên nước nhà.

Chơi vui thỏa thích, cuối cùng con gái cũng nhận được giấy báo trúng tuyển của Đại học Hắc Long Giang trong sự chờ đợi và mong ngóng. Cuối tháng tám con gái mang theo niềm vui tự tin bước vào cổng trường đại học.

Nhìn theo bóng con dần xa

Thấm thoát thời đưa, con gái Phạm Khương Quốc Nhất giờ đây đã trở thành một cô gái, là một sinh viên đại học. Con không còn là cô gái nhỏ cưỡi trên cổ của cha, dắt tay cha khi đi đường nữa, không còn nằng nặc đòi cha kể chuyện, cùng cha chơi trò đuổi bắt, cùng cha trưởng thành nữa...

Bởi vì, con đã lớn thật rồi!

Giống như chim yến rời tổ, con cần phải tự bay bằng đôi cánh của mình...

Ngày 1 tháng 6 hai năm trước, khi đi công tác ở Thanh Đảo, tôi đã viết một bức thư gửi con gái với nhan đề “Tuổi thơ đã xa, niềm vui còn mãi - Viết cho con gái của cha”.

Y Y con yêu của cha, lại một ngày tết Thiếu nhi nữa sắp đến, cha có vài lời muốn nói với con:

Con à, đây là tết Thiếu nhi cuối cùng trong cuộc đời của con, chỉ còn năm tháng nữa thôi là con sẽ tròn mười bốn tuổi, những tết Thiếu nhi sau này không còn là ngày tết dành cho con nữa, tuổi thơ cũng theo đó mà rời xa con...

Tuổi thơ rời xa nhưng thời thiếu niên, thanh niên đang chào đón con!

Con sẽ ngày một lớn lên, ngày một trưởng thành.

Đó là quy luật cuộc đời, chúng ta không thể không tuân theo quy luật đó.

Mấy ngày hôm nay cha vô cùng bận rộn, hết thuyết trình, ký tặng rồi lại phỏng vấn... Ngày nào cha cũng rất mệt, tối qua cũng vậy, cha rất khó

ngủ, lý do chính là cha nhớ con gái của cha, nhớ con của quá khứ, nhớ cả con của ngày hôm nay nữa.

Cha nhớ lại mùa thu của mười bốn năm trước, cánh cửa ký ức mở ra, mọi thứ hiện về như thác lũ, những hình ảnh từ khi con sinh ra và lớn lên đều hiện hữu trước mắt: từ lúc con bi bô tập nói đến khi con có thể thao thao bất tuyệt, từ lúc con chập chững học đi đến khi con có thể chạy nhảy khắp nơi, từ lúc chưa biết gì đến lúc hiểu được mọi thứ, từ lúc còn là một hài nhi bé bỏng đến lúc là một thiếu nữ...

Con yêu, con đã lớn thật rồi!

Nhìn thấy con lớn lên trong niềm vui, cha vui vì mình đã bỏ công sức nuôi con khôn lớn, vui vì con là một đứa con ngoan, hiểu chuyện. Trong quãng thời gian đó, mặc dù cha không thể cho con một cuộc sống vật chất đầy đủ, nhưng cha đã dạy cho con những phẩm chất đạo đức tốt và trang bị cho con những năng lực cần thiết, và đồng thời cha cũng tặng cho con một món quà vô cùng lớn, món quà có tên là “niềm vui”, và nó đã làm bạn cùng con mỗi ngày, đây là những gì mà một người cha phải làm cho đứa con yêu của mình.

Con yêu, cha thực sự cảm ơn con! Bởi vì nhờ con mà cha “được làm cha”, là con đã mang đến cho cha niềm vui vô tận, con đã cùng trưởng thành với cha, là con đã khiến cuộc sống của cha đầy màu sắc, là con đã khiến cha cảm nhận được hạnh phúc làm cha!

Cha luôn suy nghĩ rằng không có gì có thể đổi được một tuổi thơ vui vẻ, mười bốn năm nay, cha đã cố gắng để mang lại cho con một tuổi thơ vui vẻ.

Đến bây giờ, đôi vai của con ngày một cứng cáp, bước chân của con ngày một vững chắc, cha vui và tự hào về con. Con ngày một lớn khôn, cha không còn là bạn chơi của con nữa, nhưng cha vẫn luôn là người thầy, là người bạn của con, cha sẽ vẫn tiếp tục cùng con chia sẻ những niềm vui, nỗi buồn, sẽ dõi theo mỗi bước trưởng thành của con.

Mong niềm vui sẽ mãi theo con trong cuộc đời.

Nhưng con yêu con phải ghi nhớ, đường đời không phải lúc nào cũng thuận lợi, cũng có lúc sẽ gặp những khó khăn vất vả, con càng lớn, càng

với niềm vui, nỗi buồn cũng sẽ theo con, nhưng con phải luôn đối tốt với bản thân mình, khoan dung người khác, cứ đi theo con đường này, niềm vui sẽ theo con mãi mãi.

Cuối thư, ở nơi xa xôi nghìn dặm, cha chúc con tết Thiếu nhi vui vẻ!

Cha của con

Thanh Đảo ngày 1 tháng 6 năm 2010

Đầu mùa thu năm 2012, con gái Y Y, đưa con gái rượu yêu quý mà tôi rất đỗi tự hào bước chân vào trường Đại học Hắc Long Giang ở Cáp Nhĩ Tân, đầu mùa đông năm 2012, chỉ còn một mình tôi ở căn nhà náo nhiệt ngày xưa, làm bạn với máy tính viết bản thảo cho cuốn sách “Hạnh phúc làm cha”.

Mặc dù con gái đi học xa tôi có chút hụt hẫng nhưng nhiều hơn sự hụt hẫng là niềm hạnh phúc. Cũng giống như khi con tròn một tháng tuổi, tôi ở Tây An và viết cho con một bức thư: “Y Y, nếu ngày mai con có thể lớn lên, cha tình nguyện ngày hôm nay sẽ già đi”. Nhiều năm nay, tôi luôn mong con gái lớn khôn, bây giờ con đã lớn thực sự rồi, không cần tôi dắt đi nữa. Buông tay con, để con tự đối mặt với mưa gió, dùng đôi chân của mình để bước đi trên con đường đời.

Mười sáu năm nay, tôi đã nạp cho con rất nhiều năng lượng, tôi tin rằng bước chân của con sẽ ngày càng vững chắc. Là một người cha, lúc này tôi chỉ cần đứng sau lưng con, âm thầm dõi theo bước chân con đi về phía trước. Cho dù đi xa như thế nào, con sẽ không bao giờ rời khỏi tầm mắt của tôi, ánh mắt tôi sẽ luôn dõi theo hình bóng quen thuộc đó...

Chương VII

TRƯỜNG ĐẠI HỌC CỦA CON, CON ĐI NGÀY MỘT XA

Bây giờ con đã lớn rồi, không cần tôi dắt đi nữa. Buông tay con, để con tự đối mặt với mưa gió, dùng đôi chân của mình để bước đi trên con đường đời. Là một người cha, lúc này tôi chỉ cần đứng sau lưng con, âm thầm dõi theo bước chân con đi về phía trước.

Trường đại học của con gái

Bây giờ con gái chưa đầy mười sáu tuổi Phạm Khương Quốc Nhất của tôi đã trở thành sinh viên đại học của trường Đại học Hắc Long Giang, bắt đầu một cuộc sống mới trong trường đại học.

Mặc dù chỉ mới bước chân vào cổng trường đại học nhưng “trường đại học” không phải là thứ gì xa lạ đối với con, thứ nhất một vài năm trước tôi từng dạy ở một số trường đại học, hai là tôi thường xuyên đến trường đại học thuyết trình cho các bạn sinh viên, thứ ba là tôi có một vài người bạn làm trong trường đại học, vì thế từ khi sinh ra cho đến nay con gái chưa lúc nào rời xa “trường đại học”. Cho dù là vậy, con cũng chỉ là “người ngoài”, nhưng một trường đại học thực sự “thuộc về” con thì phải kể đến năm 2011 khi con học lớp mười hai.

Theo quan niệm giáo dục vui vẻ của tôi con được “nuông chiều”, con vẫn vừa chơi vừa học, những đứa trẻ khác dùng cả mười phần sức lực, thậm chí là mười hai phần sức lực nhưng con chỉ dùng bảy, tám phần. Cho đến mãi cuối năm 2011, khi cô giáo chủ nhiệm khuyên nhủ, tôi mới nói lại với con, bảo con chơi ít đi một chút, để nhiều thời gian hơn cho việc học: “Cha không muốn con phải dùng 120% sức lực để học, nhưng con buộc phải dùng 100% sức lực để học, cuối cùng con thi được bao nhiêu điểm, học trường nào không quan trọng, nhưng con phải cố gắng hết sức để không cảm thấy lãng phí quãng thời gian này”.

Vì thế mà học kỳ II năm lớp mười hai, con gái điều chỉnh lại trạng thái, sau nửa năm học hành vất vả, con bước vào kỳ thi đại học.

Ngày thứ hai sau kỳ thi đại học, con gái đã về Yên Đài, Sơn Đông thăm họ hàng, ngày 20 tháng 6, con gái quay về, buổi tối hôm đó cháu Quốc Huy đã nói với tôi: “Ngày 21 sẽ thông báo kết quả thi đại học, 12 giờ tối nay sẽ có kết quả thi của Y Y”. Tôi nói hình như là ngày 22, cháu vẫn kiên quyết nói là ngày 21.

Sáu giờ sáng ngày hôm sau, giống như mọi ngày tôi dậy và mở máy tính, bắt đầu xem tin tức. Một tiếng sau, tôi đột nhiên nhớ ra lời Quốc Huy nói ngày hôm qua, vì thế tôi mở website Tin tức giáo dục tỉnh Cát Lâm, quả nhiên là có tra cứu kết quả thi đại học, tôi nhập số báo danh của Y Y, và điểm số của Y Y lập tức hiện ra: “Phạm Khương Quốc Nhất: Ngữ văn 115 điểm, Toán học 82 điểm, Tổng hợp 224 điểm, Ngoại ngữ 117 điểm, tổng điểm 538 điểm”.

Điểm số này hoàn toàn ngoài sức tưởng tượng của tôi, con gái thi xong, theo lời kể và thành tích học tập trước đó của con, tôi dự đoán điểm của con ở mức từ 475 đến 490, thi tốt thì có thể đạt trên 500 điểm một chút, thấp nhất thì không dưới 450 điểm.

Từ năm lớp mười một đến nay còn đều ở mức 500 điểm, thành tích này cao hơn thành tích bình thường đến 30 điểm, mà một nửa những thí sinh tham gia kỳ thi đại học, thành tích của chúng đều thấp hơn so với lúc học trung học phổ thông một chút, có đứa thậm chí còn ít hơn gần 100 điểm, số thí sinh có điểm cao hơn chỉ chiếm khoảng 1/5 số thí sinh tham dự, cao hơn 20 đến 30 điểm chỉ chiếm khoảng 2%~3%.

Mặc dù từ trước tới nay tôi chưa bao giờ ủng hộ giáo dục để thi cử, nhưng dù thế nào đây cũng là thành tích mà con gái vất vả học tập mới có được, vì thế mà tôi phải báo cho con trước tiên. Tôi khẽ đánh thức con dậy: “Con gái, kết quả thi đại học có rồi”. “Thật ạ?”, con dụi dụi mắt hỏi tôi. “Con được 538 điểm”. “Á, thật vậy ạ?”. Sau đó con cùng tôi ra máy tính xem, xác nhận lại điểm số. Sau đó con mở điện thoại, một lúc nhận được mấy tin nhắn, thời gian gửi đến là từ ba giờ sáng đến bảy giờ, đều là các bạn con hỏi con thi được bao nhiêu điểm, Y Y lần lượt trả lời lại tin nhắn của các bạn.

Bốn giờ chiều ngày hôm đó, điểm sàn ban xã hội của tỉnh Cát Lâm được

công bố: Nguyên vọng 1 (trọng điểm) 529, nguyên vọng 2 (phổ thông) 435 điểm, những học viện độc lập (là bộ phận cơ bản cấu thành nên trường dân lập) và các trường dân lập (nguyên vọng 3) là 348 điểm. Như vậy, điểm của Y Y nhiều hơn 9 điểm so với nguyên vọng 1 và nhiều hơn 103 điểm so với nguyên vọng 2.

Sau đó tôi có thăm dò ý kiến của những anh chị trong ngành, hơn 9 điểm thì ở mức không đảm bảo, nếu đăng ký vào những ngành không được ưa chuộng lắm thì có thể được, nếu đăng ký những chuyên ngành tốt hơn một chút, ngành mà mình yêu thích thì rất mạo hiểm, nhưng nếu học ở những trường nguyên vọng 2 thì lại không cam tâm chút nào, bản thân tôi cũng thấy rất băn khoăn. Nếu xét theo trường hợp của Y Y thì có thể tham gia kỳ thi tuyển chọn của riêng các trường đại học (trước kỳ thi đại học, học sinh nộp hồ sơ và tham gia kỳ thi của trường xét tuyển, nếu đạt yêu cầu và sau đó kết quả kỳ thi đại học chung, đạt mức điểm số thấp hơn 20 điểm trở xuống so với mức điểm sàn thì trúng tuyển), ngoài phẩm chất đạo đức và năng lực, con gái Y Y xuất bản hai cuốn sách bán chạy, có mấy chục bài văn được đăng báo, hơn nữa lại là một sinh viên đại học chưa đầy mười sáu tuổi, tất cả những điều này hoàn toàn có thể là lợi thế để có một xuất tuyển đặc biệt cho các thí sinh có thành tích xuất sắc hoặc là tham gia kỳ thi tuyển chọn của trường để giảm điểm trúng tuyển, nhưng đáng tiếc là nhà trường đã dành những suất tự chiêu sinh cho những bạn học tốt hơn Y Y, nếu Y Y được cộng điểm, con sẽ dễ dàng trúng tuyển nguyên vọng 1 và học những ngành học mà con yêu thích. Vì thế mà tôi muốn kể nỗi khổ này với truyền thông, mong muốn nhà trường sẽ xét tuyển đặc biệt (bởi vì trước đó đã có tiền lệ). Nhưng con lại không đồng ý với cách làm của tôi, con nói: “Cha ơi, con không muốn mình được ưu tiên đặc biệt, chúng ta cứ thuận theo tự nhiên, đợi đến lúc thi cao học con sẽ cố gắng hơn, sẽ có nhiều trường tốt hơn chờ đợi con”. Sau khi bàn bạc, cuối cùng hai cha con cũng thống nhất: để được học chuyên ngành yêu thích, từ bỏ nguyên vọng 1, lựa chọn nguyên vọng 2 (trường đại học trọng điểm của tỉnh).

Ngày hôm sau hai cha con đến trường họp phụ huynh về việc điền nguyên vọng, hiệu trưởng và cô chủ nhiệm đều cho rằng chỉ cần đạt mức điểm nguyên vọng 1 thì không nên từ bỏ, thầy cô cũng lấy vài ví dụ về những thí sinh chỉ hơn mức điểm sàn nguyên vọng 1 một đến hai điểm nhưng vẫn trúng tuyển. Hai cha con tôi lại bàn bạc một lúc, quyết định tiếp thu ý kiến của thầy cô, đăng ký cả nguyên vọng 1 bởi vì nguyên vọng 2 thì không phải suy nghĩ gì, chắc chắn con đỗ.

Buổi tối hôm đó, hai cha con cùng nghiên cứu thông tin các trường, học viện ở trên mạng, cuối cùng quyết định nguyện vọng 1 là trường đại học Đông Bắc, nguyện vọng 2 là Đại học Hắc Long Giang, cả hai trường đều đăng ký chuyên ngành báo chí.

Ngày hôm sau Y Y đến trường chính thức nộp đăng ký nguyện vọng cho cô giáo, theo như con nói thì con là người đăng ký ít nhất, các bạn khác đều đăng ký năm đến sáu trường, thậm chí còn hơn mười trường. Từ trường về, hai cha con về trang viên ở quê nhà - Đông Viên

Đưa con đến trường đại học

Sau bao mong mỏi và chờ đợi, cuối cùng ngày khai giảng cũng tới.

Ngày 28 tháng 8 năm 2012, sau bữa sáng, hai cha con đi theo đường lớn Á Thái Bắc Đại, sau đó vào đường cao tốc Bắc Kinh - Cáp Nhĩ Tân, đi về phía Bắc, sau hơn hai tiếng đồng hồ thì đến Cáp Nhĩ Tân, theo kế hoạch, trước tiên hai cha con sẽ đến ngân hàng để làm thẻ ngân hàng, sau đó ăn trưa ở “Mỳ trộn Bắc Kinh xưa” ở phố 4 đường Học Phủ (gần các trường đại học). Sau khi ăn trưa, theo yêu cầu ghi trên giấy báo trúng tuyển, Y Y mang theo giấy báo trúng tuyển, thẻ dự thi, giấy chứng minh nhân dân, còn tôi mang theo máy ảnh, máy quay phim cùng con đến chỗ đăng ký nhập học.

Hai cha con vừa đi vừa tìm và cuối cùng cũng đến được địa điểm đăng ký nhập học của Học viện Báo chí và Truyền thông, khi người tiếp đón nhìn thấy giấy báo trúng tuyển của Y Y thì vui mừng nói: “Phạm Khương Quốc Nhất đã đến”, lúc này một số thầy cô giáo và các bạn sinh viên vây quanh, một giáo viên trẻ giới thiệu thầy ấy là người hướng dẫn của Phạm Khương Quốc Nhất tên là Cao Cường, thầy cho biết khi lãnh đạo học viện xem tài liệu về Phạm Khương Quốc Nhất đã chỉ thị cho các thầy cô làm tốt công tác tiếp đón, sau đó thầy chỉ về phía một sinh viên nam và giới thiệu: “Đây là phó chủ tịch hội sinh viên học viện tên Vương Tương Ninh, cậu ấy sẽ hướng dẫn hai cha con làm những thủ tục nhập học liên quan”.

Do ảnh hưởng của bão Bolaven, buổi tối thành phố Cáp Nhĩ Tân mưa to gió lớn, cây cối nghiêng ngả, giao thông ùn tắc, buổi sáng ngày hôm sau quãng đường một kilômét từ khách sạn đến trường, tôi phải mất nửa tiếng đồng hồ lái xe.

Sau khi ăn sáng xong tôi cùng Y Y đến Học viện Báo chí và Truyền

thông, gặp mặt viện trưởng - giáo sư Trịnh Á Nam và bí thư - giáo sư Trương Học Thành.

Trước tiên tôi giới thiệu với hai vị lãnh đạo học viện về quá trình trưởng thành của Y Y cũng như quan niệm giáo dục của bản thân, sau đó nói về hướng phát triển của con khi học trong trường đại học. Bí thư Học Thành giới thiệu tỉ mỉ cho hai cha con về tình hình của nhà trường và của Học viện Báo chí và Truyền thông, viện trưởng Á Nam cũng hỏi thăm tình hình của Y Y.

Về vấn đề học tập của Y Y hai thầy đều rất yên tâm, bởi vì con đỗ vào trường với mức điểm cao, nhưng hai thầy vẫn có một số điều lo lắng: Thứ nhất là con còn nhỏ như vậy, lo lắng khả năng tự lập kém; thứ hai là vấn đề thích ứng, bởi vì con tuổi còn nhỏ, sợ khi tiếp xúc với những bạn lớn hơn sẽ gặp khó khăn, do đó khó mà thích nghi với cuộc sống trong trường đại học; thứ ba là kiêu căng ngạo mạn, dù sao thì Y Y cũng là một cô bé có chút danh tiếng, sợ là con sẽ khinh thường người khác, không thể hòa đồng với mọi người.

Mấy vấn đề trên tôi lần lượt giải thích cho hai thầy để hai thầy yên tâm, những vấn đề này đều không cần lo lắng, thậm chí hai điều đầu tiên Y Y còn làm tốt hơn những bạn lớn tuổi hơn, còn điều cuối cùng thì lại càng không phải lo lắng, bởi vì từ trước tới nay Y Y đều rất khiêm tốn, hòa đồng, những năm gần đây con không ngừng nhắc nhở tôi: “Cha ơi, cha đừng lúc nào cũng kể chuyện con ra sách và vượt lớp nhé, con không muốn mọi người để ý đến con, con muốn làm một đứa trẻ vui vẻ bình thường”.

Tôi nói với lãnh đạo học viện, không hy vọng con nhận được sự ưu ái đặc biệt nào, chỉ mong là quan niệm giáo dục “dạy học theo đối tượng” của tôi vẫn được tiếp tục, con gái được vui vẻ trong bốn năm học ở trường Đại học Hắc Long Giang. Trước lúc ra về Y Y cũng đã trình bày với hai thầy là không cần bất kỳ sự quan tâm đặc biệt nào, chỉ mong muốn có thể yên tâm học hành ở đây, cạnh tranh công bằng với tất cả các bạn và cùng nhau tiến bộ.

Sau bữa cơm trưa, hai cha con ôm nhau từ biệt, trên đường trở về nhà, khi lên đường cao tốc, tôi nhận được tin nhắn của con gái: “Cha ơi, cha yên tâm, con đã lớn rồi, cha hãy luôn chờ tin tốt lành của con nhé! Trời vừa mưa, đường rất trơn, cha lái xe chậm thôi ạ, về đến nhà cha nhớ nhắn tin cho con. Con gái của cha - Y Y”.

Những người đã đọc những bài viết của tôi hoặc đã nghe tôi thuyết trình thì đều biết tôi là người không tán thành việc “kèm đọc”, “kèm học” và việc đưa con đi học, tôi có cảm giác như vậy trẻ sẽ không rèn được tính tự lập. Nhưng không phải tôi cũng đưa con đi học đấy sao? Thực ra, xét về khả năng tự lập thì Y Y không cần bất kỳ ai đi cùng cả.

Hàng năm khi trường đại học khai giảng, qua báo chí và truyền thông chúng ta đều nhìn thấy một đội quân phụ huynh hùng hậu đưa con cái đến trường, có thể là do những nguyên nhân dưới đây: Thứ nhất là tình thân khó xa cách; thứ hai là không yên tâm về con cái; thứ ba là tiện đường đi du lịch; thứ tư là giúp con chụp vài bức ảnh kỷ niệm.

Nguyên nhân vì sao tôi đưa con đến nhập học có lẽ là không giống với nhiều phụ huynh khác, mục đích chủ yếu là cái cuối cùng, giúp con quay lại mọi thứ để làm tư liệu. Nhiều năm nay từ khi con mới sinh, đi học mẫu giáo, học tiểu học và bây giờ là học đại học, mỗi bước trưởng thành của con đều được tôi cẩn thận ghi chép lại, cùng với đó là những tư liệu audio, video, những tiếng khóc, tiếng cười của con từ khi con sinh ra và lớn lên đều được đưa vào hồ sơ trưởng thành của con, tất nhiên là tệp hồ sơ này không thể thiếu những tư liệu video khi con bắt đầu cuộc sống mới ở trường đại học.

Mặc dù con rất tự lập, hoàn toàn có thể tự mình đến trường nhập học và làm các thủ tục, nhưng cũng không thể tự mình quay phim. Tất nhiên, từ trong thâm tâm tôi dù ít hay nhiều thì vẫn không muốn rời xa con, đưa con đến trường cũng là một điều an ủi với tôi. Một tuần sau khi con gái nhập học, một nữ phóng viên của tờ *Báo gia đình* thuộc Tập đoàn Báo chí Cáp Nhĩ Tân gọi điện cho tôi, mời hai cha con làm một buổi nói chuyện với các phụ huynh ở Cáp Nhĩ Tân, tôi nói thời gian gấp gáp quá, gần đây không thể đến Cáp Nhĩ Tân, như thế cô phóng viên đó mới biết là tôi không ở cùng thành phố với con gái để chăm sóc kèm cặp con. Cô ấy nghĩ một sinh viên đại học ở tuổi thiếu niên đương nhiên là vẫn chưa thể “cai sữa”, cuộc sống không có cha mẹ bên cạnh kèm cặp thì sẽ ra sao. Những suy nghĩ kiểu đó đã “đúc” ra những đứa trẻ “ốm yếu”. Vì thế, tôi hạnh phúc và không phải lo lắng nhiều vì con gái tôi tự lập.

Những ngày con gái xa nhà

Trước tiên nói mấy điều tôi căn dặn con trước khi con xa nhà.

Ngày 27 tháng 8, sau khi ăn tối xong tôi nói với Y Y: “Con gái, ngày mai con đi rồi, trước khi đi cha có mấy điều muốn nói với con, đến đây, hai cha con ta trò chuyện một lát”. Lúc bắt đầu, tôi nắm bàn tay con một lúc lâu mà không nói gì. Con gái giục tôi: “Cha, cha nói đi, con đang nghe đây ạ”.

Buông tay con ra, tôi bắt đầu căn dặn những vấn đề liên quan đến việc sau khi nhập học:

Tôi nói với con tuần đầu tiên khi khai giảng, mỗi ngày đều phải gọi điện về nhà, báo cáo tất cả tình hình để cha đỡ nhớ mong. Sau đó thì cách hai, ba ngày gọi về một lần là được, có thời gian thì nhắn tin cho cha báo con vẫn bình an cũng được.

Tôi đặc biệt nhấn mạnh là phải chú ý đến sức khỏe và tinh thần, nhất định phải ăn tốt ngủ tốt, phải chấm dứt mọi hoạt động ảnh hưởng đến việc ăn uống và ngủ nghỉ, không có tinh thần và sức khỏe thì không thể có được những thứ khác. Khi đã có sức khỏe thì việc học phải đặt lên trước nhất, phải chăm chỉ học hành, phải hoàn thành tốt các môn học. Ngoài thời gian lên lớp, phải tích cực tham gia các hoạt động đoàn thể do nhà trường tổ chức, tham gia một hai câu lạc bộ mà mình yêu thích, sức khỏe có hạn thì không nên tham gia quá nhiều.

Trong thời gian ở trường có hai con đường học tập quan trọng, phải tích cực tham gia và tận dụng. Thứ nhất là tham gia các buổi thuyết trình, là một sinh viên chuyên ngành báo chí, phải có một kiến thức sâu rộng, nghe thuyết trình là một cách học tập rất tốt, ngoài những buổi thuyết trình về những môn khoa học tự nhiên mang tính chuyên ngành cao thì những buổi thuyết trình các môn khoa học nhân văn, đặc biệt là buổi thuyết trình của những người nổi tiếng thì nhất định phải đi nghe, đồng thời phải ghi chép cẩn thận, có cơ hội thì nên đặt câu hỏi liên quan cho người thuyết trình.

Một cách học tập nữa đó là học ở thư viện, thư viện của trường đại học là nơi cất giữ những báu vật dinh dưỡng của tinh thần, rất nhiều người thành công khi còn ở đại học thường xuyên giam mình ở thư viện. Trong thời gian học đại học thay vì yêu đương con chăm chỉ dành thời gian đó để đến thư viện, học thức và tu dưỡng đạo đức của con sẽ có sự khác biệt lớn. Rất nhiều sinh viên sau khi ra trường đi làm đều ca thán rằng khi còn là sinh viên đã không tận dụng tốt thời gian để đến thư viện học, nếu không thì kiến thức học được sẽ càng nhiều, chúng ta không thể để phải hối hận

như họ.

Mấy năm trước tôi đã từng đến trường đại học để thuyết trình về quan hệ giữa người với người, nói về vấn đề quan hệ giữa sinh viên và những người khác, trong buổi thuyết trình tôi đã nói: “Không có mối quan hệ hòa đồng với mọi người thì sẽ không có một cuộc sống sinh viên vui vẻ. Nếu bạn muốn thời sinh viên của mình vui vẻ và thu hoạch được điều gì đó, thì hãy chú trọng đến quan hệ giữa người và người của bản thân mình”. Trong trường đại học, ba mối quan hệ chủ yếu là: quan hệ giữa thầy trò, quan hệ giữa các bạn học và quan hệ xã hội.

Là một trong số các nhân vật chính trong mối quan hệ thầy trò, phải tôn trọng thầy cô giáo, phải hiểu và ủng hộ công việc dạy học cũng như những hoạt động liên quan đến việc dạy học của các thầy cô; quan hệ giữa các bạn học có duy trì được hay không quyết định bởi sự thấu hiểu, tôn trọng, tin tưởng lẫn nhau, phải đối xử chân thành với các bạn học. Tôi còn đặc biệt nhắc nhở con, nhất định phải quan hệ tốt với các bạn ở cùng ký túc xá, đây là mối quan hệ quan trọng nhất trong bốn năm học đại học; quan hệ xã hội thì tiếp xúc không nhiều, một là nhận phỏng vấn của báo chí, hai là khi thực tập thì phỏng vấn thực tế, mình cứ chân thành là được, nhưng là con gái thì phải đặc biệt chú ý tự bảo vệ mình.

Còn về vấn đề giao lưu với người khác giới, tôi đã nói chuyện với con gái rất tỉ mỉ. Trong cuộc sống không thể không có bạn bè khác giới, nhưng khi tiếp xúc với người khác giới thì phải ở một mức độ thích hợp, nếu không thì sẽ dẫn đến những phiền phức không đáng có thậm chí là bị tổn thương. Trong thời gian này, việc giao lưu với người khác giới của con chủ yếu là những sinh viên trong trường, các bạn cùng học, các anh, các em trong câu lạc bộ, con phải chan hòa với tất cả mọi người, cố gắng không ở một mình với nam sinh viên.

Tôi nói rõ với con gái, trước khi đầy mười tám tuổi thì không được yêu đương, sau mười tám tuổi thì tự quyết định (khi học năm thứ ba đại học Y Y mới tròn mười tám tuổi), nhưng tôi không tán thành chuyện yêu đương, bởi vì khi tốt nghiệp đại học con gái chưa đầy hai mươi tuổi, tôi hy vọng con gái toàn tâm toàn ý hoàn thành việc học, học tốt những kiến thức trong nhà trường, đợi khi học cao học thì vừa học vừa yêu cũng không muộn. Hoa nở phải có mùa, hoa nở trái mùa không đẹp, không rực rỡ và chóng tàn.

Cuối cùng, tôi nói với con về vấn đề viết sách, lúc con còn học trung học phổ thông, có vài nhà xuất bản đã có lời đặt bản thảo, muốn con viết về những câu chuyện vui vẻ về sự trưởng thành trong những năm qua, trong thời gian này con cũng liên tục viết, sau khi thi đại học xong cũng tập trung viết một số bài, còn 1/3 bản thảo vẫn chưa hoàn thành, vì vậy trong thời gian học đại học phải dành thời gian hoàn thành việc viết bản thảo này.

Mang theo những lời căn dặn của tôi, con gái bước chân vào trường đại học. Buổi tối ngày tôi rời Cáp Nhĩ Tân, con gái gọi cuộc điện thoại đầu tiên về nhà sau khi xa nhà, kể cho tôi việc con vừa tham gia cuộc gặp mặt sinh viên mới và cảm nhận của con về cuộc gặp đó.

Những ngày sau đó hầu như ngày nào con cũng gọi điện về, có ngày gọi hai cuộc, những cuộc điện thoại này đều gọi để thông báo tình hình, mỗi cuộc thời gian đều rất ngắn, thông thường ba đến năm phút, thi thoảng có gọi dài hơn một chút nhưng cũng không đến mười phút đồng hồ, phần lớn là thông báo những chuyện vui, vì thế mà mỗi lần nghe điện thoại của con đều thấy con rất vui vẻ, con kể chuyện khai giảng, tập quân sự, phỏng vấn của đài truyền hình, đăng ký thành viên mới của câu lạc bộ, chuyện đi nghe thuyết trình, nghe cuộc thi hùng biện, thi tiếng Anh...

Ngày tập quân sự đầu tiên con gái phấn chấn gọi điện thoại về cho tôi nói, kỹ năng gấp chăn màn, dọn dẹp chỗ ở chỉ có con đạt, vì thế mà được giáo viên huấn luyện khen ngợi và được thầy giao nhiệm vụ hướng dẫn các bạn gấp chăn màn, giúp đỡ các bạn đến khi đạt tiêu chuẩn. Khi con đang nói chuyện điện thoại thì trong điện thoại vọng ra tiếng của bạn cùng phòng: “Đừng gọi nữa, mau đến giúp mình gấp chăn”.

Tại sao những bạn lớn hơn con ba tuổi lại không biết gấp chăn màn như con? Con làm được như vậy không phải là ngày một ngày hai mà luyện thành, từ nhỏ tôi đã dạy con phải biết tự làm mọi việc, nhưng nhiều phụ huynh khác lại chỉ lo việc học hành của con cái, làm mọi việc thay con chỉ vì muốn con thi đạt điểm cao, vì thế mà làm thui chột khả năng làm việc của các con, do đó việc tự chăm sóc bản thân của các học sinh sinh viên Trung Quốc tương đối kém.

Khai giảng không lâu thì con gái tham gia kỳ thi tiếng Anh của trường. Qua kỳ thi viết và thi nói, cuối cùng cũng có kết quả, học viện nơi con học, có tất cả ba trăm bốn mươi bảy sinh viên năm thứ nhất tham gia thi thì chỉ có bốn mươi lăm sinh viên đạt trình độ tiếng Anh cấp ba, Y Y cũng là một

trong bốn mươi lăm sinh viên đó, trình độ cấp hai thì chỉ có mấy chục bạn, còn đại bộ phận các bạn khác chỉ đạt cấp một.

Y Y gọi điện về nhà, việc nhiều nhất mà con kể là việc tham gia hoạt động và những câu lạc bộ trong trường.

Buổi tối ngày mùng 5 tháng 9, con gọi điện cho tôi bảo hôm nay rất nhiều câu lạc bộ trong trường đều bắt đầu nhận thành viên mới, con đã đăng ký tham gia hai câu lạc bộ, một là làm phát thanh viên của Đài Phát thanh hữu tuyến, hai là làm phóng viên của báo trường, còn một số câu lạc bộ như câu lạc bộ khoa học xã hội, câu lạc bộ hùng biện con rất muốn tham gia, nhưng sợ thời gian không cho phép, ảnh hưởng đến việc học nên đành từ bỏ. Khi đăng ký ở Câu lạc bộ Phóng viên, chị khóa trên phụ trách việc ghi danh đã nhận ra con, chị ấy bảo nếu con không đăng ký tham gia thì cũng kéo con về câu lạc bộ bằng được. Khi đăng ký ở đài phát thanh, mặc dù không ai nhận ra con, nhưng khi phỏng vấn, chị giám khảo đã nhận ra con là cô sinh viên đại học nhỏ tuổi mà báo chí chú ý đến.

Sau đó, Y Y lần lượt tham gia thi viết và phỏng vấn của hai tổ chức này, con kể với tôi ngoài việc khi thi thử làm phát thanh viên, ngoài việc con nói hơi nhanh thì tất cả con đều làm tương đối tốt, con còn so sánh với một số bạn cùng tham gia thi, vì thế con cho rằng con được nhận là hoàn toàn dựa vào thực lực của mình chứ không phải vì mình nổi tiếng.

Ngày 10 tháng 9 con gọi về cho tôi, trong điện thoại con than thở: “Cha ơi, hôm nay tham gia cuộc thi hùng biện do học viện tổ chức, cũng giống như mấy hôm trước tham gia phỏng vấn ở đài phát thanh, con lại nói hơi nhanh, có ba phút để nói thì con chỉ dùng đến một phút rưỡi, cuối cùng con đứng top giữa trong bốn mươi bạn cùng thi”. Tôi nói với con, thế là tốt lắm rồi, tất nhiên nếu có thể nói chậm hơn, biết cách lên bổng xuống trầm thì có thể giành được thành tích tốt hơn. Tôi còn đặc biệt biểu dương tinh thần cầu tiến và tinh thần tham gia các hoạt động của con gái, tôi cũng hỏi con xem có mệt không, ngủ nghỉ như thế nào, con trả lời: “Không có vấn đề gì, cha cứ yên tâm ạ”.

Trong những cuộc điện thoại tâm sự của hai cha con trong thời gian này, có hai lần con gọi cho tôi nhờ giúp đỡ, một lần là trước khi tham gia phỏng vấn của đài phát thanh, hai là khi nhận nhiệm vụ phỏng vấn khi làm phóng viên của báo trường. Mấy năm trước tôi có làm người dẫn chương trình của Đài Phát thanh nhân dân Chiết Giang và Đài Phát thanh nhân dân

Tây An, vì thế trước khi đi phỏng vấn ở đài phát thanh Y Y hơi căng thẳng, muốn tôi lấy thân phận của một người dẫn chương trình chuyên nghiệp để truyền kinh nghiệm cho con. Ở phương diện này tôi không có kinh nghiệm đặc biệt gì, chỉ bảo con tự nhiên một chút, hỏi gì thì trả lời, phải rõ ràng rành mạch và tự tin.

Sau khi thông qua phỏng vấn của câu lạc bộ phóng viên, lần đầu nhận nhiệm vụ phỏng vấn là “Hoạt động kết nạp thành viên mới của các câu lạc bộ trong trường” và “Buổi thuyết trình của Tổng lãnh sự Hàn Quốc tại Thẩm Dương”, cô bé sắp làm phóng viên nhỏ lại cầu cứu tôi. Tôi đã từng làm phóng viên lâu năm ở “Báo Thanh niên Chiết Giang” và “Báo Đô thị buổi tối”, cũng từng dạy cho các sinh viên chuyên ngành báo chí và truyền thông, vì thế mà có thể nói phỏng vấn là một trong những thế mạnh của tôi, tôi nói cho con một vài kỹ xảo trước và trong khi phỏng vấn, sau đó thì con vui vẻ làm công việc phỏng vấn của mình...

Nhật ký về thăm nhà của cô sinh viên nhỏ

Một tháng trôi nhanh như thoi đưa.

Ngày 28 tháng 9, lần đầu tiên con gái về thăm nhà sau khi lên đại học, bởi vì thời gian này tôi đang ở Đông Viên viết bản thảo, vì thế mà con về quê thăm tôi.

Một tuần trước đó, Y Y đã mua xong vé tàu về quê, tôi cũng chuẩn bị xong kế hoạch đón con ở nhà ga. 7:34 buổi tối, sau hành trình hơn một giờ đồng hồ, chuyến tàu K296 cuối cùng cũng dừng ở nhà ga, cô bé đang kéo va ly vẫy tay về phía tôi là con gái của tôi, Phạm Khương Quốc Nhất!

Hai cha con nói chuyện suốt quãng đường về nhà, con kể hết những chuyện vui mà khi gọi điện thoại không thể kể hết cho tôi được, con kể chuyện về đài phát thanh, chuyện về câu lạc bộ phóng viên, kể về các chị em cùng ký túc xá, kể về môn học mới...

Đến nhà, chúng tôi không vội đến Đông Viên, mà trước tiên về nhà bà nội để thăm bà. Y Y tặng bà một bộ gương lược tinh xảo mang phong cách Nga, quà con mua tặng bà khi ở Cáp Nhĩ Tân, con nói với bà nội đó là đồ dùng để chải tóc, hy vọng bà nội ngày càng đẹp, con khiến bà nội đã tám mươi tư tuổi vui lắm.

Về đến Đông Viên, Y Y mở va ly đồ đạc, lấy ra một bức ảnh tập thể cả học viện khi tập quân sự, còn cho tôi xem các bức ảnh mà con đã chụp trong thời gian này. Hai cha con lại nói chuyện một lúc, tôi giục con đi nghỉ sớm.

Ngày hôm sau, con ngủ đến khi tự tỉnh giấc, sau bữa sáng, tôi đưa con đi tham quan các khu trong Đông Viên, nhìn thấy hoa quả khắp vườn, con vui mừng hái cây này, thử cây kia, cảm thán chỉ mới một tháng mà đã biến đổi nhanh chóng như vậy.

Buổi chiều, hai cha con lại bắt tay vào làm việc, để hai cuốn sách mới *Cùng con trưởng thành* và *Chơi cũng là một cách để trưởng thành* có thể ra mắt độc giả vào đầu năm 2013

Tất nhiên, ngoài việc viết bản thảo, hàng ngày hai cha con tôi vẫn có những hoạt động khác như lên mạng, xem tivi, đọc sách, chơi thể thao rèn luyện thân thể... Hoạt động hai cha con tham gia nhiều nhất là thu hoạch vụ thu, chúng tôi cùng thu hoạch khoai tây, khoai lang và lạc. Tôi dùng nông cụ đào đất, củ lộ ra trên mặt đất, con nhặt bỏ vào túi. Hàng ngày con đến khu vườn hái các loại rau và các loại dưa, từ sau khi đi học con đã không được thưởng thức món cà gai leo, vào thu, các loại cà này càng ngọt thơm và mát hơn.

Chúng tôi còn có một hoạt động chung nữa đó là mỗi ngày đều đi thăm bà nội, nói chuyện cùng với bà, nghe bà kể chuyện ngày xưa. Mỗi lần đến thăm, mẹ tôi đều cầm tay Y Y, bà hỏi cái này hỏi cái kia, không ngừng cảm khái nói cháu đã lớn rồi, hiểu thuận, nghe lời, bà còn dặn cháu là học đại học nhưng phải thường xuyên về, bởi vì đây là nhà. Mặc dù người già nhiều lúc cứ nói đi nói lại một việc nhưng Y Y vẫn kiên nhẫn nghe bà nói, và ngoan ngoan gật đầu, thi thoảng lại nói đùa với bà.

Bạn sinh viên nhỏ của nhà tôi còn có rất nhiều hoạt động khác của riêng mình, ví dụ như chơi cùng cháu gái Xuân Phong. Thời gian này cháu Xuân Phong đang học lớp mười cũng được nghỉ, vì thế mà hai cô cháu lúc nào cũng dính với nhau như hình với bóng, cho dù là Y Y viết bản thảo thì Xuân Phong cũng ở đây, hoặc là làm bài tập hoặc là xem tivi, xem sách, buổi tối hai cô cháu ngủ cùng nhau.

Buổi trưa ngày 7 tháng 10, tôi đưa Y Y và Xuân Phong lên huyện, sau khi ăn no xong, Xuân Phong đi thẳng về trường còn cô sinh viên nhỏ chưa

đầy mười sáu tuổi Phạm Khương Quốc Nhất lại lên chuyến tàu đi về phía Bắc để quay lại Cáp Nhĩ Tân, trở về trường Đại học Hắc Long Giang.

Đại học không phải là điểm cuối cùng

“Đại học không phải là điểm cuối cùng” là chủ đề buổi nói chuyện của tôi với sinh viên đại học Chiết Giang khi tôi làm chuyên mục “Đường dây tư vấn tâm lý Đông Tử” cho báo *Thanh niên Chiết Giang* mười hai năm trước, tôi thấy chủ đề này vẫn còn phù hợp với thế hệ sinh viên của thời đại mới. Vì thế tôi trích một phần nội dung từ bài nói chuyện của năm đó chia sẻ cùng các bạn độc giả.

Các bạn sinh viên Đại học Chiết Giang thân mến!

Xin chào tất cả các bạn!

Rất vui vì được đến trường Đại học Chiết Giang nổi tiếng, gặp gỡ và trao đổi với các bạn về chủ đề “Đại học không phải là điểm cuối cùng”.

Phải nói là các bạn là những người may mắn, trải qua mười hai năm học vất vả và “những ngày tháng bảy đen tối” (lúc đó thi đại học diễn ra vào tháng bảy), các bạn đã bước chân vào cổng trường đại học, được mang trên mình một danh hiệu đáng tự hào “sinh viên đại học”. Trong không khí thu hoạch của mùa thu, các bạn bước vào cổng trường đại học, bắt đầu một cuộc hành trình mới của cuộc đời. Vì vậy, các bạn hưng phấn, xúc động, muốn đốt cháy cảm xúc dạt dào, thực hiện ước mơ đẹp của bản thân. Có bạn đã hạ quyết tâm, chuẩn bị cho sự phát triển mới mạnh mẽ hơn nữa sau khi vào trường đại học, nhưng cũng có một số bạn cho rằng bản thân mình đã vất vả mười hai năm để thi được vào đại học, bây giờ mình đã thực hiện được mục tiêu đó rồi, mình phải nghỉ ngơi. Vì thế mà những bạn này bắt đầu lười nhác, không muốn cố gắng, chỉ muốn ngủ một giấc, tình duy là có thể lấy được bằng tốt nghiệp, thế là xong chuyện.

Trong quá trình con người mưu cầu một sự vật nào đó, rất dễ tưởng tượng sự vật đó là một mô thức được lý tưởng hóa, hoàn hảo, không tì vết, trong quãng thời gian học trung học phổ thông đầy mơ mộng, cuộc sống ở đại học đối với các bạn là một cái gì đó thần bí, mơ hồ, các bạn thường tưởng tượng trường đại học là một cái gì đó thần thánh hoặc là giống như những gì mà mình mong muốn, giống một thiên đường tươi

đẹp, là một thánh điện, là một nơi vô cùng thiêng liêng. Nhưng bây giờ khi ước mơ đại học của các bạn đã trở thành hiện thực thì các bạn lại phát hiện rằng trường đại học không giống như trong tưởng tượng của các bạn, thậm chí các bạn còn cảm thấy “cũng chỉ có thế thôi”. Khoảng cách tạo nên cái đẹp, không có khoảng cách thì cái đẹp đó cũng tự nhiên biến mất. Bây giờ ngoài một chút mới mẻ ra thì còn lại đều là những gì không vừa ý, ví dụ chuyên ngành là ngành mà mình không thích, trong ký túc xá không có điều hòa, trong khuôn viên trường lại có những kiến trúc cổ, cũ nát, có những thầy cô không nói tiếng phổ thông... Những điều này càng làm tăng thêm sự trái ngược trong tư tưởng, từ đó xuất hiện tâm lý thất vọng. Con người một khi đã thất vọng thì sẽ hạ thấp yêu cầu của bản thân, từ đó buông xuôi mọi thứ. Đây là một trong những nguyên nhân mà một số bạn lên đại học rồi không còn muốn cố gắng nữa.

Một nguyên nhân khác là ở trong sâu thẳm tâm hồn, tư tưởng muốn ăn chơi đang điều khiển, bộ phận các bạn này cho rằng lên đại học giống như thuyền tới bến, xe tới trạm, tinh thần căng thẳng phải được thư giãn, ham muốn bản thân của con người lại bắt đầu manh nha, các bạn cho rằng không cần phải học hành vất vả như hồi trung học nữa, cưỡi ngựa mà không cần kéo cương, thậm chí là buông thả bản thân mình. Tôi đã từng tiếp xúc với những bạn như thế này, khi còn học trung học phổ thông thì học hành vất vả, rất nỗ lực, tích cực, khổ thế nào, mệt thế nào cũng chịu được, nhưng đỗ đại học xong thì trở thành một người hoàn toàn khác, trước tiên là không muốn nỗ lực nữa, các bạn ấy cho rằng quãng thời gian tươi đẹp nhất thì phải chơi hết mình. Vì thế mà hôm nay thì tụ tập đi leo núi, ngày mai lại đi thăm các kỳ quan, ngày hôm sau thì một mình hưởng lạc, vui quên việc học. Kết quả là bỏ phí việc học hành, có bạn trốn tiết nhiều lần, có bạn thi không đạt, không được nhận bằng tốt nghiệp, các bạn khác vui vẻ phấn khởi tốt nghiệp và đi làm, còn mình lại phải khổ sở phiền não.

Nhưng chúng ta đều biết không ở đâu bán thuốc hồi hận, để không đi theo vết xe đổ của những bạn mà tôi vừa kể trên, xin các bạn hãy nhớ rằng lên đại học rồi thì nhất định phải tiếp tục nỗ lực, cố gắng, bởi vì đại học không phải là điểm cuối cùng. Xoay quanh chủ đề này, tôi sẽ nói với các bạn ba chủ đề nhỏ.

Chủ đề đầu tiên là: Đường đời rất dài, trường đại học chỉ là một trạm trong quãng đường dài đó.

Khi bạn ra đời là bạn đã bước đi trên con đường đời của chính mình. Con đường này, một đầu là ở ngay dưới chân bạn còn đầu kia dẫn tới những nơi xa xôi mà bạn chưa được biết, dường như không có điểm cuối, và cũng không nhìn thấy điểm cuối cùng. Tiến về phía trước, con đường này đầy những chông gai và thử thách, nhưng cũng không thiếu hoa tươi và những chặng đường bằng phẳng, trên con đường này thời gian chính là tay đẩy, nó sẽ luôn đẩy chúng ta tiến về phía trước.

Nếu chia cuộc đời thành mấy giai đoạn, trường đại học là một trong những giai đoạn, nếu ví một giai đoạn như một trạm dừng chân thì trường đại học chỉ là một trong những trạm đó, và là một trạm dừng chân ngắn ngủi. Trạm dừng chân này không phải là nơi để chúng ta nghỉ ngơi, mà là nơi để chúng ta đổ thêm dầu, là quá trình chúng ta chỉnh đốn trang phục, nạp thêm năng lượng cho đoạn đường sắp tới.

Trong giai đoạn đầu của quãng đường này, các bạn bị nhồi nhét vào đầu tư tưởng “Học, học nữa, học mãi” và mục tiêu là “thi đại học”. Mục tiêu này là mục tiêu xuyên suốt cả quá trình học tiểu học lẫn trung học. Khi bước chân vào trường đại học, ở một trạm mới, cần phải tiếp thu nhiều kiến thức hơn nữa, bởi vì sau khi tốt nghiệp đại học bạn phải đối diện với hành trình cuộc đời thực sự. Có thể nói, cuộc đời bạn sau này có tươi sáng hay không, một phần lớn quyết định bởi khi học đại học bạn có cố gắng hay không.

...

Vâng, tiếp sau đây chúng ta tiếp tục bàn về chủ đề thứ hai: Trường đại học là một khởi đầu mới của cuộc đời.

Vừa rồi tôi đã nói, trường đại học là một trạm dừng trong cuộc đời, cuộc sống ở trong trường đại học là điểm cuối cùng trước khi các bạn bước ra ngoài xã hội, nhưng không phải là điểm cuối cùng trong cuộc đời của các bạn, mà là một khởi đầu mới của hành trình tiếp theo. Giống như lời hát trong một bài hát: “Điểm cuối rồi lại quay trở lại điểm đầu”.

...

Chủ đề cuối cùng trong ba chủ đề nhỏ là: Cuộc đời là quá trình không ngừng học tập

Nhà hiền triết phương Tây Solon đã từng nói: “Sống đến già, học đến già”. Ý nghĩa của câu này chính là cuộc đời là quá trình không ngừng học tập. Khi bắt đầu cuộc đời, chúng ta học đi, học nói, học làm người, học giải quyết vấn đề, khi đi học học kiến thức, học văn hóa, khi bước chân ra ngoài xã hội cũng không ngừng học tập, và học mãi cho đến khi từ giã cõi đời. Vì vậy mới nói cuộc đời là quá trình không ngừng học tập. Với quan điểm này, bản thân tôi đã được trải nghiệm.

Tôi cho rằng, là những sinh viên của thế kỷ XXI, các bạn nên có hai ý thức hiện đại: một là ý thức về sự khốn khó, lúc yên nhàn lo đận nguy nan; thứ hai là ý thức tích cực cầu tiến. Nếu không có hai ý thức kể trên, tương lai bạn sẽ khó có một chỗ đứng vững chắc trong xã hội. Những sinh viên của thời đại mới phải luôn luôn ghi nhớ việc “học tập”, học ở trong nhà trường, học ở ngoài xã hội, học ở người khác, để bản thân mình luôn tỏa ra những vầng sáng lung linh!

Cuối cùng tôi tặng các bạn câu nói của nhà sinh vật học nổi tiếng Louis Pasteur để các bạn cùng suy ngẫm: “Cơ hội chỉ mỉm cười khi trí tuệ đã được chuẩn bị sẵn sàng”, đồng thời tôi cũng chân thành chúc các bạn có thể nắm lấy tuổi trẻ của mình, học được những bản lĩnh cần thiết, có đủ kiến thức, kỹ năng cần thiết để đi tới tương lai tốt đẹp của riêng mình. Cảm ơn tất cả các bạn!

Phụ lục

Trong mắt con gái - Đông Tử là một người cha “quái”

Trong mắt người khác cha mình là một tác giả, một chuyên gia giáo dục, một chuyên gia tâm lý, nhưng trong mắt mình cha là một quái nhân.

Cha cao chưa đầy một mét bảy, mặc dù không được coi là cao lớn nhưng trong mắt mình cha vẫn có khí chất nhất định của một nam tử hán. Trông cha rất gầy nhưng thực ra trong xương lại có sự vạm vỡ của những người đàn ông vùng Đông Bắc, chẳng qua sự vạm vỡ đó không thể hiện rõ trên cơ thể của cha mà thôi.

Cha là một người rất nghiêm túc trong công việc nhưng khi nói chuyện lại rất hài hước. Cha là người ngay thẳng, nhưng tính khí lại không được tốt cho lắm, có lúc cha tức giận chỉ vì một việc rất nhỏ. Khuôn mặt gầy gò của cha khi tức giận có nét gì đó giống với Lỗ Tấn tiên sinh, khiến người ta phải rợn tóc gáy. Ngoài việc thi thoảng tức giận ra, bình thường cha rất hòa nhã và khoan dung, đây cũng là ấn tượng mà cha để lại trong lòng nhiều người.

Khi mình còn nhỏ, cha thường kể chuyện cho mình nghe, bây giờ mặc dù không hay kể chuyện nữa rồi, nhưng hai cha con vẫn thường xuyên kể chuyện vui mỗi khi rảnh rỗi.

Có những hôm cả ngày cha đều ngồi ở nhà, đây chính là “tác giả” trong truyền thuyết vẫn nói (từ tác và ngồi trong tiếng Trung là từ đồng âm). Ngày nào cha cũng ngồi ở trong nhà, không có nhiều thời gian xuống dưới để rèn luyện thân thể, nếu như nói theo ngôn ngữ thịnh hành bây giờ, thì cha chính là một “trạch nam” đích thực (trạch nam là những nam giới thường ở trong nhà, thậm chí tách biệt xã hội). Bởi vì thường xuyên làm việc nhiều giờ liền, cha bị bệnh đốt sống cổ, thường xuyên bị đau lưng, cứng cổ. Khi mệt đến nỗi không thể chịu được thì cha mới lấy đôi giày vải đã đi nhiều năm mà không chịu bỏ ra ngoài đi dạo, đi mệt thì gọi taxi về

(rất có cá tính phải không).

Cha là một người rất tiết kiệm, quần áo giày dép của cha đều là hàng rẻ tiền, thậm chí nhiều lúc cha được mời đi họp mà không có đến một bộ quần áo tử tế để mặc. Nhưng cha lại rất đầu tư cho việc học và sự phát triển của mình, không hề tiếc tiền. Để mình dùng cảm thấy thoải mái, bút, vở của mình đều là đồ tốt. Khi lên trung học phổ thông, mình ở nội trú trong trường, cha không thể lo việc ăn uống của mình, có lúc sợ mình ăn không tốt, buổi trưa cha gọi điện cho mình, hỏi xem mình ăn gì, sống thế nào. Tóm lại cha là người “Không lo cho bản thân mình mà chỉ lo cho người khác”.

Mình hầu như không hỏi quá nhiều về công việc của cha nhưng phương pháp và quan điểm giáo dục của cha thì mình hiểu rất rõ.

Về phương diện giáo dục mình, mặc dù cha không có nhiều yêu cầu như những bậc phụ huynh khác, cũng không bao giờ yêu cầu mình thi phải được bao nhiêu điểm, xếp thứ mấy, chỉ cần mình cố gắng hết sức là được. Nhưng cha quản mình rất nghiêm, chỉ cần cái gì cha yêu cầu là mình nhất định phải làm được, và nếu như mình đã đồng ý thì mình nhất định phải hoàn thành nhiệm vụ trong thời gian đã quy định. Nếu không thực hiện được lời hứa, thì sẽ dùng “gia pháp” với mình, ngược lại nếu như mình làm tốt, cha sẽ thưởng cho mình!

Cách giáo dục của cha khiến mình có thêm nhiều kỹ năng, cha đã tạo cho mình rất nhiều cơ hội để mình rèn luyện, cha còn dạy cho mình phương pháp thành công mà bản thân cha đã trải nghiệm và đúc kết: tố chất + khả năng nhận thức + hứng thú + tự tin + chịu khó + cơ hội. Khả năng nói và viết của mình đều là do cha luyện từng chút từng chút một, có thể nói nếu không có sự dạy dỗ của cha, mình sẽ không có cơ hội để viết phụ lục này, chính là cha đã cho mình được vui vẻ học tập, khỏe mạnh trưởng thành, vì thế mới có mình như ngày hôm nay.

Nhưng sách của cha mình cũng không hiểu lắm, bởi vì phần lớn những cuốn sách đó là sách về giáo dục (hơn nữa rất nhiều cuốn liên quan đến việc giáo dục mình, vì thế cho dù mình không đọc sách mình cũng biết trong sách viết gì), một số ít viết về tâm lý và tình cảm. Về tình cảm mình vẫn chưa thể hiểu, và cũng không hứng thú. Những cuốn sách tâm lý giống như *Cổ vũ chính bản thân mình* mình chỉ xem qua một lần. Khi còn nhỏ, đọc sách của cha, mình không hiểu ý nghĩa sâu xa, bây giờ mình đã lớn hơn

rồi nhưng cũng chỉ hiểu được một phần những gì cha viết thôi. Nhưng vì ở với cha lâu, cho dù không xem sách của cha, mình vẫn biết cha là người thế nào.

Cha làm việc rất chăm chỉ, thường dành rất nhiều thời gian cho những chi tiết rất nhỏ trong bài viết. Mình hỏi cha tại sao phải tỉ mỉ như vậy, cha nói nếu không viết rõ ràng, độc giả đọc sẽ hiểu lệch đi, lúc đó chỉ vì lỗi của mình mà độc giả đọc không hiểu, thậm chí là hiểu nhầm, như vậy là có lỗi với độc giả, là một tác giả không đạt yêu cầu. Bất luận là viết sách hay làm người, đều phải có lương tâm, vì vậy mà cha được rất nhiều độc giả yêu thích. Cha là một người rất nghiêm túc trong công việc và cuộc sống, một người yêu cuộc sống, yêu công việc.

Cha còn là người “có thể lên phòng khách, có thể xuống nhà bếp”. Cha không những biết cách đối nhân xử thế, lại còn có thể làm rất nhiều món ăn ngon. Điểm này thì mình biết rất rõ. Mặc dù khả năng nấu nướng của cha không thể so với những đầu bếp giỏi, nhưng vẫn đủ làm mình hài lòng. Mỗi bữa cơm, nhìn trên bàn ăn toàn những món ăn ngon, mình nghĩ cha thật sự là một người cha xuất sắc. Tài khí, năng lực thì không cần bàn đến, cái gì cũng biết, còn có thể đưa mình đi du lịch từ Nam đến Bắc. Có một người cha “đa tài đa nghệ” như vậy mình thấy thật tuyệt vời!

Có những lúc cha sẽ bảo mình cho cha những ý kiến nhận xét, sau đó cha sẽ sửa những khuyết điểm đó theo ý kiến của mình, điểm này những phụ huynh khác sẽ không làm như vậy, cha mình quá là quá ở điểm này!

Một ngày trong kỳ nghỉ hè năm 2009, cha nói với mình: “Con yêu, con lớn lên từng ngày, chỉ một tháng nữa con lên trung học phổ thông rồi, hai cha con mình đã sống với nhau hơn mười năm rồi, hôm nay cha có một ý kiến như thế này, mong con ủng hộ cha, cha muốn con nói cho cha xem trong mắt con cha là một người cha như thế nào, nói ra mười ưu điểm và mười khuyết điểm của cha. Con cứ suy nghĩ, lúc nào viết xong thì đưa cho cha”. Mình vui vẻ “tuân lệnh”, qua hơn một tháng cẩn thận tổng kết, khi mình chuẩn bị đi học trung học phổ thông, mình đưa cho cha một tờ giấy với nhan đề “Mười ưu khuyết điểm lớn của cha” và dặn cha không được giận mình.

Toàn bộ nội dung của tờ giấy “Mười ưu khuyết điểm lớn của cha” như sau:

Mười ưu điểm lớn: ① Là người tốt. ② Nói chuyện hài hước. ③ Thích kết bạn, năng lực giao tiếp tốt. ④ Có tài ăn nói, có khả năng thuyết phục người khác. ⑤ Sống tiết kiệm. ⑥ Hiếu kính người già, đối tốt với người thân, bạn bè. ⑦ Nấu ăn ngon. ⑧ Làm việc chăm chỉ, chịu khó. ⑨ Chân thành, thẳng thắn. ⑩ Yêu công việc, có tinh thần trách nhiệm.

Mười khuyết điểm lớn: ① Tính khí nóng nảy, không tiếp thu những ý kiến của người khác. ② Thường xuyên nói bậy. ③ Có lúc tự cho rằng mình rất tài giỏi. ④ Đánh con vì việc nhỏ. ⑤ Hay ở bên ngoài cãi nhau với người khác. ⑥ Thường cho mình là đúng. ⑦ Cho rằng mình là lão gia, người khác phải nghe theo mình. ⑧ Từ trước tới nay chưa bao giờ tự kiểm điểm bản thân. ⑨ Những đạo lý giảng cho người khác bản thân lại không làm được. ⑩ Không sạch sẽ.

Ở mặt sau tờ giấy mình còn viết thêm: “Đây là những suy nghĩ thật của con, xin cha đừng tức giận”.

Hi hi, sau khi đọc tờ giấy, cha nói chuyện với mình một lúc, cha nói những điều mình chỉ ra đều đúng, nhưng có một số điều thì hơi khoa trương một chút. Hiệu quả của tờ giấy này rất tốt, thời gian sau đó, cha đều nỗ lực để sửa chữa những khuyết điểm và có tiến bộ rất lớn.

Đó là cha của mình, nếu để cho mình chấm điểm, mình chỉ có thể chấm cho cha chín mươi điểm. Các bạn có lẽ sẽ hỏi mình: Cha của bạn tốt như vậy, tại sao không chấm điểm tuyệt đối? Mình sẽ trả lời: Phải để cho cha không gian để tiến bộ chứ! Hơn nữa, không có ai là hoàn hảo cả, mình chỉ muốn cha bớt tức giận hơn, chú ý nhiều hơn đến sức khỏe, như vậy có thể làm việc tốt hơn!

Con gái trong mắt cha - Phạm Khương Quốc Nhất không phải là thần đồng

Từ khi con gái vượt lớp, xuất bản vài cuốn sách, nhận được sự quan tâm sâu rộng, bất luận là truyền thông hay độc giả đều cho rằng: Phạm Khương Quốc Nhất là thần đồng! Là thiên tài! Bất luận là trả lời phỏng vấn hay là trả lời câu hỏi của thánh giả, tôi đều trả lời: “Phạm Khương Quốc Nhất không phải là thần đồng, cũng không phải là thiên tài”.

Đây là một sự sai lầm về mặt nhận thức, IQ của Phạm Khương Quốc

Nhất chỉ cao hơn một chút so với mức thông thường, chỉ số IQ như con một lớp cũng phải có tới mấy chục bạn, toàn quốc có trăm triệu bạn. Từ khi sinh ra cho đến nay, con chẳng có biểu hiện nào khác biệt so với người bình thường.

Người dẫn chương trình - thầy Lý Cường của chuyên mục “Trao đổi” Đài Truyền hình Thiên Tân đã từng hỏi mẹ Y Y khi sinh Y Y có phải là tiếng khóc của con khác với tiếng khóc của những đứa trẻ khác? Mẹ con đùa nói: Tiếng khóc thì không có gì khác với những đứa trẻ khác, nhưng lúc đó mắt con một mắt nhắm, một mắt mở, sau đó thì cứ như vậy trong một thời gian dài, mẹ con cứ nghĩ một mắt của con có vấn đề. Vì thế mà thầy Lý Cường lại đùa tiếp: “Xem ra, nhà ai mà sinh con, khi con vừa ra đời, nhất định phải xem là con có mở một mắt, nhắm một mắt hay không, nếu như đúng là vậy thì tương lai sẽ giống như Phạm Khương Quốc Nhất, lớn lên sẽ là một thiên tài”.

Tất nhiên đây chỉ là nói vui thế thôi.

Khi tôi nói Y Y chỉ là một đứa trẻ bình thường thì không ai đồng ý với ý kiến của tôi. Họ dùng đúng một giọng điệu để phản bác lại tôi: “Không phải là thần đồng thì tại sao lại tài giỏi như vậy? Chỉ mất ba năm rưỡi học xong tiểu học, xuất bản sách *Chơi qua tiểu học*, hai năm rưỡi học xong trung học cơ sở, lại xuất bản cuốn sách *Thời trung học cơ sở vui vẻ của Phạm Khương Quốc Nhất...* Đứa trẻ bình thường làm sao có thể làm được như vậy?”.

Tôi đã từng nói đùa như thế này: “Nếu khi vừa sinh con bị bế nhầm, thì đứa bé bị bế nhầm kia sẽ giống như Phạm Khương Quốc Nhất của bây giờ còn Phạm Khương Quốc Nhất bị nhà nào bế đi thì sẽ giống con của nhà đó”. Vì thế, tôi muốn nói rằng những gì Phạm Khương Quốc Nhất làm được không có gì là thần kỳ, chỉ là phương pháp giáo dục trong gia đình có sự khác biệt. Thực ra, chỉ cần có sự hướng dẫn đúng đắn, giáo dục có phương pháp, thì hầu hết mọi đứa trẻ đều có thể làm được như Phạm Khương Quốc Nhất.

Trên thế giới không tồn tại thiên tài với ý nghĩa thực sự, những thiên tài đều phải được phát hiện, bồi dưỡng và tự bản thân nỗ lực mới có thể trở thành thiên tài. Tất nhiên Phạm Khương Quốc Nhất không phải là thiên tài, sự trưởng thành của con nếu nói là thành công thì tôi nghĩ đó là do phương pháp dạy học theo đối tượng. Nói theo một cách khác, nếu như

cha mẹ của những trẻ khác có thể hiểu con cái của họ giống như tôi, kịp thời phát hiện và khai thác những điểm mạnh của con, đồng thời có sự hướng dẫn khoa học, mỗi đứa trẻ đều có thể trở thành “thần đồng” và “thiên tài”.

Trong xã hội, mỗi người một vẻ, chỉ có những phương thức giáo dục phù hợp với từng cá nhân mới có thể phát hiện được tiềm năng, thúc đẩy sự trưởng thành và phát triển, nói một cách khác là giáo dục bắt buộc phải phù hợp với thiên tính và quy luật phát triển của cá nhân.

Từ khi Y Y chào đời, tôi lấy vai trò là một người cha, luôn luôn quan sát con, từ đó nắm được những đặc điểm về tính cách, năng lực trí tuệ của con gái. Sau đó giai đoạn trước tuổi học và sau tuổi học, tôi kiên trì giáo dục con theo phương châm giáo dục mà tôi đã đặt ra, giáo dục theo đối tượng. Ví dụ, về phương diện biểu đạt ngôn ngữ Y Y rất có thiên phú, không chỉ nói được từ rất sớm hơn nữa lại nhanh nhẩu lanh lợi, biểu đạt trôi chảy, tôi xác định phải bồi dưỡng cho con ở phương diện này. Con ngày một lớn, thì tôi càng bỏ nhiều công sức hơn.

Cho đến khi *Chori qua tiểu học* được xuất bản, hai cha con đến rất nhiều nơi để ký tặng và quảng bá, tất cả mọi người đã từng nghe Y Y thuyết trình đều cảm thấy rất kinh ngạc: Đứa trẻ này mới nhỏ tuổi như thế mà đứng trước biết bao nhiêu người không thấy run, không những tự nhiên phóng khoáng mà tư duy còn nhanh nhạy, diễn đạt đầy đủ, thật là giỏi quá. Tôi nghĩ điều này không thể không nói đến khả năng thiên phú của con, càng không thể phủ nhận ý thức bồi dưỡng của tôi nhiều năm qua. Còn nữa, tôi căn cứ vào đặc điểm là con thích suy nghĩ, thích đặt câu hỏi, nên chú trọng hướng dẫn con học cách quan sát, học cách ghi chép lại mọi thứ sau khi quan sát. Bây giờ, năng lực quan sát và năng lực phân tích của Y Y đều vượt trội hơn so với các bạn đồng trang lứa. Nhiều lúc mẹ của con còn than không bằng con.

Việc tôi áp dụng phương pháp giáo dục theo đối tượng với con, điều thành công nhất chính là con đã vượt lớp thành công, chỉ dùng thời gian ba năm rưỡi học xong tiểu học và hai năm rưỡi học xong trung học cơ sở. Còn về phương diện viết lách, tôi cũng căn cứ vào tính cách của con, hướng dẫn một cách khoa học, từng bước bồi dưỡng hứng thú viết lách cho con. Đã từng có một khoảng thời gian, Y Y thấy rất phản cảm vì các thầy cô ở trường đều ra những đề văn giống nhau, tôi ủng hộ con không viết, mà hãy

căn cứ theo sở thích hứng thú của con, viết những câu chuyện ấu thơ mà con thích. Khi tôi khen những câu chuyện mà con viết, thì hứng thú viết lách của con được bộc phát, tôi tận dụng cơ hội này cùng con hồi tưởng lại những chuyện thú vị mà con đã từng trải qua, sau đó cổ vũ con cầm bút viết ra những câu chuyện đó.

Cứ như thế, việc viết lách của con ngày một tiến bộ, cho đến khi bài văn “Mình đã vượt lớp rồi” được đăng, thì hứng thú viết lách của con lên đến đỉnh điểm. Khi đã xác định là viết sách, bình quân mỗi tuần con sẽ viết ba bài, trong thời gian nửa năm con đã hoàn thành bản thảo một trăm nghìn chữ một cách nhẹ nhàng. Khi cuốn sách dày cộp được đặt trước mặt tôi, tôi cảm thấy đối với một đứa trẻ chỉ mới chín tuổi mà nói thực sự là một công trình lớn với lượng công việc khổng lồ. Nhưng Y Y đã hoàn thành một cách nhẹ nhàng, hơn nữa trong quá trình viết lách con có được rất nhiều niềm vui.

Nếu tôi cũng giống như những bậc phụ huynh khác, cứ giao con cho nhà trường là xong, hết trách nhiệm thì Y Y chỉ có thể học được những kiến thức văn hóa cơ bản như chương trình đã sắp đặt, nhưng khả năng riêng của con sẽ không được khai thác. Như vậy con không thể thuận lợi nhảy lớp, càng không thể viết được cuốn sách *Chơi qua tiểu học, Thời trung học cơ sở vui vẻ của Phạm Khương Quốc Nhất*, và cuốn sách hai cha con cùng hợp tác *Người cha tốt, đứa con ngoan*, cũng không thể có được những tố chất tổng hợp tốt như khả năng biểu đạt ngôn ngữ, khả năng tự lập, năng lực giao tiếp, năng lực thích ứng, khả năng đối mặt với thất bại...

Rất nhiều bậc phụ huynh đều cho rằng Phạm Khương Quốc Nhất là một đứa trẻ xuất sắc, nhất định là rất nghe lời và không bao giờ phạm lỗi. Thực ra không phải thế, thực tế Y Y lại là một đứa trẻ rất không nghe lời, nhưng con lại biết phải trái. Hơn nữa tôi không cho rằng những đứa trẻ biết nghe lời đã là những đứa trẻ ngoan, tôi thường nói với con, cho dù là ai, cho dù là cha hay là các thầy cô giáo, con cho rằng ai sai thì không phải nghe, ai đúng thì nghe người ấy.

Hơn nữa, những lỗi lầm mà trẻ phạm phải trong quá trình trưởng thành, Phạm Khương Quốc Nhất cũng đều phạm phải, nhưng con đã có thể nhận ra lỗi lầm của mình, thành tâm sửa lỗi. Tôi nói với con: “Phạm lỗi không đáng sợ, điều đáng sợ là không biết đã phạm lỗi gì và không sửa lỗi”, tôi cũng an ủi con: “Những đứa trẻ không phạm lỗi không lớn được”.

Vì vậy, Phạm Khương Quốc Nhất cũng chỉ là một đứa trẻ bình thường, con giống như những đứa trẻ khác, sống cuộc sống của người bình thường. Chỉ duy nhất một điều không giống là ngoài việc được tiếp nhận nền giáo dục theo phương pháp truyền thống, con còn được tôi “điêu khắc” bằng quan điểm giáo dục theo đối tượng. Vì thế mà tiềm năng của con được tôi phát hiện và khai thác, cá tính của con được bảo vệ và phát huy.

Do đó, tôi vẫn muốn nói một câu: Chỉ cần con cái của bạn có trí tuệ bình thường, khỏe mạnh, chỉ cần bạn bỏ công sức, giáo dục theo đối tượng, con bạn sẽ trở thành một đứa trẻ khác với những đứa trẻ bình thường khác!

Hậu ký

Cùng con trưởng thành và Chơi cũng là một cách để trưởng thành là hai tác phẩm mà tôi và Phạm Khương Quốc Nhất tâm đắc nhất. Tác phẩm tốt nhất tất nhiên phải gửi đến nhà xuất bản tốt nhất, vì thế trước khi hoàn thành bản thảo, tôi muốn thông qua hình thức đấu thầu, tìm được một nhà xuất bản uy tín, có khả năng, có đủ tin để có thể cho ra đời những cuốn sách bán chạy được độc giả yêu thích.

Vì thế tôi đã gửi “Thư mời thầu phát hành sách của hai cha con Đông Tử và Phạm Khương Quốc Nhất” cho mấy chục nhà xuất bản đã mời tôi viết bản thảo, đại đa số những đơn vị xuất bản đều rất hứng thú với hai chủ đề này, nhưng do điều kiện xuất bản hơi cao, có một nửa đơn vị xuất bản đã phải từ bỏ, còn lại hơn mười mấy đơn vị xuất bản đã cùng tôi bàn bạc cụ thể phương án hợp tác.

Hôm đó là ngày thứ sáu, khoảng 9 giờ tối, có một cuộc điện thoại từ Bắc Kinh. Thông thường buổi tối tôi rất ít khi nhận cuộc gọi của người lạ. Lúc này, một giọng nữ trong trẻo cất lên trong điện thoại: “Xin chào thầy Đông Tử! Muộn thế này mà vẫn làm phiền thầy. Xin tự giới thiệu tôi là Tạ Văn Bình, biên tập của Nhà xuất bản Đại học Sư phạm Bắc Kinh, hôm nay tôi được biết là tác phẩm mới của thầy và Phạm Khương Quốc Nhất đang mời thầu tìm nhà xuất bản, chúng tôi rất hứng thú, không biết thầy có thể gửi cho chúng tôi một bản tư liệu không ạ...?”.

Buổi sáng ngày hôm sau, tôi gửi cho cô Văn Bình những tài liệu liên quan đến việc mời thầu lần này. Hai mươi tư tiếng sau, cô Văn Bình đã trả lời lại là nhà xuất bản của họ chấp nhận mọi yêu cầu mời thầu của chúng tôi, hy vọng có thể hợp tác. Nhận được tin này, tôi không lập tức đồng ý ký hợp đồng, mà nói với đối phương phải xem xét thận trọng. Cô Văn Bình trả lời tôi rằng họ đã nghiên cứu rất kỹ mới đưa ra quyết định này.

Ba ngày sau, tôi nhận được hợp đồng xuất bản từ Bắc Kinh, như vậy chúng tôi đã ký kết thành công.

Để có thể làm tốt bộ sách này, giữa tháng 10 năm 2012, nhận lời mời của Nhà xuất bản Sư phạm Bắc Kinh, tôi được mời đến nói chuyện bàn bạc về vấn đề biên tập, quảng bá cho cuốn sách với tổng biên tập, tiến sĩ Diệp Tử, phó tổng biên tập Lý Diễm Huy, tiến sĩ Tạ Văn Bình phụ trách biên tập và đội ngũ truyền thông. Vì vậy mới có hai cuốn sách *Cùng con trưởng thành* và *Chơi cũng là một cách để trưởng thành* mà các bạn đã thấy.

Mỗi lần xuất bản một cuốn sách, đều phải cảm ơn một số người. Con gái được như ngày hôm nay là vì đã nhận được sự giúp đỡ của rất nhiều người, không có sự giúp đỡ, cổ vũ của những người này thì không có *Cùng con trưởng thành* và *Chơi cũng là một cách để trưởng thành*.

Vì thế mà nhân dịp cuốn sách này được xuất bản, trước tiên xin gửi lời cảm ơn đến hiệu trưởng Thái Vỹ Quang, cô chủ nhiệm Vương Hiếu Trân trường Mầm non Thiên nga nhỏ Long Khẩu Sơn Đông; hiệu trưởng Lâm Hồng Cúc, cô giáo chủ nhiệm Trương Tiết trường Mẫu giáo nghệ thuật Thế kỷ mới thành phố Hàng Châu, Chiết Giang; hiệu trưởng Trương Linh, cô chủ nhiệm Lý Văn Tĩnh trường Mầm non số 5 Đại học Cát Lâm; cô chủ nhiệm Điền Tĩnh, Lý Ba trường Tiểu học Con em xưởng 228, Trường Xuân, Cát Lâm; hiệu trưởng Trương Diên Tân, cô chủ nhiệm Ôn Kiến Mai trường Tiểu học Hoàng Thành Tập, thành phố Long Khẩu, Sơn Đông; hiệu trưởng Uông Trinh Học, cô chủ nhiệm Lý Hồng trường Trung học cơ sở số 77, thành phố Đại Liên tỉnh Liêu Ninh; hiệu trưởng Cố Ngọc Tú, giáo viên chủ nhiệm Bách Dung trường Trung học cơ sở số 141, thành phố Thẩm Dương tỉnh Liêu Ninh; hiệu trưởng Châu Quốc Bình, chủ nhiệm Đồng Quế Chi trường Trung học cơ sở Số 8, khu phát triển sản nghiệp ô tô Trường Xuân, Cát Lâm; hiệu trưởng Tôn Vĩnh Cường, hiệu trưởng Trương Kinh Tống, cô chủ nhiệm Từ Lệ Cầm, Lưu Thục Yển, Lý Lệ trường Trung học phổ thông Dương Chính Trường Xuân, Cát Lâm; Viện trưởng Học viện Báo chí và Truyền thông Đại học Hắc Long Giang thầy Trịnh Á Nam, bí thư Trương Học Thành, thầy phụ trách Cao Cường và những thầy cô giáo, bạn bè ở những ngôi trường mà Phạm Khương Quốc Nhất đã từng học. Nếu không có sự chăm sóc dạy dỗ của các thầy cô và sự chăm sóc quan tâm của bạn bè thì không có một Phạm Khương Quốc Nhất như ngày hôm nay và cũng không có một người cha hạnh phúc như ngày hôm nay.

Nhân đây, tôi cũng xin được đặc biệt cảm ơn học sinh của tôi, người chị em tốt nhất của con gái - Liễu Đan và phụ trách biên tập cuốn sách này - tiến sĩ Tạ Văn Bình, phó biên tập và thẩm định Nhà xuất bản Đại học Sư

phạm Bắc Kinh. Có Đan Đan bầu bạn, Phạm Khương Quốc Nhất trải qua bao nhiêu khó khăn vất vả vẫn rạng rỡ, tràn trề sức sống; nhờ sự nỗ lực của cô Văn Bình mà cuốn sách này mới đến được nhà xuất bản Đại học Sư phạm Bắc Kinh, cảm ơn cô đã vất vả biên tập cuốn sách này.

Hai cuốn sách *Cùng con trưởng thành* và *Chơi cũng là một cách để trưởng thành* đã ở trước mắt các bạn độc giả, nếu như những cuốn sách này có thể giúp các bậc phụ huynh hiểu được phải giáo dục con cái như thế nào thì đó là hạnh phúc của tôi; nếu có thể mang đến cho các bạn nhỏ niềm vui thì đó sẽ là niềm hạnh phúc của Phạm Khương Quốc Nhất.

Đông Tử
Trường Xuân, cuối năm 2012